ЗБОРНИК ЗАКОНА И УРЕДАБА У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ У ДОСАДАЊИМ ЗБОРНИЦИМА НЕШТАМПАНИХ А ИЗДАТИХ ОД 2. ФЕБРУАРА 1835. ДО 23. ОКТОБРА 1875. ГОД, 1877.

Садржај

1835. г.

1. Устав кнежевине Србије издан Књазом Милошем са народном скупштином сретенском
2. Указ о саставу државног савета и кнежевог кабинета, где су прописане и дужности појединих министара
3. Указ о давању касапница под аренду и о правима, дужностима и казнима арендатора
4. Пропис за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама
5. Решење, којим се укида кулук капетанима, кметовима и манастирима; но капетанима и кметовима да људи само ливаде косе, колико им је потребно за домаћу стоку, а манастирима ако хоће, под напојницу
6. Устројство државног савета
7. Форма званичне преписке за све власти у Србији и титуле појединих надлежатељства
8. Указ, да свака пореска глава по 1 дан у години кулучи кметовима или уместо тога да им плати 1 дванцик у име плате
9. Указ, којим се алије и пустаре оглашују за државна добра и забрањује пуштање стоке у туђ атар
10. Указ, којим се даје привилегија државној штампарији да само она новине, календаре, забавнике и књиге црквене и школске печата и издаје
11. Решење савета, којим се прописују дужности полицијским властима
12. Решење о томе да се прирез за окружне трошкове наплаћени несме трошити без решења савета

1836. г.

1. Решење о сечењу шуме за домаћу потребу и о попаши суседних села
2. Решење којим се забрањује сечење родне горе
3. Решење, којим се заводе шумари
4. Законско наређење, које опредељава права између господара плацева и господара на тим плацевима од ранијих времена подигнутих зграда, кога се судови при суђењу придржавати имају
5. Решење о грађењу ћуприја на друмовима и рекама
6. Предпис да се страни поданици не примају у државну службу ако немају отпуст од свог поданства; а примљени, ако не прибаве одпуст, да из службе српске изађу
7. Предпис, да се у сваком селу кош подигне и да свака пореска глава количину хране, која се одреди, тачно доноси; а уједно се наређује и поступање са овом храном
8. Указ, да се од парничара за артију по 5 пр. од табака, а за потврђење исправа по 10 кр. сребра наплаћује у име трошка канцеларијског
9. Решење, којим се објашњава наређење у указу од 7. марта 1836. г. о страним поданицима, који су у државној служби, а дошли су са или без пасоша
10. Решење о томе: да се поред зграда исправничества не праве мутваци и арови за потребу чиновника, и да се за женскиње апсане подигну; но кључеве од тих апсана да не држе ни чиновници исправничества ни пандури, већ местни полицај
11. Указ о затварању дужника за дуг
12. Устројство глав. казначејства и пропис дужности његових чиновника
13. Да се таксе наплаћиване по указу од 18. марта 1836. свакад о Митрову-дне савету са рачуном подносе
14. Указ, да се од механа варошких и сеоских по 6 талира годишње аренде наплаћује
15. Решење, да сваки чиновник и сваки кмет коме је могуће ергелу подиже и за то мајур изабере бесплатно држи и да мајур народ обрађује
16. Указ, којим се опредељује, које се имање дужниково не може продати за дуг
17. Указ, да се рана, која се у кошеве прибира узима од свакога без разлике

18. Решење, да се аустријски поданици, који у Србију пребегну не издају
19. Решење да конзисторија има титулу „пречестњејша“
20. Указ, којим се објашњава наређење у указу од 29. маја 1836. за новце црквене и пупилске који су пре истог указа на зајам издати
21. Пропис дужности за главног полицаја вароши Крагујевца
22. Решење, да чиновници државног савета званичну тајну чувају и пропис казни за нечувања
23. Решење о преиначењу уредбе од 7. марта 1836. о грађењу ћуприја на друмовима и рекама
24. Указ, којим се оглашавају за српске поданике сви странци који су се без пасоша у време овог указа у Србији затекли, а за странце имају се сматрати само они, који имају пасош од своје државе, и пропис о иступању из српског грађанства
25. Указ о установљењу чинова: „асесора“ и „вице-асесора“, равних капетану и полу-капетану
26. Решење, да лекари за лечење болесника по 1 цв. наплаћују од имућних, а од сиромашних ништа, а лекове да плаћају сви
27. Пропис дужности за војне команданте, исправничества, среске старешине и њине чиновнике
28. Решење о томе: да се у спору о алијама између два села свагда досуђује једна половина једном, а друга другом селу
29. Решење, да исправничества не смеду преписку водити непосредно и у сношају бити са страним властима, него преко савета
30. Решење, да се крадљивцима сво имање, па и кућа прода за подмирење штета крађом причињених
31. Тарифа златних и сребрних новаца за све касе

1837. г.

1. Указ којим се прописује поступање при давању мњења и суђењу у државом совету
2. Решење, да се на тескере турских поданика, који кроз Србију путују, виза удара
3. Решење да се отровни лекови само у једном дућану под надзором полиције држе и продају по лекарском одобрењу
4. Правила о попису пореских глава; дужности пописне комисије; и ко се за пореску главу сматрати има
5. Указ, да совет сва решења законска и уредбе подноси Књазу на одобрење

6. Решење о установљењу војно-полиц. канцеларије, која је саставни део савета и има засебни круг радње с титулом „висока“ а у једнаком степену с војним командама
7. Указ, којим се прописује начин деловодства у савету и књажевој канцеларији
8. Решење, да пандури исправничества по 1 гр. попутине (мурасела) на 1 сах. наплаћују
9. Указ о униформи војних и осталих чиновника
10. Пропис униформи војних и осталих чиновника
11. Решење, да се пупилно имање само оно продаје, које не може трајати и приходом одржавати се до пунољетства насљедника
12. Указ о ушоравању села и о начину ушоравања
13. Указ да се све аренде лицитирају на три године
14. Допуна решења од 6. фебруара 1837. о томе: да надзор над продајом отровних лекова води исправничество а не полиција
15. Указ да се на зајам несме узимати већи интерес од 12%
16. Правила о закључењу супружанства и свршавању тајне брака
17. Указ којим се одређује време званичног рада
18. Указ о разрезу и купљењу данка, којим се допуњују правила о попису пореских глава од 20. фебруара 1837.
19. Указ о допуни уредбе од 6. марта 1837. о униформи чиновника, који врше и војну и грађанску службу
20. Указ, којим се забрањује изигравање лутрије
21. Решење, да сви имућни и кафане и општине држе Српске Новине; па и чиновници од капетана на више; а и надлежателства по једне
22. Решење, да се на пресудама у случају подељених мњења назначе имена чланова совета, који су које мњење дали
23. Решење, којим се укидају шумари а заводе економи
24. Указ, о томе, како треба у цркви при богослужењу да се понашају сви, а нарочито чиновници
25. Решење о томе, да се на извоз стоке у Аустрију наплаћује ђумручина у корист фонда школског и шпитаљског
26. Указ, да се од странаца трговаца наплаћује такса на трговину под именом патролирања и полицијског чувања
27. Указ, да се од сваке венчанице наплаћује по 1 цванц. за фонд школски и шпитаљски

28. Решење, да се унапредак полицаји не плаћају из државне касе но из општинске и да општине саме себи траже полицају ако кмет ову дужност не може да врши
29. Указ, да полицију у Крагујевцу, као у престолници, плаћа државна каса, а не општина
30. Указ, којим се објашњавају наређења у указу од 29. маја 1836. г. о продаји имања за дуг
31. Решење, да се од сваке пореске главе, узме по 10 ока шенице и 5 ока зоби за израну стојеће војске
32. Решење, којим се понавља уредба од 7. декембра 1832. г. о давању пасоша с тим, да се без пасоша не допушта путовање по Србији
33. Решење, да се кујунџије из Турске, који сребрне ствари од лажног сребра доносе, никако у Србију са тим еспапом не пуштају
34. Решење о томе: да нуријаши манастирски раде манастирима на мобу и иначе у мање празнике
35. Указ, којим се укидају економи, а среским старешинама налаже да настојавају, да народ пољске послове уредно ради
36. Указ, да се у будуће савет управителни зове „књажевски савет“; исправничество „магистрат“; а канцеларија књажевска „придворна канцеларија“
37. Указ, којим се установљава „велики суд“ као средњи између магистрата и савета и прописује круг суђења и поступак
38. Указ, којим се ујамчава слобода лична и имовна и проглашује слобода трговине
39. Указ, којим се установљавају сеоски обори, и да свако село постави пољака за чување стоке и усева

1838. г.

1. Указ, којим се укидају телали а уводе добоши за обзнане и продаје, и да се добошарија 1% наплаћује
2. Указ, којим се прописују правила: за уредно руковање са пупилним имањем, дужности туторске и таксе за фонд пупиларни
3. Указ, којим се објашњава наређење у указу од 17. фебруара 1838. год. да се и у Београду добошарија наплаћује као и у другим местима, и да чиновници београд. као ни у другим местима немају дијурне, кад излазе у месту на лицитацију
4. Указ, да се стока, која би са стране у Србију сама прешла, одмах враћа преко надлежне пограничне власти, пошто се најпре наплати штета ако је учињена

5. Указ, да се сва дела у војну струку спадајућа предаду војно полицијској канцел. и она да води рачуне о државној шишарки
6. Указ, да се пребегле жене странаца, кад их мужеви потраже, издају
7. Указ, којим се установљава „велика канцеларија“ и за њу звање попечитеља просвештенија и врховног надзиратеља карантина
8. Указ, да рачуноводство прихода државни остане при казначејству главном а расписивање данка при савету, како би се тиме боља контрола водила
9. Указ, да се на сваког коња у мезуланама годишње по 40 тал. из државне касе плаћа, и да су мезулџије дужни добре коње држати
10. Решење, да златне портове и црвену чоју на капи не смеју носити, који немају диплому на чин или звање
11. Наредба, издата у споразумљењу са аустријском пограничном влашћу, која одређује места на аустријској обали реке Саве, на којима лађе српске могу пристајати, одмарати се и ноћивати
12. Решење, којим се утврђује ранија наредба, да се бегунци 10 сахати од границе у унутрашњост сместе
13. Указ, да савет мање ствари странца расправља са конзулима страних сила, а политичке сам књаз
14. Решење о томе: да се пупилно имање не сме продавати без одобрења великог суда
15. Решење, којим се опредељују наднице дунђерима и њиховим калфама и шегртима за државне и приватне грађевине
16. Решење, којим се канцеларија војно полицијска раздваја и војна ставља под шефа регуларне војске, а комисаријатска под главнога комисара војног
17. Решење, којим се преиначавају наређења у указу од 11. новембра 1836. да среске старешине не заседавају више у магистратима, но да се занимају дужностима, које су прописане у том указу у надпису I од члана 1–21; даље да не могу кметове за кривице судити, него са извиђајем магистрату спроводити; и да се кметови не могу телесно казнити
18. Решење о томе: да за стране поданике, који нити општинске ни државне трошкове сносе, а механе и дућане држе и тиме се користе – плаћају данак и све општинске трошкове они, који им дају дућане и механе под кирију, па то плаћање нека им при наплати кирије урачунају. О томе да воде бригу кметови и власти

1839. г.

1. Указ, којим се узакоњава држање скупштине и о томе допуњава устав од 1838. г.
2. Оставка књаза Милоша
3. Уступање књажевског достојанства књазом Милошем своме сину Милану
4. Решење о томе: да казначеји заступају пред судом правитељство у парницама
5. Решење, да господари бина на туђој земљи подигнутих у случају продаје земље, имају првенствено право одкупа, а дотле да им се кирија повисити не може
6. Указ, да се тужбе за злоупотребе чиновника пре устава учињене непримају и не суде
7. Указ, да се ђумруци недају под аренду но да се ђумрукџија и остали персонал државни поставља
8. Указ, да плацеви од турака оставши без сајбије или турски државни плацеви припадну српској држави а вакупски месним црквама
9. Указ, којим се тумачи уредба од 7. марта 1836. г. о примању странаца у државну службу односно професора, инџинира и доктора без отпуста
10. Указ, да се лекарима кад при купању стоке на карантину присуствују по 3 цв. дијурне плаћа
11. Решење да се у свакм селу само по један дућан отвори и да онај, ко га отвори, плаћа општини 50 талира год. аренде
12. Указ, којим се одређују 2000 талира из државне касе за шиљање младића у стране земље на науке
13. Решење о томе: да приватни могу при карантинима меане држати
14. Решење, да меанџије у будуће не плаћају аренде него само акциз
15. Уредба о одвојењу лицеја од гимназије. Да лицеј има своју, а гимназија своју управу; о бирању ректора у лицејуму; о деловодству и постављању настојника у лицеуму и овога дужности
16. Решење о томе: да се приход од мандре, који је ђумрук београдски наплаћивао, уступи општинама
17. Указ, којим се наређује да управитеља и секретара полиције београдске држава поставља и плаћа; а општинске судије и два нижа полицаја да сама општина избира и плаћа

18. Указ, да се десетак у државну касу узима на земље иза турака оставше, докле их уживаоци неодкупе
19. Решење о продаји општинских и државних плацева, и о вакупским земљама
20. Решење, да началници окружни и сресни само по 1 момка свог могу водити при премештају
21. Указ, којим се плата учитељу бандиста одређује у 400 талира
22. Решење, да се суд београдски подели на два оделења; да се за друго оделење узму лица са стране, којима да се плати подвоз и квартир и по свршетку дела накнада учини због скупљег живљења у Београду

1841. г.

1. Указ, да се сва надлежатељства централне државне управе казначејства и апелационог суда из Крагујевца у Београд преселе
2. Пропис дужности за чин. држ. штампаре
3. Решење о преселењу апелационог суда из Крагујевца у Београд
4. Уредба о пензији чиновника
5. Указ, по коме се жировница од општина одузима и даје каси државној
6. Уредба о тарифи новаца турских и јевропских
7. Указ о повишици данка на 6 талира
8. Прокламација књаза Михаила у којој се разлаже потреба зашто се данак повишава

1842. г.

1. Указ, којим се установљава звање државног фишкала

2. Уредба о таксама свештеника, о поболшању њиховога стања, регулисању парохија, и о давању пароху куће са зградама и одређеним простором земље
3. Уредба о српском прирођењу и одпуштању Срба из њине отаџбине

1844. г.

1. Правила о наплаћивању ђумручких такса

1845. г.

1. Пооштрење уредбе о томе, да се поред казначеја за недостатке у касама осуђују на плаћање и они старији чиновници, који други кључ с њиме држе

1846. г.

1. Решење, да се дијурна комисијама одређеним попеч. правосудија против чиновника плаћа из државне касе па од кривца надокнађује
2. Распис попечит. унутр. дела, којим су прописана правила о поступању полиц. власти са пописаним и распроданим пупиларним имањем

1851. г.

1. Устројство економско-апсанског заведења у Топчидеру издано Министром унутрашњих дела на основу законодавног решења од 29. новембра 1851.

1852. г.

1. Решење о томе, да се данак од сиротних пупила не наплаћује

1855. г.

1. Решење о давању подвоза насељавајућим се Црногорцима
2. Решење да се такса у ћумруку београдском за уношење еспапа у амбар од 10 на 20 пара чар. на центу подигне и одатле да се амалима ћумручким плата повиси
3. Тумачење §. 832 грађ. зак. у смотрењу обвезаности онога, који се на обвезници подписао као јемац и платац, тако да повериоцу стоји на вољи или обоицу или сваког по наособ тужити за наплату дуга
4. Устројство артиљеријске дирекције

1856. г.

1. Решење, којим се пооштрава налог полиц. властима о наплаћивању данка од нерадника и лењиваца
2. Решење, којим се пооштрава налог на све како државне тако и општинске власти о томе, да оне при наплаћивању данка обрате пажњу на постојеће прописе
3. Решење о насељавању Јевреја српских поданика у унутрашњости Србије

1857. г.

1. Решење да централна надлежатељства могу држати стране новине и да их исплаћују из кредита одређеног на трошкове канцеларијске

1859. г.

1. Решење да се од аустр. поданика за визирање пасоша наплаћује онолико таксе на пограничним местима, колико и аустријска власт од наших путника наплаћује
2. Решење о превозним таксама на ђумруцима текијском и кладовском
3. Указ о слободи рада и занимања за све грађане српске без разлике вере и народности
4. Решење о томе, да се куће ван села по планинама настањене натраг у село врате
5. Решење којим се спојава суд вар. Београда са судом округа београдског под именом, привремено оделење суда окр. беогр.

1860. г.

1. Трговачки законик
2. Решење о томе: да се установи апелациони суд за кривична дела, који да се управља по устројству суда сада постојећег за грађанска дела и одређује му се персонал. Овим су решењем регулисане и плате за оба апелац. суда
3. Решење односно издржавања казни свештеника окривљених и осуђених усљед изасланих у народ комисија на основу решења од 15. априла 1859. г.
4. Распис попечитељства унутр. дела којим је опредељена одговорност окружних и среских старешина, који поверавају практикантима руковање са касом депозитном

1861. г.

1. Решење о томе, да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је пописна комисија нашла
2. Закон о стециштном поступку
3. Решење којим су извршитељи предани и подчињени у свему полиц. властима
4. Устројство народне војске

1862. г.

1. Закон о устројству артиљер. управе

1866. г.

1. Решење, којим се укида 1-ва тачка §. 15 устр. касац. суда, а у §. 16 додата 4-та тачка: да опште заседање решава и оне предмете, у којима нижи суд неби усвојио примедбе које му је учинило на пресуду једно оделење касац. суда

1869. г.

1. Решење, којим се друштво за пољску привреду ослобођава од сваке ђумручине и при извозу и при увозу, како за справе за пољску привреду, биље, семење, тако и за све што би за његову потребу са стране долазило или на страну од њега одлазило

1871. г.

1. Решење, којим се овлашћује Министар. финансије да на основу закона о окружним штедионицама, може учинити помоћ из државне касе за све штедионице највише до 150.000 дуката цесарских
2. Закон о издавању уверења при продаји стоке

1872. г.

1. Решење, којим се овлашћује Министар. финансије, да оним дужницима управе фондова чија је добра она на јавној продаји купила и са истима рукује – може повратити њихова добра, ако потпуно обезштете касу управе фондова

1873. г.

1. Распис Министар. унутр. дела којим су прописана правила како треба вршити месечни преглед каса депозитних у окрузима и срезовима

1874. г.

1. Указ о томе да се на основу чл. 18 и 21 закона од 15. јануара 1874. г. о заложницама, повиси интерес на 9% на оне новце, које управа фондова на зајам издаје; и да управа на оне капитале који јој на руковање буду долазили плаћа највише до 7% интереса
2. Решење, којим се, на основу измењеног члана 8. закона од 16. јануара 1874. год. одређује, да указ од 12. јуна 1874. год, односно определења интереса на капитале код управе фондова, важи у свему и за окружне штедионице

1875. г.

1. Указ, којим се смањује интерес код управе фондова од 9 на 6%. Овим губи силу своју указ од 12. јуна 1874. године о повишењу интереса на 9%
2. Указ, којим се своди плаћање интереса код окружних штедионица од 9 на 7% и наређује да се штедионице у осталом управљају по закону о окружним штедионицама од 21. октобра 1871. и овога измени од 16. јануара 1874; а губи силу указ од 12. јуна 1874. године

340.13 (497.11)
(075.8)

ЗБОРНИК

ЗАКОНА И УРЕДАБА

У КЊАЖЕСТВУ СРБИЈИ

у досадањим зборницима нештампаних а изданих од
2. Фебруара 1835. до 23. Октобра 1875. год.

30

32302

У БЕОГРАДУ
ШТАМПА И ИЗДАЊЕ ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ
1877

32802
3302

Шифра 260

УСТАВ
КЊАЖЕСТВА СЕРБИЈЕ

ИЗДАН

И ЗАКЛЕТВОМ ПОТВРЂЕН

О СРЕТЕНСКОЈ СКУПШТИНИ 1835 ГОДИНЕ

у Крагујевцу.

Има садржаније ово:

Глава прва: Достоинство и простор Сербије.
„ друга: Боја и грб Сербије.
„ трећа: Власти сербске.
„ четврта: О законодавству и о начину, како га ваља водити вообште.
„ пета: О Књазу сербском.
„ шеста: О државном Совјету.
„ седма: Власт судејска.
„ осма: О народној скупштини.
„ девета: О цркви.
„ десета: О финансији (азнадарству).
„ једанајиста: Обштенародна права Србина.
„ дванајиста: Права чиновника.
„ тринајиста: Промјене и додатци к уставу књажества Сербије.
„ четрнајиста: Закључније.

УСТАВ
КЊАЖЕСТВА СЕРБИЈЕ

ГЛАВА ПРВА

Достојинство и простор Сербије.

1.) Сербија је нераздјелно и у прављенију свом независимо књажество по признанију Султана Махмуда другога, и Императора Николаја првога.

2.) Сербија дјели се на разна окружија, а окружија на срезове и обштине. Границе и имена први могу се законом и мјењати и дотеривати на округ.

ГЛАВА ДРУГА

Боја и грб Сербије.

3.) Боја народна србска јест отворено-црвена, бјела и челикасто-угасита.

4.) Грб народни србски представља крст на црвеном пољу, а међу краковима крста по једно огњило окренуто к крсту.

Сав грб опасан је зеленим вјенцем с десне стране од растова, а са леве од маслинова листа.

ГЛАВА ТРЕЋА

Власти србске.

5.) Власти србске јесу три:
Законодателна
Законоизвршителна и
Судејска.

6.) Законодателна и законоизвршителна власт јесу:

а. Књаз, и

б. Државни Совјет, састављен из шест попечитела појединих и раздвојени струка дјела народни, какоти: Правосудија внутрењи дјела, финансија, иностранн дјела, војени дјела и просвјештенија, и из неопредјеленог числа државни Совјетника и Предсједателя Совјета с главним секретаром Совјета.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

О законодавству и начину, како га ваља водити вообште.

7.) Законодавство сачињава и издаје све законе и уредбе вообште, ил се они и оне касале свега народа, или само једне части његове; оно сачињава и издаје устројавање свију остали власти и обштенародни заведенија.

8.) Никакав закон не има повратне силе.

9.) Закон о располагању данка на народ за сваку годину, не може се издати без одобренија народне скупштине, која ће се тога ради сваке године сазивати и која ће састављена бити из сто најодабранији, најразумнији и народно повјереније највећма заслужујући депутата.

10.) Сваки закон и уредба законодателне власти обнародоваће се од државнога Совјета под именом Књаза.

У вступљенију сваког закона и уредбе подписаће се овако:
Н. Н. Књаз србски.

По преслушанију државнога Совјета, закључујем следујуће: а на дну потписаће се предсједатељ државнога Совјета надлежни попечитељ и главни секретар Совјета. На којим обнародованијама не има свију ови правила, она нису закона, и не треба да се набљудавају.

11.) Попечитељи предлажу државному Совјету законе и уредбе, сваки по струци, која је кому повјерена.

12.) Совјет прегледа попечитељска предложенија у својим засједанијама и подноси их Књазу на одобреније.

13.) Књаз издаје рјешеније своје о предложенијама државнога Совјета најдуже двадесет дана после полученија њиног, већ ако Књаз за нужно нађе, позвати к себи Совјет и посовјетовати се с њим о истим предложенијама и тим се рјешеније отегне.

14.) Књаз има право не одобрити сваког закона и уредбе одма, како му их поднесе државни Совјет први и други пут. Но почем му их поднесе и трећи пут с новим и исцрпљеним доказательствама, која не иду на пагубу народа или противу устава државнога, онда их Књаз одобрава: у противном случају пак не одобрава их.

ГЛАВА ПЕТА

О Књазу србском.

15.) Лице Књаза србског свето је и неприкосновено; Књаз не одговара ни за какво дјело владјенија ни прављенија, за које одговарају остале власти србске, свака по свом одјељенију; за то не може нико ни тужити ни судити књаза србског за иста дјела, већ нек тражи поменуте власти, којима је свакој одређено своје дјело.

16.) Књаз србски глава је државе. Њему пристоји право, по преслушанију државнога Совјета, давати законе и уредбе и

извршивати их посредством надлежни попечитеља разни струка дјела народни, и именовати све власти и све чиновнике србске.

17.) Књаз има право помиловати кривце, и олакшавати и праштати им одсуђене казни.

18.) Књаз има право предлагати државному Совјету законе и уредбе, о којима да се он совјетује, и даје му мнјенија своја.

19.) Књаз има право држати при себи ради совјетовања у свом кабинету и под именом: „Књажевскога Совјета“ више лица, која сам нађе за најспособнија и најдостојнија; но та лица не могу у исто време бити и членовима државнога Совјета.

20.) Књаз има право давати одличија и благородства.

21.) Књазу пристоји право уређивати домом својим по свом промотренију у женитби својој, и синова своји и у удатби кћери своји по гласу 38. члена овог устава.

22.) Књаз и членови фамилије Књажевске ослобођени су од давања данка на куће и зданија, у којима пребивају, но плаћају на остало непокретно своје имање данак и налоге хазни народној, као и остали народ.

23.) Књаз србски насљедствен је с оца на најстаријега сина, докле год траје праве и најближе мушке Књажевске врсте, тако, да увјек најстарији син покојнога последњега Књаза, и најстаријега његова сина син сљедују.

24.) У случају ако не би остало никаквога мушкога насљедника иза најстаријега сина покојнога Књаза: то прелази право насљедства на његова брата и његове мушке насљеднике и опет по праву првородства.

25.) У случају ако би са свим нестало мушке врсте насљеднога Књаза: то прелази насљедство на мушку врсту кћери Књажевске, и опет с најстаријега члена женске врсте на најстаријега сина по гласу члена 23.

26.) Овим редом иће насљедственост с оца на најстаријега сина по гласу берата Султана Махмуда другога, и у фамилији садашњега Књаза Милоша Теодоровића Обреновића,

а у случају изумртија мушкараца њени, у фамилији старијега брата Његова, Јована Теодоровића Обреновића, а у случају изумртија и мушкараца његови, у фамилији млађег његовог брата Јефрема Теодоровића Обреновића.

27.) У случају изумртија мушке врсте све фамилије Књаза Милоша, Јована и Јефрема Теодоровића Обреновића, прелази насљедственост Књажевскога достојинства, на најстаријега сина најближе и најстарије врсте кћери од фамилије Обреновића тако, да последњи Књаз од мушке фамилије Обреновића с одобренијем државнога Совјета и народне скупштине посини и природи, ако је на страни, по праву прворођства најстаријега сина исте женске врсте.

28.) Ако ли би и мушкарци женске врсте садашње Књажевске фамилије Обреновићеве изумрли, а оно да опомене државни Совјет последњега Књаза три пута, да за живота свога наименује свога прејемника из членова народа, који би био најспособнији и најдостојнији к важному достојинству Књажевскому.

Гди би пак последњи Књаз од садашње Књажевске фамилије Обреновића изоставио то учинити, а оно државни Совјет, и скупштина народна бирају најспособнијега и најдостојнијега мужа између себе, и моле обштенародно Султана, да призна и потврди Њега у насљедственом достојинству Књаза српскога сходно берату, који је дарован Књазу Милошу Теодоровићу Обреновићу 7-га Ребјуљ-евеља 1246. године по турском календару.

29.) Књаз српски мора бити рођени или прирођени Србин и православнога восточнога вјероисповједанија. Истог вјероисповједанија морају бити и Књагиње и жене членова фамилије Књажеске.

30.) Књаз српски постаје пунолетним, како наврши двадесету своју годину.

31.) Књаз српски не може држати столице изван Сербије.

32.) Књаз и Књагиња српска имају титулу: „високе-

ства.“ Синови и браћа Књаза и њина дјеца титулу: „Свјетли Господара,“ а жене њине, снае и кћери титулу: „Свјетли Госпођа.“

33.) Малолетан Књаз стоји под туторством мајке своје и они лица из државнога Совјета, која Књаз отац у тестаменту свом одреди. Ако ли их Књаз не одреди, а оно ће их одредити државни Совјет.

Сви ови тутори малолетнога Књаза заклињу се државному Совјету, да ће испуњавати дужности своје и вјерно и точно, и воспитати малолетника у почитанију к уставу српском и у љубави к грађанима свога отечества.

34.) У случају кад би књаз умрео, или одрекао се достоинства, или кад би био малолетан, то поставља државни Совјет три намјестника који ће у име и мјесто Књаза управљати Сербијом по гласу овог устава и под надзиранијем државнога Совјета, кому се о том и заклети морају.

Намјестници ови заклињу се пред државним Совјетом овако: „Заклињем се светом, јединосушчном и нераздјелном Тројицом, да ћу Књазу вјеран бити; да ћу у свршивању књажеске власти за време малолетства Његова одржати устав Књажества Сербије у цјелости, нити да ћу се у најмањем чему од њега удаљивати, нити допустити кому да се удали од њега: да ћу цјелост Књажества Сербије, и обштенародну и личну безбједност бранити, и одржавати права сваког Србина, и старати се свим силама о обштенародном и понаособном благостојанију Српском: тако ми Бог помогао! —“

35.) За време намјестничества овог не смје се устав овај мјењати.

36. Ако се дјелом освједочи и пред државним Совјетом и пред народном скупштином, да је најстарији син књаза малоуман, или због тјелесни какви недостатака неспособан к књажескому достоинству, или ако се исти син одрекне права свога на достојинство књажеско, у том случају сљедоваће за њим

најстарији Његов син, ако ли не има своји синова ни потомака од исти синова, а оно сљедоваће најстарији брат.

37.) Синови и браћа Књаза и њини синова не имају права ступати у службу страни држава; који би то учинио, лишава се и права на насљедије и плаће, коју би другчије од Србије получавао.

38.) Синови књажески и кћери све књажеске фамилије, који и које би ступиле у брак без одобрења оца и мајке и без споразумјенија Државнога Совјета, с лицама другог а не православног восточног вјероисповједанија, губи право на насљедије књажескога достојинства и за себе и за своју дјецу.

39.) Књаз Српски и Књагиња Српска са својом дјецом, а и браћа књажева са својом дјецом примаће за живота свог, а по смрти њиној фамилије њине за ужитак свој из хазне народне годишњу плаћу, коју са државним Совјетом и са народном скупштином при ступању сваког новог књаза на достојинство своје уговоре.

40.) Кад Књагиња Српска обудови, прима до смрти своје из хазне народне пристојну пенсију. А млађа књагиња не прима за живота старе ништа од народа, но кад удова умре, онда прелази плаћа њена на младу књагињу, као на супругу владајућега књаза.

41.) У случају кад би стали синови књажески женити се, то хазна народна приноси насљеднику књажескому и осталим синовима књажеским, кћерима књажеским пак при удадби њиној свакој по једну суму новаца један пут за свагда на дар.

42.) Књаз Милош Теодоровић Обреновић прима сваке године за живота свога из хазне народне и на квите по сто иљада цесарски талира плаће, а двадесет иљада талира на обдржаније свога двора.

Браћи Књаза Милоша: Јовану Теодоровићу Обреновићу и Јеврему Теодоровићу Обреновићу даваће се за живота њина и преимуштествено за заслуге њине о Народу Српскому из хазне народне свакому по десет иљада талира пенсије, а по

смрти њиној синовима и фамилијама њиним по пет иљада цесарски талира.

43.) У столичному мјесту сазидаће се о обштенародном трошку пристојни дворови за пребиваље Књаза Српскога.

Дворови и баштине, које Књаз Милош Теодоровић Обреновић и браћа Његова у оно преме имају у разним Србије окружијама јесу законо имаље њино и њини потомака.

44.) Књаз Српски издаје при ступању на достојинство своје народу на честном крсту и светом еванђелију ову заклетву: „Заклињем се светом, јединосуштном и нераздјелном Тројицом, да ћу устав књажества Србије држати точно и совјестно у цјелости, и да ћу сваког придржавати, да га такође у цјелости држи; да ћу бранити неповредимост православне восточне цркве у Србији, да ћу свим силама и средствима чувати цјелост Србије и обштенародну слободу личности, и безбједност имања и права сваког Србина; а најпосле да ћу се свакојако старати, да обезбједим и узвисим благостојаније и свега народа Српскога вообште и сваког Србина поособ. Тако ми Бог помогао! —“ По овој заклетви вјенчава се на достоинство књажеско и миропомазује се.

ГЛАВА ШЕСТА

О Државному Совјету.

45.) Државни Совјет Српски највиша је власт у Србији до књаза.

46.) Државни Совјет чува да никакав Србин, ког му драго чина, не повреди и не наруши Устава Књажества Србије.

47.) Државни Совјет мотри и чува, да се ни најмањему Србину не чини каква ни буд неправда; а гди би опазио да се чини, а он ће поитати, и у договору с књазом уклонити исту неправду.

48.) Државни Совјет руководи законодавство у свој оп-

ширности, и чува, да се ни једна струка народнѣ дјела не води без закони уредба, да тим начином закон влада свим народом српским.

49.) Државни Совјет устројава законом све остале српске власти, предписује им законом правила, по којима им ваља владати се и мотрити, да која од њи не прекорачи предписани им граница.

По тому све српске власти кромје Књаза зависе од државнога Совјета.

50.) Државноу Совјету пристоји право, мотрити на предмете, о којима не има закона или уредбе, предлагати Књазу законе и уредбе, које налази, да су нужне Србији и молити Га, да се прече и нужније најпре и приведу у дјејство.

51.) Државни Совјет совјетује се и даје мѣнија своја о предложенијама, која би му од Књаза дошла.

52.) У случају смрти, или одрицанија, или малолѣтства Књаза држи се Совјет државни 33. и 34. члена овог Устава.

53.) Државноу Совјету пристоји право, предлагати Књазу лица, која су за које званије.

54. Државни Совјет орудије је, којим се Књаз разговара с народом на скупштинама, кад му не би обстојателства допуштала, да се лично с њом види, и устмено разговара.

55. Државни Совјет има право тужити Књазу сваког свога члена, који би што скривио, или против овог Устава, или против царства Султанова, или против лица Књаза Србскога, или воопште противу користи народа Српскога.

56.) Државни Совјет има право, казнити и свакога чиновника, који би што скривио против своји дужности, све по закону, који ће се још издати.

57.) Истина да се државни Совјет саставља по гласу члена 6. овог Устава:

а.) Из једног предсѣдатеља Совјета;

б.) Из шест попечитеља појединих струка државни дјела;

в.) Из државни Совјетника, и

г.) Из једног главног секретара у чину најмлађега Совјетника;

Но кромје тога Књаз има право, послати и синове и браћу своју у засједанија Совјета, кад навршe 18-ту годину своју, но не могу давати мнѣнија своји док не навршe 20-ту своју годину. Јоште има Књаз право наименовати државним Совјетницима и остале заслужне чиновнике српске, који би изван столичнога мјеста пребивали, и који, наименовани членовима Совјета, право имају, у њему засједавати, кад се сами нађу у мјесту столичному, или кад се позову од државнога Совјета у засједанија.

58.) Отац и син, и два брата не могу засједавати у једно време у Државном Совјету.

59.) Књаз бира и поставља предсѣдатеља Државнога Совјета.

60.) Попечитељи су одређени, да предуготовљавају и предлажу државному Совјету сваки по својој струци, законе и уредбе, које су нужне народу Српскому.

61.) Државни Совјет мотри на предмете, о којима не има издани закона и уредба, а које попечитељи отправљају.

62). Попечитељи настоје, да се Књазем одобрени и државним Совјетом у зборник закона уведени закони и уредбе точно набљудавају.

63). Попечитељи стоје под одговором за све, што би сами по себи приводили у дјејство.

64.) Свакому попечитељству одређиваће се сваке године законом суме новаца, који му требају за вођење струке поверене му.

Попечитељи одговарају за то, да су совјестно употребили одређене им суме новаца на оне потребе, које им је закон предписао.

65. Попечитељи дужни су давати сваке године опширно извјестије сваки о својој струци, државному Совјету и Књазу, а попечитељ казначејства и овима и скупштини народној.

66.) Књаз има право, именовати попечитеље разни струка из членова државнога Совјета, а тако и одпуштати их; но отпуштен попечитељ ступа у ред Совјетника државнога Совјета.

67.) Књаз има право повјерити и два одјеленија једному попечитељу; но у овом случају остају струке дјела одвојене једна од друге.

68.) Засједанија државнога Совјета јесу тајна, и неће се држати без протокола совјетовања.

69.) Рјешенија државнога Совјета имају силу, кад су у њима осим предсједатеља најмање 4 попечитеља и четири државна Совјетника с главним секретаром присуствовала.

А у случају постављања тутора малољетному, и намјестничества малољетному или неспособним нађеному Књазу, у случају вјенчавања и давања заклетве новога Књаза, у случају заклињања новому Књазу, бирања новог Књаза из средине народа и држања скупштине народне, морају бити три четвртине числа свију членова, који састављају државни Совјет.

70.) Рјешенија државнога Совјета бивају по вишини мњенија; кад би мњенија членова Совјета овог била једнако подјељена, онда се рјешава предмет по мњенију оне стране, на коју пређе предсједатељ његов са својим мњенијем.

71.) Членови државнога Совјета дужни су давати мњенија своја одкровено и истинољубно и нелицимјерно и недати никому, да их даје о издаји отечества, о нарушенију овог устава, о прикосновенију лица књажескога, и о очевидној каквој неправди, или у засједанијама Совјета или пред Књазем. Који би против овога поступао, већ је сам по себи злочинац, кога треба судити и казнити по законима.

72.) Државни Совјетници одговарају: за сваки совјет, који даду Књазу, за сваки свој поступак, који би противан био овом Уставу, и за то, ако би пренебрегли чинити представљенија Књазу, противу чији му драго преступака, већ штеде личност чију и дају повод или помоћ подобним преступницима.

73.) Напротив тога никакав член државнога Совјета не има одговарати за давање мњенија своји о сочињавању закона или уредбе.

74.) Ако би се међутим догодило, да би или Књаз или који државни Совјетник захтјео гонити кога члена реченога Совјета за мњеније његово о законодавству, то гоњени член има право, искати суда на државному Совјету ил отпуста од службе, које ће му се или једно или друго дати.

75.) Сваки државни Совјетник задаје Књазу при наименованију својему слѣдујућу заклетву: „Заклињем се светом, јединосушчном и нераздјелимом Тројицом да ћу вјеран бити Књазу и покоран законима, да ћу наблудавати и у цјелости држати Устав државни, и да ћу давати Совјете моје и радити о општенародному добру по сопственому мојему убјеђенију одкровено, истинољубно и нелицемјерно, и да ћу дјело, повјерено ми, точно извршивати: тако ми Бог помогао и његово свето Еванђелије!"

76.) Устројеније и дужности државнога Совјета издаће Књаз без сваког одлагања у особитим указима.

ГЛАВА СЕДМА

Власт судејска.

77.) Правосудије руководиће се и наблудавати по свему Књажеству Србије у име Књаза као и досад.

78.) Руководство правосудија предаће се судовима, који ће се, по обнародованију Српског закона, у три степена установити.

А за сада припада — оно:

а. Окружним судовима;

б. Великом суду у другом степену као апелацији; а

в. Совјету државном, који ће одредити једно одјеленије, као судилиште у трећем и последњем степену.

79.) По свој Србији руководиће се правосудије једнако

и по једном законику српском, који ће се како за грађанске парнице, тако и за кривице и злочинства што скорије јавно и издати и судовима претписати.

80.) Судија не зависи у изрицању своје пресуде ни од кога у Србији, до од законика српског; никаква, ни већа ни мања, власт у Србији не има права, одвратити га од тога, или заповедити му, да другчије суди, него што му закони претписују. Тому треба и да се закуне при наименовању.

81.) Нико не може се отети од природног свог суда и одвући другому.

ГЛАВА ОСМА

О народној скупштини.

82. Скупштина народна састоји се из сто, најодабранији, најразумнији, најпоштенији и повјереније народно у највећем степену заслужујући депутати из свију окружија и свега књажества Србије.

Како ће се ови депутати, и по колико од сваког окружија бирати, докле ли званије њино трајати, одредиће се особитим законом.

83.) Сваки депутат, који би се бирао за скупштину народну, не смје млађи бити од 30 година.

84. Сваки депутат шиљаће се на скупштину народну о трошку онога, који га шиље.

85. Скупштина народна купи се сваке године по једанпут о Ђурђеву дне у пуном числу на позиваније књажескога указа, ако ли буде нужно, у више пута у години. Исто тако и отпушта се књажеским указом.

86.) Никакав данак не може се наложити или ударити без одобренија народне скупштине.

87.) Сваки данак одређује се само за једну годину дана; и ако се по истеченију ове види и докаже из рачуна казначејства државнога, да није довољан, то ће га скупштина на-

родна за другу годину сходно повисити, како би манак прошле године изишао.

88.) Скупштини народној дужна је финансија давати сваке године, а на захтевање њено и пречисте рачуне како о приходима тако и о расходима државним.

89.) Годишња плаћа књажеска не може се, без одобренија народне скупштине повисити, но и без одобренија Књаза не може се умалити.

90.) Народна скупштина има право, чинити Књазу и државному Совјету представленија о жалбама каквим и тегобама, и молити их, да издаду закон о тому; јављати им злоупотребленија, која би видила у прављенију; и тужити се Књазу на државни Совјет, ако би членови његови или друге власти нарушиле Устав и права, утврђена уставом, и нарушиле права кога год Србина.

91.) Само народној скупштини пристоји право располагати данак на народ.

ГЛАВА ДЕВЕТА

О цркви

92.) У православној восточној Српској цркви један је митрополит Српски.

А архијереја може бити онолико, колико буде по множеству народа нужно.

93.) Внутрење руководство цркве принадлежи Митрополиту и духовној власти, која ће се указом одредити с наблудавањем уговора, утврђени с Патријархом у Цариграду.

94.) И Митрополиту и Архијерејима, колико их буде у Србији, одредиће се плаћа из народне хазне за накнаду свију досад од њи примани прихода.

Но давање парохија свештеницима остаје архијерејима, који ће им такове онда само давати, кад која парохија обудови.

95.) Сештенству и духовенству даваће народ српски све, што је досад уобичајено било, давати им, до друге законе одредбе.

96.) Ни свештенство ни духовенство не могу имати у Сербији и другога званија. Једини Митрополит српски, и у случају потребе архијереји српски могу звани бити од Књаза и државнога Совјета у савјетованија о црквеним дјелима.

97.) Свако вјероисповједаније у Сербији има право, свршавати богослуженије своје слободно, по својим обредима, и свако би ће покровитељствовано од правитељства Српског.

98. Закливање људи, који нису православног восточног вјероисповједанија свршива се по обредима ових цркве.

ГЛАВА ДЕСЕТА

О финансији (азнадарству.)

99.) Српска финансија стара се о свим приходима и расходима књажества Сербије.

100.) Финансија не има права, тражити исплаћенија данка народнога, развје два пута у години, од Ђурђева дне до Митрова, и од Митрова до Ђурђева дне.

101.) Финансија управља приходима од ђумрука, скела рјечки, риболова, кантара, аренда, трговачки објавленија, типографије, који су приходи народне хазне, као и остали приходи, који би се по времену, а законом уводили.

102.) Финансија не може издати никаквога закона о повишенију данка народнога, без одобренија народне скупштине.

103.) Финансија не може заводити ни од народа купити никаквога данка за личну чију потребу.

104.) Финансија не може бацати народа Српског у дуг. Ако ли би када и то нужно било, а оно да предложи и докаже књазу, дравному Совјету и народној скупштини, да је то неопходимо нужно, и да иште од њи одобреније.

105.) Финансија дужна је измишљавати средства, којима би се умножили приходи земаљски, но средства та не смјеју бити на штету народа или противна овом уставу.

106.) Финансија не има права, постављати ђумрукана на међама окружија српски но само на границама страни држава и пашалука.

107.) Књаз и државни Совјет поставиће главну рачунцијнину, која ће прегледати све рачуне финансије, и мотрити да се народни новци не троше на друге потребе, развје на оне, које су скупштином народном одобрене.

ГЛАВА ЈЕДАНАЛИСТА

Општенародна права Србина.

108.) Свако дете рођено у Сербији или изван Сербије, а од Србина из Сербије; сваки у време обнародованија овог устава у српској служби, у Сербији и изван Сербије валазећи се чиновник или служитељ христијанског вјероисповједанија; сваки, кому је десет година прошло од како се у Сербији налази, или који непокретна добра у њој има сматра се за Србина, и има право, уживати српско државно грађанство.

109.) Страни трговци, фабриканти, занатлије, и земљедјелци христијанскога вјероисповједанија, могу придобити права грађанина српскога, почем буду у Сербији седам година дана и честно се узвладају, или почем им Књаз званије какво даде; а иностранци заслужени о Сербији, како од Књаза писмо приме да су прирођени Срби.

А како ће се право српскога грађанства получити одредиће се особити закон.

110.) Грађанин Српски само може бити чиновником, туторoм, членом општества, и надзирателем јавни и општински заведенија.

111.) Сваки Србин и без сваке разлике једнак је пред

законима српским, како у обрани, тако и у казни на свим судовима од најмањег до највећег.

112.) Нико у Сербији не може се ни гонити ни затворити, развје по пропису закона, и од законе и природне власти.

113.) Нико у Сербији да не стоји више од три дана у затвору, а да му се не јави кривица, за коју је затворен, и да се не узме на испит.

114.) Нико у Сербији не може казњен бати, већ по закону и по пресуди надлежнога суда.

115.) Коју се један пут већ судило за какву кривицу, пак је по пресуди судејској казњен и отпуштен, или нађен, да није крив, оному не може се по други пут судити за исту кривицу.

116.) Свакому грађанину српскому отворен је пут к свим чиновима у Сербији, како се само нађе, да је способан и достојан к њима. При једнакој способности предпоставља се Србин страному.

117.) Сваки Србин има право, бирати начин живљења свог по својој вољи, само који није на обшченародну штету.

118.) Како роб ступи на србску земљу, од онога часа постаје слободним, или га ко довео у Сербију, или сам у њу побјегао. Србину слободно је роба купити но не продати.

119. Имање сваког Србина, било какво му драго, јест неприкосновено. Ко се покуси својевољно дирнути у туђе добро и имање, и или присвајати га, или окрњити, онај ће се сматрати за нарушитеља обштенародне безбједности, био он ко му драго и од куда му драго.

120.) Но у случају, ако би правитељство српско потребовало имање чије на обштенародну ползу, то има право употребити га на такову, но почем даде имаоцу накнаду за њега, пошто вјештаци прецјене.

121.) Свакому Србину допуштено је, селити се са покретним својим имањем у друге предјеле турскога царства, а

и у стране земље; но к тому треба да испуни законе уредбе, које ће се издати.

122.) Сваки Србин дужан је плаћати сваке године законом одређени данак, од кога се нико не ослобођава, и притицати к обштинским потребама при грађењу мостова и крчењу друмова.

123.) Сваки Србин дужан је ићи на позивање правитељства на обрану отечества ил у регуларну ил у уписну војску, од који је прва увјек, а друга особитим догађајима у служби о обштенародному трошку.

124. Србин није дужан никаквому чиновнику кулучити, кромје, правитељству при грађењу зданија потребни за обштенародну ползу, но у том случају платиће му правитељство пристојну надницу.

125.) Никаков Србин не може ступити у службу страни земаља ил примити плаће и знакова одличија од њи без допуштења Књаза свога.

126.) Србин има право тужити се вишој власти, кад би му се ниже затезале издати рјешенија у дјелима његовим.

127.) Сва дјела судејска и свију остали власти и заведенија српски отправљају се српским језиком.

128.) Сва земља коју народ српски има, принадлежи сваком имаоцу као природно имање, којим може по својој вољи располагати, које може и другому продати; само мора у том случају јавити се народној власти свога обшчества или окружија, и пред њом продати ју, а после не може насељавати се на туђу некупљену.

129.) И сеоске шуме и горе досадашњи алија јесу обштенародно добро; сав народ има право уживати их. Нити има правитељство нит икакав старјешина, ни чиновник, ни трговац, ни сељанин, нит икакав Србин права заграђивати их или забрањивати Србима из других села, и окружија да их не уживају.

130.) Награде заслуженим отечеству људма дају се у новцу из хазне народне, а не у земљи ове или оне обштине.

131.) Општине народа српскога имају право захтјевати од правитељства, да им заведе о општенародном трошку благодјетелна заведенија за сироте, школе, болнице и контумаце. Но у том случају треба да одреди скупштина народа нужни трошак.

ГЛАВА ДВАНАЈИСТА

Права чиновника.

132.) Сваки чиновник стоји под одговорима за све, што у кругу своје службе ради, и за точно извршивање свега, што му претпостављене законе власти претпишу да наблудава и извршује.

133.) Чиновници, наименовани од Књаза, остају таковима за живота, и докле год буду способни к званију, но нису насљедствени.

Они се могу премјештати из једнога места у друго, на званије, у ком су били у првому.

Они могу се повишавати на веће званије; но не могу збацивати се на мање или отпуштати са свим без кривице, која се на њи не би судејски извидила и пресудила.

134.) Међу тим веће власти имају право уклонити за време од званија чиновника, на кога би пало подозреније какво. Но и ово треба да се извиди најдаље за три месеца, ако се подозрјева, да је чиновник учинио што у Сербији, а за шест месеци, ако се подозрјева, да је учинио што изван Сербије.

А за све време тог извиђења одбија му се половина плаће, коју је у званију имао за накнаду штете, ако се догодила кому његовом кривицом.

135. Кад је званије које празно, или остане којим начином без чиновника; то је његова власт дужна представити државному Совјету сва лица, која су званије исто тражила и дати мненије своје о тројици од њи, које држи за најспособније.

136.) За путовање чиновника по дјелима службе, и за премјештање с једног мјеста у друго, даје му се законом одређена накнада из општенародне хазне, преко законом одређене свакому плаће.

137.) Старим, или због болести своје немогућним служити чиновницима, даје се из општенародне хазне и до смрти његове пенсија по закону, половина одређене званију њином плаће ако су петнајест, а сва плаћа, ако су двадесет и пет година дана безпорочно служили.

Који чиновник узиште отпуст од службе пре него је право заслужио на пенсију, отпустиће се, но губи право на пенсију.

Књаз и Совјет, неће пренебрегнути ни сирота чиновника, него ће се за њи законом старати.

138.) Никакав чиновник не смје водити трговине, ни радити заната сâм и под својим именом.

139.) Чиновник заклиње се, при полученију Књаскога наименованија на званије власти, која му је најближа овако: „Заклињем се светом, јединосушчном и нераздјелном Тројицом, да ћу устав књажества Сербије, точно наблудавати, да ћу све законе и уредбе претпостављене ми власти, точно, совјестно, и на претписано време извршивати, и да ћу бити вјеран и покоран Књазу, и покоран државному Совјету. Тако ми Бог помогао.“

ГЛАВА ТРИНАЈИСТА

Промјене и додатци к уставу књажества Сербије.

140.) Ако се по времену и искуством докаже да је нужно промјенити који од више исчисљени членова устава књажества Сербије, или да је нужно што додати к њима или одузети; то Књаз и државни Совјет српски да сазову скупштину народну, пак да их представе и докажу нужност исту, и онда заједно с њом или да промјене овај или онај член устава свога,

или да му додаду, што је нужно, ил да одузму од њега што је излишно ил беспутно.

141.) Но у овом случају мора бити најмање три четвртине одређенога числа скупштине депутата народњи, и од истог числа најмање две трећине једнакога мњенија.

ГЛАВА ЧЕТРНАЛИСТА

Закљученије.

142.) Устав овај књажества Сербије од сто и четрдесет и два члена ступа у дејство од данашњега дана; и државни Совјет уводи га данас у зборник закона.

Тако закључено и заклетвом свију потписани и све сретенске скупштине потврђено у Крагујевцу 3-га Февруарија, иљаде осам стотина и тридесет пете године од Рождества Христова.

(М. П.)

МИЛОШ Т. ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По повољењу Његовога Књажескога Високества
Јефрем Обреновић.

Сљедују подписи браће Књажеске, депутата свију окружија Сербије, свештенства и духовенства и државног Совјета српског.

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ.

По преслушанију државнога Совјета српскога, закључујем сљедујуће:

I. Састав државнога Совјета.

1., Државни Совјет дели се на две части:
а., Законодателну,
б., Законоизвршителну.

2., Из какових се чинова састоји част законодателна, одређено је у чл. 6. и 57. државнога устава од 3-га текућега месеца Февруарија.

3., Законоизвршителна част састоји се из шест оделења:
а., Правосудија.
б., Внутрени дјела.
в., Финансије.
г., Иностранн дјела.
д., Војени дјела.
е., Црквени дјела и просвештења.

4., Сваком оделењу законоизвршителне части Совјета предпостављен је по један попечитељ с нуждним числом подчињени му чиновника, који ће се свакоме по потреби давати.

У случају болести или одсуствовања Попечитељева заступаће га један државни Совјетник.

5., Сви попечитељи једнаки су међу собом, и ређају се по старешинству, од како је ко попечитељем наименован, или

ако више њи у једанпут буде постављено, по реду, којим су у Указу Књажескоме наименовани.

Овај се исти ред односи и на државне Совјетнике, који одма за попечитељима сљедују.

6., Председатељу државнога Совјета припада први приступ и прво место у свима догађајима, гди се год у Совјету, или изван Совјета с попечитељима или државним Совјетницима састане.

У случају болести или одсуствованья Предсједатељева заступаће га оно лице, које Књаз Указом одреди.

7., Канцеларије Совјета биће две:

Једна законодателне, а

друга законоизвршителне части Совјета.

Ова дели се на онолико оделеньа, колико има попечитељства, осим оне иностранн дјела, која се саставља са Књажеским кабинетом.

8., Док се по чл. 107. државног устава од 3. т. м. не уведе државна рачуницница, донде ће се одредити једна част Совјетне канцеларије, да прегледа рачуне по обширној уредби која ће се издати о томе.

9., Архива обе части Совјета биће једна, у њој чуваће се дјела окончана, подељена на онолико оделеньа, колико има попечитељства.

А Регистратурâ, у којима ће се чувати дјела неокончана биће такође онолико, колико има попечитељства.

10., Улазак у канцеларије, Архиву и Регистратуре Совјета забрањен је свакоме, који к државноме Совјету не принадлежи.

11., Печат државнога Совјета из Грба Србије с надписом у наоколо састоји се: „Књаж. Државни Совјет Србски.“ Исти оваки печати биће у попечитељствама с надписом надлежнога Попечитељства, с којима ће се ова дјела од Ђурђева дне, а до тога дана печатом великога Суда печатати.

II. Дјеловодство

А. О примању, протоколирању и приготовљавању дјела за засједање.

12., Сви пакети, и сва дјела, била ова од књаза или од које друге власти, или приватнога лица државноме Совјету послана, предаваће се главноме секретару државнога Совјета, који ће ји с даном, кад су примљени, и са знаком попечитељства коме надлеже, снабдјевати и државном протоколисти предавати, да ји одма у протокол уведе, с нумером снабдје, и надлежноме попечитељству незадржано оправи.

13., Поред овог дневника, у који ће се сви предмети дјела државни уводити, дужан је главни секретар државног Совјета и остале, ради обштега претледа целога дјела у свима оделеньима Совјета нуждне протоколе држати, а особито настојавати, да се зборник закона у свом реду држи и точно регистрира.

14., Дневник у 12 чл. опомену т, дужан је главни секретар државнога Совјета сваки дан предсједатељу подносити, да би овај повседневни преглед свију дјела имао, и по потреби Књазу нуждне рапорте давати могао.

Исти протокол стоји и осталима попечитељима отворен, да свагда видити могу, колико ће и какви предмета у предстојећем засједању бити.

15., Све предмете, који се год попечитељу преладу, снабдјеваће ји и он с даном, кад му је предан, и потврђиваће истинито њиво примљење подписом својим у дневник државнога секретаријата (чл. 12), и предаваће ји протоколисти попечитељства, који ће ји у протокол, сачињен по прегледалици *а*, уводити, и регистрирати тако, да се све лако наћи може, што је год у протокол уведено.

16., Како се које дјело у протокол уведе, одма га ваља Регистратури предати, да се и у њој у записку уведе, с пређашњима дјелима, која би можда с овим у сајузу била, сна-

бје, и надлежноме попечитељства секретару, кога попечитељ у своме оделењу одреди, преда.

17., Секретари су дужни вручене им предмете одма промотрити, на особитом табаку списати, за представлење предуготовити, и попечитељу предати. Они су под одговором, да је све оно, што је у донешењу (реферату) написано и исприповедано, истинито, и из пређашњи дјела верно исцрљено.

18., При почетку свакога представлења ваља на једној половини табака пре свега число назначити, под којим је предмет у дневник главнога секретаријата и у протокол попечитељства уведен.

Онда ваља на тој истој половини извод дјела, о коме се представлене предуготовљава, на кратко саставити, по јасно, како ће га сваки разумети, неморајући закћевати, да се сав акт прочита.

По томе ваља на другој половини листа умствовање о предмету, за овим мњеније доносителя (референта), а по овоме и закључење, по ком ће се и експедиција приуготовити точно и јасно написати, и у свему томе слѣдујуће правило набљудавати:

а., Да се у приповедању прошли догађаја ред мотри, како је један за другим слѣдовао, а остала одношења, која би се исти догађаја тицала и к бољем изјасненьу служити могла, да се онако уреде, како се она узајмице боље изјасњавају или подкрепљавају;

б., Да се питања и оне точке, које се за главне не држе, од главни точкà и вопроса раздвоје, промотре, и да се према втеченьу њином на главни вопрос у ред ставе;

в., Да се узроци, због који би се рећи могло, да се предмет предложени у дјејство приведе или неприведе, добро развију и успореде, у колико би се они већма међусобно подкрепљавали или раслабљавали; да се она места из закона, дјела, и т. д., која би к подкрепљавању предложена и решавања вопроса служила, а тако исто и преговори или учињена већ

предпријатија, ако је нуждно, од речи до речи наведу: а напротив тога

г., Све изостави што непринадлежи к ствари; и да најпосле

д., Закључење своје што јасније и краће и с оволико точка оконча, колико је вопроса или точка требало рјешити.

19. Кад се год предмет који лѣкарске (медицеске) или зидарске струке тиче, ваља свагда, што се самога заната тиче, и мњеније надлежни у томе вештака саслушати, па после донешење за засједање сачињавати.

20. Већа и знаменитија доношења треба попечитељи, ако томе времена имају, сами да приуготовљавају, а особито планове и пројекте.

Б. О сазивању членова државнога Совјета, у засједање, и о држању засједања по части законодателној.

21., Државни Совјет држаће засједања своја на предложење попечитеља и на позивање председатела, пошто о томе Књаза извјести, ако се у месту Књаз наоди.

22., Главни секретар државнога Совјета настајаваће, да се сви предмети, о којима ће се совјетовати, заједно с даном и сатом, кад ће се засједање започети, у циркулар уведу, и циркулар тај свакоме државноме Совјетнику и попечитељу најмање једад дан пре засједања разда:

Ако се који предмет кога Совјетника лично тиче, то он не може тај дан у засједању присуствовати.

Акол' пак коме Совјетнику не буде могућно у засједање доћи, то је дужан државноме Совјету јавити и узрок навести који му препјаствује.

23., Ако у засједању државнога Совјета сам Књаз присуствује, то он президира; ако би место Књаза присуствовао насљедник Књажества то овај председава; ако и овај неби присуствовао, онда председава председатељ, који у присуствију Књаза или Насљедника до њи место занима.

24.. Поредак, којим ће остали чланови државнога Совјета у засједању места занимати, одређен је у чл. 5 овога указа.

25., Предсједатељ одређује поредак, којим ће се предмети у засједању представљати, мотри да се предписана правила при совјетовању набљудавају, испитује и сабира мњенија и по вишини њиној проглашује засједању закључења државнога Совјета.

26. Кад надлежни попечитељ предложење своје прочита, најпре почну давати мњенија своја државни Совјетници, старији за млађима; за овима попечитељи остали струка, а за њима, ако мњенија једнако буду подељена, предсједатељ. Чл. 70. устава.

27., При преслушавању попечитељски представлења у засједању, дужан је сваки државни Совјетник имати на уму 71 член Устава државнога, и противно мњеније своје у совјетовања протокол дати уписати, како види, да предложење правду и Устав државни, и законе земаљске вређа.

28., При давању мњенија у засједањима државнога Совјета противу предложења остали членова, треба свакоме ово набљудавати:

а., Да при прочитавању донешења и мњенија попечитељски о предметима сви присуствујући чланови Совјета внимателно слушају представлења, и на миру седе, нити је слободно коме што онда читати или писати, нити предложење речима својима прекидати.

б., Да сваки члан, који има што противословити или на предложење чије што представљати, обраћа слово своје, које свагда устмено бити мора, к предсједатељу Совјета.

в., Да у говору свом не повређује правила пристојности, и да речима својима никога не вређа, не пеца и на гњев не навлачи, но да мњеније своје подкрепљује умним доказатељствама.

29., Закључења државнога Совјета по части законодателној немају своје силе, ако нису, поред предсједатеља и

и главнога секретара државнога Совјета, најмање четири попечитеља и четири државна Совјетника осим Књаж. Синова у засједању били (чл. 69. устава).

30., Предмети, које државни Совјет по части законодателној совјетује и Књазу на одобрење подноси јесу слѣдујући:

а., Све давање закона, или се оно касало заведења нови, или преиначавања и укидања досад суштествовавши закона;

б., Главни годишњи рачун о новчаним потребама и приходима државним;

в., Обште уредбе о начину, како би се ова или она струка правленија приводила у дјејство;

г., Пријуготовлења к закључењу државни уговора с другима државама, и тога ради нужни наставлења, у колико особити узроци не би у томе изјатија чинили.

д., Тужбе Совјета противу членова Совјета.

е., Годишња извјестија државнога Совјета о стању дјела државни и вообште и по свим струкама попечитељства, с показивањем, колико која напредује, и с показивањем препона, које им недају да напредују.

ж., Давање благородства, помиловања и одличија;

з., Постављање свију власти и именовање чиновника и официра војенни, у колико не би особитим указом попечитељствама дозвољено било, да ниже чиновнике сами постављају;

и., Пресуде, које осуђују злочинце на смрт или робију, дужу од десет година, ради помиловања.

і., Дјела чиста војенна, а имено: установљавање, постављање, изображење војске; лично отношење војени лица, као ухлебленье, аванцирање, одпуштање од службе и т. д. употребљавање, премештање, разређивање по касарнама; руковођење дјела главнога штаба; нагледање и одређивање на посао официра инцинирски и топцијски; набављање и држање у доброме стању оружја и пебане; зидање и чување од квара тврдиња и војенни зданија. Све ово донде, док се законом не

одреди, које ће предмете моћи попечитељ по правилу чл. 42. у оделењу своме свршивати; најпосле

к., Предмете, које Кназ Совјету пошље, и о њему мњеније узиште.

31., Сви ови предмети подложни су потврђењу Кнажеском и немају своју силу, ако ји Кназ не одобри.

32., У заседањима законодателне части државнога Совјета, води протокол совјетованя и решења главни секретар Совјета, и ставља у њега не само садржање њино, него и основана, по којима је сваки член своје мњеније дао на кратко, но притом јасно.

33., При закључењу заседања, подписује сваки присуствујући член Совјета преднаведени протокол заједно с предсједателем; а главни секретар противу подписује га и чува при себи тако, да га никому не показује, кромје членова Совјета и Князу, коме се свагда на одобрење подноси.

34., Ако Кназ у Совјету не присуствује, то ће му се протокол совјетована средством предсједателя Совјета, главнога секретара и надлежнога попечитеља поднети на одобрење.

35., Ако Кназ совјетовани предмет одобри, то ће одобрење своје овим речма, подписом и печатом, и противоподписом секретара кабинета у протокол дати уписати: Прегледан и одобрен у . . . . .

МИЛОШ ТОЕД: ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По високајшој заповести Његова Високества

Н. Н. кабинета директор (или секретар).

И протокол Совјету вратити.

36., Ако ли га не одобри, (чл. 14 Устава) то ће с равним наблудавањем подписа протокол Совјету вратити, у

исти протокол уписаним, зашто га не одобрава, и с мњенијем како би требало да се преправи.

37., Предмети, које законодателна част државнога Совјета рјешава, неморајући ји Князу на одобрење слати, јесу сљедујући:

а., Толковање и изјасненье закона;

б., Распре између попечитеља разни струка о кругу дјејателности сваког од њи;

в., Распре између власти политически и судова;

г. Дозвољавање права грађанства и прирођенства Српскога;

д., Жалбе чиновника противу поступања попечитељски касателно званичнога занта.

е., Жалбе противу пресуда попечитељства просвештена у призренију цензуре.

ж., Сви предмети, о којима нема закони уредби по којима ће се поступити, осим они у чл. 30 наведени.

Б. О заседању попечитељском, и о предметима, који се у оделењима попечитељским по сваки дан оправљају.

38. Заседања попечитељска држаће се сваке недеље најмање по један пут, под предсједателством предсједателя државнога Совјета и заседањем најмање четири попечитеља и главнога секретара државнога Совјета.

39., Предмети, који се рјешавају у попечитељскима заседањима, јесу следујући:

а., Сви предмети, који се тичу буди чији политически права, за која се две стране терају, а имено:

аа., Све распре између судова окружни о кругу дјејателности њине;

бб., Све жалбе противу пресуда политически власти, кад би ко осуђен био да плати узакоњену глобу за ћумручка (армицарска) преступленя, или за преступленя противу друге какове уредбе;

вв., Жалбе противу политически власти, кад би одрекле коме право какво, које би тражио, или кад би због кривице одузеле коме право, које он већ има, па кад би се то коме криво чинило.

6., Расматрање владања чиновника и официра, који би због неспособности, непокорности, небрежљивости, или други порока и преступлена заслужили, да се и званија лише. Но у овоме случају ваља, сзагда да присутствује и попечитељ правосудија мњеније његово саслушати, да нема што у призренију правосудија примјетити.

10., У заседањима попечитељскима водиће протокол совјетована секретар онога попечитељства, у кога струку предмет спада. Ако би се предмет тицао више оделена, то ће председатељ секретара наименовати, који ће у заседању протокол водити.

41.) У заседањима попечителскима, у којима главни секретар државнога Совјета мњеније даје, треба сва правила набљудавати, која су од чл. 25. до 28. овога указа наведена.

42., Осим предмета у чл: 30. 37. и 39. наведени; и осим дипломатически, иностраном попечитељству предписани дјела, која ће попечитељ с Књазом у кабинету оправљати, — све остале предмете, о којима законим уредба има, рјешава попечитељ сваки у своме оделењу, у договору са председатељем и с главним секретарем државнога Совјета по сваки дан.

43., Ако ли не буду сва тројица једнога мњенија о коме предмету, онда остаје исти предмет нерјешен до првога заседана попечителскога, у коме ће се по вишини мњенија рјешити. Но ако би предмет, о коме се попечитељ с председатељством није мого сложити или на брзу руку састати, итан био, то он има право, нуждна предпријатија учинити, и дјела, под својим личним одговором за добар успјех, у дјејство привести, и у првоме заседању попечитељскоме поступак свој јавити.

Г. О експедирању закључења државнога Совјета.

44.) Закључења државнога Совјета, била ова законодателне или законоизвршителне части, експедираће се у ономе истоме попечитељству, у коме је предмет за заседање приправљан.

45.) По свршетку сваког заседања настојаваће главни секретар државнога Совјета, да се сви рјешени предмети секретарима надлежни попечитељства одма раздаду; који су дужни столоначалницима и канцелистама разделити ји, и о преписима старати се.

46.) Сва сочиненя, извјестија Књазу, и заповјести нижима властима сочиняваће секретари с придоданим им Столоначалницима и надлежним оделењима, и подносиће ји попечитељу и државном секретару на промотреве. Кад попечитељ с главним секретаром на сочиньеве примјечаве: „да се експедира“ стави, и подписиа својима потврди, онда се предаје сочиненье експедицији на преписе. —

47.) Свако експедирано рјешеније треба у протокол дјеловодни на кратко увести, и окончана дјела са свима прилозима и осталима у сојузу стојећима писмима архивару предати.

Архиварје дужан подписом својим у дјеловодни протокол истинито примлеве предани му дјела потврдити, и у надлежном архиве оделену чувати, пошто ји у архиве протокол уведе (чл. 78).

48.) Никаква заповест и никакова уредба законодателне части државнога Совјета нема своје силе, на којој нема подписа у 10. члену државнога устава наименовани. Иста су правила и на осталима законоизвршителнима указима нужна, с том само разликом, што ће у почетку сваког попечитељскога указа место: „Милош Теод. Обреновић Књаз Србски и т. д.“ — стојати: „По указу Његова Височества Књаза Србскога.“ —

Предложеня и извјестија државнога Совјета к Књазу биће само председатељем и главним секретаром државнога Совјета подписана.

49.) Сообштавања између попечитељства да бивају, колико је могуће, устмена а у нуждноме случају и писмена, средством извода из протокола или средством обичних писама.

50.) Заповести државнога Совјета да се у колико особита обстојателства измену не налазе, само најближима и непосредствено подчињенима властима шиљу с подписом:

Н. Н. предсједатељ.
Н. Н. државни секретар.

„Књажески државни Совјет Српски
попечитељство внутрење
(финансије, или друго које) у . . . .
Н. Н. попечитељ

Исправничеству у . . . . .“ —

Начин писања је заповедајући; но попечитељи ће сами настојавати, да се при томе правила благопаравија и пристојнога уважења не нарушавају.

51.) Ниже власти дужне су у својима извјестијама, као и приватна лица у својима прозбама на Совјет, правила подчињена набљудавати, титулирајући Совјет:.

Високословне Државни Совјете Српски!

Испод овога позива на десној страни (хералдически, или с леве руке ономе који пише) ваља содржаније писма накратко назначити, и у извјестијама власти, ако су по налогу Совјета послани, и нумере експедиције налога на слѣдујући начин ставити:

„По налогу № . . . . .
Извјестије
Исправничества (војеног команданта, или ко буде) касателно . . . . . .“

Подпис ће од прилике бити:
„Покорно исправничество
Или покоран Н: (ако ко лично што преси).“

52.) Сви пакети и депеше у дјели иностранн слаће се

Кабинету Књажескоме с надписом: „Кабинету Његова Високочества Књаза Српскога.“

53.) Сви чиновници државнога Совјета дужни су у званичнима дјелима својима најстрожију тајну набљудавати, и уздржавати се од забраненога сообштавања и вођења преписке о званичним дјели с приватнима и онима лицама, која к Совјету не принадлеже; исто тако ваља им се чувати и од тајног или јавног подпомагања или држања атара људима, који што од Совјета просе; и од примања поклона, који би им се подносили, да ји ко на своју страну приволе.

Свако овоме подобно преступлење, казниће се одпустом од службе, и осталима у кривичноме закону одређенима казнима.

54.) Сви попечитељи и државни Совјетници, управлајући повјереним им струкама, треба да се излишнога пискарања и уплетања у дужности подчињени власти чувају да се неби њина, обштим дјелима нуждна, дјејателност у којекаквим ситницама губила.

Труди ће се њини само по производима, које су у дјејство привели, цјенити, а не по множини писања и числу дјела.

55.) Ни једноме попечитељу и државноме Совјетнику није слободно без дозволена Књажескога дуже од 48 сати од свога званичнога места удаљити се.

Дозвољавањем нижим у Совјету служећим и осталима чиновницима државним, да се од званичнога места свога удаље, може надлежни попечитељ, у договору са предсједатељем и главним секретаром државнога Совјета, до шест недеља дозвољавати.

Своје вољно удаљење носи за собом казн званичнога запта, а по обстојательству премештање или одпуст од службе.

III. Дужности и права предсједатеља државнога Совјета.

56.) Поред права и дужности, које су предсједатељу државнога Совјета у чл: 6. 14. 21. 23. 25. 26. 27. 33.

34. 40. 42. 48. 55. 82. овога указа предписане, припадлеже нему највише надзирање свију струка правленија без разлике.

57.) Он је орудије, којим се Књаз са Совјетом разговара у случају, кад неби или сам дошао у заседање Совјета, или кад неби к себи позвао Совјет или попечитеља надлежне струке, у коју предмет предговора спада.

58.) Председатель мотри на поступке свију членова и и чиновника државнога Совјета, и настојава, да сваки дужност своју по прописима точно извршава (чл. 28 — 41. и 53).

59.) Он у договору с главним секретаром државнога Совјета сабира обште производе свију дјела државни, и умствује о средствама, како би се пут к благостојању народњем час пре прокрчио, и чини у свему томе Књазу устмена представлена, заједно с попечитељима, кад год види, да то полза обштенародна иаискује.

60., Он има обшти обзор целога државнога трошка тако да у свако доба зна, да ли ће попечитељи с овима сумама, које су им у годишњем предрачуну дозвољене и у хазни државној кредитиране, на крај изићи или не; и да ли се закон финанцијални, о тој струци сваке године издан точно набљудава.

IV. Обште дужности попечитеља и државни Совјетника.

61., На што су државни Совјетници вообште дужни котрити, назначено је у глави 4 и 6. Устава државнога. Осим ови и горенаведени дужности дужан је

62.) Сваки попечитель у оделењу своме нужне потребе чинити, да повседневни преглед има о свему трошку новаца, који су му у годишњем предрачуну дозвољени; како ће се тим начином у свако магновење хоћи справдати; кад би год тога ради питан био.

63.) Сваки попечитель дужан је не само котрити на подчињене чиновнике своје струке, да ли набљудавају законе и

уредбе, но и придржавати ји к томе, да ји точно набљудавају и испуњују. Свакоме попечитељу пристоји право, казнити онога чиновника своје струке, по правилу, које ће се тога ради издати, који неби набљудавао закона и уредба издани.

64.) Сваки Попечитель одговара Совјету и Књазу за точност и совјесност своји испита, за совјестност и безпристрасност доношења (реферата) свог о предмету, који у струку његову спада да ји преради.

Која дела коме Попечитељу понаособ припадају, описано је у глави VII. овога указа.

V. Дужности главнога Секретара Државнога Совјета.

65.) Предмети, који у дужност главнога Секретара спадају описани су у чл. 12. 13. 14. 22. 32. 33. 34. 41. 42. 45. 46. 48. 55. 59. 75. 76. 78. 79. 82. овога указа.

66.) Осим ови дужан је он надгледати сав внутрењи поредак дјела, како у обштој канцеларији Совјета тако и у свима частима његовим.

67.) Надгледати да се протокол и Архива точно држе по пропису.

68.) Настојавати, да канцеларија водећа рачуне, од свију рачуноводитеља у држави рачуне на време иште и получава, скоро прегледа и рјешава по правилу, које ће се скоро о томе издати.

69.) Мотрити, да у сачињенијама и експедицијама државнога Совјета, нема чега, што би противно било закљученијама Совјета, и против подписивати сва рјешенија и обнародовања Совјета за знак, да је предмет њин по законој форми закључен.

70.) Упућивати све ниже чиновнике обштесовјетне и попечитељски канцеларија, како им ваља радити дјела своја, и непоуздане и рђаве опомињати к побољшању.

71.) Настојавати, да се сваке године зборник закона печата и свима властима шиље.

72.) Бити членом комисије, која ће испитивати способности они лица, која траже какво званије, или која су потребна за које.

73.) Главни секретар дужан је вообште потпомагати Председатеља Совјета у свима обстојательствима, која би се у кругу дјејательности његове појављивала, и руководити домостројеницем свију потреба Совјета.

74.) За редовно и точно оправлање свију ови дужности а особито у чл. 68. предписани додаваће му се потребно число подчињени чиновника.

VI. Дужности канцеларије Архиве и Регистратуре.

75.) Сви су чиновници канцеларијски дужни, вручена им дјела незадржано и охотно свршавати, и повиновати се поученьу и заповести коју им попечитељ или главни секретар касателно њине званичне дужности да, а особито преступленьа чувати се, која су у чл. 53. овога указа запрећена.

Они су свагда, кад им год време допушта дужни, по одредби главнога секретара и Попечитеља, један другоме помагати.

76. Непосредствено надгледање чиновника у оделенима попечитељскима, у регистратурама и писарницама, и њиногa рада; точнога долажења у канцеларију на одређено време; раздавања, чистога и брзога оправлања послова, вручиће се у свакоме оделену Секретару, кога Попечитељ с главним Секретаром Совјета изабере.

77.) Секретари су дужни, доношења својима Попечитељима приготовлавати, а у Попечитељскима заседанијама и при решавану дјела у својима оделенијама протокол водити, концепте сачињавати, чисте преписе прочитавати и доле на

ивици сваког чистога писма име своје подписивати за доказательство, да је препис сходан оригиналу; даље дужни су секретари закључења државнога Совјета, била она, у заседанијама или у оделенијама окончана, у записку Архиве ако је могуће истога дана, кад је ствар рјешена, дати уписати, и сва окончана дјела Архиви предати. чл. 47.

78.) Архивар и Регистратори сваки за се одговарају за точно наблудавање плана Архиве и Регистратуре; за прибирање и редовно чуване дјела; за поуздано чуване и прегледање Архиве вообште и одржавање свију протокола у своме реду, који се у Архиви воде. О свима дјелима, која су уведена, окончана, или још неокончана, код Референта или још на другом месту налазећа се, треба да се свака три месеца главноме секретару државнога Совјета преглед предаје.

79.) Главни секретар Државнога Совјета одредиће најспособније у рачуну чиновнике, који ће у рачуноводителној части канцеларије Совјета рачуне прегледати, и о домостроительству Совјета рачун водити.

80. Столоначалници заступају место попечитељски секретара, и подпомажу ји у свима струкама њини дужности.

81. Канцелисте су за свако затезање с послом под одговором. Њима је забрањено сачињена преписивати пре, него што концепт по чл. 46. овог указа буде попечитељем и главним секретаром одобрен.

82.) Писари и кописте, који би за време били у канцеларију Совјета примљени, дужни су сва ова правила наблудавати, која су за чиновнике преднаведена. Њи ће попечитељ у договору са Председателем и главним секретаром државнога Совјета одпуштати, кад се год послови умале и излишни постану; а тако исто и примати за време у службу кад се послови умноже.

83.) Кад се у самом заданију или близу државнога Совјета пожар догоди, дужни су сви канцеларијски чиновници и служитељи, осим они, који би собствена кућа или обитали-

ште било у опасности, у канцеларију доћи, како би у нуждном случају Архиву или остала акта од ватре отели.

VII. Особите дужности Попечитеља.

А. Дужности Попечитеља правосудија.

Попечитељ правосудија дужан је:

84.) Основати, списати, прегледати и толковати законе грађанске и кривичне, и законе поступка судејског у грађанскима и кривичнима парницама.

85.) Истолковати законе исте, ако би било што замршено у њима.

86.) Основати, поправити и надгледати све што служи точноме и совјестноме извршивању закона или се судило за главу или за друге парнице.

87.) Бранити независност судења и званија судејскога, и правила судења од свакога другога.

88.) Устроити судове, и предлагати лица, која су способна за судије.

89.) Старати се да се позидају тавнице и затвори, и друга зданија која су судовима нуждна.

90.) Мотрити, да судејске власти не прекораче границе, која им је предписана.

91.) Помагати судејским властима, ако би се родила распра какова између њи и други власти, да се она по суштествујућим законима рјеши.

92.) Предлагати да се кривци помилују, или да им се одпусти што од казни, коју су им судови пресудили.

93.) Предполагати вообште све, што је по гласу суштествујући грађански закона задржано за Књаза да рјеши или допусти.

94.) У попетителству правосудија одредиће државни Совјет четири члена државнога совјета, који ће донде док се

обштенародни велики Суд не устроји, у трећем степену под председјателством попечитеља правосудија судити (чл. 78. надпис в. државнога Устава).

95.) У ономе ће суду протокол совјетовања водити један од секретара попечителства правосудија, кога Совјет изабере.

96.) Дјела судејска држаће се одвојена од административни тако, да се устроити се имућем Суду великоме лакше предати могу, кад томе време дође.

Б. Дужности попечителства внутрени дјела.

Попечитељ внутрени дјела дужан је:

97.) Старати се, да се чува и одржава у цјелости земаљски устав, права поједини лица, и цели обштина, правила по којима су скупштине обштински, срезки, и окружни старешина устројене.

98.) Разделити Србију на окружија, Срезове и обштине.

99.) Устроити Статистику Србије.

100.) Пазити на границе Србије и чуватни ји, пак, ако би се родила распра каква за њи, а оно да се договори с војеним попечитељем, како ће ји бранити.

101.) Бринути се о пописивању Срба, који су способни за војску; и устроити внутрену војску, која ће бити полицијом внутрености; ово у договору с попечитељем војним.

102. Старати се за конаке и рану војске, кад путује.

103.) Завести полиције, и предписати Исправничествима обште уредбе, како ће се мир и поредак у земљи и на граници одржавати, како ли полицајна војска по земљи расположити; ово последње у договору с попечитељем војени дјела.

104.) Мотрити да се у земљи тајна друштва не држе, и списати правила противу њи.

105.) Мотрити на просјаке и друге скитнице.

106.) Основати зданије, и издати заповести, у ком и по којима би се могло дати посла безпосленицима и кривцима.

107.) Предписати правила, како треба давати пасоште онима, који иду по земљи путовати.

108.) Подићи и уредити нуждне тавнице и бринути се о њима по уредбама, које би попечитељ правосудија предписао.

109.) Постарати се, како ће се сиротињи помоћи и посла дати.

110.) Завести средства, којима би се предупредили пожари и други несрећни случаји по варошима и селима, и старати се како би се онима помогло, које би такви случаји постигли.

111.) Настојавати, да се по варошима и селима добре и здраве куће граде, и све по једном плану.

112.) Заводити заведења, из који би се у време нужде могло што позајмити људма, који би имали посла каква да сврше а немају средства к томе.

113.) Старати се, да се трговина, занати, и фабрике дижу, и завести тога ради панађуре и недељне вашаре, и одржавати поредак на њима.

114.) Старати се, како би се земљедјелија, скотоводство, и свиловодство подигло, како ли виногради и воћњаци садили.

115.) Чувати шуме од штете по науци шумодјелија.

116.) Завести једнаке мере, и пазити да се свуда набљудавају.

117.) Завести и уредити поште и управљати њима.

118.) Руководити прављењем путова, мостова и брана, давати мњеније, којим би се начином разрезо трошак нуждан овоме дјелу, и пазити, да се уредбе о томе издане набљудавају.

119.) Изнаћи средства, како би се страни људи у Србију насељавали, и олакшавати им насељавање.

120.) Пазити на здравље народа; и подићи тога ради и издржавати како у земљи тако и по границама нуждна тоже заведења и болнице, да се неби куга или друге прљенчиве болести у земљу увукле.

Списати уредбе, како ће се мртваци прегледати, и повраћати у живот полумртви, где ли ће се прави умрлци закопавати, и какви гробови за њи да се граде.

Списати заповести, каквим лекарима слободно је лечити; и забранити, да се неби они у то упуштали, који нису науке лекарства слушали.

Завести школе за хирурге и бабице, марвене лекаре и апотекаре.

Определити таксе свију ови.

121.) Пазити да се разне струке неблагонаравности у Србију не умножавају.

122.) Надзирати, како обштине руководе и употребљују обштинска добра, и настојати, да се ове међу собом братски љубе.

123.) Старати се, да се подигну обштеполезна зданија крокје војенни.

124.) Представити лица, која би способна била к званијама сваке струке внутрењег правленья.

125.) Мотрити, да се наставленья, дана властима внутрењег правленья, точно набљудавају, и да се неби ове међу собом трле, а где би и то било, овде по суштествујућим законима распра да се рјеши.

В. Дужности Попечитеља финанције.

Попечитељ финанције дужан је:

126.) Саставити точан преглед свега државнога добра, било то у непокретнима или покретним стварима, у готову или у дуговима, које су људи држави дужни.

127.) Бринути се, да ова добра и ствари не долазе другоме коме у руке, коме не треба да долазе, и одузети ји од они, који би ји насилним начином присвајали.

128.) По томе бранити све користи државе, и судити се за ни са сваким, који би у ни дирнуо; развје ако се распра за ни каса и иностране државе.

129.) Управљати свима приходима, који из добара истичу, или који се из данака државни рађају.

130.) Прегледати, да се части добра државни једна по једна, продати могу, ако обштенародно благостојање то изискује, и ако се приходи државни тим не умањују.

131.) Прегледати, да се непокретна добра на краће или дуже време даду под аренду.

132.) Ползовати се риболовом или за рачун државе, или даваньем под аренду.

133.) Завести фабрике стакла, артије, чоје и остали рукодјелија о трошку државном.

134.) Управљати данцима, и основати начин, како би се ови најправичније разрезали, и дознати, како села, срезови и окружија своје трошкове разрезују.

135.) Управљати ђумруцима и арендама, и предлагати тарифе касајуће се ови дација, и

136.) Издавати законе финансијалне, и пазити, да се точно набљудавају.

137.) Пазити на сав државни трошак.

138.) Отворити кредит другим попечитељствама по пропису финансијалног закона.

139.) Руководити новцима, који су опредељени за трошак попечитељства финансије.

140.) Уредити власт за прегледање рачуна свију власти и над њом надзирати.

141.) Давати рачун о свима расходима државнима сваке године, Совјету Књазу и народној скупштини.

Г. Дужности попечитеља Књажескога дома и иностранн дјела.

Попечитељ књажескога дома и иностранн дјела дужан је:

142.) Чувати и бранити степен достоинства Књаза Србскога спрећу страни држава.

143.) Бранити права и користи Књаза Србскога спрећу исти држава.

144.) Он ће водити преписку коју би Књаз Србски имао са страним владјетељима.

145.) Он ће закључавати уговоре, које би Књаз Србски у дјелима своје фамилије са страним државама имао.

146.) Он ће чувати права и користи Србије у свима отношенијама њеним к страним државама.

147.) Он ће чувати и бранити права и дјела Срба, који се у страним државама налазе код правитељства ови.

148.) Он ће чувати и у цјелости држати уговоре са иностранима силама, и настојавати, да се они у дјејство приводе.

149.) Он ће водити преговоре и преписке са странима правителствама, и с агентима њиним, који би од њи у Србију били послани.

150.) Он ће давати наставлење Србским агентима, који би се у страним државама налазили.

151.) Он ће вадити Србину допуштење, да може иселити се у стране државе, и изнети имање своје из Србије.

152.) Он ће прегледати и управљати прошења иностранаца, који би ради били населити се и уродити у Србији.

153.) Он ће подписивати паспорте Србина, који би ради били по дјелима својима у стране државе, а тако и писмена дјела, која би пила у ово.

154.) Он ће подписивати допуштења, која би Књаз Србски давао Србима, који би ради били ступити у грађанску или војену службу страни држава.

155.) Он ће подписивати и допуштења, која би Књаз давао оним Србима, којима би страни владјетељи слали ордене, друга одличија и пензије.

156.) Он ће слати одличија Србска људма, који би поданини страни држава били, а заслуженима учинили се о Србији.

Д. Дужности попечитеља војени дјела.

Попечитељ војени дјела дужан је:

157.) Устроити и подићи војску.

158.) Мотрити на уредност и полицију војске.

159.) Снабдјети војску са свима потребама: с оружјем, оделом, коњма, касарнама, и другим војеним потребама.

160.) Бринути се о набављању грађе, која би нуждна била за све струке војске.

161.) Издати законе војене како у призрењу службе и упражњавања у оружју, а тако и за награђивање заслужни, а казнење скрививши што војника.

162.) Надзирати на судове војене у особитим кривицама војске.

163.) Старати се за премештање и кретање војске и војени преноса.

164.) Водити сав трошак на војску и држати точан и совјестан рачун о њему.

165.) Предлагати обнародовање опроштења војницима, који би побегли.

166.) Старати се о средствама, којима би се здравље војника одржало, и о болницама и другима за војску полезнима заведенијама.

167.) Зидати поправљати и чувати мјеста, у којима се оружје и војене потребе држе.

168.) Предлагати, да се војска у овом или оном призрењу у веће савршенство доведе.

Е. Дужности попечитеља црквени дјела и народнога просвештења.

Попечитељ црквени дјела и народнога просвештења дужан је:

169.) Пазити на сва одношења цркве православне к другима вјероисповједанијама, од који се обштине налазе у Сербији, и одржавати о томе издане законе.

170.) Мотрити на извршивање богослуженија.

171.) Прекратити светковања, која су за укидање, и која народ из сујевјерија држи, по преслушању свештеническе власти (синода).

172.) Мотрити на закључења Синода.

173.) Испитивати све уредбе, које би духовне власти по Сербији издавале.

174.) Мотрити да грађанске и духовне власти не прекорачују граница, предписани им у призрењу црквени одношења, црквени добара, и црквени заведења.

175.) Бринути се о подизању нуждни цркви и парохијални кућа, по преслушанију мњенија Синода.

176.) Подићи заведења, која служе к изображењу и поправљању свештенства, такођер пошто о томе мњеније Синода саслуша.

177.) Мотрити на оно, како се руководе и на што се употребљују новци, опредељени к разним богоугодним заведенијама.

178.) Знати, на колико се епархија и парохија дели Сербија.

179.) Бринути се о свему, што се каса школе и воспитана деце, за коју да се заведу мале и велике школе, гимнасије и академије.

180.) Старати се, да се изобразе добри учитељи.

181.) Подићи свему томе нуждна зданија.

182.) Надгледати, како се руководе и употребљују новци и други приходи, које би правитељство Србско одредило на издржавање школа.

183.) Старати се, како би се фондови школски умножили, и најполезнијим начином употреблавали к напредовању наука.

184.) Помагати младиће, који имају особите дарове ума годишњом плаћом.

185.) Помагати попечитеља унутрени дјела, подизати занате, установљавајући школе за њи.

186.) Водити и нагледати библиотеку.

187.) Управљати државном типографијом.

188.) Старати се, да се нуждне ствари са страни језика на Србски преведу.

189.) Подпомагати учена истраживања, и настојати, да се издаду на свјет стари рукописи, који би се налазили по манастирима и црквама, а могли би служити к ползи народној.

190.) Заводити учена друштва.

191.) Предлагати лица, која су способна за учитеље, и за предлагање наука и заната.

VIII. О Књажеском кабинету.

192.) Књажески кабинет је орудије, преко кога књаз писмена предложења државнога Савјета прима, и предложења своја због приуготовлења закона и остали указа Совјету шаље.

193.) Све дужности Попечитељства иностранн дјела горе-описане под надписом Г. (чл. 142 — 156.) свршиваће се у књажескоме кабинету, под именом Књаза и противоподписом надлежнога попечитеља осим давања пасоша изван Србије, које ће само Попечитељ подписивати.

194.) Остале експедиције Књажескога кабинета осим иностранн дјела, противоподписиваће кабинета Директор, или његово место заступајући секретар.

195.) Без противоподписа у предпаведена два члена опомену ти, да се ни један указ Књажески не наблудава, јер ће се сматрати као да је подкраден, и биће сваки под строгим одговором, који се по свакој неуредној форми поведе.

196.) Кабинет ће састојати из Попечитеља иностранн дјела, и више членова одређени из числа држав. Совјетника.

Директор кабинета свршује у отсутствију или у случају болести попечитеља, поред дјела кабинетски, које му Књаз по сваки дан наложи, и остале дужности, које су попечитељству иностранн дјела одређене.

197.) Печат кабинета једнак је печату Совјета и у виду и у величини, но с надписом у наоколо: „Кабинет Књаза Србског.“ —

Кромје овога печата биће у кабинету још један печат у нечему већи од печата државнога Совјета, са Грбом Србије, над њим отвореном круном и порфиром, који ће символ бити опасан вијенцем од растовога и маслинога листа и с надписом у наоколо: „Милош први, Књаз Србски.“ Овим печатом печатаће се дипломе, које ће Књаз заслуженим о Србији лицима давати.

198.) Сва званична предложења и потврђена предложени закона и указа, које ће Књаз рјешавати и државноме Совјету на извршење слати, и све остале Књажеске заповести, биће од Ђурђева дне текуће године печатане печатом кабинета, а дипломатически, попечитељству иностранн дјела припадајући предмети печатом попечитељским.

199.) Правила предписана за канцеларију, експедицију, и регистратуру државнога Совјета, ваља и у кабинету наблудавати.

IX. Закључење.

200.) Плаћа чиновницима и државнога Совјета одредиће се особитим указом.

201.) Указ овај ступа у дјејство од Ђурђева дне, а међу тим нека свршује Совјет и кабинет све дужности своје по досјако сушчествовавшима правилима.

Државноме Совјету налажем, да Указ овај у Зборник закона уведе, а Попечитељству, да настоји, да се точно набљудава.

Дано у Крагујевцу 14. Февруарија 1835.

МИЛОШ.

Предсједатељ: **Коца Марковић**, Попечитељи: **Лазар Теодоровић, Димитрије Давидовић, Алекса Симић, Аврам Петронијевић, Милета Радојковић**, Државни Секретар **Стефан Радичевић.**

МИЛОШ ТЕОДОРОВИЋ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

По преслушању државнога Совјета закључујем сљедујуће:

1. Све аренде које су на касапнице до јако плаћене, укидају се од Ђурђева дне ове године, и даваће се искључително право касапнице, за крчмљење говеђега, овчијега, козијега, јагњећега и јарећега меса, без икакве аренде опоме, који се при јавној лицитацији обвеже, да ће здраво и добро месо касапити, а при томе, по најјефтинију цену продавати.

2. Трајање уговора, сирјеч Контракта касапски, са надлежним Судовима, с којима ће исте уговоре касапи закључивати, може се на једну, или ако то Државни Совјет одобри, и на више година закључити.

3. При надметању на лицитацијама, ко ће јефтиније месо давати, одредиће се свакој струци меса особита цена, на оку, по којима ће и кантар точно устројен бити.

4. Под јагњеће месо, продаваће се само они млади јагањци, који се од Ускрса до Петрова дне кољу; а доцније клано, под маторо (овчије) месо.

5. Сваки касапин ће дужан бити, у они мјести, гди мјестна власт за добро нађе, и на више раздвојени мјеста касапнице у вароши држати, како ће народ удобније с месом моћи служен бити; а стоку мора изван вароши клати, на

ономе мјесту, које му полиција одреди, и месо са свим чисто и уређено у касапницу доносити. При томе ће дужан бити.

6. Сваки дан полицију позвати на осмотрење стоке, коју је наумио клати; а полиција ће дужна бити добро мотрити, да стока није врло мршава, или болестна. Ако се једно или друго догоди, то ће полиција таково марвинче касапину истурити и заповједити му, да друго здравије и гојазније заколе.

7. Кромје тога, дужан је касапин, сваки дан, осим поста, толико говеди клати, како се нико неће потужити моћи, на недостатак меса. А у време поста, неможе га нико приморати да коље.

8. Који касапин лажну меру употреби, томе ће се за сваки закинути 20 драма на оки, по један талир казни узети, која ће се кази свагда удвојавати, колико се год пута у томе ухвати; а Полиција мора изненадним надгледањем на то мотрити по самој дужности својој, нечекајући, да јој се ко за то тужи: ако ли касапин који драм мање, (макар и само један био) од двадесет драма на оки укине, то неће никакове казни платити.

9. Исто тако биће касапин дужан, за свако говече по један талир, а за мање марвинче, по три цванцика казни платити, за које се увати, да је без осмотрења полицајнога у чл. 6-ом наведеног заклао.

10. Кромје тога, ако се докаже, да оно марвинче, које је он крадом заклао, није најздравије било; а исто тако, ако би он на страни заклано марвинче од кога примио без знања полиције и крчмио, па би се осведочио, да то месо није од здравог марвинчета; то не само, што ће му се таково месо одузети и бацити; него ће још и 100 талира казни платити.

11. За точно одржавање свију ови обвезатељства мора сваки касапин, пошто при јавној лицитацији касапница на

њему остане, јемство (кауцију) дати, у вредности од 300 талира; било то у готовоме новцу, или у непокретним добрама, која по процени вешти људи најмање 400 талира вреде, и на која ће се јемство, за безбедност општу, забиљежити код Суда, и из исти кауција после, кази чл. 8, 9, 10 и 14 наплатити, ако би касапин кривицом својом томе осуђен био.

12. На тај конац, дужан је сваки страни (из другог окружија човек) који касапницу излицитирати жели, свидјетељством своје мјестне власти доказати, да довољно непокретни добара има за јемство, у преднаведеноме члену опоменуто, ако нема готови 300 талира да положи.

13. Ако ли тако свидјетељство садржавајуће у себи вредност добара, странац не донесе; то је он исто тако као и онај, који своји добара нема, дужан или 300 талира одма положити, који ће му се вратити, пошто му рок уговора изиђе или поуздане јемце наћи, који ће за њега добри стојати, да ће сва обвезатељства точно испунити, под којима му се право даје, да сам месо у вароши касапи.

14. Ако се касапин попишмани, и пре уговореног рока касапницу остави; то мора 200 талира платити пишманлука.

15. Уосталоме, обећава правленије касапину, у искључителноме праву његовоме, сваку заштиту с тим уверењем, да ће свакога казнити, одузетком стоке у беглук, ко се год покуси на штету касапина стоку клати, осим меанција, којима се допушта, да од Ускрса до Петрова дне, јагањце, и од Петрова дне опет до Ускрса маторо без икакве аренде у меанама кољу, и кувано или печено (а не пресно) месо продају; и осим они људи, који за своју домаћу потребу, које говече, или друго ситније марвинче закољу, а никоме ништа не узпродају.

16. Најпосле уговор (контракт), који касапин са судом закључи, добива силу своју за касапина од онога часа, како

се подпише, а за суд у име обштества, од онога дана, кад се Државним Совјетом одобри, коме се мора одма исти уговор по свршетку лицитације, и пошто се обе стране т. ј. и касапин и Суд подпишу, послати.

У Крагујевцу 19 Февруара 1835.

У одсуствију Господина Председателя Држав. Совјета **Лазар Теодоровић**, попечитель правосудија. Из-књаж. држав. Совјета Србскога, одјеленија внутренег **Димитрије Давидовић**, Попечитель внутрени дјела. **Стефан Радичевић**, Главни Секр. Државнога Совјета.

ПРОПИС

за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама.

Његово Височество, Књаз наш, желећи прекратити безпутне парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама њиовима, изволео је указом од 25 пр. м. Февруарија № 579 височајше рјешити, да такове парнице унапредак, ако нису преко кметовскога и капетанскога суда прешле, нико други не рјешава, будући ји ови, као мештани имајући пред очима предмет парнице, најлакше и најбоље рјешавати могу. У догађају пак, где би која од препирући се страна кметовском и капетанском пресудом незадоволна била, да капетан дужан буде такове парничаре послати к надлежноме суду окружија, с којима да пошље и точно и верно описање стања парнице њнове, и пресуду своју и кметову с подписом својим и кметова, који су пресудили. Ако би која страна пресудом суда окружија незадоволна била, онда исти суд да великоме суду пошље точно описање парнице заједно с кметовском и својом пресудом ради пресуде.

У пресуђивању исти парница ваља сваки судија да тамо тежи, да свакога у имаоству његовоме утврди. Особито у смотрењу крчевине гореречена височајша одредба гласи, да крчевина припада ономе, који је окрчио је, и из горе извадио, не сматрајући из кога је он села и на кога села грунту окрчио је сврјеч не гледећи, је ли на грунту свога, или другога села окрчио.

Ако би парницу и код већега суда изгубила она страна, која је и код мањега била изгубила, па се као незадоволна

даље тужила, онда по реченоме високочајшем Указу такова страна ваља праведној да плати све трошкове, које је при вођењу исте парнице учинила; ако ли би незадовољна и код већега суда правице траживша страна, код већега суда парницу добила, онда ако би се доказало, да је пређашњи Судија навалице једној страни страну држећи криво пресудио, и тим повод праведној страни дао код више власти суда тражити; такови судија осим што ће дужан бити праведној страни горереченн трошак платити, и Књазу и Државному Совјету на одговор лично предстати. Но ова за неправедногa судију одређена казн не ваља ни једнога да задржи од изреченья совјестнога мњенија свога, будући је она одређена само за догађаје, где би очевидно било, да је пресуда за атар једнога на штету другога лица изрекла.

Саопштавајући овај високочајши Указ препоручује се свима судовима, да содржање његово надлежним капетанима окружија свога обзнане, и да се о извршењу његовоме за у напредак точно и совестно брину, и настоје.

У Крагујевцу 1. Марта 1835.

У одсуствију Господина Председатеља Државнога Совјета **Аврам Петроновић**, попечитељ иностранн дјела. Из одјеленија Попечитељства внутрени дјела **Д. Давидовић** Попечитељ. **Стефан Радичевић**, Главни Секретар Државнога Совјета.

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама

Његова Свјетлост, Милостивјејши Господар и Књаз наш бринући се денонћно о томе како би народу своме гдје је и колико је год могуће олакшање учинио, изволео је милостивјејше рјешити, да се кулук који су до сада људи Капетанима својима чинили, укине, и само из призренија тога, што Капетанима Кметови по служби и остали путници често сврађају, толико допустити, да им људи собствене ниве, ливаде, колико би им сирјеч за рану собствене ниве стоке и на дочек страни нуждно било, кулуком покосе, но и то не под моранье, већ из драге воље; Капетани пак да зато дужни буду позване на рад људе раном и напојницом дочекати, у противноме догађају да им људи неће обвезани бити на кошење ћи ако им рану и напојницу не узтеду дати.

Поред овога забранила је Његова Светлост строго, да не би Кметови туђе ливаде као што су неки до сада чинили, на поле узимали и под извјетом своји ливада људе принуђавали, да им и ко једанпут за свагда одредивши да им се само собствене ниве, ливаде покосе, и то за рану и напојницу и из драге воље, а не под моранье.

Исто тако неће Његова Светлост, да се калуђерима под моранье кулучи, допуштајући ако оће народ калуђерима од драге воље радити, нека им ради слободно, ако ли неће, да га нико на то ни приморати неможе. Досадашњи обичај, где су људи на неким местима по неколико дана дужни били калуђерима кулучити, оће Његова Светлост де[illegible]

звољавајући, само толико, да је слободно калуђерима људе на рад звати, и овима, ако им је воља, ићи.

Из овога реда Капетанима и Калуђерима чињеног кулука изузима Његова Светлост кулук Правитељству, за овај је одредила да остане као и до јако и да народ Правитељству кулучи, кад би гоћ потребе било.

Височајшу ову вољу у смотрењу одредбе кулучења доводећи Државни Совјет исправничеству до знања, препоручује, да се исправничество постара народу окружија свога по цјелој обширности објавити је, и по томе добро око имати, да се не би одредба ова киме нарушавала, које ако би се догодило да Исправничество не пропусти злоупотребљенију овог не само границе поставити, но о таковоме и Државни Совјет извјестити. № $\frac{50}{A.25}$ 4 Јунија 1835 у Крагујевцу.

УСТРОЈЕНИЈЕ ДРЖАВНОГА СОВЈЕТА.

I. Устројеније и круг дјејателности државног Совјета.

Член 1. Државни је Совјет у Србији највиша, непосредствено под књазем стојећа, власт.

2. Он се састоји из једног президента, једног вицепрезидента, неодређенога броја државни Совјетника, и једног канцеларије директора.

3. К свршивању канцеларијски дјела придодаваће се Совјету потребан број секретара, и остали нижи чиновника и писара.

4. Њему су све остале власти у Србији подчињене, и примају од њега наставленија и преко њега указе о свима дјелима внутренога државнога правленија, и подносе му о свему томе предписана извјестија и рачуне.

5. Поред *дужности*, које су *државноме Совјету* у Уставу земаљском одређене, припадају му и ове: да чува правду и законе земаљске; да уређује и надгледа судове, да право по (законима) суде, и парнице дуго не повлаче; да чува височествено право књаза по свој Србији; да се стара о напредном и пробитачном *земљедјелију*, *занатима*, *трговини*, и да даје људима нуждна томе објавлена; да настоји, да се *добри друмови* и *здраве куће* и *остала зданија по Србији граде*; да се *школе и остала учебна и полезна заведенија подижу*; *да надгледа и управља државна добра* сав државни приход и расход; да *саставља државну статистику*; да устројава све внутренога правленија у најобширнијем смислу; да *обдржава личну слободу јавни мир*

и поредак; да се стара о обдржанију живота здрављу и распространенију лепог обича а народног; да изриче пресуде у трећем степену по прописаноме начину; да о свима овима струкама нуждне законе и уредбе саставља, књазу на одобреније подноси, и по добивеноме одобренију, да их у дјејство приводи, да поучава све остале власти, надгледа и придржава к точноме свршивању званичне дужности све чиновнике и јавне служитеље; једном речи, да се стара о напредку свега, што се к обштем благостојанију клони.

6. Државноме Совјету пристоји право, а и дужност му је, мотрити на предмете, о којима нема закона или уредби, па такове приуготовлавати и подносити ји књазу на рјешеније, а по добивеном одобренију владати се по њима, без далег обтерећивања књаза новим питањем.

7. Совјет ће сваке године о Митрову дне састављати предрачун о свима оним државнога правленија потребама, које књаз на Совјет одложи; подносиће га књазу на рјешеније, и по добивеноме одобренију примаће из државне азне одобрене суме.

8. Књаз ће сваке године по једанпут, било о скупштини или осим скупштине торжествено Совјет полазити, у њему обширно извјестије о свима струкама дјела државни, о стању целога народа, и обшти преглед рачуна о учињеним државним трошковима с понизним представленијем Совјета примати, како би се ова или она струка правленија у бољи ред довела, и како би се благостојање народно боље узвисило.

9. Државни Совјет дели се на два одјеленија: уредбено и судебно за свако одјеленије одредиће се по половине државни Совјетника. У уредбеном предсједаваће президент, а у судебном вице-президент. Членови обадва ова одјеленија у обштем засједанију састављају Совјет. Свако одјеленије Совјета имаће особиту канцеларију и архиву.

10. Одјеленије уредбено занимаће се са свима струкама државнога правленија осим судејске.

11. Одјеленије судебно занимаће се с пресудама како у грађанским и пупиларним, тако и у казнителним дјелима, и приводиће у дјејство оне пресуде, којима се не одреди већа казн од 40 штапова. Све остале пресуде, којима се већа казн одреди, подносиће ово одјеленије обштем засједанију државнога Совјета исто тако, као и парнице, у којима би се против пресуде овог одјеленија даље ко жалио.

12. У свима важнима предметима представљаће Совјет књазу своја извјестија, представленија и вопросе, и свршиваће ји онда, пошто о томе књажеско рјешеније получи. (чл. 6); а маловажније и оне предмете, о којима има предписани правила, како ће се поступати, рјешаваће и свршаваће Совјет сам; а најпосле предуготовителни и обични предмети, свршаваће се у надлежним одјеленијама.

13. Важни предмети, које Совјет из обштега засједанија, у сваком догађају књазу на потврђеније подноси јесу сљедујући:

а., све даваље закона, или се оно тицало заведенија нови, или преиначавања и укидања до сад суштествовати закона, или њиногa изјасненија.

б., обште уредбе о начину, како ће се ова или она струка правленија приводити у дјејство;

в., главни годишњи рачун о новчаним приходима и расходима државним; и о потребама свима (чл. 8);

г., постављане нови власти и заведенија, и именоваље, премештаље и одлучаваље од службе свију чиновника.

д., годишња извјестија Совјета о стању дјела државни и вообште, и по свим струкама, с показивањем колико која напредује, и с показивањем препона, које им не дају, да напредују (чл. 8);

е., тужбе противу членова државног Совјета.

ж., предлагане за одредбу, који ће од чланова државнога Совјета у ком одјеленију засједавати, и у догађају потребе представленија да се који член из једнога одјеленија у друго премести; или да се у вилајет пошље, да исправни-

чества и остале власти прегледа, да ли дужности своје точно испуњава;

з., даване благородства, привилегија, помилованија и отличија;

и., обштинска прошенија, да учине међу собом прирез, поради какве обштинске потребе;

і., предрачуни за разне потребе, које се из државне азне плаћају, и које превазилазе 50 талира.

к., прошенија свију чиновника њему подложни за одпуст од службе, или за дозволеније удаљенија од службе исправника и на најмање време; а за ниже чиновнике на дуже време од 15 дана у Србији, а изван Србије и за најмање време.

л., одпуштање Срба од Србског поданства;

м., судебна рјешенија, која превазилазе казн од 50 штапова;

н., пресуде преступака чиновника, макар какови ови били;

Сви ови предмети подложни су потврђењу књажеском и неимају своју силу, ако ји књаз не одобри.

14. Маловажнији предмети, које Совјет обште засједателно рјешава и извршује, неморајући ји књазу на одобреније слати, јесу сљедујући:

а., примање страни пришелаца у поданство Србско, пошто се законом за то одређени рок наврши;

б., наблудавање полиције дневнога мира и поредка, чуванем, да се зли људи и скитнице са стране у Србију не довлаче; заповеданем исправничествама, да на такове људе, на просјаке и на онаке, за које се незна, чим се занимају, и од каквог рада живе, добро назе, и у вилајет њин враћају; а предписиванем правила, како треба пасоше давати, како ли стране пасоше прегледати, и како с онима поступати, који без пасоша у туђе место дођу;

в., издаване закони уредба, како би се земљедјелије, занати и трговина у бољи ред довела, како ли шума од

штете чувала; и издаване трговачки, занатлијски и шумарски објавленија за дрва грађу и остале шумне производе;

г., прегледане свију дјела и дода исправнически поискиванем његовога дјеловодства и таблични прегледа азне исправниченске на расмотреније, и даване нуждни упуствованија за будуће догађаје, кад у дјеловодству што опази, да није путно било.

д., примане од свију ђумрукана, скела, типографије и остали заведенија месечни, тримесечни, полгодишњи и годишњи таблични извјестија о свему, што је обштем прегледу цјеле трговине и свег ђумручког и осталог прихода и расхода нуждно; и поучаване свију ти заведенија.

е., рјешенија предрачуна о свима потребама по Србији, које се из државне азне подмирују, и набављане потреба канцеларије Совјета, које за сваку по особ потребу не би превазилазиле 50 талира;

ж., сабиране свега штатистическога знања описиванем броја и стања народног;

з., дозвољавана удаљенија од службе до 15 дана свију чиновника државни, који су нижи од капетана (чл. 13 надп. к);

и., примане и рјешаване годишњи прегледа од свију исправничества о поравнаним, пресудом или иначе окончанима и о неокончанима при суду парницама; о броју позатворани, осуђени и одпуштени злочинаца и криваца; о броју пупила, вредности њинога имања, о туторима, и о начину, које је имане малолетни на вајлу дано, и је ли осигурано? Све ово по табличним прегледалицама и прописима, које ће Совјет исправничествама предписивати;

і., прегледане и рјешаване свију грађански парница, у којима би се парничари на пресуду кога од одјеленија државнога Совјета даље позивали, по суштествујућим правилама, и по онима, која ће се у напредак издати;

к., прегледане и рјешаване свију злочинствени и кривични пресуда, које се морају књазу на промотреније слати (чл. 13 надп. м. н. н.).

15. Осим ови предмета сви се остали, о којима има уредба, како ће се поступати, као обични сматрају, и ови ће се у надлежним оделенијама рјешавати, како год и они, који су у чл. 12 наведени, и предуготовителни сирјеч они, који су довршетку какве ствари нуждни, и који би се по томе од надлежни власти заштевали;

16. Државни Совјет да се неупушта у рјешаване они дјела, која су одређена, да се у оделенијама свршавају; а ни Совјет ни његова оделенија у она дјела, која су нижима властима одредбом вођерена, већ ако да се дјело нуждно свршити мора, и одлагања не трпи.

17. Улазак у канцеларије, архиву и регистратуре државнога Совјета забрањен је свакоме, који к Државноме Совјету не принадлежи.

Заседанија државнога Совјета јесу тајна.

II. Дјеловодство.

18. Сви пакети и сва дјеланија, била она од кнеза или од које више власти или од каквога приватнога лица државноме Совјету послани, ваља да се отварају пред президентом, и одма да се предају директору канцеларије, који ће пакете и сам моћи одпечаћивати, ако се ни президент ни вицепрезидент не би у Совјету догодио.

19. Како се које дјело директору отворено преда, или га сам отвори, дужан је он назначити дан и годину кад га је примио, на њему назначити оделеније, коме принадлежи, и дати да се у дјеловодни протокол уведе, и надлежноме оделенију преда.

20. Протокол овај подноситће директор канцеларије сваки дан президенту Совјета, да би овај непрестано знање имао о свима дјелима и кадар био, о свему одговор дати, о чему би га год кнез, кад к њему отиде, запитао.

Исти протокол стоји и осталима членовима државнога Совјета отворен.

21. Колико год у једноме дану предмета дођу, ваља ји одма онај исти дан, у протокол завести и ако је могуће све регистрирати, тако да се све што је у протокол заведено, лако доцније наћи може.

22. Кад се дјело у надлежно оделеније преда, ваља га за заседаније приуготовити. Приуготовленије дјела за заседаније оделенија состои се у томе, што ће се на особитом листу, пошто се ствар добро испита и исљеди, цело теченије дјела написати и испричоведати, како ће членови Совјета цело дјело подробно моћи разумети, и по њему закљученије учинити, не морајући на ново заштевати, да се сва акта читају.

23. Пошто се свако приуготовлено дјело у заседаније оделенија донесе и Совјетницима прочита, ваља на другој половини истога листа мњеније Совјетника уписати и закљученије по вишини мњенија ставити, ако је предмет такав, да оделеније изречену пресуду само може извршити, не морајући је обштем заседанију Совјета на рјешеније поднети. Ако ли је дјело таково, да се по чл. 13 и 14 у обштем заседанију рјешити мора, то ће се само по вишини мњенија, која ће се с узроцима у особити савјетовања протокол завести, *закљученије* на преднаведени лист ставити.

24. При сочињаваању ови приуготовленија за заседанија ваља наблудавати ова правила:

а., да се у приповедању прошли догађаја ред мотри, како је један за другим следовао, а остала одношенија, која би се исти догађаја тицала, и к болем изјаснену служити могла да се онако уреде, како се она узајмице боље изјасњавају или подкрепљавају;

б., да се питања и оне точке, које се за главне не држе, од главни точка и вопроса раздвоје, промотре, и да се према втеченију њином на главни вопрос у ред ставе;

в., да се узроци, закони и она дјела, која мњеније подкрепљавају, а исто тако и све остало што у дјело спада, ако је нуждно, од речи до речи наведе; и на против тога

г., све изостави што не принадлежи к ствари, и да се најпосле

д., свакога Совјетника мњеније с узроцима и закључењем јасније и краће и с онолико точки наведе, колико је точка требало рјешити:

25. Кад се год предмет који тиче какве занатлијске мајсторске или трговачке струке, свагда ваља, што се самога занатнога вјежества тиче, на закљученије приуготовленија, и мњеније надлежно у томе вјештака саслушати.

26. Државни Совјет држаће сваке недеље два засједања, једно за решавање дјела уредбени, а друго за решавање дјела судебни. Президент има право и осим одређени дана засједаније сазвати, ако које дјело дође које одлагања не трпи. А ако би се догодило, да у одређеноме времену не би од одјеленија приуготовительни дјела дошло, онда се може одређено засједаније и пропустити а одјеленија држа ће своја засједанија сваки дан осим праздника и они дана, кад се засједаније Совјета држи.

27. Президент заузима у Совјету прво место, до њега с' десне стране вицепрезидент, или ако би овај одсутствовао, најстарији Совјетник, с леве млађи Совјетник и тако на ниже свагда старији с десне руке президента а млађи с леве. Старешинство се броји од онога дана кад је ко државним Совјетником наименован, или ако више њи у једанпут буде постављено, по реду којим су у указу кнажеском именовани. Они осим директора канцеларије, имају сваки по једно одсудно мњеније.

28. Засједаније ће се започети с тим, што ће президент узети пред њим постављени дневник, и по реду у њему уведени нумера закте вати, да се представленија читају. Како президент који предмет из протокола, да се прочита закте, одма ће директор канцеларије исти предмет прочитати.

29. Како се које дјело прочита, запитаће президент најмлађега у чину Совјетника, имали што противу представљенога закључења примјетити, па кад примјечанија овога саслуша, онда ће запитати и остале Совјетнике редом, о њиноме мњенију, пак пошто сви редом, најпре млађи, па за овима старији, мњенија своја искажу, онда ће по вишини мњенија обзнанити засједанију закљученије државнога Совјета.

30. При сабирању мњенија Совјетника, ваља да се предсједатељ чува, да не би своје мњеније којим нибуд начином изјаснио пре, него што од Совјетника мњенија покупи; пак почем мњенија њина саслуша, и види да су једнако подељена, онда тек своје мњеније да изјави.

При једнако подељеним мњенијама, рјешава се предмет по мњенију оне стране, на коју президент пређе. Но ако би се догодило, да буду чланови, на више не једнаки мњенија подељени, онда се предмет у Совјету не рјешава, но подноси се князу с назначенијем свију мњенија. При давању мњенија у засједанију противу предложенија остали чланова, дужан је сваки Совјетник ово наблудавати:

а., да при прочитавању представленија сви присутствујући Совјетници внимателно слушају, и на миру седе; нити је слободно коме онда што читати или писати, нити предложеније речима својима прекидати;

б., да сваки члан, који има што противословити, или на предложеније чије што примјетити, обраћа устисно слово своје к предсједатељу, и то онда тек, пошто се представленије прочита.

в., да у говору своме не повређује правила пристојности, и да речима својима никога не вређа, не пеца и на гњев не навлачи, но да мњеније своје подкрепљује умним доказательствама.

31. Предсједатељ дужан је свакога Совјетника саслушати, који би год што имао против чијег предложенија: и онда му ваља тек мњенија по чл. 29 покупити, почем чланови на питање његово јаве, да немају шта више примјечавати. Осим тога има президент право, свакога Совјетника, који би противу преднаведеногa члена што погрешно, на поредак опо-

менути, и у догађају упорства удалити га из заседанија и после књазу догађај јавити. Ако ли би Совјетници због неслоге распру започели, има право председатељ прекинути заседаније, и искати од њи писмена мнеија, и представити ји књазу. То исто право припада и председатељима одјеленија, с тим додатком, што ће они по обстојатељстама дужни бити, упорнога президенту тужити.

32. Закљученија државнога Совјета о важнима предметима (чл. 13) неимају никакове силе, ако нису осим президента и директора канцеларије најмање још 6 а у маловажним 4 државна Совјетника, у заседанију била. А исто тако и закљученија ког од одјелена неће имати никакве силе, ако с председатељем нису најмање још два Совјетника у заседанију била.

33. За доказатељство подпунога числа Совјетника за заседаније, и за доказатељство законога преслушанија и совјетованија свију у заседанију читани предмета, у колико се међу овима неби наодило закона и правила, који се морају на потврђеније вишој власти подносити написаће директор (а у одјеленијама секретар) на чистом табаку нумере у дневник уведени и закључена дјела, заједно с бројем заседанија и с даном, у који је заседаније држано. Овај табак подписаће председатељ први за њим сви остали Совјетници млађи за старијим, а директор према подписаће (или секретар) ако су предмети у одјеленију саијетовани. Овако подписаном табаку приложиће се сва представленија која су год у овај дан у заседању закључена и све заједно прошиће се јемственником (authenticum) које ће заступити место протокола совјетованија, и која ће директор (а у одјеленијама секретар) чувати, и вишој власти на расмотреније подносити, кад се год заште.

34. У оним заседанијама пак, у којима се о законима и осталима књажескоме потврђену подложнима важнима предметима совјетовало буде, водиће директор протокол совјетованија и рјешенија, а ставља ће у њега не само содржаније њино, него и основанија, по којима је сваки член своје мњеније дао, накратко, но при том јасно; који ће сви, који су у Совјету присутствовали по преднаведеноме члену подписати, а директор при себи чувати. Па и овај протокол, као и свако друго дјело, које се у Совјету закључи, или из Совјета изда, ако се из више табака састоји, ваља да се јемственикoм прошије, и крајеви јемственика, печатом државнога Совјета упечате.

Отац са сином, тест са зетом, два брата и два братучеда, немогу у једно време онаки членови Совјета бити, да обадвојца одсудно мњеније дају.

У сљедујућим пак догађајима, не може Совјетник у заседанију Совјета присутствовати, а још мање одсудно мњеније давати:

а., ако се предмет тиче њега, његове супруге, и његовог интереса; или

б., интереса његове родбине, до четвртог степена закључително.

Совјетник дакле, кога би се једно од ових обстојатељства тицало, дужан је то одма јавити, како ред дође, да се такво дјело у Совјету чита, како би му се одма дозволило, да одступи, и то под казни плаћања накнаде, ако би застајањем и чрез то мњенијем својим коме какву штету нанео.

35. Закљученија државнога Совјета, експедираће се у канцеларијама надлежни одјеленија.

36. По свршетку обштег заседанија настојаће директор канцеларије, да се сви рјешени предмети секретарима надлежни одјеленија одма раздаду на израђеније концепта сходних закљученијама, и настојаване, да се концепти на чисто препишу и час пре експедирају.

37. Свако таково сочиненије, дужни су секретари директору канцеларије донети на прочитаније, ког је дужност мотрити, да нема што у њему противно закљученију, и ако

таково што нађе, да поправи и на концепту „да се експедира“ напише, заједно с првим слогом презимена свога (параграфа).

38. Пошто директор то сврши, онда ће надлежни секретар и президенту Совјета концепт на прочитаније поднети. Одобрили га президент, то ће и он са својим презименом концепт снабдјети и секретару дати, да га на чисто да преписати; не одобрили пак, то ће дати директора звати, и с њиме о начину, како би се који смисао сходније закључнију додао, одвадио или измењуо, договорити се, и по томе концепт на препис предати.

39. Преднаведена правила, о сачињавању и експедирању концепта, односе се на концепте а о онима закључнијама, која одјелениија свршавати могу, које ће надлежни одјелениија секретари прегледати, да што противно закључнијама у њима нема, и заједно с предсједатељем одјелениија подписивати.

40. Овим редом прегледане концепте преписива ће канцелисте и писари државнога Совјета, а секретари ће под казни одговарања мотрити, да сви преписи равногласни буду с концептима, и настојавати, да протоколист свако рјешено дјело у дјеловодни дневник уведе, на прам нумера, под којом је који акт, за приуготовлениије за засједаниије у дневник уведен, како би се одма прегледати могло, које су нумере рјешене, а које нису.

41. Одговори на жалбе приватни лица против поступка нижи власти и против пресуда исправничества, и на она прошениија, која Совјет неби уважио, написиваће се на оригиналнима прошениијама непосредствено из оригинални закључениија, и слаће се надлежноме исправничеству с примјечаниијем на исто прошениије написаним, да га надлежноме лицу преда, и, ако је предмет важан, рецепис Совјету пошље, о истиној предаји одговора на прошениије; не морајући о свему томе никаквога концепта правити. Но ако би које приватно прошениије било потребно да у архиви Совјета остане, то ће се просителу одговорити средством извода из протокола.

42. Уредбе, по којима ће се сви Србски поданици морати владати, уредбе дакле, које се целога народа тичу, зваће се закони; све уредбе остале, које се не тичу целога народа, на или се оне тицале само некога дела његова, или каквога заведениија, или предмета, зваће се укази.

43. Сва дјела која из државнога Совјета излазила буду подписиваће предсједатељ, и према подписиваће директор канцеларије; а она, која ће се у одјелениијама државнога Совјета рјешавати и извршивати, подписиваће свагда надлежни предсједатељ, а према подписиваће надлежни секретари.

44. Остала маловажнија дјела, као изводе из протокола, потврђениија равногласија преписа са оригиналом и томе подобна подписиваће директор канцеларије, или секретар надлежног одјелениија сам.

45. Преписка водиће се по одређеној форми за званична дјела.

III. Дужности чиновника држав. Совјета.

46. Будући ће се сва дјела у надлежним одјелениијама од части свршавати и извршавати, а од части приуготовлавати за обште засједаниије; то за точно, законо и без одлагања предуготовлавање свију дјела; за тачно истинито и совјетно представлениије из писмени дјела извађени догађаја, и отношениија, свако одјелениије вообште, и сваки у томе учествујући чиновник за се одговара.

47. Предсједатељ мотри на све чиновнике државнога Совјета, стара се да сваки у послу буде, и даје привремено подпомагати оне, који су с послом претоварени. У догађају одсутствованија или болести државнога Совјетника или директора канцеларије стара се президент за привремено попунениије њини места, пошто он њин посао за време другоме чиновнику наложи. Он позиваће засједаниије, ако за то не би

дани били већ одређени; одређује особита засједанија (чл. 26) и набљудава правила совјетованија (чл. 28. 33.).

48. У случају болести или одсутствованија президента, испуњује вицепрезидент његове дужности, и ступа у сва права и подлежи дужностима, које су с достоинством президентовим скопчана.

Он оделенију судебном надгледа теченије свију судебни дјела, и предсједава у истоме одјеленију. Он вообште у овоме одјеленију има сва права и дужности предсједатеља, и подпомаже президента у смотренију врученог му обштега прегледања и старања. Он је дужан мотрити да се дјела у судебном одјеленију не рјешавају, која му не припадлеже, једном речи, да границе власти своје не прекорачује.

49. Совјетници су поред остали у смотрјенију наведеви дјела, и за мњенија своја у толико под одговором, у колико би се посведочило, да су навалице криву страну правдали, или из атара ко од њи не хтео противуречити предложенију каквом, које би очевидну правду и устав земаљски врећало. Они су дужни, из собственога побужденија предмете који им се нуждни и полезни виде, у засједанију представлати, и опомињати Совјет о оним стварима, које би биле у заборавак бачене; и по наредби (чл. 13 надн. ж.) у вилајет излазити, а по наставленијама исправничества прегледати, да ли дужности своје точно по пропису испуњавају, и да ли се добра државна, као што треба чувају, и ако какве недостатке нађу Совјету јављати, под казни плаћања, оклеванем својим проузроковале штете.

50. Директор канцеларије одговара за сав внутрени поредак канцеларије државнога Совјета и његови одјеленија и за точно и не задржано одправленије свију закљученија. Он руководи домостројитељство целога државнога Совјета, и набавља све потребе за канцеларије, за архиву и за Совјет, и држи о свему томе точан рачун. Он држи и печат државнога Совјета, и одговара за злоупотребленије печата.

51. Секретари су дужни, дјела за засједанија приготовљавати, и по потреби и у засједанију; ако би директор био послом интересан, представленија прочитавати и протокол совјетованија водити. Осим тога они приготовљавају концепте сходне закљученијама, и одговарају не само за точан препис и незадржано експедирање свију дјела, већ и за сва остала дјела, која се у надлежним одјеленијама извршују, и то у равној мери, као што директор по преднаведеноме члену за точно и незадржано извршивање они дјела одговара која се у обштем засједанију закључе. Зато ће сва она дјела секретари надлежног одјеленија према подписивати (чл. 43), која се год из одјеленија на поље издаду.

52. Протоколист одговара, за точно уводење свију предмета у дневник (чл. 21), и за поуздано регистрирање и попуненије свију рубрика дневника и остали протокола, како би се све лако у њима временом наћи могло, кад би се год што потражило, и дужан је повиновати се наредбама директора канцеларије.

53. Регистратори сваки за се, одговарају за точно држање архиве и регистратуре, за прибирање и редовно чување акта; за поуздано чување и редовно држање протокола и регистера о свима дјелима, и дужни су повиновати се наредбама директора канцеларије.

54. Експедитор је дужан протокол експедиције точно држати, по упутствованију директора канцеларије, и одговарати за точно и не задржно одправленије свију дјела, која му се на одправленије предаду. Он писма адресира и мотри, да се не би које дјело без надлежни подписа и прилога одправило.

55. Канцелисте и писари дужни су вручена им дјела незадржано и охотно свршивати, и повиновати се заповестима и поученијама, која им секретар у смотренију њине званичне дужности, по упутствованију директора канцеларије да; њима је забрањено концепте преписивати без подписа у чл. 41—43 одређени.

Кад се у самом зданију или близу државнога Совјета пожар догоди, дужни су сви канцеларијски чиновници и служитељи, осим они, који би собствена кућа или обиталиште било у опасности, у канцеларију доћи, како би у нуждноме догађају архиву и остала акта од ватре отели.

Ово устројеније државнога Совјета, прочитаваће се сваке године по једанпут у присутствију свију чиновника државнога Совјета.

№ 2283.
29-г Јунија 1835
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По високајшој зап. кнеж.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КНАЖЕВ.

ФОРМА ЗВАНИЧНЕ КОРЕСПОДЕНЦИЈЕ У СЕРБИЈИ.

§. 1. Званична коресподенција води се на три форме:
1, предписанијем,
2, отношенијем,
3, рапортом.

Предписанија и рапорти пишу се преко цјелог листа, осим два прста с' леве стране а прва линија и почетак сваког имена пише се три прста унутра. Отношенија пак пишу се на првој страни од половине листа, а на осталим странама преко целог образа, с наблуденијем два и три прста. На првој страни пак пише се почетак сваког члена један прст унутра.

§. 2. Предписанијем пише старији млађему, отношенијем раван равному, рапортом млађи старијему.

§. 3. Форма предписанија јест следујућа:

1, на адресу пише се у Дателном падежу чин и званије, име и презиме и мјесто, гдје писмо да се да, и текућа нумера, и. п.

на присуствена мјеста

(т. ј. такова, гдје више лица једно тјело сочињавају, као Државни Совјет, Исправничество и т. д.)

Исправничеству окружја Београдског
у
№ 101. **Београду.**

НА ЛИЦА ЈЕДИНСТВЕНИ

Исправнику окружија Београдског

Петру Павловићу

у

№ 101 Београду.

2, у поздраву писма онако исто, као и на адресу, осим текуће нумере и мјеста, куд писмо иде и. пр.

Исправничеству окружија Београдског

Исправнику окруж. Београд. **Петру Павловићу**

3, по свршетку писма пише се с' леве стране текућа нумера, испод ње число месеца, месец и година, испод овог мјесто гдје је писано, а с десне стране на спрам овога свега долази подпис писајућег с назначенијем званија и. пр.

№ 101.
29. Јунија 1835.
у Крагујевцу.

Предсједатељ Државног Совјета Књажеско-Сербског Дјеистителни Державни Совјетник
Петар Павловић

§. 4. Форма отношенија јест овака:

1, на адресу пише се титула, надлежателство или име и презиме лица с додатком чина и званија испод њега с леве стране текућа нумера, с десне мјесто, куд писмо шиље се и. п.

Високославному Књажеско Србскому Државному Совјету

у

№ 101 **Крагујевцу**

Високоблагородному господину војеному команданту Подрвско-Савскому Полковнику

Петру Павловићу

у

№ 101 **Шабцу.**

2, У поздраву писма с леве стране чин и званије, име и презиме онога, који пише, испод њега текућа нумера, испод ове число месеца, месец и година, испод овог мјесто

где се пише, с десне пак стране наспрам напише се адрес без текуће нумере и мјеста, куд писмо иде, и. п.

ДРЖАВНИ СОВЈЕТ КЊАЖЕСКО СРБСКИ
№ 101.
29. Јунија 1835.
у Крагујевцу.

Високоблагородному господину војеному команданту Подрвско-Савскому
Петру Павловићу.

Војени командант Подрвско-Савски Полковник
Петар Павловић
№ 101.
29. Јунија 1835.
у Шабцу.

ВИСОКОСЛАВНОМУ КЊАЖЕСКО СРБСКОМУ ДРЖАВНОМУ СОВЈЕТУ

3, по свршетку писма с десне стране подписује се онај, који је писмо писао.

Петар Павловић.

§. 5. Форма рапорта јест овака:

1, на адресу пише се титула, надлежателство или име и презиме лица, ком писмо иде. Испод овог с десне стране од поле пише се чин и званије, име и презиме лица или надлежателство, од кога је рапорт, с леве стране текућа нумера, испод овог мјесто, куд писмо иде, и. п. овако:

Високославному Књажеско Србскому Државному Совјету

Исправничества окружија Београдског
РАПОРТ
у
№ 101 или **Крагујевцу.**

Високоблагородному Господину војноме команданту Подрвско-Савскому

Петру Павловићу

целог капетана Шабачког окружија
Петра Павловића
РАПОРТ
у
№ 101 **Шабцу.**

2, у поздраву исто као на адресу, без текуће нумере и мјеста, куд писмо иде.

3, кортезије нема, но по свршетку писма с леве стране пише се текућа нумера, испод ове число месеца, месец и година, испод овог мјесто, гдје је писано. С десне стране наспрам овог чин, испод њега име и презиме.

№ 101. капетан
29. Јунија 1835. **Петар Павловић.**
у Крагујевцу.

§. 6. У теченију дјела присутствена мјеста пишу и сама о себи и другим присутственим мјестима у трећем лицу јединственог числа, јединственим пак лицама пишу она у втором лицу множественог числа.

§. 7. Јединствена пак лица пишу такође присутственим мјестима у трећем лицу јединственог числа, а јединственим лицама у другом лицу множественог числа.

§. 8. Сва званична дјела пишу се свагда без кортезије (т. ј. без комплимента на дну писма и без поздрава макар каквог, по совршенију званичног дјела) и без подписа: доброжелателни, покорни и т. д.

§. 9. Званична дјела одирављају се у Сербији србским језиком, но тако, да се придржава, колико је могуће више Словенског без извртања и измишлавања рјечи.

§. 10. Књаз пише у множественом числу, Ми.

§. 11. Књаз никаквог чиновника, никаквог надлежателство своје не титулира титулом, но само званијем, н. п.

Нашему Државному Совјету.
Нашему Исправничеству.
Окружју Н.
Нашему војеному команданту.
Моравско-Подринскому Дивизионому Генералу.
Нашему Пресједателу нашег Државног Совјета,
Дјествителному Државному Совјетнику Н. Н.
Нашему Надворному Совјетнику.

§. 12. У кортезију писма к јединственим лицама писана изражава Књаз по вољи своје благоволеније с подписом, благонаклони.

§. 13. Књаз свим надлежателствама и чиновницима својима пише предписанијем.

§. 14. Књаз књагињи пише на адресу овако:

Нашој „возљубленој супрузи
Н. Н.
књагињи Србској".
у поздраву „љубезна Н".

кортезија по вољи с подписом „искрењејши".

§. 15. Насљеднику пише књаз на адресу: „Нашему возљубленому сину Н. Н. Насљеднику Књажества Србског", у поздраву „возљублени сине Н". Кортезију по вољи с подписом „вас љубећи отац".

§. 16. Осталим синовима пише Књаз на адресу: Нашему возљубленому сину Н. Н. Књажевићу Србском (с прилогом чина и званија) у поздраву и кортезији види §. 15.

§. 17. Кћерима својим пише Књаз на адресу: „Нашој возљубленој кћери Н. Н. Књажњи Србској", и поздрав „возљублена кћери Н." кортезију види §. 15.

§. 18. Ако је кћи књажеска удата, пише јој књаз на адресу: „Нашој возљубленој кћери Н. Н. рођеној Књажњи Србској Обреновића" поздрав и кортезију види §. 15.

§. 19. Браћи својој пише Књаз на адресу: „Нашему љубезному брату Н. Н." с додатком чина и званија, у поздраву љубезни брате П. Кортезија по вољи с подписом „искрењејши брат".

§. 20. Сестрама својима пише Књаз на адресу: „Нашој љубезној сестри Н. Н. Књажњи Србској": ако су удате: „Нашој љубезној сестри Н. Н. рођеној Књажњи Сербској Обреновића".

§. 21. Митрополиту пише на адресу Књаз: „Његовому високопреосвјашченству, Господину Н. Н. Митрополиту Србскому". Епископима: „Његовому Преосвјашченству, Господину Н. Н. Јепископу Н." у поздраву Митрополиту „Ваше Преосвјашченство", у кортезији Митрополиту и Епископима „пре-

поручујући се вашим светим молитвама", с подписом Митрополиту „готовијши", Епископима „доброжелатели".

§. 22. Иностраним пише Кназ по различију карактера, власти и лица, којима пише, употребљавајући јединствено число „Ја".

§. 23. Сва надлежателства и сва лица Кназу подчињена пишу Кназу рапортом н. п. на адресу:

ЊЕГОВОЈ СВЈЕТЛОСТИ
Милостивијшему Господору и Князу Српскому
Милошу Теодоровићу Обреновићу

№ 101. *Војнога команданта Подринско-Сврског Полковника*
Петра Павловића
ВСЕПОДАЊЕЛЈИ РАПОРТ
У
Крагујевцу.

Поздрав као и адрес, без нумере и без мјеста, куда иде писко.

Кортезије нема, но по свршенију писма с десне стране подписује се онај, који пише, а с леве стране подписа пише се текућа нумера, испод ње число месеца, месец и година, испод овога кјесто, гдје је писко писано н. п.

№ 101 полковник
29. Јунија 1835. **Петар Павловић.**
У Шабцу.

§. 24. Државни Совјет Князу пише види §. 23. с тим примјечанијем, што се подписује предсједатељ или у отсуствију његовом вицепредсједатељ, испод њега директор канцеларије, у одсуствију овог секретар, н. п.

Предсједатељ
Дјејствителни Држ. Совјет.
Петар Павловић.
Директор канцеларије
Петар Павловић
У одсуствију Директора канцеларије
Секретар
Петар Павловић.

§. 25. Тако исто излазе из исправничества писма, с подписом предсједатеља, или у одсуствију његовом, члена исправничества по старијешинству, а испод њега секретара, или кад њега не би било писара.

§ 26. Совјет Државни пише Кнагињи овако на адресу:

ЊЕНОЈ СВЈЕТЛОСТИ
Милостивијшој Госпођи и Кнагињи Српској
Н. Н.
У
№ 101. **Крагујевцу.**

У поздраву Ваша Свјетлост, Милостивијша Госпођа. Кортезије нема, а подпис види §. 24.

§. 27. Наследнику пише се као и Князу рапортом, само без „Свеподаљејши".

§. 28. Кнагиња и насљедник пишу као и Кназ с тим изјатијем, што употребљавају јединствено число „Ја" и што не пишу „Нашему", но Кнажеско Српскому.

§. 29. Синовима и браћи кнажеској пише Државни Совјет отношенијем, види §. 4 и обратно.

§. 30. Тако исто пише Државни Совјет полковницима и војеним командантима, предсједатељу и вицепредсједатељу Државног Совјета и кабинетским Совјетницима, отношенијем и обратно види §. 4.

§. 31. Совјет Државни пише и свим дјејствителним Државним Совјетницима отношенијем, види §. 4, но ови к њему рапортом види §. 5.

§. 32. Митрополиту и Епископима пишу све власти и сва лица као и Кназ види §. 21, но с наблуденијем §. 8 и с подписом покорни, покорњејши и т. д.

§. 33. Свим осталим надлежателствама и лицама пише Државни Совјет предписанијем види §. 3, а тако и ова сва Совјету Државному рапортом види §. 5.

§. 34. Предсједатељ Државног Совјета и сви прочи Ка-

бинетски и Дјејствителни Државни Совјетници пишу један другому отношенијем.

§. 35. Пресједатељ и вицепресједатељ пишу исправницима и свима нижима лицама предписанијем, а они овима рапортом.

§. 36. Остали дјејствителни Државни Совјетници пишу исправницима, членовима исправничества, и свима овим чином равним лицама с отношенијем и обратно.

§. 37. Нижим чиновницима пишу они предписанијем, а ови њима рапортом.

§. 38. Вообшче раван равному ако би у чиновима различни и били, пише отношенијем (јављам, извјешчавам, препоручујем, предлажем) старији млађему предписанијем (препоручујем, предписујем, предлажем, налажем, заповедам), млађи старијему рапортом (молим, умољавам, представљам, молим за наставленије, доводим до знања и т. д.)

§. 39. Сам Књаз не титулира никога титулом ни надлежателство, ни лице званично у Сербији: остала пак и надлежателства и лица титулирају се узаимно по следујућим у класама чинова:

I.	II.
ВОЈЕНИ.	СТАТСКИ.
1. Генерал.	1. Дјејствителни Држ. Совјет.
2. Полковник.	2. Државни Совјетник.
3. Подполковник.	3. Надворни Совјетник.
4. Мајор.	4. Совјетник.
5. Капетан.	5. Протоколиста.
6. Поручик.	6. Регистратор.
7. Прапоршчик.	7. Канцелиста.

Лица, која би под 1 долазила имају титулу високородије, 2, 3, 4 високоблагородије, 5, 6, 7 благородије.

Надлежателства пак имају титулу следујућу:

1. Државни Совјет „високославни“.
2. Војене команде „високе“.
3. Сва друга наша надлежателства „славна“.

§. 40. У званичној коресподенцији није слободно више предмета у једно писмо стављати, но за сваки предмет да буде особено писмо.

§. 41. На свако добивено писмо, ако ово није одговор треба да се одговори, и то без одлагања, да се таковим начином знаде, да је писмо примљено.

§. 42. Званична писма морају чисто преписана бити.

§. 43. Сва званична писма морају на артији по формату обрезаној написана бити; формат пак јест 14 цолова дугачак, а 9 цолова широк.

№ 2.284.
29, Јунија 1835.
у Крагујевцу.

(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По овлаш. законо. књаж.
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЖ.

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Његова Свијетлост, премилостиви Господар и Књаз, наш благоволио је превисоким указом својим од 1-га т. м. № 2314 мјенија исправника и сремски старешина, у смотренију начина, коим би се кметовима служба колико толико накнадила коју су дужни селу и Правитељству чинити, на понизно представленије Државнога Совјета од 1-га т. № 6 премилостиво одобрити, одредивши да свака пореска глава надлежнога села по један дан у години своме Кмету кулучи, или ако би ко волео новцем Кмета намирити, да му место кулука по један цванцик на годину плаћа и заповједавши да се одобреније ово одма у дјејство приведе.

Тим поводом ускорава Државни Совјет Исправничеству Окружија — — — препоручити, да превисоку ову наредбу срезским старешинама с том препоруком писмено одма саобшти да је и они Кметовима и селима објаве и настоје да се од јако точно по њој и Кметови и сељани владају.

1. Јула 1835. год.
у Крагујевцу.

УКАЗ

Нашему Државному Совјету

За предупређеније злоупотребленија, што су многи стоку своју у туђа села натеривали, и таким начином покрај тога што су туђим селима штету наносили употребленијем добара оним селима јестествено даровани, жителима исти села и обшчества штету у јекономији разграђенијем градина, убијањем стоке, и разним рђавим поступцима чинили, рјешавамо данас, да нико не смје своју стоку у атар туђег обшчества терати, и тамо ју обдржавати, но сваки нека се ограничи атаром оног обшчества, у ком обитава.

Само у једном случају може се изјатије од ове регуле учинити, т. ј. кад се које лице, или обшчество са обшчеством погоди но у том случају ваља

1.) да се онај, који ту погодбу учинити жели с цјелим обшчеством оним, у ког атар стоку утерати жели, погоди.

2.) Да та погодба исправничеством надлежним потврди се.

Што се пак алија и пустара у нашој држави налазе, које никаквому обшчеству не принадлеже о њима нек државни Совјет наредбу учини, да на ползу правитељства за државну касу плодотворе.

Ово Наше рјешеније препоручујемо Нашему Државному Совјету, да га свим исправничествама објави, и добро да настоји, да се оно у испуњеније приводи.

№ 2350. 3. Јулија 1835 год. у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКИ.

86

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

Поводом тим што Наша Типографија к постојанију својему потребује нека преимушчества, дајемо истој Нашој Типографији ову привилегију, која се у том састоји, да сама она може издавати:

1.) Новине Србске.
2.) Календаре.
3.) Забавнике.
4.) Црквене књиге.
5.) Школске књиге.

Ово се право Типографији искључително даје, тако, да горенаведена дјела нико други осим Типографије издавати несмје.

У Пожаревцу 12 Јулија 1835.
№ 2444.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповести Књажеској
Паун Јанковић
секретар Књажески.

87

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Будући да је Управителноме Совјету до знања дошло, да је већа част полицаја наши такова, да и незна, које су и у чему се стоје дужности њине; то је Управителни Совјет у држаноме под данашњим засједању своме рјешио, да се свима Полицајима нашима следујућа правила даду, по којима да се владати имају.

1. Дужност је Полицаја пазити, на то, да се у ономе месту које полицији његовој подлежи, сваки мир, тишина и поредак во обште одржи.

2. Ваља полицај да пази на чистоту места (вароши или касабе) сирјеч, да ли се чаршија и остали сокаци чисто држе; и да се не сипа где ђубре, куда људи пролазити морају, или где би се то коме на досаду чинило.

3. Да мотри полиција на скитаче, сирјеч оне људе, који се никаквим радом не занимају но од меане до меане пребијајући се своје време бадава проводи.

За овакове људе ваља да полиција одма надлежној власти јави, која ће дужна бити нужне мјере према нерадину истом и скитачу предузети.

4. Бодро ваља Полиција на то да мотри, да ноћне патроле буду добро разређене, и да ниједан буџак не буде од патроле невиђен; к томе ваља да настоји, да патролије своју дужност, најточније испуњују и да злоупотребленија никакова не чине, о чему ће се Полиција најбоље уверити моћи, кад

више пута ноћом у неизвестно време изиђе и промотри, шта патрола чини и гди се налази.

5. Полиције дужност особита је мотрити на то, да и страни, који долазе и пролазе, и слуге, који службе траже, пасоше имају, па ако се треви, те кога без пасоша нађе, таквога одма, да дужна буде надлежној власти дотерати.

6. Да мотри Полиција, дал' се местне уредбе наблудавају, да пази, да се сокаком не пуши или ватра носи будући се од туда лако пожар особито при великом ветру догодити може.

7. Да своје вниманије нарочито обрати на то и пази, да ли се по чаршији точна мера наблудава, па ако примјети да се криво мери, да онога, који то чини, надлежној власти пријави.

8. Да мотри, да се не чине какови састанци или договори, у којима би се радило што или противу правителства, или противу друге које власти, или вообште противу обштег благостојанија. О оваковим договорима, ако само начује полиција дужна је одма оне, који би то чинили уапсити и власти надлежној пријавити ји, која ће своје мјере у томе знати предузети.

9. Сваку од предпаведени ови дужности дужан је сваки полицај најточније извршивати, и ниједну од њи у немарност бацати, ако не жели и строгоме одговору подлећи, и званија овога лишен бити.

Ово су од прилике и укратко дужности полицаја, које ваља да исправничество не само свима својима полицајима прочитати и свакоме по једну копију преписати даде, но да им својски наложи, да се такови најточније придржавати имају, и да исправничество бодро мотри, да ли они речене дужности испуњују, па ако примјети, да који полицај речене дужности како ваља не испуњује, таковога да пријави Управителноме Совјету, који ће према истоме знати своје мјере предузети.

№ 281 А. 10 Августа 1835 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Извјестивши се Његова Светлост, милостивјејши Кназ и Господар наш о томе, да су млога исправничества наодеће се при њима прирезке паре трошила на којекакве неупутне ствари, не мислећи, да је *прирез* за неопходиме само окружне трошкове опредјелен, извољела је под данашњим Управителноме Совјету наложити, да он свима исправничествама објави, да од сада *ни једно неке смети трошити* што од прирезки пара, пре него што Управителни Совјет не упита, и од овога одобреље не добије, да може што потрошити.

Објављујући Управителни Совјет височајшу ову одредбу препоручује исправничеству Н. да се оно одјако не усуди само по своме произволенију што из прирезки пара трошити, но да свагда кад му је каква сума из прореза за окружије потребна, Управителноме Совјету ту своју потребу представи, па ће овај видити, да ли је та потреба упутна или не, и по томе или одобреље или неодобреље своје дати му.

Усудили се исправничество и најмању суму без припита и одобрења Управителнога Совјета потрошити, то ће великоме одговору оно подлећи, и слѣдствија преступленија свога налога чувствително осетити.

№ 821. А. 14 Декемврија 1835 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Поводом тим, што је посредством исправничества окружија Београдског Управителноме Совјету а преко овога Његовој Светлости, Милостивјејшему Кнезу и Господару нашем до знања дошло, да варош Београд и нека око Беграда лежећа села, која своје шуме немају велику нужду трпе у дрви за огрев тако, да народ оће од зиме да поскапа а то зато, што им окружавајућа ји села, која своје шуме имају, у своим шумама дрва сећи недаду, изволела је Његова Кнежеска Светлост желећи отечески, да сва села, а особито комшиска једно другоме помоћ и љубов чине, и да једно против другога вражде не води, височајшим предписанијем своим од 11. т. м. № 86 Управителноме Совјету наложити да он такову неправду бранећим селима строго забрани, и да дозволи свакоме у свакој шуми дрва неродна за своју потребу сећи, само родна да забрани свакоме ји сећи, а још мање с њима трговати.

Истим предписанијем изволела је Његова Светлост наложити Управителноме Совјету, да циркулира, да сосједна села једно другому не забрањују пуштати узајмичним начином стоку у атар другог села, но да дружељубно као сосједи једни другима љубов и пријатељство указују, као што је и досад било.

Следујући Управителни Совјет преднаведеном височајшем налогу долази исправничеству Н, препоручити, да оно горе-

изложену височајшу вољу по цјеломе окружију своме обнародује, и свакоме објави, да никаквоме селу није слободно забрањивати другоме у својој шуми сећи неродна дрва, већ да сваки може у свакој шуми, а особито у шумама оближњи себи села дрва неродна сећи.

Исто тако да исправничество објави, да није слободно сосједним селима, једно другому забрањивати, пуштати стоку узајамно у атар свог села, као што и гласи височајше забрањеније Његове Светлости. Поред тога нека исправничество и то јошт придода, да ће сваки онај кои се овој заповести узпротиви, примјерно казњен бити.

Напоследку нека исправничество и то разуме, да се овде говори само о гори сувој и неродној а остале горе што се тиче, коју је народ до јако само с одобрењем исправничества мого сећи, она ће се и у напредак по сушчествовавшем у томе правилу допуштати сећи.

У Крагујевцу № 94 А. 12. Јануарија 1836.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Његова Светлост, Милостивјејши Књаз и Господар наш путујући пре неколико дана из Крагујевца у Београд не с малим негодованијем примјетили су, да народ млогу гору сече и да је ова на млоги мјести до убивленија изкрчена и разређена, и поводом овим изволели су височајшим предписанијем својим од 26. т. м. № 251. Управителноме Совјету наложити, да овај незадржано циркулар на сва исправничества изда, којим да се најстрожије забрани свакоме родну гору и дирнути, а камо ли сећи је и чистити, на штету свеобшту и обзнани, да ће сваки онај, који ово запрећеније преступи, строго и примјерно казњен бити.

Спјешећи Управителни Совјет височајшу ову заповест исправничеству Н. сообшчити, препоручује му, да се оно својски постара заповест ову средством надлежни сресни старешина (од кои свакоме по један екземплар овога циркулара послати ваља) по целоме окружију своме обнародовати и старешинама срезким од стране Совјета то изјавити, да ће сваки онај старешина, у кога се у срезу нађе, да је небрежљивим надзиранијем његовим гора родна изсечена, истој оној казни подвржен бити, коју казни заслужује онај, који је гору знајући заповест ову секо. Зато нека они какве знаду мејре употребе к предокранију речене штете, ако не желе и кази и негодованије књажеско и Совјета на себе навући. А исправничество нека особито вниманије своје обрати на то, да се заповест ова у уваженију обдржи и да се никаква злоупотребленија не чине, јер ако се дозна да је оно немарљиво било у томе, или тужбе срезски старешина против противника ове заповести није уважити тело, подлећи ће и оно строгоме одговору, и осетиће сљедствија небреженија његова. Примјечава се исправничеству, да она уредба по којој је народ до сада за потребу своју и родну гору сећи мого и одјако остаје не промењена, и да сваки, који за грађење бина, какови родну гору употребује, такову сећи може, но не пре, него од исправничества на то дозволено писмено добије, које дозвољење ваља да покаже старешини онога среза, у кога срезу гору сјећи намерава, нити икакав сресни старешина ваља да без писменога дозволења исправничества допусти коме гору сећи.

Напослетку нека исправничество и то знаде а и срезским старешинама закаже, да ће скорим једна комисија од Совјета у вилајет изаслана бити, која ће осим осталога и то проотрити, у колико се заповест ова у смотрењу сечења родне горе наблудава.

№ 215. 29 Јануарија 1836 године у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Да би се налози које је Управителни Совјет са сагласијем Његове Светлости свима исправничествама под 12 и 29 прошлога месеца Јануара т. г. № 94 и 215. А. у смотрењу чувања народне шуме, предписао, точно наблудавали, благоволила је Његова Светлост, Милостивјејши Господар и Књаз наш височајшим предписанијем својим од 22 т. м. Управителноме Совјету препоручити, да наредбу изда да се у свакоме срезу у ком год има шуме, по један шумар изабере и постави, који ће шуму среза у ком је шумаром постављен, обилазити, надгледати и чувати, да се шуме, немилосрдно не секу. Ове шумаре да сваки старешина за свој срез изабере, и у споразумленију са исправничеством и надлежним кметовима да га на годину погоди, и плату његову да при купљену пореза разрјезује и совјесно му издаје. Исправничество пак да стави у протокол сваког изабраног шумара, и плату, по коју је који погођен, да се зна, ко је гди Шумар, и колико је коме плаћа. Даље како исправничество, тако и срезске старјешине и кметови, да настојавају да шумар своју дужност извршује точно.

Слѣдујући височајшем овом налогу ускорава Управителни Совјет исправничеству Окружија Н. препоручити, да одма по пријатију овог предписанија са срезким старешинама Окружија Н. у приговор ступи, да час пре способна Шумара

сваки за свој срез изабере и к исправничеству заједно са надлежним кметовима предстану са Шумарима погодбу сврше, и по томе да свакога по именце и с назначенијем места у ком кои с кућом обитава, и погођеном платом, погодишњом у тевтер заведе, и извод тога Управителноме Совјету да пошље. При погодби са Шумаром ваља да му се каже, да ће му то једина дужност бити, да непрестано и лети и зими, а кад кад и ноћу на коњу све шуме онога среза у коме је Шумар надгледа, да ко гди родну гору без цедуље исправническе не сече, па како кога где нађе, да је самовољно сече, да га одма јави надлежноме кмету, а овај капетану. По томе дакле ваља га по онаку цену и погодити, како ће се платом, која ће му се из прореза нарочито њега ради предузимајемог, сваке по године плаћати, моћи обдржавати, не морајући се са својим приватним пословима на штету чувања горе, занимати, које му се под строгом казни запрећује. По свршетку погодбе ваља да се сваком оба предписанија Управителнога Савјета од 12 и 29 Јануарија № 94 и 215 у копији даду, и да им се наложи, да се до даље наредбе, по тим уредбама точно владају, пооштривши им, да ће за свако небреженије казни бити подложни, и да зато ником не допуштају родну гору сећи, без цедуље исправничества к томе да им се и то закаже, да се у свима догађајима каквог нибуд противста од стране људи у испуненију свои дужности чувајући шуму од квара, надлежноме кмету или старешини среза отнесе кои су по предписанију Совјета од 29 Јануара т. г. № 215 дужни у свему бити му у помоћи, а особито онда ако би се шумар на кога потужио, да без цедуље родну гору при свој његовој претњи, насилно сече.

№ 402 А. 26 Февруарија 1836 године у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Поводом тим, што се многе тербе рађају одтуда, што имају куће на *туђим плацевима* нашла је Његова Светлост за добро, да се сви плацеви овакі онима препродаду, чије су куће.

У сојузу дакле с овим намеренијем, благоволела је Његова Светлост предписанијем својим од 28. Февруарија т. г. № 707 Совјету препоручити, да овај свим Исправнитествима жељу Његову сообшчи, са следујућим изјасненијем.

1. Да сваки притјажатељ плаца дужан је продати плац свој, на ком се налази кућа другога.

Но овде се неразумева дућан, хан и т. д. но само кућа обитајена.

2. Што се цене тиче, нека се погађају сајбије мјеста са сајбијама кућа, и ако могу закупители одма исплатити исте плацеве, добро, ако ли не узмогу, а они нек даду облигације, и нека исплаћују по овима.

3. Но и у овом да се наблудава следеће правило.

а. Ако је когод раније купио плац, па је други доцније градио на њему кућу то да се погађају за плац па пошто се погоде.

б. Ако ли је когод раније наградио кућу, па други је доцније купио плац, то да му овај има дати плац по ону цену, по коју га је купио, ако га при овом куповању није закупитель нудио, да би сам исти плац одкупи.

в. У противном случају ако га је нудио а није хтео одкупљивати плаца, па је овај други морао исти плац купити, то и ови да се погађају за плац па пошто се погоде.

4. Закупители плацева морају исплатити ји, најдаље за годину дана, и кои неисплати, имаће право сајбија плаца, да се с њиме по истеченију речене године, погађа како зна.

Следујући дакле Управителни Совјет височајшим овим предписанију препоручује исправништву Н. да оно преко срески старешина целом народу повјереног им среза налог овај Књажески обнародовати да.

№ 435 А.
28. Февруарија 1836
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Да би се *ћуприје по друмовима* у Отечеству нашем лежеће свагда у доброме стању одржати могле и да прављање и поправљање њино не би на терет пало азни народној из које се толики народни трошкови подмиривати морају, нашо је Управителни Совјет за добро а и Његова Свјетлост, Милостивјејши Кназ и Господар наш под 6. т. м. №. 812 одобрио је, да за све таковe ћуприје народ окружија оног, у коме се оне налазе, јапију одсјече, снесе је на мјесто и двоици троици ли дунђерима, кои би се као вештаци у склапању и намештају јапије употребити морали, да помогне јапију отесати, дићи и наместити је, нетражећи никакове накнаде или плате за свој труд. Дунђерима пак и што би гвожђа к утврђенију речени ћуприја требало да се плати из прирезке касе надлежни окружија.

Које рјешеније Совјета и одобреније Његове Светлости саобшчавајући Управителни Совјет Исправничеству Н. препоручује му да оно ћуприје окружија свога нагор епзложени начин, где би гођ и како би где нужно било поправити или на ново оградити даде, како би се тако свака ћуприја и у добром поредку и у добром стању одржати могла.

Разуму се овде само ћуприје по друмовима и на већим рјекама лежеће ћуприје пак између селе и на мањим рјекама лежеће, разуме се да вала она села да ји поправљају или из нова граде, која преко њи прелазе.

№ 492 А.
7. Марта 1836
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Поводом тим, што уредбе наше земље забрањују да се *страни поданици* у служби нашој држе, изволела је Његова Светлост Милостивјејши Кназ и Господар наш височајшим предписанијем својим од 6. т. м. № 819, Управителноме Совјету наложити, да овај свим аустријским поданицима у служби србској наодећима се објави једанпут за свагда, да се ни један аустријски поданик у србској јавној служби трпити неће, но да сваки ако жели у служби нашој остати или одпуст од поданства аустријскога извади, или ако то неће, из службе србске изађе.

Ускоравајући Управителни Совјет височајши овај налог у испуненије привести, долази он исправничеству Н. препоручити, да оно налазећима се у исправничеству своме чиновницима, кои су гођ из Аустрије и одпуста од поданства аустријскога немају, закаже, ако желе у служби србској остати, да одма средством себи познатог пута, одпуст од поданства аустријскога ишту, у противном случају да из службе србске изиђу.

Но будући да ће неки од њи може бити имати какви послова свои, које би им валало пређе у ред довести, па онда одпуст тражити, то им за овај случај оставља Совјет термина 3 месеца дана, по истеченију пак ова три месеца дана зах-

тева, да му сваки од њи преко Исправничества писмено изјасненије пошље, да је он за одпуст свој од подaнства аустријскога нуждне мјере употребио, и да по томе кад одпуст добије Совјету исти на промотреније у оргиналу пошље.

№ 481 А.
7. Марта 1836
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Да би се у гладне године народ од пропасти могао сачувати, и с раном до родне године у животу одржао, заведено је пре неколико година по старим окружијама Сербије, да се у свакоме селу кошеви награде и у њи од сваке главе по нешто ране оставља за непредвидиме нуждне догађаје. И да би се ова опшчеполезна наредба већма, да и у нове предјеле Сербије распространила, благоволила је Његова Светлост Милостивјејши Господар и Кназ наш височајшим предписанијем своим од 9. т. м. №. 889 обновити је, с' тим, да у сваком селу по један кош буде, у ком да се од сваке порез плаћајуће главе, с главе на главу одређено количество ране сакупи.

Следујући височајшем овом упутствованију рјешио је Управителни Совјет:

1. Да се у они сели гди кошева нема, такови одма о сеоском трошку правити даду, како ће овога лета јошт бити готови па пошто буду готови.

2. Да се ове 1836 године од сваке порезке главе *по 50 ока чисте ране* узме и у кошеве, кои ће се одсад магацини звати, сасне.

3. Но будући да рана на шепурини или на корену дуље траје и боље се од квара чува него у зрну, то да се место 50 ока чисте, од сваке порезке главе по 62½ оке на корену ове године узме и тако у магацину чува.

4. У оним селима пак, гди се магацини и у њима магацинске ране наоди, да се ове године стара рана, ако се је почела кварити или ако је сумње да се до друге ране неће моћи од квара сачувати, људма у размену, разда, и нова место старе у магацин усипе.

5. Тако исто да се у они сели, гди је прибиране ране у магацин већ заведено и људима у нуждним догађаима рана на зајам давана, ове године позајмљена рана покупи и у магацин врати, и то од свакога онолико, колико је ко у зајам примио.

6. Да сваки кмет у свом селу о истој рани бригу носи да се не поквари, о њој совјестан рачун држи, и свагда, а најмање сваке године, пошто се стара рана за нову промени и у магацин претоварн или пошто се од људи нови прилози покупе, и то најдуље о свршетку месеца Септемврија старешину среза свога извешћава, колико се у магацину ране наоди и у каквом је стању рана.

7. Срезке старешине пак да о томе совјесне и точне рачуне држе, и да сваке године одма у почетку месеца Октоврија сумарник у свакоме селу поименце наодеће се ране магацинске састављају по прегледалици и исправничеству поднесе.

8. Исправничества ће пак сумарнике ове срез по срез сабирати, и главни сумарник целог окружија по прегледалици састављати, и сваке године о Митрову дне Управителноме Совјету слати, тако, како ће овај из свију окружија обшчи сумарник моћи саставити и знати колико се у целоме отечеству нашему магацина, колико у њима ране за непредвидиме нуждне догађаје, у приправности наоди.

О свему томе непропушта Управителни Совјет исправничестсо извјестити, с тим налогом, да оно сваком срезком старешини окружија свога по један екземплар ове наредбе с прилозима пошље и стим увјешчанијем, да ће вообште за точно испуненије ове наредбе, а особито за истинитост налазеће се у сваком селу ране у ономе количеству као што у списцима

своима Исправничества јављали буду, они сами сваки за свој срез, а кметови сваки за своје село одговарати у оној истој мери, као што ће Исправничество бити под одговором за истинито сумиране и точно увођене сума у главни списак ране свога окружија, из списака срезки старешина и вообште за точно и испуненије ове наредбе. Осим тога под одговором су срезке старешине сваки за свој срез, и кметови сваки за своје село, за сваки квар ране кои би се њином немарности кад догодио.

№ 515 А
12. Марта 1836
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

По потреби коју имају за *трошкове канцеларијске* за заштедити трошкове народне касе, судимо за добро, да се од парипцу водећи страна наплаћује од табака *артије* по 5 добри пара рачунајући, колико се табака око чије парипце потроши, и ове паре да иду за трошкове канцеларијске, и о њима да се точан рачун води. Уредба ова тиче се канцеларије како Совјета тако и свију исправничества, коју ће Совјет за себе набљудавати, свима исправничествама циркуларом сообшчити, с тим примјечанијем, да ово плати она страна, која се нађе крива. Под ови 5 добри (10 чаршијски) пара разумева ће се сви трошкови, око писања речени дјела чинити се имајући, како ти мастило, восак пера и пр.

Истом приликом рјешавамо, да се и свако потврђеније судејско, како у Совјету, тако и у исправничествама бивајуће којим се буду потарђивале тапије, облигације, контракти и пр. с 10 крајцара сребра наплати, и ови приходи да улазе у трошкове канцеларијске.

№ 1030
18. Марта 1836 године,
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести кнажеској
Јаков Живановић,
ДИР. КАН. КЊАЖЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Под 7. т. м. № 481 А. разписао је Управителни Совјет, да сви аустријски *поданици у служби србској* наодећи се или одпуст од поданства аустријског изишту, или из службе србске извђу. Но будући да међу реченим аустријским поданицима има неки који су с пасошем, а неки кои су без пасоша овамо прешли: то је Његова Светлост Милостивјејши Књаз и Господар наш под 12. т. м. № 923 високочајше рјешити благоволео, да они само аустријски поданици у служби народној наодећи се одпуст од поданства аустријског изишту, и покажу, кои су с пасошем овамо прешли, они пак, кои су без пасоша овамо прешли, да само пошљу присјагу поданства у којој ће стојати назначено 1, одкуда су родом из ког мјеста и под коим надлежателством лежећег, кад су и како прешли, одрицање првог поданства, а присјага верности к србскому.

Ово рјешивши Његова Светлост изволела је и то примјетити, да се под службом народном не разумевају художества и рукодјелија.

Које све Управителни Совјет сообшчавајући Исправничеству Н. препоручује му, да оно само оне аустријске поданике при њему наодеће се опомене, да одпуст траже, кои су с пасошем овамо прешли, кои су пак без пасоша прешли, од они само да изиште присјагу по смислу горереченог високочајшег предписанија сачињену, коју пошто од свију добије, да ји све Управителноме Совјету пошље.

Примјетити се има онима који одпуст од аустријскога поданства тражили буду, да они никако не спомињу у своим прошенијама на аустријска надлежателства, да се они овде у јавној служби налазе, но свак нека што друго и шта зна рекне, као н. п. неки, да овде тргује, други да се у приватној служби наоди, па да има изглед, ако се поданства одрече, да ће и јавну службу добити, трећи, да је овде због родбине своје рад ставити се и подаником српским постати, но да то не може, докле одпуст од аустријског поданства не добије, и т. д.

№ 530 А.
19. Марта 1836
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЉНОГА СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Поводом тим, што је исправничество окружија Јагодинског захтевало, да му се допусти при зданију исправничества *ар* за коње членова, *мутвак* за готовљење јела членовима и писарима и једну ашану за женскиње наградити, изволела је Његова Светлост, Милостивијеши Кнез и Господар наш извјестивши се преко Управителнога Совјета о предреченом захтевању поменутога исправничества, Управителному Совјету јавити, да Она одобрава *грађење ашана за женскиње* по свима исправничествама, тако, да исте ашане буду мало даље од зданија исправничества, и да кључеве од њи недрже нити членови исправничества, нити пандури, већ мјестни полицај, да би се таковим начином све могуће непристојности предупредиле.

Што се пак тиче Аара и мутвака, то да не треба ни једно ни друго да буде при исправничествама, но зданија исправничества да буду чиста, и да су у њима обитавајући членови, и проча лица при овима налазећа се дужна и мутвак и аарове изван исправничества држати, тако да у зданију исправничества, куд народ суда ради с почитанијем долази, и гдје се заглетве чине, не доносе ни пошто ни јело ни пиће, већ ова зданија да буду чиста и уважајема по достојанију.

Које високајше рјешеније получивши Управителни Совјет не пропушта исто исправничеству Н. сообшчити с' том пре-

поруком, да оно по смислу истога горенаведеног височајшег рјешенија апсану једну за женскиње наградити даде, и то у неком одстојању од зданија исправничества, учинивши наредбу, да нуждну зато јапију одсеку и снесу оближња и шуму имајући села, будући да неће нуждно бити, да се млога јанија довлачи, потоме, што те апсане не морају се велике градити, но на подобије бурдеља, само што у наоколо брвнама утврђене бити морају.

Даље из горенаведеног височајшег рјешенија види исправничество Н. да се допушта члановима и писарима, који без куће у месту исправничества живе, само обитавати у зданију исправничества и никако ранити се и коње држати. По томе дакле нека исправничество наодећим се при себи безкућним члановима и писарима закаже, да се у напредак изван исправничества, где је коме драго ране, а тако исто и коње своје изван исправничества држе.

№. 582 А.
19 Марта 1836 год.
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом тим што смо разумјели, да у судопроизводству често се у судовима нашима погрјешке чине, тим, што у случају дуга каквог затварају се дужници у апс, докле дуг свој не исплате, налазимо се побуђени, издати Нашему Управителному Совјету указ овај, којим дајемо правило при затварању дужника наблудавати се имајуће.

Ако дужник не има имјенија да се исплати дуг његов, то се он онда затвара у апс, и то му је казн за продерзливо задуживање његово, а у исто време побуђеније к старанију његовому, да дуг свој после апса исплати.

Ако ли пак дужник има имјеније своје, од ког се може наплатити дуг његов: то не затвора се он у апс, већ продаје му се имјеније његово на добош, и од ови новаца исплаћује се дуг дужника.

Исто тако, ако се у дужника нађе мал зајмодавца, или сав, или половина, а не може да исплати свог дуга: то зајмодавцу нека се да у првом случају сав његов мал натраг, а другом половина, или колико се затече, а остатак нека доплати, но апсити га не треба, ово правило сообштиће Совјет исправничествама Нашим ко будућему управленију.

№ 1459.
20. Априлија 1836. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Кнажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

СОСТАВ КАЗНАЧЕЈСТВА.

1. *Директор Казначејства.* Овај је старјешина у казначејству, и сва прочa лица у овом одјеленију стоје под његовим управленијем. Он има своју собствену канцеларију, из које расписује разне уредбе и потребе тицајућим се лицама и надлежателствама. Он непосредствено од Књаза налоге добија, одлази у Совјет и предлаже у засједанијама потребе и планове ко умноженију народног добра, даје мњенија своја о источницима прихода, која се у Совјету расуђавају, надзирава над подручним себи чиновницима овог одјеленија, прегледа им рачуне и протоколе и настојава, да се ови точно воде, прегледа, кад год за потребно расуди, новце у годишњој каси, по истеченију године сравнује све рачуне свију секретара казначејства, сочињава генерални рачун, и што претече од расхода годишњи ставља у тајну касу заједно с генералним рачуном оним, од које тајне касе биће кључ у њега, и предлаже по истеченију године кратки извод прихода и расхода, из овог биланца видити се имајућу хасну годишњу Књазу на увидјеније.

Директор издаје подручним надлежним секретарима објавленија, снабдјевена подписом и печатом његовим, по којима они издају онолико новаца, колико, у објавленију пише. Ова пак објавленија издаје директор само онда, кад писмо Књажеско получи, гласеће, да се кому која сума изда.

Директор бодро мотри, и настојава, да се сви приходи из земље благовремено у касу донесу. К тому намјеренију предлаже Совјету мњенија о том, како да се уреди, да новци

сви у своје време у касу се донесу. Овдје да се има призрјеније на то, да доношење ови новаца из разни окружија јефтиније стане, и да се сојузи с одношењем из касе да се два пута не праве; к тому да се уреди, да многа окружија у једанпут новце у Казначејство не пошљу, да се избјегне 1. дангубење око новаца и рачуна, 2. обтерећење казначе ски чиновника, и отуда происходити могућа њихова неисправност. На све ово Директор мотри, чини предложенија у Совјету, и овај расписује надлежним властима благовремено. Директор као член Совјета, приправља себи предмете, у Совјету предложити се имајуће, и сваке недеље у среду по дужности одлази у Совјет, и представља казначејства тицајуће се предмете. Ако би што итно представити имао, не чека среду, већ чини представленија по потреби, но у овом случају писмено.

Директор има точан списак свију чиновника и лица, која плату народну добивају с назначенијем 1., колику плату које лице добива, 2., кад је које лице ступило у коју службу, и плату ону получило. Сваку промјену у овом предмету разумјева он предписанијем Књаза. Директор има два служитеља за послугу своју.

2., *Секретар примајући казначејства.* Овај има своју собствену канцеларију, и он само прима новце, који год у касу долазе, и то све по рачуну доносителя, и по ноти качества новаца, какви су донешени. Он новце дуже код себе не држи, развје докле све, к једному рачуну принадлежеће не прими. Примивши рачун подноси га најпре Директору Казначејства, и, ако овај не узима никаквог примјечанија, онда Секретар примајући прима и новце с нетом заједно, и издаје доносителу квиту, да је примио онолику суму новаца, и по ноти, од њега донешеној. Ове квите подписује Секретар примајући, и носи је потом к Директору, који на њима подписује: „видјено, дан и мјесто, име и презиме своје“, и удара печат Казначејства. Давајући доносителу квиту сверху по ноти примљени новаца, изискује од овог контра квиту, којом до-

носитељ новаца изјашњава се да је речену квиту примио. Ова контра квита мора бити снабдјевена подписом и печатом доносителя, и видјенијем Директора Казначејства.

Примивши Секретар примајући овим начином новце, предаје ји по истому оному рачуну и ноти Секретару редовни расхода, који примивши новце подписује рачуне, да су исправни, на којима се подписује и Директор, горњим начином и удара печат Казначејства.

Овај Секретар води свој собствени протокол о примљеним и изданим новцима, у ком мора бити назначено текуће число, дан, лето и мјесто, сума новаца и описаније рачуна, име и презиме доносителя новаца. Контра квите доносителя, као и ноте новаца стављају се међу надлежне листове протокола, и на њи ударају се числа она, под којима је предмет у протокол уведен.

И будући да Секретар примајући само прима новце; то је његова дужност, сећати се свагда различни струка прихода, који и кад требају да се донесу, и о том ће водити разговоре с Директором, да би овај могао благовремено јавити Совјету да овај потребне расписе учини.

3., *Секретар редовни расхода Казначејства.* Он има своју особену канцеларију, у којој ради и годишње новце држи под кључем, који у њега стоји. Он предреченим начином прима новце од Секретаря примајућег и издаје ји по уредби Директора на квите, но не даје контра квите. Он има [illegible] свију чиновника и свију лица, која плату народну уживају, и по овому и по објављенијама Књажеским, чиновницима даним, издаје новце совјестно у парама примљеним. Да би му се одлакшало издавање новаца, чини предложенија Директору, и овај установљава наредбе, да Секретар редовни расхода издаје новце већом гомилом, а не лицима појединим. А тако прима и универзалне квите од онога, који новце прима.

И овај Секретар води свој собствени протокол, подобан оному Секретара примајућег.

Секретар редовни расхода даје на квиту и контра квиту Секретару чрезвичајному соразмјерну суму од 50 до 100 хилада гроша, и примивши од њега точан рачун, подписује га и опет му на ново новаца даје за његове послове. Ове новце такође издаје он по ноти новаца.

По истеченију године издаје он главни рачун Директору, који кад га исправна нађе, подписује и закључује.

4., *Секретар чрезвичајни Казначејства.* Он има такође своју одјелену канцеларију и добија од Секретара редовни расхода извјестну суму новаца од 50 до 100 хилада гроша, на квиту и контра квиту, и издаје новце по писменому објављенију Директора, узимајући од сваког, коју колико да, квиту, и таковим начином води протокол точан, подобан протоколу горје назначеному. Он као што новце од Секретара редовни расхода прима, тако овому и рачуне издаје, и овај ако су рачуни точни, подписује ји. Овај чрезвичајни Секретар мора бити искусан бројач, и помаже свим чиновницима казначејства у бројању, да се у овом, а особито у растућим и падајућим и фаличним новцима погрешка подкрала неби. На ово мотре сви чланови казначејства.

Прим. До 100 гроша искључително може Директор издавати по налогу Књажескому без искања квите.

№ 1583.

[illegible]

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Желећи наше народно казначејство у добар поредак увести, сочинили смо „Состав казначејства“ по којему желимо, да се ово устроји, и будући да је ово предмет важан то сообшчавамо га овдје ·|. № 1583 нашему Управителному Совјету с препоруком, да образац овај за себе задржи.

№ 1607
29. Априлија 1836
У Крагујевцу.

МИЛОШ Т. ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

Свима Исправничествама.

Будући се је дојакошњим искуством доказало, да ће налагање и *наплаћивање* височајшим Књажеским предписанијем од 18. Марта т. г. № 1030 установљени *такси*, неуредно ићи, и исправничествама и Совјету заметно бити, ако ји уза сваку прилику узмора Совјету слати, то је он у данашњем заседанију своме рјешио, да се Совјету припадајуће таксе, уза сваку прилику не шиљу, већ да се при исправничеству држе и о Митровудне сваке године Совјету доносе, о коима исправничество точан рачун да води, по прегледалици коју му Совјет овде под ·|. прилаже.

Сообшчавајући исправничеству ову наредбу ради точног набљудавања њеног непропушта Управителни Совјет и то јавити му, да ће он у своима предписанијама, ради умањенија излишнога пискарања, од људи за Совјет наплатити се имајуће таксе испод датума само бележити и име означавати од кога да се наплате. У ком год предписанију дакле исправничество види, да је Совјет таксе забиљежио, то му ваља такове од надлежне особе наплатити, у тевтерић увести, и чувати ји до првога рока у кои му ји ваља Совјету слати. Пошиљање ови такса ваља свагда Исправничество са рапортом да спроводи с' прилогом извода по гореприложеној прегледалици завести се имајућег тевтерића, који ће се и у Совјету ради

нуждне контроле држати, и на кои ће му Совјет истинито пријатије такса свагда предписанијем потврђивати.

У забиљеживању такса у новчану рубрику вишепоменутога тевтерића, нека се исправничество држи мирјјскога теченија.

№ 951 А.
2. Маја 1836 године
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Одговарајући на рапорт совјета од 20. тек. № 1133 А. поради аренде меана рјешавамо, да се има аренда од меана како варошки тако сеоски, по 6 талира на годину плаћати, и да не би аренда ове године пропала, препоручујемо Совјету, да учини наредбу, да се она за ову годину покупи, и да се она тако и у напредак од меана наплаћује.

№ 1979
21. Маја 1836
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАН. КЊАЖ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Желећи Његова Светлост, Милостивјејши Књаз и Господар наш подигнути у Отечеству нашем и подпомоћи производ коња, кои су нам и за правитељство и за приватну потребу необходимо нуждни, благоволео је рјешити, да сваки чиновник и сваки кмет, кому је само могуће, *кобиле држати* и к обдржанију ови да сваки себи мајур на мјесту, које к тому најбоље избере, слободно и безплатежно држи, и у заграђивању овог мајура народњу рукопомоћ изиште, коју ће народ дужан бити свакому такови мајур, заграђујуће му дати. То рјешивши Његова Светлост примјетила је, да сваки ако не више, а оно бар по три кобиле с' почетка држати почне, и по тому је височајшим предписанијем своим од 23 т. м. № 2027. Совјету наложити изволела, да он указ овај свим исправничествама обзнани.

Коме височајшем налогу слѣдујући Совјет сообшчава исти исправничеству Н на тај конац, да оно налазећима се при себи чиновницима ову височајшу наредбу обзнани; а по окружију неће му је нуждно бити обзнањивати, будући је по гласу предпоменутог предписанија Књажевског Г.Г. војеним командантима препоручено, да они о томе срезским старјешинама циркулирају.

№ 1182 А.

24. Маја 1836 у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Да би се предупредила бједност и пропасти многи фамилија, које одтуда происходе, што многи задужују се на сва своја движима и не движима добра, па кад не могу овог дута свог исплатити, продају им се сва добра на које су дуг учинили, и тако им жене и дјеца лишена свога имјенија, сасвим пропадају, уређујемо и закључујемо, да у варошима на кућу, у којој ко с фамилијом живи, а у селима на кућу, баштину два вола и краву, нико се задужити неможе нит ће се интабулација на речена добра учиньена и пред каквим судом за правилну признати, да би таковим начином безпомоћне жене и дјеца, по упропастћенију свега имјенија кров барем над главом имала.

Овдје се не разумјевају дућани, ханови, куће, ако ји ко више има осим оне, у којој живи, као и проче имјеније варошанина, на које му је слободно зајам чинити, тако исто не разумјева се проче имјеније сељанина, кромје горе наведеног, т. ј. куће, баштине, два вола и краве, од који живи.

Овај указ сообшчавамо Совјету с препоруком, да га свим војеним командантима и исправничествама сообшчи, и овим препоручи, да га она срезским старјешинама, а ови народу објаве; сама пак исправничества да нарочно овај указ објаве по варошима и да га добро протолкују.

№ 2118.

29. Маја 1836. у Пожаревцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској,
Јаков Живановић,
ДИРЕК. КАНЦЕЛ. КЊАЖЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Поводом тим, што је исправничество окр. Ћупријског у слѣдству питања старѣшине среза Ресавског, мајора Петра Ђорђевића, рапортом своим од 14 пр. мес. № 911 управителни Совјет питало, ће ли се од они људи, кои по касабама живе, а земљеделци нису, прописано за непредвидиму неплодну годину количество магацинске раане узимати, као и од сами земледјелаца, припитао је управителни Совјет, не могавши сам у томе рјешенија учинити, Његову Светлост, милостивјејшег Књаза и Господара нашег о томе, на које је Његова Светлост под 30 Маја т. г. № 2107 височајше препоручити му изволела, да би наредбу учини, да се ова рана магацинска без сваког изузетија од свакога узима, да би се таковим начином у случају глада имало одкуд свакому помоћи.

Којој височајшој препоруци слѣдујући управителни Совјет препоручује исправничеству Н. да оно наредбу учини, да се по смислу предписанија Совјета од 12 Марта т. г. № 515 А. и од они људи, кои по касабама живе, и земљеделци нису, прописано количество магацинске ране узме.

№ 1246 А.

1. Јунија 1836 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

исправничествама: шабачкому, ваљевскому, београдскому, смедеревскому, пожаревачкому и крајинскому.

Његова Светлост, милостивјејши Књаз и Господар наш нашавши за добро, промјенити предписаније своје од 17-ог Декемврија 1834 № 4146 и друго од 27 Марта 1835 № 992 пограничним исправничествама *касателно пребјегавајући овамо Ц. К. поданика* издано благоволела је рјешити, да се подданци Ц. К. кои на нашу страну прибјегавају, натраг невраћају, и управителноме Совјету височајше наложити, да он ову височајшу одредбу свима пограничним исправничествама обзнани с' тим, да она сваког бјегунца, поданика Ц. К. било мушко, било женско, како на нашу страну пређе, к Совјету пошљу, кога ће старање бити сваког таковог бјегунца у внутрености отечества намјестити.

Овому височајшему налогу слѣдујући управителни Совјет непропушта он исправничеству Н препоручити, да оно у напредак никаквог Ц. К. поданика, кои би из Цесарије овамо пребегао, натраг не враћа, но таковога свагда како овамо пређе с' рапортом своим к Совјету пошље, назначивши од куда је бјегунац и гдје је и како је овамо прешао.

№ 1450. А.

26. Јунија 1836 у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Будући да је *консисторија* постављена од Његове Светлости, Милостивјејшега Господара и Кнеза нашег, обшта за све јепархије у Србији, то је Његова Светлост из уваженија овог њеног опредјеленија одобрити благовољела, да се она у напредак *титулира* „Пречестнејша," и Совјету височајше наложити, милост имала да он војеним командантима и исправничествама ову титулу за консисторију одобрену обнародује препоручивши им да имају оддавати опредјелену титулу консисторији, свагда, кад би се у чему имали к њојзи односити; к тому да исправничествама наложи, да она исто ово опредјеленије и срезским старјешинама сообшче.

Коме налогу слѣдујући управителни Совјет доводи он гореречену за консисторију опредјелену титулу исправничеству Н. до знања с' том препоруком, да оно исту кад би се у чему к консисторији односити имало употребљавати не изостави а притом о тому и срезске старјешине окружија свога извјестити непропусти.

№ 1466. А.
27. Јунија 1836 у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом рапорта управителнаго Совјета од 26. прошлог м. № 670. Б. у смотренију питања, шта ће се чинити с оним људма који су се пре указа, о наплаћивању дугова изданога, задужили каси црквеној или сиротиньској, па не имају одкуд да врате, узајмљене новце, а само по једну бину имају, у којима живе, одговарамо слѣдујуће.

1., И црквени и сиротиньски новци, били они пре или после реченог Указа под интерес дани, не смједу никојим начином пропасти.

2., Кад су овакови новци у зајам давани, морало се свагда мотрити на имање човека, коме се новци дају; к тому.

3., Поред имања свагда се и јемац узима за дужника. Тако дакле ако је који узео у зајам новаца на бину своју, а нема јемца за себе, нека плати онај који је таковому новце црквене или пушларне издао.

Куће прочи люди пак, који би се пређе Указа поменутог позадуживали били, не могу се никојим начином за учињени дуг продати. Само се одавдје изузимају куће, које би заједно биле са дуђанима.

Препоручујемо Совјету, да у смислу предписанија овог даде одговор исправничеству ваљевском.

№ 2495
1. Јулија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КНЕЗ СРПСКИ.

По законјести кнежеској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КНЕЖЕСКИ.

ДУЖНОСТИ ГЛАВНОГ ПОЛИЦАЈА ВАРОШИ КРАГУЈЕВЦА.

1. Главни полицај вароши Крагујевачке јест најстарији член у полицији, и старјешина свију при полицији служећих лица, од куд се разумје, да су сви ови дужни нему покорни бити, и његовим заповјестима точно и без изговора повиновати се.

2. Он као старјешина у полицију не само што ће мотрити на обдржаније јавнога мира и поретка, и на точно извршеније прописани полицајски дужности, него ће и сваког онога, који се овому противио буде, као нарушитеља јавнога мира и поредка и као преступника полицајски уредба одма посредством себи подручни пандура уватити и у ариштану исправничества дотерати дати, а исправничеству писмено извјестије учинити, шта је и у чему је уапшени погрјешио.

3. Он ће нарочито мотрити на то, како се ватре по кућама, механама и осталим заградама по вароши ложе. Ту ће му нуждно бити, да прође цјелу варош од краја до на крај, и да провиди какви су гдје бачи, на којима се ватра ложи, какви оџаци и прочаја, па гдје примјети, да је што опасно и да би лако несрећу какву проузроковати могло, ондје да гледи да такову опасност предупреди тим да онога, из кога би се куће такове опасности бојати морало, принуди да у боље стање оно, што му је у кући неуредно, приведе.

4. Осим ови и остали горепоменути полицајски дужности, дужан ће бити он и оне дужности у полицајну струку спадајуће испуњавати, које би Кнез или Совјет у напредак по времену и обстојатељствама издавали, или које би Кнез сам

при разним приликама и потребама свога двора, почешће издавати за добро нашло. Зато ће

5. Дужност његова бити, сваки дан у двор књажески отићи и ондје видити, имали му се што заповједити или не. И ово ваља да чини он био Књаз овдје у Крагујевцу или одсуствовао одавдје.

6. У случају оном, гдје би му Кнез каков налог на извршеније дао, па он не би имао довољног знања, како би овај валано у испуњенију привести могао даје му се слобода, да он к Совјету, који му отворен свагда доћи, и настављеније од њега искати може.

Ово исто може учинити и онда, кад би сам што имао у дјејствије привести, па не би знао како би?

7. У осталом дужан је он своју канцеларију имати, и дјела своја, која би са исправничестном или већом властију имао писмено водити зато ће му, нуждно бити, да му млађи полицај писмен буде, у толико у колико ће му дневник полицајски и осталу преписку водити знати.

№ 1524.
2. Јулија 1836
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Примјетивши к великому негодованију Нашему, да се *тајне званичне слабо чувају*, не пропуштамо на ово обстојательство обратити вниманије Совјета, и сљедујуће настојателно препоручити.

Као што је Совјет на двје части подјелен, на одјеленије уредбено и судејско, тако да се дјела одјелено и руководе.

Свако писмо које год дође, да се отвори у одјеленију уредбеном, а кад се види, какому одјеленију принадлежи онамо нека се пошље.

На дојна врата одјеленија уредбеног да стои стража, и ова никога да не пушта унутра, осим лица к Совјету принадлежећи. Ова пак да о оном што се на разсужденије предузме, само ондје у собранију, гдје никога страног и никаквог служитела нема, говоре: а по совершенију дјела, о њему ништа и ни на каквом мјесту не разговарају се. Особито пак код куће, код фамилије и млађи свои, кои се дјела званична ништа не тиче, но само домаћа.

Нарочно забрањује се, писма изван собе засједанија отворати, читати, и носити, тако да докле се што званија тицајуће се ради, у реченој соби соверши се а по совершеном дјелу да се о оном ништа и не говори.

У случају, ако би се примјетило, да које од званични лица не умје тајну хранити, одма га вала јавити Совјету, кога ће дужност бити таки Нама јавити га. А притом издајемо овим конечно рјешеније, да ће сваки, који год тајну не узчува, и о њему ово докаже се, званија лишен бити.

Да се не би носењем на подписивање из једног одјеленија у друго и чрез лица, која нетреба да знају, шта у писмама пише, тајне одкривале, потребно ће бити, да се писма онде подписују, гдје се које налази, и тому да се време опредјели.

На членове Совјета у овој струци нарочно мотриће предсједатељ, а на членове канцеларије директор исте, и они нарочно стоје за ово под одговором.

Овим начином надамо се, да ће ова толико потребна, и толико полезна цјељ достигнути се, о које достиженију препоручујемо Совјету и вообшче цјелому узету, и воособ лицама свима к Совјету принадлежећим, да се по возможности постарају, јербо је стидно, да тајне званичне по сокацима, кућама и меанама разносе, а такови поступци и вредни су и убитачни самому руковођенију дјела.

№ 3984.
5. Октомврија 1836.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести кнажеској
Јаков Живановић,
ДИРЕК. КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКИ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Одредба, која је у призрјенију *грађења* и *поправљања ћуприја* по друмовима и вјећим рјекама налазећи се по гласу предписанија Совјета од 7. Марта т. г. № 492. дојако сушчествовала преиначава се по смислу високајше заповјести Његове Светлости од 16. т. м. № 4169. с тим, да се у напредак на грађење ћуприја ништа друго плаћати неће по гвожђе и то из касе прирезске, остало пак, као сјечење, свозење, тесање и склапљање јапије дужна ће бити надлежна окружија или срезови сами теглити, с тим једним изјатијем, да ће мајстори, који у склапљању јапије употребљени буду, од кулука који су правителству дужни дати, за оно време ослобођени бити.

Поводом оним дакле препоручује се исправничеству Н. да оно преиначеније ово сушчествовавше досада у призрјенију грађена ћуприја одредбе надлежним срезским старјешинама окружија свога обзнани с препоруком, да се у напредак по истој владати имају, и с примјечанијем, да у набављању потребнога за ћуприје гвожђа свагда на то мотре, да ондје гвожђе купују гдје се таково најјевтиније добити може, и да у вођењу рачуна о томе точни и совјестни буду.

Исправничество ће пак такове рачуне с подписом надлежног срезског старјешине снабдјевене Совјету на промотреније шиљати, од кога ће по тому и исплаћеније учињеног

на гвожђе какве новограђене или поправљене ћуприје трошка примати.

Примјетити још овдје исправничеству не пропушта Совјет, да ће се гвожђе из касе прирезске, само на оне ћуприје плаћати, које се на главним друмовима и повећим рјекама налазе, на ћуприје пак између села лежеће и поманим рјекама наодеће се трошиће она села и обшчества, која се њима служе.

№ 2507 А.
19. Октоврија 1836
у Крагујевцу.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Поводом тим што у отечеству нашем налази се довољно *жителя из страних земаља*, доселивши се, желећи учинити разлику између наши и страни поданика, налазимо се побуђени, изјавити, да сваки онај, који у време издавија овог указа у Сербији обитава, а пасоша правителства, под којим се родио, не има за *србског поданика* проглашава се.

За страног пак поданика признаје се само онај, који има пасош од свог надлежног правителства.

Што се тиче тога, да би когод хотјео престати бити подаником сербским, такови мора искати правилним начином посредством надлежног исправничества и Управителног Совјета од Нас одпуст од поданства овдашњег при којему случају мора он продати недвижима своја добра јербо никаквому, страному поданику није слободно имати у Сербији недвижими добара.

Изјавивши ово препоручујемо Совјету да ову уредбу свима исправничествама сообшчи, с препоруком да ова у мјестама гдје се она налазе, сама, а осим ови посредством сресски старјешина даду сочинити списак страни поданика, у ком да се назначи 1. име и презиме таковог човека, 2. чији је поданик, 3. је ли женјен? 4. има ли дјеце и колико? 5. каквим се дјелом занима? 6. од ког се времена у Сербији налази? и такови списак да Совјет поднесе нама на видјеније.

Ако ли би се догодило, да који страни поданик има у Сербији недвижима добра, то да се наредба учини, да он иста незадржано прода.

Који би пак из страни земаља у напредак у Сербију пребјегавали, то, као што уредба сушчествује, да се такови к Совјету шиљу, дужност ће Совјета бити, узети од такови писмену присјагу вјерности на поданство сербско, и исту присјагу нама послати, са извјестијем, 1, од куд је пребјегши? 2, кад је и с ким пребјегао? 3, зашто је пребјегао? 4, ког је стања живота? 5, шта је са собом пренео?

№ 4270
24. Октоврија 1836
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести кнежеској
Јаков Живановић,
директор кан. кнеж.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Јављајући, да смо два статска чина опредјелили, а имено „*Асесора*“, који је раван војеноме чину, „цјели капетан“ и „вице асесора“ који је раван „полукапетану“, препоручујемо Совјету, да исто ово опредјеленије свим војеним командантима и исправничествама циркулира.

№ 4478
9. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић,
ДИРЕК. КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Прочитавши рапорт Совјета од 6. т. м. № 2777 А. у призренију изложенија доктора у Шабцу, да му се за посјешченија имућни болни људи по нешто наплаћује, и да ће он сиромашне посјешчавати без сваке наплате, и лекове им безплатежно давати, одобравамо мненије Совјета у истоме рапорту изјављено, да *лекари* не само у Шабцу но и по свима другима варошима *наплаћују по један цванцик* за посјешченије имућни људи, а сиромашне да они посјешчавају бесплатежно. Што се пак лекова тиче, ове сваки мора куповати, имућан и и сирома, јер није ни који никому дужан бадава лекове дати.

У смислу овог дакле нека Совјет изда подобателну наредбу, по којој ће се сви доктори у Сербији имати владати.

№ 4454
11. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАН. КЊАЖ.

ДУЖНОСТИ

војени команданта, исправничества, срезски старјешина

И ПРИ ЊИМА НАЛАЗЕЋИ СЕ ЧИНОВНИКА, РАДИ ОБДЕРЖАНИЈА ПОРЕДКА И ДУЖНОСТИ, ДА НИ ЈЕДНА ВЛАСТ СВОЈЕ ГРАНИЦЕ НЕ ПРЕЛАЗИ, И У ОНО, ШТО ЈЕ СЕ НЕ ТИЧЕ, И ЧЕГА РАДИ ПОД ОДГОВОР ДОЋИ НЕЋЕ, НЕ МЈЕША.

Овим истим обновљавају се до сада од Књаза посредством сушчествовавшег суда народног издана наставленија и уредбе, описујуће дужности срезски старјешина и исправничества, и њима подручни чиновника, а имено: наставленија од 6. Јунија 1825. године № 568; 8. Маја 1826. год. № 420; 8. Јунија 1827. год. № 405; 12. Маја 1828. год. № 251 и 252; 3. Марта 1829. № 5. и 6: 12. Марта 1833. год. № 479. и 480. и 2. Августа 1833. № 1.907; и управителним Совјетом под 10. Августа 1835. год. № 281. А.

Као додатак пак ко овима следују ниже описане дужности, из којих се лако видити може, у колико се чија власт простире, и шта кому чинити ваља, да дужности својој вјеран остане а у што му се мјешати не треба, да изван круга дужности своје не изиђе.

I.

О дужностима срезски старјешина.

1., Срезски старјешина јест у себи подручном срезу заповједник. Он свршује сва дјела која и исправничеству припадају, с том само разликом, што у парнични дјели као примирителан суд дјејствује; и што се све остале дужности његове изван среза дјела не простиру.

2., Осим ови дужности његови свршује он према официрскому степену и војенну службу, и стоји у свему под војеним командантом: а од исправничества зависи само у толико, што је дужан писмене препоруке његове, које му ово ради обнародовања и извршивања различни од Књаза и Совјета долазећи уредба шиље, примати и извршивати их и што је дужан и самог исправничества поискавана тицајућа се пошиљања каквог лица к исправничеству, или извидјенија какве парнице у његовом срезу, описанија мала каквог злочинца, или малољетника и тим подобна свагда охотно и с готовношћу извршивати.

У осталом старјешина не зависи нимало од исправничества, но од свог надлежног војеног команданта.

3.) Он ваља да управља свима војницима по заповјестима, које му војени командант пошље; он настоји, да сваки у подручном му срезу оружијем снабдјевен буде за непредвидиме случаје, и да мотри, да се оружије све у добром стању обдержава, он помоћију главни сеоски кметова ваља да обдержава мир и поредак у свима селима; настоји да сваки своју земљу прилежно ради и у бољи цвет доводи; мотри, да се правитељствени мал у срезу његовом од квара чува, а особито да се шума не утамањује, да се данак по указу Књажескому од 12. Декемврија 1835. год. № 3274. по имјенију располаже, и на заповеђено време точно покупи, и да га он исправничеству носи, и од исправничества на то примљену квиту чува; он ваља да мотри, да се скитнице и туђеземци просјаци у срез његов никако не увлаче; да ко од његови сељана не безпосличи, да се по казанима и пијанкама не скита, да се рђаве речи против правитељства не говоре, да друмови и путови слободни и безопасни буду. Он да без ичијег даљег налога улази у траг свакому подозрителному чо-

вјеку, а особито злочинцу и онакима, за које се незна, од каквога рада живе, да злочинце како ји опази, одма хвата и одправља под стражом ко исправничеству, он даје пасоше људма; који по окружију путују, а да шиље за пасоше исправничеству оне, који у остала окружија Сербије, или изван Сербије желе путовати; он се стара о држању уредни друмова и ћуприја, (о који оправљању рапортира војеному команданту) и о том да се села чисто и уредно држе, и, гдје мјестоположеније допушта с одобренијем више власти ушоре, и да се добри обичаји међу народом проствиру, а развратност искорењује, да се сваке године у велики пост народ исповједа и пречешћује; а при соборима и при осталим многочисленим састанцима и весељама пушке не само не међу, него и не носе по гласу указа Кнажеског од 8. Марта 1836. № 876. Једном рјечију, старјешина вала да у свом срезу прави полицај буде, и што је год дужност једног полицаја у вароши, то је старјешина у његовом срезу.

4., Он вала с главним кметом надлежног села, да бира момке за гарду и осталу војену службу по налогу војеног команданта, и по атару да не узима војнике.

5., Макар каква терба у његовом срезу догодила се, старјешина са два избрана кмета држи између њи примирителни суд. Ако која терајућа се страна на тај суд не пристане, старјешина описује тербу и пресуду, на ком описанију подписују се он и оба она кмета, и шиље обе стране с описанијем исправничеству. Ако ли пристану обје стране на речени примирителни суд, старјешина с подписом својим и кметова они издаје писмену пресуду обојима странама.

6., Ако се догоди да се двје стране имају терати поради какви новаца, или да пред старјешином један другоме што плати; то у таковом догађају да старјешина одма те стране у исправничество пошље, будући њему нестоји, да ресуп наплаћује; тако исто да поступа и с крадљивцем.

7., Осим парнични дјела, која старјешина поравнати

може, има он право, у договору с два кмета и мања преступленија казнити, у колико кривице не би већу казн заслуживале од 25 штапа.

8., По свему томе дужан је дакле старјешина непрестано по срезу њи, мотрити шта се гдје ради.

9. Тако исто вала старјешина сваког оног, који у срезу умре, а малољетни насљедника остави, да јави исправничеству с описанијем и прецјеневанијем заоставшег мала и описанијем имена насљедника; а к тому малољетнима поузданог и себи познатог човека за тутора да изберу, ако умерши није сам тутора назначио, и таковог исправничеству представио, да га и оно потврди, и дужности му тутора протолкује.

10.) Преступнике и злочинце, који би због веће кривице више од 25 штапа заслуживали, вала старјешина исправничеству да шиље, с описанијем њине кривице и мала њиног.

11., Њему није слободно без присуствија два кмета никому ни о чем судити, а још мање самовољно кога дати туђи, или сам у својој ствари судијом бити.

12., У случају, ако би се старјешини видило, да му писар неће дужно почитаније да одаје, да му није кадар послове, као што вала, свршивати, или да на време на посао не долази; то вала да ствар ову војеному команданту јави, преко кога ће се виша власт постарати, другог писара послати му.

13., Старјешина вала под казнију лишенија свога званија онолико пандура и да држе, колико им је прописано, и свакому подпуно плату да издају, и на званичне послове да ји употребљују, а не на своје домаће. Под истом казнију да се неусуде, народ на кулук себи терати. Само се дозвољава кулук и војеним командантима и срезским старјешинама у толико, у колико ће им се покосити ливаде, и донети потребна за кућу дрва. Што се мобе тиче, њу је допуштено држати, и то тако, да се она по редом држи, и да старјешине не зову на мобу чрез пандуре, но преко другог човека.

14., Старјешина је дужан надгледати карауле граничне у свом срезу, и постављати тамо момке поуздане, и на опредељено време по пропису мењати ји. Он је дужан сваки 15 дана обићи ји, кад кад у време кад се падају, а кад кад и изненада. Ако неби баш сваки 15 дана могао ји обићи, а оно сваки месец дана по један пут необходимо је дужан обићи ји.

15., На караулама је свагда дужан ополико момака држати, колико је прописано, и надзиравање, да караулције не пропуштају никога, да без наплаћеног ћумрука пролази. У случају преступленија, караулције плаћају дуплир ћумрука, а у случају небреженија старјешине, старјешина се лишава званија.

16.) Кад тужба на срезског старјешину исправничеству дође, судиће му војени командант и исправничество, при којему суду биће председатељ војени командант.

Старјешина је дужан по наредби војног команданта у суду на речено време предстати.

17., Срезски старјешина мотри, да се фамилије не дјеле. У особитом случају, кад му се виде довољни узроци к дјеоби, представља такове узроке војеному команданту, и по добивеному одобренију дозвољава подјелити се.

18., Који срезски старјешина буде од Књаза у исто време и за члена исправничества опредјелен, дужан је често у исправничество ићи, и тамо засједавати, особито пак, кад би важни предмети у исправничеству предузимања бивали, или кад би се дани за његово присуствије опредјелили.

19., Писар срезског старјешине дужан је цјелу кореспонденцију старјешине свога водити. Он је дужан све наредбе и налоге, који старјешини долазе, у протокол заводити, тако како ће свагда овај или онај налог или уредбу, како се од њега потражи, лако наћи моћи.

У ком би исправничеству два срезске старјешине чиновни били, ту је дужност њнова, да свагда по један при исправничеству налази се, о чему ће њи два споразумјевати; а слободно им је и обојци заједно у засједанију бити.

20., Он је дужан при купљењу пореза старјешини на руци бити и протокол порезки глава уредно, чисто и точно водити.

21., Дужан је даље старјешини својему покоран бити, и свако писмо, које по заповјести његовој напише прочитати му. За доказателство, да је писар писмо старјешини прочитао, и са одобренијем његовим оправио га, служи печат старјешине, кога ће он сам чувати, и не давати га пре писару, докле му се тај писмо не прочита, а тако и подпис, ако се старјешина сам подписује.

II.

О дужностима исправничества, и у њему наодећи се чиновника.

1., У сваком окружију постављена је власт под именом „исправничество".

2., Исправничество се састоји из неколико чланова (од који су неки непремјени, који се никаквим другим дјелом не занимају кромје дужностима исправничества, а неки се мењају, и ови су отличније срезке старјешине оног окружија, полковници, подполковници, мајори, или у окружију ови и капетани, које Књаз на то дјело опредјели) једног секретара и неколико писара и практиканта.

3., Сви су чланови исправничества између себе у исправничеству равни, и ни један није од другог старији. По тому они сваки поособ, и сви вообиче старају се о точном одправљању дужности исправничества, и тако стоје и под одговором за сва дјејанија своја званична, а изван исправничества сваки свој чин носи.

Да би се знало, који су чланови при закљученију ког дјела засљедовали, подписују се они у протоколу засједанија, који писати умеју, својеручно, а који не умеју, подписује ји

секретар. У званичној пак коресподенцији потписује се најстарији член исправничества, који се у заседанију догоди и секретар.

Најстарији член исправничества рачуна се онај, који је у чину најстарији. Кад би се догодила два члена равног чина, један војеног, други статског, предходи војени.

4., Маловажнија дјела могу се совершивати у исправничеству, ако би и два, макар и један член исправничества у засједанију присуствовали: но кад су дјела важнија, треба да неотложно присуствује и један, или ако је могуће и оба члена од срезски старјешина.

Примјечаније. Да би ово присуствије членова при важнијим случајима лакше и удобније уредити се могло, опредјелава се сваке недеље понедељник за важнија дјела, у која неотложно мора присуствовати и по један или обадва члена од срезски старјешина.

5., Сваки член дужан је мненије своје свободно, и без икаквог ограниченија давати, и ствар се рјешава по совершеном согласију свију членова.

Ако би мненије једнако подјељена била: то се чека присовокупленије свију членова, у ком случају ако и опет буду једнако подјељена мненије: или ако макар један член буде другог мненије, то се ствар представља Совјету са изложенијем свију мненије.

6., Кључ од касе и рачуна држи један член исправничества, а протоколи свега дјеловодства стоје у канцеларији под руковођенијем секретара.

7., По истеченију свака два месеца дужно је исправничество у присуствију свију членова пребројавати касу, и прегледати рачуне јели све исправно.

8., Исправничества су непосредствено Совјету подчињена, ко кому ће се у свим својим дјелама непосредствено и относити, и преко који ће Совјет Књажеске законе и уредбе, и своје заповјести слати и обнародовати. А слободно је исправничеству, или кому члену исправничества, по потребама и Књазу писати.

9., Исправничество управља помоћију полиције и варошки кметова само и непосредствено оном варошију у којој оно обитава, осим војени дужности, које срезскому старјешини принадлеже.

10., Исправничество одправља кромје војени и полицајни, сва остала дјела внутрењег правленија.

11., У исвршенију поступака своји у злочинствени и кривични дјели може исправничество у два ма по 25 штапа ударити, а више не; но на робију не може исправничество осудити никога, макар била најмања. Робију осуђује Совјет.

12., Исправничеству је забрањено, својевољно сочињавати и обнародовати, уредбе и законе, ударати порез или прирез на народ, без одобренија Књажеског или њим опуномоћеног Совјета. Тако дакле ваља му чувати да и други ко у окруж. његовом ово височествено право себи не присваја.

Ревене пак, које би поједина обшчества између себе к заведенију каквог благоугодног дјела, и к подпуненију какови општински трошкова чинила, да исправничество нити срезске старјешине не забрањују, и не само они, но и вообшче ни један чиновник у то да се не мјеша.

13.) Исправничеству су све остале власти и заведенија у окруж. подчињена, осим војени команданта и срезки старјешина.

14.) Над имјенијем мирски церкви имају надзираније мјестни парох и тутори церковни, који ће рачуне давати надлежним исправничествама пред надлежним протопресвитерима: а исправничества ће ји подписане од протопресвитера шиљати Совјету на развићеније, као што ће ји и протопресвитери, подписане од исправничества шиљати консисторији.

15.) Исправничество има власт, и духовенство у њеким случајима судити.

Под оваку власт спадају

А.) Завјештанија и други грађански уговори мирскога духовенства.

Б.) Поступци преступителни и злочинствени духовенства, и монашеског и мирског чина.

Кад би које духовно лице због каквих злочинства обтужено било код исправничества: то оно узима га на испит, призвавши у суд овај и надлежног протопресвитера и трајућу испиту держи туженог у ариу. По свершенију испита шиље исправничество испит овај с подписом духовног засједатеља заједно са судимим духовним лицем ко конзисторији, која расуђава јели духовно лице за изверженије из чина, или за другу коју нижу кази. У первом случају извергава га по пропису из чина, и шиље га са известијем изследованија истому исправничеству. У другом пак задржава га при себи и казни; а шиље извјестије исправничеству са изјасненијем учињене над кривцом пресуде.

Ради нужног свједјенија исправничество ће и за само уапшеније духовног лица због каквог злочинства конзисторији давати.

В.) Тербе брачне, у колико се дотичу нарочни, при ступању у брак учињени, грађански уговора.

Г.) Опредјеленије употребленија свјашчени ствари, по смерти мирски свашченика оставши.

Примјечаније. Да се не би по кућама повлачиле или макар којим начином злоупотребљавале по смерти мирски свјашченика, ствари н. пр. Епитрахиљ, Фелон, Стихар, Крст, наруквице и т. д. надлежни протопресвитер у согласију с надлежним исправничеством стара се о том, да се исте ствари или продаду, или гдје у цркву поклоне, или, ако је надежда о скором ступленију у чин ког лица из кће умершег свјашченика, да се исте ствари сачувају незлоупотребљаване.

Д.) Парнице, тицајуће се повређенија грађански закона.

Примјечан. Но грађанска власт не може принудити свјашчено лице ко испуњенију пресуде ђене, и у случају непослушанија сообшчава он теченије дјела и пресуду свију конзисторији с молбом, да ју у испуненије приведе.

16. Ако би се догодило да срезки старјешина препоруку коју исправничества не би хоћео, или не би нехотице испунио, исправничество укорава га.

17.) Членови исправничества ваља да су људи остроумни, честни, и осим овога правдољубиви, и ако је могуће писмени.

18. Членовима исправничества забрањено је под казнију лишенија свог званија на сокацима, или код своји кућа од људи тужбе примати, и самовластно судити им, или од кога мита узимати. Член по самому имену својему ваља да зна, да није судија него само једна част суда, која без остали части никому не може судити, а још мање у својој ствари сам себи судија бити; по тому дакле ваља му сваког оног, који би му се на сокаку, или код куће на што потужио, у суд упутити, и протолковати му разлику између суда и једног члена његовог.

Тако исто није слободно срезкому старјешини, који би член исправничества био, у оном мјесту, у ком је исправничество, никому, макар би из његовог среза био, код куће судити, но како би му ко на тужбу дошао, дужан је у исправничество водити га, и тамо му у засједанију судити.

Ако ли је срезки старјешина гдје изван мјеста, у ком стоји исправничество то поступа по пропису, који му је начертан у дужностима срески старјешина. У прочем судији није слободно по мејанама ићи, и тако сједити пити и увеселавати се.

19.) Ако се ко тужи исправничеству противу ког срезког старјешине; то исправничество најпре испита, је ли ова тужба основана, призвавши неколико кметова, ако се поједини људи, или околна села, ако се које село на њега потужи, шта ови говоре. Ако буде тужба основана, то исправничество умољава војног команданта, да опредјели дан, кад ће он моћи у исправничество доћи, и да јавивши онај дан исправничеству и сам у исти дан тамо отиде, и обтуженог са собом доведе.

У овом суду предсједательствује војени командант, а тужени стоји. Ако се нађе крив срезки старјешина, то исправ-

ничество с подписом војеног команданта рапортира теченије дјела и пресуду своју Књажеској канцеларији: ако ли се нађу криви тужитељи, онда се рапортира управителному Совјету. И ово у случају ако буде предмет важан, ако ли је маловажнији, оно се учини и соверши пресуда у предреченом суду. Ако се мнјенија неби слагала, представља се предмет Књажеској канцеларији.

Но у овому случају треба да буде пуно засједаније.

Примјечан. Исто тако поступа се и у случају, кад дође тужба и на ког члена исправничества, или на адјутанта и секретара војеног команданта.

20.) Секретар исправничества предпостављен је свима писарима и практикантима под њима служећим у исправничеству; он сачињава цјелу званичну преписку исправничества, и испуњује све оне дужности, које су суиществовавшим судом народним горе назначеним годинама и нумерама писарима најиским прописане.

21.) Као управитељ канцеларије исправничества ваља секретар да зна све правило о њеном руководству, али да се не мјеша у судејске послове.

22.) Исправничества писар ваља да је у сочиненију способан и да секретара у свим дјелима подпомаже, и у случају његове болести или одсуствованија, секретарово место заступа: он је у осталом секретару подчињен, и дужан је у свакој прилици почитаније одавати му као и осталим члановима исправничества.

23.) У време званичног рада практикант ваља да је свагда на уречено време у канцеларији, и да из ње пре времена без дозволења предпостављеног му секретара или писара нигда и никуд не одлази.

24., Он ваља кад год време писања сврши да се са читањем зборника закона, и званични предписанија занима, како ће моћи и о свима земаљскима уредбама знање приобрјести, и са тим себе у искуству усовершенствовати.

III.

О дужностима војени команданта, секретара и ађутанта.

1., Војени командант је начаљник у његовој команди находеће се регуларне и не регуларне војске, и верховни чувар јавног безбједија и поредка, и по тому главни полицај, у себи вовјереној команди.

Њему стоји при руци секретар и један адјутант.

2., Он посредством срезки старјешина, који су му сви лично подчињени, настојава, да струка војеног дјела у његовој команди уредно, и у добром стању одбержава се и успјева, он по налогу више власти за оружије способни Сербаља расположенија чини, и на срезке старјешине налоге издаје из ког ће среза, по колико момака, одвојити за регуларну војску.

3., Војени командант мотри, да се закони и уредбе књажеске точно испуњују од срезки старјешина, и од сваког чиновника, да тим начином у свима крајевима Сербије воља Књаза влада, а не воља његови чиновника.

4., Војени командант ће мотрити, и срезке старјешине поопитравати, да мотре, да се ко с непријатељем Сербије не договара противу правителства рђаве рјечи не разноси, и да се тајна дружства у Сербији не плету.

5., На тај конац примаће он од срезки старејшина прописане петнајестодневне рапорте и подносиће ји по дојакошњему обичају Књазу.

6., Он ће почесто изненада у вилајет своје команде излазити, и мотрити, како срезке старјешине своје дужности испуњују.

Мотри ће даље.

А., Дал се укази књажески, о чувању шума од квара, о уредним путовима и ћупријама, и чувању магацинске раже точно набљудавају?

Б., Дал се код срезки старјешина сви они протоколи воде, које су им наложени, да ји воде, и воде ли се точно по пропису?

В., Да ли писма и налоге више власти срезке старјешине точно уводе и по пропису чувају?

Г., Да ли срезке старјешине по онолико пандура држе, и по онолико свакому плаћају, као што је властију одређено.

Д., Да ли среске старјешине пандуре само на званичне послове употребљавају, или на своје приватне?

Е., Осим тога, што је народ правитељству дужан радити, дал се среске старјешине усуђују и на своје приватне послове народ под кулук употребљавати, и осим кошења ливада и кошења дерва?

7., У свима овим дјелима ваља војени командант да имаде довољно знања о сушчествујућим уредбама, како би сваког оног, срезког старјешину, код кога у чему икбуд какаа недостакак опази, одма ва одговор предузео, зашто је тако поступио? О свему предиаведеном пак подноснће војени командант извјестије вишој власти с придодатком свог мњенје, како би се ова или она струка правленија у бољи ред могла довести, и како би се с овим или с оним чиновником ваљало поступити, код кога се каква неуредност ваће. Ако ствар, о којој вишој власти ваља јавити, и од ње наставленија очекивати, не би отлагања трпила, или би се тицало опасности јавног мира и безбједија, то има војени командант право, под својим собственим одговором нуждна предупређенија учинити, како би се опасност за ранје уклонила, или на мјесту угушила, или како би се подозрителни људи похватали, да не могу зла чинити.

8., Ово исто може војени командант и противу чиновника предузети, ако би у подозреније пао, да је какво зло учинио. Но у сваком оваком случају ваља му извјестије вишој власти слати, и од ње о даљем поступку наставленија очекивати.

9., Ако се догоди, да који срезки старјешина неузхтје коју препоруку исправничества у званични дјела испунити, или

је точно по сушчествујућим прописима не испуни; то ће таковога војени командант на захтевање исправничества укорити, и на точније одправљање дужности опоменути.

10., Војени командант мотри, да границу Србије не кварн, и настоји, да у миру и љубови са сосједним туђеземним властима живи.

11., У свима отношнијама са туђеземним властима, о којима не би имао предписанија, како му се ваља владати, относиће се војени командант к вишој власти, и од ње наставленије искаће. Њему на вољи стоји, у оваким приликама и своје мњенје придодавати, како би ваљало у овом или оном случају поступити.

12., Војени командант надзирава, дал се дјела исправничества одправлају точно и уредно; и по тому кад год хоће и досиће може у засједаније исправничества ићи, и не само у ком предмету засједавати, но и дјејанија исправничества прегледати, и што неисправно наће, поправити.

13., Кад се у исправничеству испитује тужба каква противу ког срезског старјешине, ког члена исправничества, адјутанта и Секретара војене команде то у таквом случају предсједатељствује војени командант.

14., Ако се ко тужи војеному команданту или на исправничество, или на ког другог чиновника, то он такову тужбу напре изследи, јели истина, и ако буде истина рапортира Књазу. Он мотри и на лица духовна у својој војеној команди, и ако какову неисправност примјети, рапортира Књазу.

15., Војени командант дужан је чешће, а необходимо двапут у години, посјетити све карауле пограничне, у њему подручној војеној команди налазеће се, и видити, да ли се точно држе, да ли је у њима подпуно число караулија? Дужност је његова гдје коју караулу и изненада посјетити.

16., Да се неби какви непоредци и злоупотребленија од срезки старјешина у внутрености његови срезова и неправде

народу чиниле, потребно је, да војни командант чешће и у своју команду изиђе, и то кадкад изненада, и неисправности, које би примјетио, исправи. — Том приликом даваће се повод народу, да и тужбе, какове представља, које ће војени командант извиђати, но једанпут у години дужан је генералну визитацију учинити по свој команди.

Примјеч: Војни командант има право осудити казн по 25 штапова, и то у два ма по 25.

17., Секретар војеног команданта у онаком је истом отношенију према војеному команданту, као и писар срезски према старјешини срезкому, и оне исте дужности у смотренију коресподенције званични дјела и вођења протокола има.

18., Адјутант војене команде одправља сва дјела, која се тичу војене струке, по заповјести војног команданта.

19., Он је дужан списак о налазећима се у кругу војене команде за оружије способним момцима и о свима војеним справама држати.

20., Он је дужан секретара потпомагати у послу, ако би овај био обтерећен, но то само по одобренију војног команданта.

21., Он је у осталом дужан војеному команданту безусловно повиновати се, у путу свуда на руци му бити, и са охотом све оно совершивати, што му год он заповједи.

Примјеч: 1-во Ко оће да тужи чиновника, ако би био од реда писарског при срезскому старјешини, исправничеству и војеному команданту, или ако би био полицај, срезски старјешина, члан исправничества, то овакове може тужити исправничеству.

Примјечаније 2-го Ако ко оће да тужи чиновника, кога управителнот Совјета; то тужи такове осим предсједатеља и вице-предсједатеља истому Совјету.

Примјеч: 3-ће Предсједатеља и вице-предсједатеља управителног Совјета, Совјетнике књажеске, војене команданте и членове канцеларије књажеске тужи ће тужитель Књазу самому.

Примјеч: 4-то Све ове тужбе морају бити писмене.

Примјеч: 5-то Ни једному чиновнику није слободно мјешати се у дужности духовне власти.

№ 4515
11. Нојемврија 1836
у Крагујевцу.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић,
дир. кан. књажеске.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поднешено Нам Рапортом Совјета од 11. тек. №. 1368 ради решенија течение парнице *Грабовчана* и *Дубљана* поради неког парчета земље под *Алију* уписаног између оба села, лежећег, зовомог *Субор*, примили смо, и да би како овај, тако и у будушче буди којој другој парници, која би се око земље алијске појавила, за свагда конац учинили, рјешавамо: да Совјет на сва исправничества наредбу учини, да се у појавити се имајућим подобним парницама земља алијска, око које би се парничари терали, фатом измјерити даде, и једна половина једном, а друга другом селу причисли, назначивши истог времена и на подјеленим мјестима, неприступиме синоре, с којим се сваки парничари задовољити имају из узрока, што такове земље, нису закупљенија селска, на расположенију правителства подпадајуће и правителствене земље... У случају ако би једно село читаву какву Алију держало, то нека му се, с назначением белега даде, само, да се потом никакова распра непојави, као што смо и Ми у окружију Београдскому подјеленије учинили. Препоручујемо дакле Совјету да по овому рјешенију и сада у појавившој се парници сељана Грабовчана и Дубљана поступи, а и у будушче по овому владати се имајући.

№. 4524.
12. Нојемврија 1836.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповести књажеској
Јаков Живановић.
ДИРЕК. КАНЦ. КЊАЖ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА.

свима исправничествама.

Будући се је дознало да су се неки непоредци догађали у томе, што су нека од наши исправничества имали непосредствено *сношење са страним властима*, то да би се ти непоредци укинули, препоручује се исправничеству Н. да се оно у напредак у непосредствено сношеније с никаквом страноземском власти, била она од које му драго стране, не упушта, и у догађају ако би од које такове власти какво извјестије или зактевање добило, то да таково одма у оригиналу, пошље к' управителному Совјету, који ће у томе учинити што нуждно буде.

№. 1388.
18. Нојемврија 1836.
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ

Одобравајући мњеније Совјета од 26. Нојемврија т. г. №. 1417 да треба *крадљивцима* све имјеније њино и движимо и недвижимо, не изузимајући ни *кров* над главом, продати, и покрадене намирити будући је врло велика разлика између дужника, кои што узаимље, о којима смо Ми, да им се кућа над главом за дуг не продаје, указе издали, и између крадљивца силом отимајућег, туђе имјеније, препоручујемо Совјету, да наредбу учини, да се крадљивцима, који су у лоповству ухваћени, и куће продаду, и покрадени се у колико је могуће намире.

№ 4819
2. Декемврија 1836.
у Бјеограду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској
Јаков Живановић.
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖ.

НАЗНАЧЕНИЈЕ

од јако завести се имајућег курса следујући монета.

№.	Наименование монета	ОД ЈАКО ДА СУЧШЕСТВУЈУ	
		ГРОША	ПАРА
1	1 Дукат Цесарски	24	—
2	1 „ Суферин	23	—
3	1 „ од 4 дуката свакн дукат	20	20
4	1 „ Рушпа	24	—
5	1 „ Мамудија цела	30	—
6	1 „ „ половина	13	—
7	1 „ „ черек	6	20
8	1 „ Стамбол	12	—
9	1 „ Мисир	11	—
10	1 „ Фундук	16	—
11	1 „ Рубија или ¼ Фундука	4	—
12	1 „ Адлија	8	—
13	1 „ черек Адлије или Мала Рубија	2	—
14	1 „ Јермилук од 20 гроша	10	—
15	1 „ Јермилук од 10 гроша	5	—
16	1 Рубија	7	20
17	1 Грчки с крстом	8	—
18	1 Саксонски талир	9	—
19	1 Орлаш талир	10	—
20	1 Диреклија	10	12
21	1 Крсташ	10	30
22	1 Сванцик здрав	1	26
23	1 „ половина	—	33
24	1 „ бушен	1	24
25	1 „ бушен мали	—	32
26	1 Маријаш велики	1	5
27	1 „ мали	—	14
28	1 Грошић	—	7
29	1 Јузлук	6	—
30	1 Ићилук	5	—
31	1 Алтмишлук	3	—

№. 2920 13. Декемврија 1836. год. у Крагујевцу. Предсједатељ Управителног Совјета, Стефан Стефановић. Директор канцеларије Управ. Совјета Стеван Раличевић. Ова је нота разаслана свима исправничествама под №. 2920., да се по њој порез покупи; а после циркуларом под 17. Новемврије №. 2967. наложено им је да се по њој све паре, које се у исправничествама ђумруцима и осталим јавним местима, узимају купе.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Дошло нам је до знања.

1., да Совјет у својим засједанијама не има обичај обстојателно совјетовати се о предметима, да доказиваньем мньенија различно истина се нађе, но како један члеи најпре рекне, онако сви други пристану, не трудећи се, даље о предмету мислити;

2., да се у засједанијама не купе мньенија по пропису, т. ј. да најмлађи члеи перви своје мньеније каже, па после њега редом старији, којим начином најстарији, као предсједатељ последња изјављује мньеније;

3., да у случајима, кад се испитује, и разсуждава терба из овог или оног окружија, и онај члеи совјета, који је из истог оног окружија, у тим засједанијама присуствује, противно изданој уредби о том;

4., да тако исто противно изданој уредби при испитанијама и исследованијама судејским сви чланови Совјета засједавају у време, кад би требало, да се неки на такво оддјеле, а прочи се другима дјелама занимају.

Управљајући овдје вопрос наш на директора канцеларије, да ли он издане једанпут уредбе који пут на памет членовима Совјета возводи, да се тако оно, што је издано, у цјелости и уваженију содержава, препоручујемо Совјету.

1., да о сваком предмету подробно и обстојателно разсуждава, тако, да сваки член своје собствено мњеније изјави, и исто доказује, дондје, докле се не види, које је истинно и праведно; у случају, ако су неједнака мњенија, представља се предмет нама са изложенијем различни мњенија. Тим начином, што ће сваки доказивати своје мњеније, даће се повод разумному дишпутирању, после ког требована ће изићи истина.

2., да мњеније своје да најпре најмлађи член Совјета, па онда, који је од овог непосредствено старији, и т. д. до предсједатеља, да тим начином сваки свободно и безпрецјатственно издаје мњеније, а не да који од членова отме у Совјету маа, па да други само уступају, заклањајући се на рјечи једног, које не треба да буде, гдје толико членова има, опредјељени, да о ствари разсуждавају, истину истражују, и правду наблудавају.

3., кад се испитује каква терба, не треба да присуствује ту онај член Совјета, који је из оног окружија, из ког је окружија терба, да се избегне свако лицепријатије.

4., на судејска дјела треба да се оддјеле на то опредјелени членови, и ови да испитују такове, прочи пак членови да совершују друга у уредбеном оддјеленију, да неби ова застајавала и лежала. То тако, докле трају испити, а кад присиће време пресуде, онда могу и прочи засједавати и дати мњеније.

5., што се год за једну недјељу соверши, да се по истеченију недјеље у једном особеном засједанију сва акта у присутствију свију членова прочитају, којом приликом видиће сви, шта се који дан, може бити и онда, кад који член у засједанију није присутствовао, совершило, а у исто време настојаваће се, да се нерјешени предмети рјеше, и од једне недјеље за другу неостављају.

6., представленија у засједанијама да се чине писмено, и на особенном листу, на ком ће се назначити число акта

у ком засједанију предузимани, подписиваће се сви членови присутствовавши у засједанију, за свидјетелство, да су заиста присутствовали.

№ 48.
5. Јануарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести кнежјеј.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЖ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

У призрјенију турска подданика, путујући кроз Србију у Турску, о коима Совјет рапортом своим од 5. т. м. № 3340 А. извјестије подносећи наставленија иште, одговарајући, дајемо сљедујуће рјешеније наше, да се свагда на тескерама Турским такови лица виза удара, и ако би тескера кратка била, те се неби могао на њојзи виза ударати, да се иста наставља, и тако на настављеној тескери има се виза ударити, с' којом турски подданик нека у Турску и прелази, а пасош таковим људма не треба Србске власти никако ни да дају.

№ 63.
6. Јануарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеј.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЖ.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Да би предупредили зла, која се отуда порађају, што многи трговци по дућани свои продају различне *отровне лекове*, које закупитељи ово из невјежества, ово, из зломислија, на зло употребљавају, нашли смо за добро, забранити, такове отровне лекове у дућани држати и продавати, и то под стражајшем слововоздајанијем. Но будући да је ипак потребно, да се у вароши нађе такови лекова: то рјешавамо, да се само у једном известном дућану налазе, но да се никому не продају без писменог одобренија полиције, која такође овог одобренија никому да недаје без рецепта формално градуираног диплому имајућег, доктора, кои под одговором стои, кому, колико, и на што је речене лекове написао: а полиција и продаван да чувају писмено докторово код себе ко својему свидјетелствованију.

Ко којему намјеренију, сирјеч, к' предупређенију зла од без разложног продавања предизложени медецина, проистичућег, издајемо Совјету предстојећи Указ, с' препоруком, да ову Уредбу своим путем по цјелому Отечеству објави разговетним протолкованијем содержанија његовог и казни, која ће преступитељ истог неминујемо постићи.

№ 446.
6. Февруарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Желећи имати коншкрипцију народа у Отечеству нашем налазећег се, нашлисмо за добро, да се она учини, и то по приключеному А образцу.

1.,под именом „порески глава“ разумјевају се како ожењени, тако и с баштином, дућаном, или другом трговином или имјенијем добро стојећи неожењени, или удови људи, или удовице, или вообще такове куће.

2., Дошљак се рачуни онај, који се изван границе у Сербију доселио, и још му нису двје године прошле, одкако се доселио. Кому су пак од доселенија у Сербију прошле двје године, тај се узима у пореску главу.

3., нежењени момци од 15 година и јаче рачуне се они, који су у кући заједно, с' једном или више порески глава.

4., под именом чиновника разумјевају се она лица мирског реда, која диплому нашу имају. Чиновници пишу се у оном мјесту, у ком су им куће, из којих су родом.

Да би се ова коншкрипција, коју ми желимо имати за темељ будући коншкрипција наши, поуздано у дјејство привела, нашли смо за добро, да се она слѣдујућим начином предузме.

Да се изберу 6 способни писара, један за војену команду Подринско-Савску, други за Дунавско-Тимочку, трећи за окружије Бјеоградско, Крагујевачко и Јагодинско, четверти

за окружије Смедеревско, Пожаревачко и Ћупријско, пети за Крушевачко и Чачанско, шести за Рудничко и Ужичко.

Надлежног војеног команданта да буде дужност, призвати к себи све Среске старјешине подручне њему војене команде, и свима строжајше наложити, да свим силама настоје, да се писару чиста истина каже. Војеному команданту да се на расположеније остави, кога ће он среског старешину за овај или онај срез или окружије опредјелити, да с писаром коншкрипцију чини. Војени командант стоји под одговором, ако би коншкрипција неистина била, а писар стоји под одговором за точност, чистоту и исправност протокола. По чему дакле војени командант, како зна, нека настоји посредством среских старешина, да се писару истина каже. Срески старешина, ког кривицом погрешка се подкраде, биће без сваког изговора званија лишен, а тако исто и писар, ако се у његовом послу погрешка каква нађе.

Војени пак командант, у кога се команди погрешка нађе, примиће укор. По чему ће потребно бити, да и сам војени командант почешће излази ко коншкрибентима, и њима содјејствује у коншкрибирању.

У прочем у овој коншкрипцији да се стави свака глава, и она која је кмет, и она, која је сакатa, просута, или бесомучна, и она, која има наше објавленије, да је од пореза ослобођена.

Но у рубрики примјечанија да се забележи стање могућства такаве главе, и дан и № објавленија освободителног, па ће се после гледати, ко ће се од плаћања пореза освобођавати, тек да коншкрибенти никога од пореза неосвобођавају, које би онда било, кад неби стање могућства такови људи у примјечанију назначавали.

У истој рубрики примјечанија да се забележи код чиновника, какав је који чиновник.

По овому препоручујемо Совјету, да на војене команданте циркулар сочини, с препоруком, да настоје, да се та

коншкриниција добро и поуздано ради, а у исто време да назначени 6 писара изабере, и циркулар нама на потврђеније пошље, и имена писара представи.

№ 640.
20 Февруарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛ. КЊАЖЕВ.

У К А З

Нашему управителному совјету.

Ко освидјетелствованију да све уредбе, порученија и наставленија која Совјет по налогу нашему или с нашим знањем издаје, заиста од нас проистичу не иначе и за избећи повод, да се не рекне, да ми пишемо једно, а Совјет друго, налазимо се побуђени, рјешити, да Совјет у напредак све *уредбе, порученија* и *наставленија*, која по налогу нашему или са знањем нашим издаје, *нама најпре пошље* на потврђеније, и почем ово изиђе, да ји експедира.

№ 641.
21. Февруарија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књаж.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ

Опредјеливши под данашњим № 704 новоустројену *војенополицајну канцеларију у степен* једнак с' војеним командама, давши јој титулу „висока“ не пропуштамо о истом и Совјет увједомити, к' подобателному, одправленију отношенија својих ко истому надлежателству, које премда је једно одјеленије Совјета ипак своју одијељену дјејателност као што је познано имаде.

№ 733.
2. Марта 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести кнеж.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему Управителному Совјету.

Желећи устројити и одлакшати дјеловодство канцеларијско при Совјету ко уредному и цјелисходному одправленију истог нашли смо се побуђени, дјеловодство ово канцеларијско сљедујућим опредјелити.

1. Писма која на Совјету дођу отварају се у канцеларији уредбеног одјеленија по указу Нашему од 5. Октомврија 1836 № 3984 и онај, који писмо прочита, забјележи на њему букву одјеленија, ко којему оно принадлежи, и пошље га протоколисти, који га протоколира, удари на њега нумеру протокола, и преда га одјеленију, ко којему принадлежи.

2. Кад акт у одјеленије дође чита га Секретар у засједанију, и саслушавши рјешеније иде у секретаријат, и прави концепт, који кад буде готов, опет у засједанију прочита, и по добивеном одобренију, подноси засједавајућим членовима Совјета дневник да се на њему сви подпишу, који писати умјеју, собственоручно, који не умјеју чрез другог ко јемствованију, да је концепт онако сочињен, као што је у засједанију рјешено, и да су они у том засједанију присуствовали. У том пак дневнику пишу се само нумере дјеловодног протокола, које су у ком засједанију рјешене и тај дневник води се по прикљученому формулару ·|·.

Кад се пак чланови Совјета у дневник подпишу, онда Секретар, или који његово мјесто буде заступао записује на концепту: „Да се експедира“ и подписује се сам.

После тога даје се тај концепт на преписаније, после преписанија носи се и оргинал и концепт на подпис, после потписа у експедицију, која оргинал експедира а на концепту удари нумеру експедиције и потом предаје га у протокол гдје се протоколира рјешеније, па онда протоколиста предаје акт регистратору, који га одма у регистер уводи.

3. Да би се знало, која су акта окончана и која нису, протоколиста по истеченију сваког мјесеца даје надлежному секретару списак нумера акта неокончани, а секретар исте нумере представља заједанију да се ако би се за путно и потребно нашло ко окончанију дјела сходне мјере употребе.

Оваке списке протоколиста држи и од прошавши мјесеци, ако се у ком нађе који акт неокончан, па и ове списке са текућег мјесеца списком к предреченому концу представла секретару.

К разговетному и цјелисходному уређенију дјеловодног протокола прикључавамо :: формулар по којему ће Совјет протокол себи штампати дати.

№ 755.
3. Марта 1837 године
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Рапортом Совјета од 2. тек. № 383 Б. извјешчени како је *пандурима* гдјекоји исправничества *мурасела* по 1 грош, а гдјекоји по 20 пара на сат наплаћивана одобравамо мјеније Совјета, да се у напредак пандурима свију исправничества мурасела једнако, спрјеч по 1 грош чаршијски наплаћивати има. У призренију исправничества Пожаревачког, будући је ово врло пространо, рјешавамо, да му се не један но два пандура додаду. Издавајући ово рјешеније, препоручујемо да се по њему и поступа.

№ 742.
5. Марта 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

УКАЗ

Нашему Управителному Совјету.

Желећи да чиновници Наши постојану униформу носе, за разлику разни редова, чинова и степена, нашли смо за добро издати пропис за исту а имено за пољске војене чиновнике, Полу-капетана, Пјелог-капетана, Мајора, Подполковника, Полковника и Генерала, а тако и за статске чиновнике, имено: Вице-Асесоре и Асесоре, чланове Управителног Совјета и канцеларије истог, и чиновнике Наше Свитске, који пропис овдје № 778 прилажући препоручујемо Совјету, да га војеним командантима и исправничествама циркулира, са изјасненијем, да сваки од унутра назначени чиновника треба да по један пар хаљина, униформу састављајући, имаде, у којима би у нарочно време нарочним лицама предстати могли.

№ 779.

6. Марта 1837. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЖЕСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ПРОПИС УНИФОРМЕ.

А. УНИФОРМА ВОЈЕНИ ЧИНОВНИКА ПОЉСКИ.

1. Полу-капетан.

1. Суртук (капут) од црне чоје с једним редом дугмета.

2. Вратник од чоје отворено црвене, извезен златном растовом са жиром гранчицом, колико спред 4 прста и с једне и с друге стране допиру, и спред са свим скопчан. У наоколо око вратника улама златна извезена, пол. центиметра широка у виду порта.

3. Еполете жуте, без ресица, са 4 зјездице.

4. Сабља о појасу од коже, 2 прста широком, пошивеном златним портом; на појасу шнола, која појас скопчава, од челика или сребра, на 4 ћошка, с грбом сербским жутим, порфиром обмотаним. На сабљи темљак кратак жут.

5. Дугмета жута с надписом: „М“ венцем окруженим. Са пред међу се 9, са страг на ценовима 6, три с једне, три с друге стране, на рукавима мала, по два на сваком.

6. Ауфшлаг на рукама од чоје отворено црвене, са уламом златном у виду порта у наоколо извезен, пол' центиметра широком.

7. Ивица (випушка) спред од вратника докле дугмета допиру и с једне и с друге стране, као и на пешевима ценнима од чоје отворено црвене.

8. Панталоне небесне плаветности с црвеним чојаним лампасом, два прста широким.

9. Марама на врат црна без јачице.

10. Калпак од видре или самура с кесом од отворено црвене кадифе и китом од злата.

II. Цјели-капетан.

Све као и полукапетан, само што на еполетама неима ни једне звјездице.

III. Мајор.

Све као и полукапетан, кромје сљедујућег:

1. Вратник извезен као и у полукапетана, но више, толико, да састраг само 4 прста не извезена остану.

2. На кафшлагу ручном одозго једна гранчица растова са жиром. златом извезена.

3. Еполете с ресицама жутим, танким (штабс-официрским) и са двје звјездице жуте на њима.

4. Темњак већи штабс-официрски.

5. На дугмети грб Сербски изрјезан.

IV. Подполковник.

Све као Мајор, само на еполетама три звјездице.

V. Полковник.

Све као мајор, само 1) на еполетама не има ни једне звјездице. 2) Што су му ресице на еполетама мало крупније но опет да не буду генералске. 3. Што носи за калпаком перјаницу небесне плаветности с кореном отворено црвеним.

VI. Генерал.

Као и полковник са сљедујућом разликом:

1. Вратник, наруквице и пешеви са свим извезени.

2. Еполете велике с дебелим ресицама.

3. Лампас од златног порта, два прста широког.

Примјечаније а. Аћутант Кважески носи униформу свог чина с додатком:

1, Што носи ахселбанд.

2, Што носи на калпаку златне гајтане са грбом Сербским напред на црвеном пољу златом извезен и перјаницом небесне плаветности, с кореном црвеним ако и није полковник.

3, На еполетама жуто „М“.

Примјечаније б. Вицеуниформа за све војене чиновнике онака иста, као и униформа, само с том разликом:

1, Што не има никаква украшенија и веза.

2, Што се лампас на панталонама само из једне випушке (ивице) састоји.

3, Што се на глави носи капа са солнечником од чоје као и капут, випушке као и на капуту и са портом златним, у виши чиновника ширим, а у нижи са ужим.

Примјечаније в. Војени чиновници могу приватно носити и хаљине цивилне.

Б. УНИФОРМА ЧИНОВНИКА СТАТСКИ.

I. Вице-Асесор.

1. Суртук (капут) од чоје угасито кафебраун, с једним редом дугмета.

2. Вратник од кадифе или чоје морасте, извезен сребрном масличном са маслинкама гранчицом, колико спред 4 прста и с једне и с друге стране допиру, и спред косо изсјечен, тако да се не закопчава. У наоколо око вратника улама сребрна извезена из самог жира, пол' центиметра широка, окружена извезеним сребрним портом пол' центиметра широким.

3. Шпада с темљаком кратким сребрним. Појас од кајиша

два прста широка, пошивен сребрним портом, на појасу шнола, која појас скопчава од челика, или сребра, на 4 ћошка, с грбом Сербским бјелим, порфиром обмотаним.

4. Дугмета бјела, с надписом „М“ вјенцем окруженим. Сапред мећу се 9, састраг на цепови 6, на сваком по три, на рукавима мала по два на сваком.

5. Ауфилаг на рукама од кадифе или чоје морасте, са уламом сребрном од самог жира унаоколо извезен, пол' центиметра широком, окруженом извезеним сребрним портом од пол' центиметра.

6. Ивица (випушка) спред од вратника докле дугмета допиру и с једне и с друге стране, као и на пешевима цепнима од чоје отворено плаветне, тако исто око вратника и наруквица.

7. Панталоне пепељаве боје с портом сребрним један прст широким.

8. Марама на врат бјела с јачицом бјелом.

9. Калпак од видре, или самура, с кесом од кадифе морасте и китом сребрном.

II. Асесор.

Све као и вице-асесор.

III. Чланови Совјета

носе униформу, која се састоји из исте форме, као и асесора, само 1, што је чоја капута црна, 2, што су вратник и наруквице сасвим извезене. 3, Што је на дугмети изрјезан грб Сербски.

Примјечаније. Чланови канцеларије управителнога Совјета носе униформу боје исте, које и чланови Совјета, но само с мање веза по различију степена у чину.

IV. Свита Кнажеска

носи униформу као и чланови Совјета с том разликом: 1, Што је чоја капута угасито францблау (чивитли). 2, Што су вратник и наруквице онолико извезене, колико кому по степену чина пристоји.

Примјечаније. Вице-униформа статски чиновника јест онака иста, као и униформа, с разликом: 1, Што нема никаква везе. 2, Што к њој не припадлежи калпак, већ капа са солнечником, од чоје онаке, какав је капут, и са портом бјелим, код виши чиновника ширим, код нижи ужим. Кромје тога чиновници статски могу носити и цивилно одело.

№ 778.
6. Марта 1837. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести Кнажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КНАЖЕСКЕ.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Желећи да пупиле не искушавају штету од неуредног руковођенија с кућама, по смерти родитеља њини оставши нашли смо за добро рјешити: да се оне куће пупила које су у таковом стању да се могу не само до возраста пупила одержати но и киријом својом саме себе репарирати, не продају а које су слабе, или не могу прихода за своју репарацију имати, због чега ће се наравно убаталити и до срушенија доћи, да се одма продају.

По чему препоручујемо Совјету, да указ овај надлежним путем циркулира.

№ 793
7 Марта 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповести кнеж.
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Путовавши данас од Крагујевца довдје, примјетили смо, да народ много сам себи шкоди тим, што села нису ушорена и уједно збијена, већ цео атар једног села заузели су људи истог села кућама и зградама својима, тако да нити имају, као што треба, њиве, ни ливаде, ни испуст, ни шуме, већ испречали су једни другима просторе, на велику штету обшчественну и поособену.

За уклонити препјатствија ова, ко умноженију благостојанија народног, сходно разговору, који смо имали са Совјетом у предмету истом, нашли смо за добро, рјешити, да се села уједно збијају и ушоравају, и већ смо издали налог комисији, изнећи имајућој у Лепеницу, да села Чумиће, Трнаву и Жабаре ушори.

У слѣдствију овог рјешенија нашег издајемо Совјету овај Указ, којим препоручујемо, да Совјет циркулира по цјелому отечеству нашему, да власти и Старјешине толкују народу штету, произлазећу одтуда, што су села растркана, и ползу, која произилази од ушоренија села и збијања кућа уједно, па да свим силама постарају се, како старјешине,

тако и кметови мало по мало села уједно сбијати, и утоpавати, да би се благостојаније народно, одтуда произлазеће, умножавало.

№ 811
8 Марта 1837 год.
у Жабарима.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповести књажеској
Јаков Живановић с. р.
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Поводом известија, примљени путом од Крагујевца овамо и овдје, да се закупитељи разни аренда устручавају куповати исте на једну годину дана, бојећи се за исту годину штете, нашли смо за добро, преиначити уредбу посредством Совјета у истом предмету издану, да се аренде на једну годину дана лицитирају, и рјешити, да се оне на три године лицитирају, под којим ће условијем и закупитељи ко куповању аренде свободније приступати, у извесној надежди, да ће друге или треће године накнадити оно, што би случајно перве или друге штетовали, и аренде ће се пробитачније продавати моћи.

Што се тиче касапнички аренда, рјешавамо, да се под арендом касапница разумјева и рачуни и сјечење меса свињског. Који дакле аренду касапница закупи, тај ће и свињско месо сјећи, а нико други.

По чему препоручујемо Совјету, да Указ овај наш свим властима нашим циркулира, по њему владати се имајући.

№ 817
11 Марта 1837 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРЕСКИ

По заповјести књажеској
Јаков Живановић с. р.
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

Нашему управителному совјету.

Одобравајући мњеније Совјета од 18 тек. № 732 А. Коим начином да се при настојећему оскудјенију окружни доктора дозволенија издају за куповање отровни ствари из дућана, у којима се такове держе с тим само примјечанијем, да дужност, опредјелена по дјелу овому полицији прида се исправничеству, а не полицији, будући полиција нам јошт тако уређена није, да се надати можемо, да ће она то дјело подабателно у дјејство приводити, препоручујемо Совјету да по овому наредбу ову и изда.

№ 967
24 Марта 1837 год.
у Бјеограду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Поводом тим што многи наплаћују врло велике интересе на новце, које дају у зајам, тако да људи таковим начином пропадају узимајући у нужди новце у зајам, а немогући ји после с превеликим интересом исплаћивати, налазимо се побуђени, ко предупређенију зала отуда произлазећи законито интереса 1 на 100 мјесечно или 12 на 100 годишње, и овај интерес да се има признати на сваком суду, већи пак да се непризнаје.

Чега ради издајемо овај Указ, за који препоручујемо Совјету да га по отечеству нашему циркулира.

№ 981
24 Марта 1837 год.
у Бјеограду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

ПРАВИЛА,

која се у напредак од дана, кад буду обнародована, при закључењу супружества и совершенију Тајне Брака набљудавати имају.

Супружество је сам Бог на тај конац установио, да би умножавајући се род человјечески Њега, Создатеља свога, прослављао, и да би супружници једно другом взаимну помоћ указивали. Одтуд се види и свјатост супружества и неразлучност супружника; по тому и церков Христова Брак т. ј. супружество, за Тајну Новог Завјета почитује, налажући супружницима, да су они дужни једно к другом имати љубов, хранити вјерност, и указивати сваку помоћ, не само у срећи но и несрећи, не само у младости и добром здрављу, но и у слабости и болести, ма она како тјаготна и дуговремена била. Соответствена су овој Свјатости Тајне Брака законоположенија вселенски и помјестни Собора, и правила свјати отаца која служе ко сохраненију свјатости њене у свој православној церкви. Но будући је код нас брак више пута, и то у многом призрјенију правилама церковним противно закључаван био: то сад Консисторија к препјатствованију у будуће беззаконе бракова издаје слѣдујућа на установленијама церковним основана, од Његове Свјетлости, Милостивјејшег Господара и Кнеза нашег одобрена правила, која ће премногo принети ко разумном закључењу супружества, а по тому ко сохраненију свјатости Тајне Брака.

Правила та јесу слѣдујућа:

1.) Ни један момак, и ни једна девојка не могу се вјенчати, он пре навршени 17; а она пре навршени 14 година; јер како свјатост тако и цјел оне тајне изискује зрелији возраст. Зато ће сваког свјашченика дужност бити при оваковим лицима предварително испитати и дознати, имају ли прописане године? па почем се о том тврдо увјери, онда ће поступити, као што је ниже назначено.

2.) Ни један свјашченик не смје вјенчати престарјеле, болне или с ума сишавше, било мушког, било женског пола; јербо је престарјели за брак неприличан, а болни и с ума сишавши сасвим неспособан.

3.) У случају, кад би се лица, између који је превелика разлика у годинама, узети хотјела, или над би жених тек пуни 17 година био, а хотјео узети невјесту годинама од њега знаменитије старију, дужан је надлежни свјашченик такове од намјеренија одвраћати; ако у том не успје, да ји не дерне вјенчати, но да ји свом Протојереју јави, а овај Архијереју достави и рјешеније очекује.

4.) Вјенчање неможе бити и не смје без испита и оглашенија. Испит чиниће свјашченик онај у чијој је парохији невјеста, и то у кући невјесте, или гдје би згодније видило се, ма у дому свјашченика, који да том приликом желећим узети се на кратко протолкује, шта је тајна брака, и какве дужности супрузи имају; па онда да ји пита, имају ли взајамну вољу у онакову свезу ступити? Тако ће се будући супрузи и поучити, и видити, и по тому разумно согласије к сожитију предварително дати моћи. — По испиту ако су и жених и невјеста у једног и истог свјашченика парохији најпре треба да такови свјашченик обичним начином од свог протојереја извјестије и печат изиште, и тек по полученију тога, да приступи ко оглашенију.

Ако ли супрузи буду из две парохије, онда свашченик невјесте, који је испит чинио, да јави пароху жениховом, како

је испит учинио, и од своје стране пренјатствије к бракосочетанију не нашао, а овај ће, ако и сам пренјатствија не пронађе, дати жениху извјестије на свог протојереја, ради полученија обичног печата; кад жених печат получи, показаће га свом пароху; а овај ће за таково получено дозволеније неотложно јавити пароху невјесте, да он у својој цркви ко оглашенију испрошени приступи, као што ће и сам ово чинити у својој цркви. Овдје се разумјева онај случај, гдје желећи узети се, буду из две парохије, које особитим црквама принадлеже. Таковим начином биће обоје подобателно оглашени.

Свако оглашеније да буде јавно у цркви у три пут, сирјеч у три једно за другим сљедујућа недељна ил заповедна празнична дана, да би се и тиме још више предупредило свако безаконо бракосочетаније, а имено због сродства непозвољено; па тек по таковом трократном оглашенију може одма, ако ће бити и у сами дан, кад је трећи пут оглашеније било, вјенчане сљедовати.

Од овог оглашенија јединствено ће Архијереј у својој Епархији моћи дати разрјешеније у потребним случајима.

5.) Венчање да се свагда у цркви совершава, и то из јутра до око пол дана, а не у вече или ноћу. И по тому да не дерзне ни један Свјашченик у невреме и по домовима вјенчавати, развје ако би за особити случај имао упутствованије од свог Ахијереја, да вјенчање буде у дому. — Гдје у парохији, не би било церкве, а била би капела, ондје се дозволава и у капели вјенчање совершити, особито ако је досад обичај био, у њој вјенчавати се, и церква би подаље одстојала.

6.) Ако би које лице од имајући бракосочетати се и при самому вјенчању на вопрос: има ли произволеније благо итд. одговорило, да то нема, или би плачем или другим којим знаком своје отвратченије од тог показало, да Свјашченик одма престане од вјенчања, и да точно испита, да не буде које лице нагоњено, у ком случају, да разсовјетује брак; јер на-

гоњен брак није благословен, и има печално сљедствије — рђав живот.

7.) Ако би се обоје, и жених и невјеста, или само једно ма које од њи, без воље своји родитела узети хотјели, да ји нико вјенчати не смје, јер такови је брак не прошчен; но да у том случају надлежни Свјашченик с надлежним кметом постара се, родитеље склонити на то, да взајмној жељи младенаца своје соизволеније не одреку; ако преднаведени у том не успједу, да објаве ствар надлежном Протојерију, и Исправничеству, која надлежатељства, ако дозваду, да родители из интереса новчана или друга каква неправична узрока своје соизволеније одричу, да ји совјетом принуде, да своје согласије и одобреније даду; ако ли би родители важне и разумне узроке имали, због који бракосочетанију пренјатствују, да се ови уважити имају. — Већма замршени овакови случаји да се и самом Архијереју не пропусте доставити. — По Свашченик и кмет да добро мотре на сваку кућу, у којој има дјевица за удају, да њени старији не злоупотребљавају право своје над њом, нехотећи ју удавати, из узрока што желе, да им у кући ради, и у оваковом случају да пренјатствују свако могуће злоупотребленије старији кућевни.

8.) За лица мужког пола, кому је 50, као и женском, кому је 40 година навршило се, макар у који брак ступала, потребно је расужденија и одобреније Архијерејско. Четврти пак брак вообшче, као и сваки са страним лицама сирјеч из други предјела у Србију дошавшим, да и опет никако не бива без расмотренија и одобренија Архијерејског.

Исчисљена овде правила наблудаваћете и ви као парох у својој парохији, и настојаваћете, да ји и Свјашченство вашега Протопресвитерата точнијше наблудава. За то ће сваки парох дужан бити, цјели овај циркулар имати за себе преписан, да би се у сваком брачном случају њиме полловати могао, а ваша ће дужност бити бодро мотрити, и да свјашченици

преписани овај циркулар при себи хране, и да правила у њему предписана најсовестније и најточније испуњавају.

Из Консисторије Митрополије Књажества Сербског.

№ 155.
26. Марта 1837.
У Београду.

(М. П.) **Петар Јовановић**, с. р.
АРХИЈЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ, МИТРОП. СЕРБСКИ.

СЕКРЕТАР
Владислав Стојадиновић, с. р.

Ова правила о тајни брака потврђују се од слова до слова без сваког примјечанија.

(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

№ 1118
4 Априлија 1837.
У Пожаревцу.

По заповјести Кнеж.
Јаков Живановић, с. р.
ДИРЕКТ. КАНЦ. КЊАЖ.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Примјечавајући, да се дјела долженствена умножавају и умножена задржавају, тим што је негдашњим уредбама мало времена за званични рад опредјелено, из жеље, предупредити задржавање послова, *уничтожавамо* досадашње сушчествујуће *уредбе о времену и сатима* опредјелујућима долазак на дјело и одлазак са дјела и рјешавамо, да се како у Совјету, тако и у исправничествама сваки пут и љети и зими како сване на дјело иде, гдје да се ради до времена ручка. На ручак опредјелава се један саат, после ручка на одмор један саат, а по одмору одма да се иде на дјело, при којему да се пребуде до мрака.

У недељне дне, и на Господске и Богородичне празнике да се никаква дјела ни у Совјету ни у исправничествама непредузимају, по дни ови да се христијански празнују.

У чрезвичајним случаима пак, дужност је сваке власти Наше сваки дан и у свако доба дјела званична одправљати.

Овим начином радећи неће се послови задержавати но одправљаће се свагда благовремено.

Препоручујемо Совјету, да се овог Указа и сам држи и њега исправничествама циркулира с препоруком да се њега точнијше придржавају.

Дан је опредјелен за рад а ноћ за одмор: а кад Ми с канцеларном Нашом и чиновницима Нашим Нас окружавајућим оволико радимо, могу и проче власти Наше исто толико радити.

№ 1471.
1 Маја 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По заповјести кнежеској
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КНЕЖЕСКЕ.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Да би се Совјет при опредјеленију порезки глава управљати знао, покрај о том сушчествујући уредба наши, нашли смо се побуђени, рјешити сљедујуће:

1. Отац, кои три сина ожењена, но само једног са собом у кући има, ослобођава се од пореза.

2. Човек кои је обтерећен ситном дјецом а неима баштине своје и јединствено аргатованьем себе и дјецу своју издржава, освобођава се од пореза.

3. Човек кои није обтерећен ситном дјецом, но неима баштине своје, и јединствено аргатованьем обдержава се, плаћа порез мањи, по мјери вредноће и заслуге његове један или два талира на годину.

4. Кмет се пише у порезку главу, како год и други житељ, јербо он за кметство има награжденије, које се кмету обично даје.

По тому само онај кмет освобођава се који долази у ред они глава, које се по нашему указу од пореза освобођавају.

5. Старац од 60 година и јаче, кои има једног сина ожењеног и потому порез плаћајућег, или кои је зета кћери у кућу пустио, с намјеренијем, да се од пореза освободи а зет му порез плаћа, освобођава се од пореза, но при овима вала нарочно мотрити на баштину и имјеније, да ако им је баштина и имјеније боље, на таковог сина и зета јачи се порез по соразмјерију удара.

6. Сви они кои у Србији дућане, магазе и меане држе, или годишњу шпекулацију воде, били они од куда им драго улазе у порезске главе.

7. Просути и сакати, ако добро или средње са имањем и баштином стоје, пишу се у порезке главе: ако су у стању сиромашном ослобођавају се од пореза.

Бјесомучни пак освобођавају се пореза сасвим.

8. Учитељи и проча, јавну службу одправљајућа, плату или обшчествену им правителствену добивајућа лица изузимајући пандуре, шумаре полаке, и овим подобна нижег реда служитеље, непису се у порезке главе, но у число чиновника, по чему ће они у оно расположеније спасти у које чиновници, спадну.

Које сообшчавајући Совјету препоручујемо, да по овому при опредјеленију порезки глава поступа у колико се горе-изложене точке по учињеној конШкрипцији испунити могу, шесту пак точку да јошт сада исправничествама циркулира, да она у овој точки назначене главе, ако гдје до сад у порезке главе уписиване нису — као што имамо извјестија, да су на њеки мјести уписиване, а њеки нису — у један нови списак што скорије попишу и Совјету пошљу.

Совјет ће пак по указу овому, у колико је за сад могуће, порезке главе располагати сам, а потом расположеније ово надлежним исправничествама сообшчити, с препоруком да оно посредством срезки старјешина порез на онолико глава покупити даду колико Совјет буде назначио.

№ 1596
7 Маја 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ
По заповјести књажесној
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Како и *Статске чиновнике* Наше под коим именом разумјевамо све Наше чиновнике, осим једни војени чиновника, кои војену службу одправљају, употребљујемо Ми често по потреби земаљској, и у војеним дјелама, и како је сав народ Наш на војеној системи основан, рјешавамо да и статским, као и војеним нашим чиновницима буду одсад у напредак једни и обшчи чинови војени следујући: Прапоршчик, Поручик, Полукапетан, Капетан, Мајор, Подполковник, Полковник, Генерал-мајор и Генерал Дивизионер.

Но да би се инак знало, кои је чиновник у војеном, кои ли је у статском званију, опредјељујемо да сви војени, имајући од црне чоје суртуке а од чоје небесне плаветности панталоне, жуту дугмад на суртуцима, жуте или златне еполете, и жута или златна украшенија на вратницима и наруквицама а сви статски т. ј. статску службу извршујући осим једни членова Совјета, које с бојом чоје униформе њине остављамо по указу Нашему од 6 Марта т. г. № 778 имајући суртуке от угасито кафебраун чоје, а панталоне од пепељаве боје, бјелу дугмад, бјеле или сребрне еполете и бјела или сребрна украшенија на вратницима и наруквицама носе, држећи се у прочем и једни и други указа Нашег од 6 Марта т. г. № 778. у призренију униформе изданог, кои само за статске чиновнике допуњавамо тиме, да сваки статски чиновник, у реченом указу

назначена, има употребљавати оне знаке кои су њему равном војеном предназначени.

Што се пак тиче прапоршчика и поручика коима у реченом указу није назначена униформа, рјешавамо да буде овако 1) Прапоршчик има ону исту униформу коју и полу-капетан, с разликом прво што он на еполатама има само једну звездицу, друго што је сабља војеному, а шпага статскому о појасу од коже црне; 2) Поручик, кои има исту униформу прапоршчика само што на еполетама има три звездице.

Препоручујемо Совјету, да овај Указ наш посредством надлежни власти обзнани свима нашим чиновницима, да се по њему у напредак имају управљати.

№ 1925.
29. Маја 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести кнежеској.
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

Дошло вам је до знања, да Совјет дозвољава, лутрије изигравати, које Нам је врло противно, будући да смо забранили једанпут изигравање лутрије, с изјавленијем, да нећемо ни име лутрије да се чује у Отечеству Нашем. Забрањујући изигравање лутрије, препоручујемо Совјету, да ово забраненије свима надлежним властима обзнани, с додатком, да ће и онај, који дозволеније даде, равно као и онај, који изигравао буде лутрију, строгому одговору подлежати.

Који што хоће да продаје, тај нека продаје преко телала, или другим путем продаје, а не лутријом.

№ 1924.
29. Маја 1837.
у Крагујевцу.

(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По заповјести Кнеж.
Јаков Живановић
ДИРЕКТ. КАНЦ. КЊАЖ.

ПРЕДСТАВЛЕНИЈЕ

Народној Скупштини Спасовској о држању Српски Новина и објавленију уредба земаљски посредством исти.

Познато је да је потребно, да се уредбе земаљске цјелому народу објављују, да би ји сваки знати могао, јербо ако ји свак незна, то се оне ни у исполненије приводити не могу. Начин објављенија свог досад је био и недостаточан и тјаготан: недостаточан јербо власти Наше немогу свакому жителу или свакому селу воособ преписивати ји, нити могу непрестано по народу ићи и уредбе објављивати и толковати, које се после објавленија лако и заборављају, особито што се оне после објавленија кроз власти оставе и више се не дирају, развје ако гдје која власт, и то која се догоди прилежнија и способнија, видећи неисполненије уредба исте устмено повтори, тјаготан пак био је тај начин по тому што није могао сваки присуствовати при објавленију уредба.

Ја сам мислио о средству како би се најбоље и најсходније цјели уредбе ове објављивале и нашао сам да ће најболе и најудобније бити, да се све уредбе земаљске посредством Српски Новина Народу објављују, као што се то чини по свим благоустројеним земљама, кад се тако оне објављивале буду моћи ће ји свак читати, у свако доба имати, више пута повторавати, и тако знајући ји лакше исполњавати.

Да би пак Новине Српске народу до руку долазиле ја мислим, да ће ово средство к тому послужити.

1. Да Новине Српске свак, коју је год могуће, держи, но чиновник почињући од капетана па на више да ји сваки держати мора. Што се тиче исправничества и други присутствјени мјеста, као што је Совјет, као што су карантини, ђумруци и т. д. такова надлежатељства да держе по једне новине, које ће плаћати чиновници исто надлежателство састављајући, и новине стављати ће у точан поредак и по истеченију године везати ће ји у књигу и положити у архиву канцеларијску. Сваки пак член оваког надлежатељства, може, а и лепо је, да держи за себе по једне новине.

2. Да ји мора держати свако обшчество, у ком има школа, и ове ће новине чувати учитељ, које ће се по истеченију године у књигу везати, и у школи као књига обшчествена чувати, да се свагда читати може.

3. Сваки могућни монастир и свако могућније свјашчено лице.

4. Свака кафана гдје се народ на увеселеније скупља. Може и свак отац сину, који му је из школе изашао, и хоће да практицира, новине держати, да му даде прилику, себе усовершенствовати.

Таковим начином лако ће бити свакому из своји собственни новина, а оному, који ји не може держати из туђи чиновнически, а особено обшчественни, на саборима или осим сабора, или из кафански новина уредбе земаљске видити и познати и разумјети и по тому исполњавати, а моћи ће и свак чиновник упутити желећег узнати уредбу, нека ју чита у новинама.

Кромје ове ползе од держања новина проистиче и друга полза, и то непримјетително, народ читајући новине видити ће из њи шта други народ ради шта се ново по свијету догађа и тако не само што ће обогаћавати разум познанијем разни полезни предмета но вадити ће себи за ползу све оно што из новина видио буде, да се добро и полезно у свету дјела, а особито у отечеству свом и тако ће новине бити полезна и поучителна историја.

Правитељство ће настојавати да се новине добро пишу давати ће у њи да се печатају уредбе земаљске и настојавати ће да се оне точно и у време свакоме достављају.

№ 1928.
30 Маја 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

УКАЗ

Нашему управителному Совјету.

Поводом тим што се догађа да у пресудама судејским буду подјељена *мњенија членова* Совјета а незна се, које је ког члена мјеније, налазимо се побуђени рјешити, да се у оваким случаима у пресудама назначе имена членова Совјета, који су које мњеније дали.

№ 2042.
5. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЖЕСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Како ће се сада по свуда економи поставити који ће на све полске послове, тако и на шуме мотрити, то је Његова Свјетлост Милостивјејши Књаз и Господар наш високајше рјешити благоволео, да се у напредак *шумари укину*

Које високајше рјешеније сообштавајући Совјет исправничеству препоручује му, да исто и шумарима и народу окружија свога посредством надлежни срезки старјешина обнародовати даде.

№ 2029 А.
8. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

УКАЗ

Нашему управителному Совјету.

Као што се Христијанско богопочитаније по содержанију православне наше вјере из внутрењег и вњешњег богопочитанија состоји, од који перво, сирјеч внутрене, у души, а второ, сирјеч вњешње, вњешњима знацима телеснима совершава се: тако исто богопочитаније втору част православне наше вјере, која је с первом частију вјере, Богопознаније тјесно сојужена к прославленију имена Божија, к сохраненију свјатости вјере и ко потвержденију истиног Христољубија точнејше исполњавати ваља. И као што је познано да ко има чистије Богопознаније тај и истинитије и точније Богопочитаније извршавати може: тако је праведно захтевање, да *предстојатељи народњи* који и требају да имају чистије Богопоказаније истиним *Богопочитанијем* својим народу *примјерно предходе*. Особено пак ово наблудавати ваља у *церкви* где се вјерни собирају на указаније Богопочитанија. Ту ваља време богослуженија са сваким смиренијем и благовјенијем одстојати службу божију, слушати, неразговарати се, не смејати се и подобно безчинија нетворити, при потребним возгласима прекрстити се, при кађењу и подобним приликама поклонити се, и овим подобне знаке вњешних богопочитанија извршивати.

Будући пак да примјечавамо, да се при возгласима „Благословено царство“, „Примите и јадите“, „Пијте от неја вси“ и „Свјатаја свјатим“ као и при великом входу, гдје здраво приклонити се ваља, многи не само од народа но и од чиновника ни мало не приклањају се: то налазимо се побуђени, Указом овим озбиљски наложити цјелому народу, а особено

чиновницима нашим, да слушајући поученија церковна усовершенствују се, колико је више могуће, у Богопознанију; но Богопочитаније да сваки реченим начином на најточније упражњава, особено пак при возгласу „Благословено царство“, „Примите, јадите“, „Пијте од неја вси“, „Сватаја свјатим“ као и при великому входу, да се здраво приклони к земљи, за знак изјавленија истинитог смиренија и покорности к Богу.

Указ овај сообшчавајући Совјету препоручујемо, да та свима исправничествама циркулира с препоруком на сва, да исти указ како свима чиновницима свог окружија тако и народу неколико пута својим начином објаве. У истом циркулару да се строжајше наложи чиновницима, да указ овај и сами свјато испољавају, а народ ко исполненију истог придржавају, да тако свак имена христијанина и церковног собранија достојан буде. Који пак не би хотјео указ овај набљудавати био он ко му драго, да буде казњен. Ми пак задержавамо себи то право, неисполнитеља указа овог, кога сами собом опазимо, без изјатија из цркве истерати за примјер другима.

Да би се пак указ овај овако посјешествујући сохраненије истиног Богопочитанија, лакше испољавао, дајемо Ми посредством консисторије свободу свјашченству, сваког који би нарушио указ овај, био он ко му драго, у цркви јавно изобличити.

Ако треба да пристојност нашу и почитаније указујемо спрема старији наши, који су људи, како треба указивати почитаније спрама Бога, који је саздатељ и промислитељ свјета?

№ 2071.
8. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Кнажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

К дополненију рјешенија Нашег од 5. тек. № 2024 последовавшег на представленије Совјета од 3 тек. № 1977 А. у призрјенију обнародованија извора за устројеније *фундуса школског и шпиталског* у сојузу с рапортима Совјета од 18 Јануарија т. г. № 122 А. и 23 Јануарија т. г. № 192 А. и с посљедовавшима на ове предписанијама Нашима од 20 Јануарија № 243 о истом предмету первоначално вођенима позивајући се на предписаније Наше од 19 Марта т. г. № 914 којим смо дали мненије да се:

1, Од свинчета које се из Србије преко границе претури наплати по . . . . . 1 пара пор. теч.

2, Од говечета и кљусета које се из Србије преко границе претури . . . . 3 „ „ „

3, Од пара оваца или коза које се из Србије преко границе претури по . . . 1 „ „ „

и ови приходи да се причисле ко изворима реченог фундуса школског и шпитаљског о чему Нам је Совјет под 16 Марта т. г. № 778. А. благодарително поднео, препоручујемо Совјету, да у циркулару, којим има речене изворе обнародовати и овај извор обнародује наложивши свим ђумруцима, да таксу ову наплаћују и од наплаћивања овог особени рачун воде, који ће, гдје и кому опредјелено буде у своје време полагати имати.

ВЊ. 2092.
9 Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Кнажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Поводом рапорта управителног Совјета од 8 тек. № 2020 А у призрјенију пописани иностранаца, који су у Сербију дошли и дућане под кирију држе, или шпекулацију воде, и по гласу указа Нашег од 16 прош. месеца № 1749 на трговину своју таксу плаћати имају, препоручујемо Совјету, да надлежним властима наложи, да оне од такови иностранаца не под именом таксе, и не колико је прописано по 6 тал. но колико могу, и то тако, да не кажу, да то бива по уредби правителства, већ да они под другим којим видом, у име патроле, у име полицајног чувања, или по мјестној уредби, по мјестному реду на трговину своју плаћати морају. Ово зато тако уређујемо, да неби само правителство наплаћенијем извјестне таксе, какве неповољности искусити морало, од правленија страни, кад би се код такови ови људи потужили, а овим начином нека се ипак од такови људи по нешто одкине.

ВЊ 2096.
10. Јунија 1837 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

УКАЗ

Пречестњејшој консисторији митрополије књажества србског.

У сојузу с опредјеленијем учињеним, на зимушњем частном собранију у Крагујевну у мјесецу Јануарију и потврђеним на сад држаној Спасовској Народној скупштини, да се од сваке вјенчанице у отечеству нашем наплати од жениха по један цванцик на новостроими Фундус школски и шпитаљски препоручујемо конзисторији, да опредјеленије ово цјелому свјашченству у богоспасајемом отечеству Нашем сообшчи, с препоруком на протојереје, да они посредством подручног им свјашченства, од сваке вјенчанице од жениха речени цванциг, на речени фундус наплате, и новце с рачунима, кои су из Архидијецезе непосредствено, а који су из прочи Јепархија, посредством дијецезални Јепископа сваке године у почетку великог поста консисторији поднесе, која ће по том исте рачуне с новцима тутору реченог школског и шпитаљског фундуса полагати.

У објавленију определенија овог свјашченству додатиће консисторија и то, да је дужност свјашченства лепим начином учинити представленије жениху и сватовима, да и више што на речено благодјетелно заведеније приложе и ако у том успјеју, то исто да се ставља у рачун.

Исто тако да консисторија препоручи Свјашченству да оно у договору с туторима церковним при свакој удобној при-

лици попуђава и поопитрава благочестиве христијане к доброхотним дајанијама на поменути школски и шпитальски фундус како ти при крешченију при светчарству, при тестаменту, и при овим подобним разним празнованијама и приликама, а све рачуне водити ће тутури церкокни.

ВХ 2180.
11. Јунија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По заповести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГА СОВЈЕТА

Свима исправничествама.

Будући је за правительство тегетно плаћати из касе народње полиције, и за правије нађено да свако общество своју полицију, која му служи обдржава него да му каса народња плаћа, то је Његова Светлост милостивијејши Књаз и Господар Наш под 5 т. м. № 2024 благоволсо височајше рјешити, да у напредак каса народња полиције не плаћа но да свако общество у коме кмет полицајску службу одплаћати неможе а полицај му је нуждан, таковога само себи нађе и издржава.

Ово височајше рјешеније сообштавајући Совјет Исправничеству препоручује му он, да исто обществама окружна свота, која полиције држе објави.

№ 2058 А. 12 Јунија 1837 год. у Крагујевцу.

Нашему управителному совјету.

Поводом тим, што варош Крагујевац, као престолно мјесто, оптерећена је многим правителственим пословима, и потом и многе трошкове има, препоручујемо совјету, да издржавање полиције исте вароши Крагујевачке на правителственом рачуну остане, како би и полиција уредна била, и обшчеству превелики терет не био.

В № 2257
19 Јунија 1837 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКЕ

УКАЗ

Нашему управителному совјету.

У сојузу с указом нашим од 29 Маја 1836 год. № 2118 којим смо издали наредбу, да се куће над главом не продају за дуг, рјешавамо, да се те куће разумјевају само просто куће обитајеме, с којима нису скопчани и под једним кровом сједињени дућани, ханови, мејане и т. д. но куће јединствено ко обитанију служеће: куће пак, које су под једним кровом с дућанима, хановима, меанама и т. д. да се свободно продају, ако неби ни биле куће обитајеме.

Што се тиче кредитора, који се при таковима приликама желе наплатити, рјешавамо да, ако су се сви у време код суда пријавили, сви и наплате се, па колико кому стигне, ако ли су се њеки само пријавили, то тако исто да се поступи, ако ли се само један, или толико њи јавило, колико им може све њино подпуно изићи, то нека се ови тако и наплате, а прочима, који се нису код суда јавили били, дошло што или не дошло. Овдје се изузимају само они, који су гдје на страни били, па нису знали, да прочи кредитори терају дужника.

В № 2490
28 Јунија 1837 год.
у Топчидеру.

(М. П.)

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КАНЦЕЛАРИЈЕ КЊАЖЕСКИ

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Као што је прошле године циркуларом Совјета од 2 Јулија 1836 год. № 1496 А. наредба издана, те је од сваке данак плаћајуће главе по 15 ока ране т. ј. 10 ока пшенице и 5 ока зоби, за обдержаније воинства, покупљено, тако исто и сада долази управ. Совјет по височајшем устменом налогу Његове Светлости милостивјејшег Кнеза и Господара Нашег исправничеству препоручити да оно на срезске старјешине окружија свога наредбу изда, да се од овогодишње летине, од сваке данак плаћајуће главе по 15 ока *ране* од народа *покупи* т. ј. 10 ока пшенице и 5 ока јечма или овса или крупника и да се иста рана у сваком селу у једну добро оленљену зграду пшеница од зоби по обашка сасипе, па нека готова стои, како ће се у свако време на оно мјесто, гди правителствена потреба буде, однети моћи.

№ 3079 А.
14. Јулија 1837.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Дошло је Совјету до знања, да се *уредбе у смотренију давања пасоша* путујућим по Сербији људма под 7 Декемврија 1832 године № 3480. Његовом Свјетлостију, милостивјејшим Кнежем и Господаром нашим издане, а под 8 тек. м. о. г. № 2440 сушчествовашим судом народним по цјелому отечеству циркулирана, а после више пута ради точног набљудавања препоручиване, слабо и немарљиво набљудавају, да људи без пасоша по Сербији иду, куд кои оће, да нити ји исправничества, нити срезске старјешине, нити кметови о томе питају. Ово дознавши Совјет не може пропустити, да исправничеству најнастојателније не препоручи, да и оно само издане до сада о давању пасоша људма по Сербији путујућима, уредбе точно набљудава, и настои, да ји и срезске старјешине и кметови окружија његовог точно и совјестно испуњују, јер нека зна и оно а нека и срезске старјешине и кметовима обзнани, да ће сваки онај ако му у дужност то спада, да на ове уредбе мотри а он ји пренебрегава, строгому одговору и казни подлећи.

№ 3213 А.
20. Јулија 1837.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима карантинима, бреговскому, алексиначкому, мокрогорскому, љубовићскому, рачанскому и радујевачкому.

Поводом тим, што су до сада многи кујунџије из Турских предјела прелазили у земљу нашу, и овдје по народу нашему издјелија заната свог продавали при чему се више пута засвједочило, да су они под именом доброг и чистог сребра, рђаво и нечисто продавали, и тим народ наш варали, и да би предупредити ово злоупотребленије њково, није пропустио Совјет ово и Његовој Свјетлости, милостивјејшем Господару и Књазу нашему сообшчити, с' тим покорњејшим мњенијем своим, да се овакови *кујунџије* из Турски предјела, у напредак овамо и не *пропуштају*.

Одобравајући Његова Светлост ово мњеније Совјета, височајшим предписанијем од 6 тек. о. м. В№ 3094 милостивјејше наложила му је, да се карантинима нашим налог изда, да у напредак овакове кујунџије из Турске у нашу страну доходеће, у карантин и не примају, нити у внутреност нашу пропуштају, да овакова злоупотребленија, на штету народа нашега чине.

Објављујући дакле ову височајшу наредбу Његове Свјетлости, карантину, препоручује му, да му наставленије ово за правило служи, по кому ће се он у напредак свагда и управљати имати.

№ 3665 А.
7. Августа 1837.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР УПРАВИТЕЛНОГ СОВЈЕТА

свима исправничествама.

Видећи Његова Свјетлост милостивјејши Књаз и Господар наш, да монастири наши од дана на дан све већма пропадају и батале се, потому, што у стању нису, полске послове своје сами радити а ни одкуд нужне у тому рукопомоћи немају, благоволела је по природној милости својој соболезнованије имати о светим домовима овим, и по тому височајше рјешити, да се *монастирима*, светим овим православије нашег споменицима, који су народу Србском у разна непогодна времена прибјежишна били, и који су у најмучнија наша времена закон и вјеру нашу међу нама одржали и сохранили, *рукопомоћ* од народа нашег чини, у колико је год могуће.

Ова рукопомоћ да се састоји у давању посленика монастирима у преме рада, од стране надлежни нурџаша и то у колико се кад може, кад у светачац, кад себи нераде, кад мообом и кад како и колико, само тек, да се неостављају пропасти и паденију ови свети домова.

Ово рјешивши Његова Свјетлост имала је милост Совјету наложити, да он исто рјешеније средством исправничества по цјелому отечеству обнародује, и преко исти народ, а нарочито нурџаше монастирске к' давању нуждне помоћи монастирима у посленицима ободри, и истим исправничествама препоручи, да она у согласију са срезским старјешинама настоје, да се ова рукопомоћ монастирима чини.

Које високајше рјешеније сообшчавајући Совјет исправничеству препоручује му, да оно исто посредством срезски старјешина по окружију свом обзнанити даде цјелому народу а нарочно нуријашима монастирским, с том препоруком да рукопомоћ у даваању посленика монастирима дају, кад год могу с доказиваањем, да ће они тим Богоугодно дјело чинити и пред Богом и пред свјетом, да су стари наши свагда и у свако време светим овим домовима помагали, па зашто неби и ми подражавали добром овом примјеру стари наши, а и да је вредно помагати им зато, једно што ове куће служе к созиданију нашему Христијанскому а друго из благодарности Христијанске што је у време, кад се је закон и вјера наша погазити и затрти тела, у њима и из њи с највећим старанијем настојавало се, те се је православије ијере наше међу нама сохранило и одржало.

Овим и овим подобним увјешчанијама и толкованијама, нека исправничество и срезске старјешине постарају се да народ високајшу ову Његове Свјетлости жељу испуњује, и колико је кад могуће монастирима рукопомоћ даје.

№ 3866.
22. Августа 1837.
у Крагујевцу.

НАШЕМУ УПРАВИТЕЛНОМУ СОВЈЕТУ.

Путујући данас од Пожаревца к Свилајнцу, гдје смо фала Богу благополучно присјели, с највећим сажаленијем узпут, а и свуда куд смо год пролазили примјетили смо велико небреженије у пољском раду. Људи уместно да благовремено пољске послове извршују, летину своју сабирају, они ово са свим пренебрегавају и остављају да рана у пољу пропада, труне и прорашћује, а у мјесто овог одају се другим којекаквим безпослицама, кад је време за сабирање усева, они онда шљиве млате и купе, а нимало се о многожажнијим пољским пословима не старају, Примјетивши ово, увидили смо и то, да уредбе наше с поставленијем Економа никаквог до сад успјеха код људи причиниле нијесу нити ће ду овим начином причинити, но шта више изгубленије времена Економима и трошак правителствени Азни, из које би се Економи за труде награждавати морали наносе

Поводом овим нашли смо се побуђени, цјело ово заведеније *Економическо* сасвим *уничтожити* и друго средство к поболшанију пољскога рада употребити, које ће се позније од Нас издати, чега ради и препоручујемо Совјету, да одма уничтоженије ово свима исправничествама, а посредством исправничества и свим срјезким старјешинама и економима обзнани, наложивши исправничествама, да сва у предмету овом економима и срезким старјешинама издана од нас наставленија и Дипломе одузму, ова, да сасвим уничожена и више несушчествујућа бити, објаве, и сва акта овако сакупљена Со-

вјету пошљу, која ће потом Совјет Нама рапортом својим спровести. Међутим пак, нека Совјет препоручи срезким старјешинама, да они за то време настојавају, да народ своје пољске послове прљежно, до друге наредбе, извершује, и да народу објаве, да ово уничтоженије Економа зато бива, што народ у Економији никакав успјех не показује, нити се заповестима Економа повинује.

ВЊ. 3805.
13. Септемврија 1837.
у Свилајенцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.
По заповј. кнаж.
Арон Загорица,
ПРОТОКОЛИСТА И РЕГИСТ. КЊАЖЕСКИ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

УКАЗ

Нашему управителному Совјету.

Будући да наименованија неки надлежателства наши, а имено 1., Исправничество, 2., Управителни Совјет, 3., Канцеларија, од части не соотвјествују самому составу исти надлежателства, од части пак јесу неопредјелителна, то нашли смо за добро, сходнија и опредјелителнија наименованија придати им, а имено 1. *Исправничество назвати „Магистрат“*, 2. *Управителни Совјет назвати „Књажески Совјет“*, и 3. *Канцеларију назвати „Придворна Канцеларија“*, које указом овим објављујући Совјету препоручујемо, да наименованија ова свим војеним командантима и исправничествама циркулира с упутствованијем, да се по указу овому у реченим наименованијама владају по којему ће се и Совјет владати имати.

ВЊ. 4010.
28. Септемврија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ.
КЊАЗ СРБСКИ.
По заповјести кнаж.
Јаков Живановић,
ДИРЕКТОР КЊАЖ. ПРИДВОРНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

УКАЗ

Нашему Совјету.

Поводом тим, што се у отечеству нашем само два судејска надлежателства находе, магистрати и Совјет а к точному и удобному одправленију судопроизводства потребна су три степена судејска, Нашли смо се побуђени, *установити* још једно судејско надлежателство, и то средње између магистрата и Совјета које ће се звати „*Велики Суд*“.

По овому кад примирителни суд, који срезке старјешине с кметовима одправљају, у примиренију парничара не успје, парничари престаће магистрату с парницом, по сушчествујућој уредби од 11. Новембрија 1836. год. № 4515 ако ли би која терајућа се страна незадовољна била с пресудом магистрата, то ће магистрат обје стране с точним описанијем тербе и изложенијем пресуде своје послати к Великому Суду, који ће предмет у испитаније и расужденије узети, и пресуду магистрата или потврдити или преиначивши ју нову изрећи. Ако би која терајућа се страна с пресудом Великог суда незадовољна била, и хотјела би вишему Суду предстати: то ће Велики Суд описаније цјелог теченија дјела и пред магистратом и пред собом учињеног заједно с изложенијем пресуде и магистратске и своје, послати Совјету гдје ће се предмет у разсужденије предузети и рјешити. — Ако се види којој терајућој се страни и Совјета пресуда неправедна; то ће та-

ковому парничару свободно бити, прошеније и самому Књазу предати, у ком ће он на кратко изложити, у каквому је предмету и како суђено, и зашто се њему пресуда неправедна види, и на таково прошеније Књаз ће предмет или у присуствију свом у Совјету, или посредством особене од него одредити се имајуће комисије дати прегледати, и онда ће се парница рјешити и сасвим окончати.

Која терајућа се страна, парницу и код магистрата и код Великог Суда и код Совјета изгуби, плаћат ће опредјелити се имајуће таксе, које ће му се повратити ако он при прегледању дјела у присуствију Књаза парницу добије.

Што се криминални преступника тиче, који већу казн заслужују него коју магистрат може извршити такову, такове преступнике шиљат ће магистрат к Великому Суду с описанијем теченија дјела, и са изложенијем своје пресуде: ако ли буде преступник већу казн заслужио, него, коју би могао Велики Суд извршити, то ће и овај суд послати судејско представленије и пресуду магистрата, као и своје судејско представленије (ако се при испиту његовому другчије дјело показало, него што пише у представленију магистратскому) и своју пресуду Совјету, задржавши преступника при себи у лису. Совјет, ако преступленије буде веће, него да би он могао рјешити казн, као што је н. пр. мертва шиба, вјечна робија, смерт учинит ће судејско представленије самоме Књазу купно с пресудом својом, коју ће пресуду Књаз, будући да је код владјетеља милос, или потврдити или умекшати.

И тако Велики Суд одправлат ће дјела чисто судејска и магистрати односит ће се к њему само по чистој судејској части, а по прочим дјелама, кромје судејских относит ће се они к Совјету.

Велики Суд, као и проче централне власти, пребиват ће у Крагујевцу, имат ће титулу „Високи“. Сушчествованије његово објављује се указом овим, који ће Совјет свим војеним командантима и магистратима сообшчити, с препоруком

на магистрате да посредством срезки старешина поставленије ово Великог Суда цјелому возљубљеному народу Нашему објаве, по којему указу имају се сва тицајућа се надлежателства управљати.

Бр. 4017.
28. Септемврија 1837. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ.
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести кнеза.
Јаков Живановић.
ДИРЕКТОР КЊАЖЕСКИ ПРИДВОРНЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ.

УКАЗ

Нашему совјету.

Одушевлени чувством сердечне жеље, утвердити благостојаније возљубленног народа сербског, крепко намјерени, исполнити давно питајемо постојано намјереније, издати и утвердити законе за богоспасајемо отечество наше, сходно основу закона, који саставља безбједност личности и имјенија сваког жителя поособ и свију вообше, пре него што закони на којима се успјешно ради, и који имају заштитивати права грађанима, на свјет изиђу, нашли смо се побуђени, предходителним указом овим торжествено објавити основне точке содержавајуће благостојаније народа сербског и ове су слѣдујуће:

1.) Личност и собственост свакога дужна је бити неприкосновенна. Следователно нико неможе своји права, свог званија, свог имјенија, лишен бити, без порјадочног иследованија и законног суда;

2.) Свобода трговине дужна је бити непренјатствујема, и потому сваки може трговати с живом и мертвом трговином по својему произволенију, без сваког притјесненија;

3.) Данак остаје досадашњи само новчани, по чему кулук и друге објазанности у натури уничтожавају се: а на попеченије жителя остаје содержаније у поретку путова и мостова између појединих мјеста. Проче пак работе правитељствене биће саразмјерно наплаћиване.

Што се каса рада за старјешине и вообште чиновнике, тај рад само се може производити најмом, т. ј. по совершеному взаимному согласију између најмајућег и најмљеног;

4.) Рачуноводство правителствене касе остаје под вједомственостију совјета.

Издавајући указ овај, који желимо да буде свјатиња свима надлежателствама, и цјелому народу сербскому, примјечавамо такође предварително, да ће се к постојаному обезбеђенију собствености свачије свакому на сва његова недвижима добра, за која доволно докаже, да су његова, тапије издати и ове у протокол недвижими добара увести, а у исто време препоручујемо совјету, да указ овај не само својим путем цјелому возљубленому народу објави, но и у цјелости и ненарушимости содержати га постара се.

ВЊ 4257.
16. Октоврија 1837.
у Крагујевцу.

(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По заповјести Књажеској,
Јаков Живановић с. р.
ДИРЕКТОР КЊАЖ. ПРИДВОР. КАНЦЕЛАРИЈЕ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ

У предмету на представљене тужбе кметова из оближњи села окружија крагујевачког на неке људе, како им са свињама, засејане њиве и ливаде кваре; и на захтевање кметова да им се дозволи, *обор сеоски построити, и пољака сваки у свом селу поставити*, који ће и зими и љети чувати усјеве и ливаде од свиња, а да се од сваког ухваћеног, и у обор сеоски затвореног свинчета, по 4 паре чаршијске наплаћује, воспослеђовано мњеније Совета, у рапорту свом од 23. тек. № 4481. изложено, да се дозволи селским кметовима држати пољаке за чуванье усјева и ливада, како лети тако и зими, но да се за плату пољака, сами сељани с њим како могу погађају, а срезске старјешине за одбержаванье оне уредбе да настоје и на руци буду кметовима и селима, одобравамо с тим додатком, да и наплаћене 4 паре од ухваћеног у њиви или ливади, и у обору затвореног свинчета, приваст имају пољаку, и да се штета, том приликом почињена, неотложено преко вештака прецјени, која штета потом да се по процени, имаоцу такове њиве или ливаде, наплати.

По овому препоручујемо Совјету, да у слједству овог одобренија Нашег, ову уредбу свима магистратима обзнани, с препоруком, да се уредба та народу обнародује, ради заведенија мете.

ВЊ 4383.
31. Октоврија 1837.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ

По заповјести Књажеској
Јаков Живановић
ДИРЕКТОР КЊАЖЕСКЕ ПРИДВОР. КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ЦИРКУЛАР ДРЖАВНОГ СОВЈЕТА

Свима Магистратима

Будући да се онима, којима се што до сада на лицитацију продавало, велика штета наносила, тим, што су до сада овдје по заведеному обичају, такове лицитације посредством телала чинене, и телалина млого је засецала, а особито где се догоди већа каква продаја; то је Његова Светлост Милостивијешти Господар и Кнез наш, за уничтоженије на штету продавана клоненег се обичаја овог, високочајшим предписанијем од 17. Февруарија т. г. № 407. благоволела одредбу учинити, да се од сада телали укину, и у место њих, да сваки магистрат по једног добошара држи и то ако је могуће, од одпуштени из војене службе добошара, који ће у исто време изузевши мураселу и пандурску службу код магистрата извршивати, и у место телала, продавајеме магистратом ствари, лицитирати, и заповјести више власти објављивати, а гдје се неузможе добити добошар, бивши пре у војеној служби, ту нека се магистрат Совјету јави, који ће му добошара послати.

При свакој пак оваковој продаји, наплаћиваће магистрат од продавца по 1 грош на 100 које судској каси и принадлежати, од чега ће он точно рачуне држати имати.

Сообичавајући Совјет ову високочајшу уредбу кнежеску магистрату, преворучује му да се он исте уредбе у напредак и придржава, и ако сам не може наћи добошара, а он нека се обрати к Совјету, да му он таковог пошље.

17 Февруара 1838. год.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ

Поводом тим, што нам је као и Совјету од више страна познато, да пупиларне масе при магистратима налазеће се неуредно стоје, а и лицитације, које магистрати посредством телала чине, да на велики ушчерб оне стране чија је продаја бивају, на желећи и ове струке судопроизводства наши, по свима магистратима добро уређене видити, препоручујемо Совјету, да ствар ову узевши у разсужденије, сходно следујућим основима, и што к тому сам јоште за добро нађе, при чему му особито Указ наш под данашњим № 402 издани, к олакшању служи, циркулар један за све магистрате сочини, и нама такови на расмотренне и одобреније поднесе. Основне пак точке и то најпре што се пупила тиче, нека буду следујуће:

1. Да се пупиле на покретна и непокретна без разлике добра, и то на дуплу гаранцију како позајмитеља, тако и јемаца њини дају за годишњи интерес по 12 на 100 но од овог интереса да само 10 иду на капитал пупилама, а они два да се на страну у обшчепупиларну касу остављају и из овог фонда да се плати артија и протоколи они, кои се за пупилу употреблавају, и који су досад правителственим новцима плаћани; к тому, да се купи једна гвоздена и поуздана каса, у којој ће се пупиларни новци и облигације хранити; и напоследку да се сувишак овог фонда, који би за неко време знатно на-

растао, па то чува кад би непредвиђеним и без ичије кривице проузрокованим догађајем која пупила штету какову претрпела, да се ова штета накнади.

2. За веће обезбеђеније пупила, да се истима то преимучествено право даде, да се оне прве од зајмодаваца наплате, ако би овај више још дугова имао: тако, да се ничија друга интабулација не уважи, ма да је и пре постављена, док се пупилско ненамири.

3. Да све пупиле имају своје туторе, ако ће и стојати под надзирательством и рачуном магистрата, Будући пак да наши људи слабо имају тог обичаја, да још за живота расположеније са својим имањем учине, и туторе за своје малолетне наследнике наименују, што више обично, такова туторства избегавају, то за добро судимо, да се свакому обшчеству наложи да оно, по начину, као што сваке године туторе за цркву и школу бира, исто такова три, и за пупиле избира, и магистрату ји представља, а њнова дужност да буде.

а, Како који старјешина кући, ком малолетни наследници остају, умре, или би и из другог ког узрока требало његово заоставше имање под надзираније узети, да они одма и недавши времена да се од оног што прекрије, цело таково имање препишу и у безбједност поставе, па како од овог, тако и од вересија и дугова покојника списак да сочине, и подписавши га своп имени магистрату га предаду.

б, Да у договору с магистратом одређују шта ће се од имања речени покојника наследницима у натури оставити, шта ли продати, па како од овакови продани ствари добивене, тако и остале новце, с потом од себе потписаном магистрату да предаду.

в, Они да се старају да новци не леже бадава код магистрата но да интерес свој вуку, к тому да дућане или куће и друге миљеве кои би у натури пупилама остали, и требало би их под кирију давати, под кирију дају, с кирајцијама условија граде, кирију од њи, а и вересију иза покојника оставшу купе, и магистрату предају, да се старају да непокретна добра а особито зданија пупила неопадају и да у договору с магистратом одређују, како ће се наследници издржавати, и колико ће им се к овоме концу на издржаваље њино давати.

г, Тутора је ови и то дужност, да чим осете, да је која под интерес дата пупила у опасности, да то одма магистрату јаве, како би магистрат за благовремено против такове опасности своје мере употребити могао, због чега ће и магистрата бити дужност, само у договору с туторима, макар кому било пупиларне новце под интерес давати, будући је туторима боље познато стање и позајмитела и његови јемаца.

д, Исте дужности, које су у предпаведеним точкама туторима варошким предписане, да се и кметовима по селима, у колико се то на сеоске пупиле односи, предпишу с тим додатком, да они поред осталога буду дужни, баштине малолетни пупила под кирију давати, с којом да се такове пупиле до оног возраста обдржавају док у стању не буду службом себи препитаније спискавати, а чим кадри буду служити, да ји у службу упуте, а кирију од баштине магистрату донесе, да ју овај са осталом масом под интерес даје, чиме би не само маса пупилама порастла него би пупиле до свог возраста и осим масе што то себи заслужиле, и служећи другог боље се своме домостроительству предуготовиле.

Што се пак второг предмета, у почетку предписанија овог наведеног тиче, сирјеч лицитације, које магистрати посредством телала чине, на велики ушчерб оне стране чија је продаја, потому што телалина при великој маси много засеца нашли смо за добро, да сваки магистрат по једног добошара држи, „а телале да укине“ и то ако може бити од одпуштени из војене службе добошара, који ће у исто време изузевши мураселу и пандурску службу код магистрата извршавати, и место телала, продавајеме магистратом ствари лици-

тирати и заповјести више власти објављивати, гди се пак не могне добити добошар бивши пре у војеној служби, ту ће се онда магистрат Совјету јавити, те ће му добошара послати.

В № 407
17 Февруарија 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

По заповјести княжеској
Арон Загорица
протоиол. придвор. кнаж. канцел.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Рапортом Совјета од 27. т. м. № 991 извјешћени смо перво како је до сад магистрат бјеоградски од лицитацијом продавајени ствари по 3% наплаћивао, и како је, будући сад у недоумјенију, оће ли по пређашњему обичају или по уредби нашој од 17. Февруарија В № 407 на све магистрате издане, по којој се од продавајеми на лицитацију ствари само по 1% узима, или и по једној и другој поступити искао од Совјета у предмету овом упутствованије; друго, како је до сад обичај био, да чиновници у Бјеограду, кад на лицитацију излазе, дијурну наплаћују, које на другим мјестима не има.

На речени рапорт одговарајући, јављамо Совјету, да смо Ми ради да сви наши магистрати једнаке уредбе имају, и по тому нека се магистрат бјеоградски, као и други магистрати по уредби Нашој од 17. Февруарија т. г. В № 407 у призренију лицитација, влада. А што се тиче дијурне чиновничке, она се нигди у отечеству нашему не има наплаћивати, осим кад се трефи да који магистрата или полиције чиновник по њеком делу из мјеста пребиваница свога изађе, онда да му онај због кога кривице овај изишао буде, путни трошак мора платити, које нека Совјет свима магистратима циркулира.

В № 1089
30. Априлија 1838
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповести кнаж.
Паун Јанковић
секретар кнаж.

УКАЗ

Нашему Совјету.

Да би неповољна сношенија и препиранија с пограничним Сербију окружавајућим властима због прелазка стоке стране у Сербију предупредили, и тим постојеће пријатељство на сосједству већма утврдило, указом овим рјешавамо, да се у напредак стока каквога му драго рода она била, одма како би у Сербију прешла, повратити има надлежној пограничној власти, а у случају какове штете, прешавшом стоком проузроковане, да се штета такова најпре наплати, а потом стока натраг поврати.

Сообшчавајући Совјету указ овај препоручујемо му, да га ради наблуденија пограничним властима нашим циркулира, с тим додатком, да ће свако оно село, у које стока дође, пак за њу надлежному капетану не јави, и она се потом изгуби приморано бити, да изгубљену стоку плати.

В № 1166
5. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповести књаж.
Паун Јанковић,
СЕКРЕТАР КЊАЖ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Препоручујемо Совјету, да од сада сва дјела, у војену струку спадајућа, војено-полицајној канцеларији предостави, да она њима руководи, к тому да јој и све рачуне од шишарке правителствене под њено руковођеније преда.

В № 1183
6. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књаж.
Паун Јанковић,
СЕКРЕТАР КЊАЖ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Рапортом Совјета од 7, тек. № 1291 извјешчени смо, како је Васа Орошевић из С. Бавништа Ц. К. панчевачке пограничне регименте, с пасошом од своје власти прешао на нашу страну, да жену своју Сару, овамо пре године дана пребјегшу, кући у Цесарију поврати, и како је, нашавши ју у Смедереву, магистрату смедеревском престао, и искао дозволеније, да жену своју кући у Цесарију преведе, које не могући му овај дати, представио је ту ствар Совјету, а овај опет нама.

Одговарајући на речени рапорт, јављамо Совјету, да ми неможемо людма забранити, жене бјегунице кућама својима вратити, и потому препоручујемо, да Совјет магистрату смедеревском отпише, да он гореречену Сару, преда мужу њеном, ово за правило, по којему од сад у подобним случајима има поступити, без да ствар нама до знања доводи, но одма надлежним магистратима упутствованије даје, задржати имајући.

В № 1196
8. Маја 1838
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Установљавајући под данашњим с титулом, висока — канцеларију која ће се занимати јединствено дјелама касајућим се просвешчениија народног и охраненија отечества нашег од унесенија у ово заразитителне болести, чуме, и почињавајући ову бившему досада предсједателу нашег Совјета генерал-мајору Стефану Стефановићу под именом попечитеља просвешчениија и врховног надзиратеља карантина препоручујемо Совјету, да установленије канцеларије исте циркуларом једним обзнани свима магистратима, да ови знају относити јој се у напредак по дјелама, улазећим у состав просвјешчениија и санитета, сам он, Совјет, имајући бити јој у помоћи, кад се она за ову к њему обрати.

В № 1211
10. Маја 1838
У Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповести књажеској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Одговарајући на рапорт Совјета од 10. тек. № 1413. касателно рачуноводства о приходима земаљским, и расписанија данка за наступившу ову пол-годину, за које нас Совјет пита, јављамо Совјету да рачуноводство при казначејству остаје, као што смо председатељу Совјета, нашему брату Јеврему казали, а расписивање данка на Совјету, из узрока тога, што Совјет, кому надлежи рачуне казначејства прегледати, треба да зна, шта откуда каса народна прима, како би подобателну контролу о свима приходима и расходима водити, и у своје време точне рачуне од казначејства искати могао.

В № 1236.
11. Маја 1838.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СЕРБСКИ.

По заповјести књажеској
Паун Јанковић
СЕКРЕТАР КЊАЖЕСКИ.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Будући да су Нам, како Совјетом, тако и појединим обшествима представленија, за тежко свуда издржаније мензулана, и коња при њима налазећи се, чињена, и желећи стање речени мензулана поболшати, да не би честе за њи, као дојако тужбе долазиле, то нашли смо за добро опредјелити, да се у будуће без разлике на сваког коња при мензуланама: Пожаревачкој, Шабачкој, Лозничкој, Ваљевској, Крушевачкој, Ужичкој, Ивањичкој и Чачанској по 40 талира из касе правителтвене плаћа. Опредјеливши ово, препоручујемо Совјету, да надлежним мензулцијама уредбу ову објави, строго свакому наложивши, добре коње, и поуздане у мензуланама суруџије имати, да не би писма, нетерпећа закосненија по неколико дана гдје задржавати се морала, јер ће у противном случају сваки мензулција за најмању неуредност, строгому одговору подлећи.

За исплаћеније пак означени мензулски коња, нека се Совјет са казначејством нашим споразумје.

В. № 1597.
30. Маја 1838. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ.
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској
Паун Јанковић,
СЕКРЕТАР КЊАЖ.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Свима Магистратима

Поводом тим, што многи, који чиновници нису, носе златне и сребрне портове и црвену чоју на капама и аљинама Његова Свјетлост овим нашавши се побуђена, неупутно употребленије ови чиновни знакова, укинути, благоволела је под 2 тек. Совјету препоручити, да он забрани сваком, који диплому на чин или званије од Ње не има, порт златан или сребрн и црвену чоју на капама и другим аљинама носити, искључавајући из ове уредбе само регуларне војнике.

Објављујући ову височајшу уредбу магистрату, препоручује му Совјет, да он, сообшчи исту и надлежним срезским старјешинама окружија свог, имајући и он и срезски старјешина налог овај содржати у точности.

№ 1723.
2. Јунија 1838. год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР

књажеско-сербског совјета, књажеско-сербским магистратима, у смотренију одмарања и преноћивања наши лађа на савско-Аустријској обали, које уз Саву путују.

Ц. Кр. Аустријски Конзулат у Сербији, под 14. тек но рим. № 131. јавио је Његовој Свјетлости, да је од високе Ц. Кр. Славонске Генерал-Команде, та Уредба изишла, да се унапредак Сербским лађама, путујућим уз Саву, дуж пограничне Петроварадинске регименте, пограничне Бродске регименте и дуж пограничне Градишканске регименте из призренија Ђумручки и Санитетски, забрањује на обали ниже стране на сваком мјесту одмарати и преноћивати, чега ради назначена су мјеста за одмарање и преноћивање наши лађа.

Мјеста пак ова јесу сљедујућа:

1.) У пограничној Петроварадинској регименти: Чардак Голи брод, Преки пут, Купински вок, Купинско пландиште, Витојевачка воденица, Кленак, Кучетинци, Мартинчачка воденица, Босут, Угљара, Домускела и Суботиште.

2.) У пограничној Бродској регименти: Чардак богаз, Јарановача, Близна, Берчка, Шамац, Штета, Мариш, Или-

ман, Тезга, Спиље, Угљара, Жупање, Павлов-пут, Рока, Савица, Лисковац, Дубочица, Вучијак, Шамац, Зорица, Петрашевац, Вишала, Струка, Угљара, Грабић, Веч, Глодова, Нови, Варошки и Мамић Бродац.

3.) У пограничној Градишканској регименти: Чардак, Вишњица, Требље, Гермић, Орљава, Камен, Коњ, Привлака, Млиниште, Томиновка, Велики-струг, Јабланац, Велика Чиперна, и Косутарица.

Ово сообшчивши горенменовани Конзулат, примјечава, ако се не би који од Србски поданика, постојећим прописима Кордонским повиновао, или, ако би се који у шверцовању соли и другим забрањеним стварма, ухватио, да такови у первом случају, сам себи принише она зла сљедства, која га по прописима Кордонским за преступленије његово постићи имају, а шверцери не само што ће се лишити лађа своји, него ће им се и конечно забранити путовање с лађама оном страном.

У прочем ово дозволеније при увеличанију периода Карантинског на трећи степен, да без дејствија остаје.

На ово Ц. Кр. Конзулата изјасненије, неинајући Његова Свјетлост ништа против по тому, што свакој држави право пристоји противу чинити јој се могући штета предупредителне наредбе издавати, под 7 тек. BN. 1684. благоволела је Совјету препоручити, да он, ову Ц. Кр. надлежателством издану Уредбу, свима нашима надлежателствама циркулира, а и посредством Новина Србски обнародовати је даде, како ће сваки Србин од штете, која му се незнањем ове наредбе догодити може, у напредак чувати се моћи.

Препоручује се дакле магистратима, да они наредбу ову средством надлежни срезски старјешина по окружију свом обнародују, протолковавши зла сљедства, она, која сваког нарушитеља исте Уредбе постићи могу, да би по тому сваки

онај, који уз Саву, дуж предозначене пограничне три регименте, трговину своју води, управљати се знао.

№ 1825.
10. Јунија 1838. год.
у Крагујевцу.

Предсједатель Кнажеско-Србског Совјета,
Генерал-Мајор
Јефрем Обреновић с. р.

Директор Канцеларије, Мајор,
Стеван Марковић с. р.

За потврђеније
В.№ 1770.
15. Јунија 1838. год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
(М. П.) КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести кнаж.
Паун Јанковић. с. р.
СЕКРЕТАР КЊАЖ.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Магистратима окружним.

Ц. к. бјегунци који су до сада из оне у ову страну прелазили, и који су од надлежни магистрата ко Совјету пошилани, примали су свагда од онога објавленије с' дозволенијем да се десет саати од обале савске и дунавске у внутрености станити могу. И будући да су они овим начином, задржавајући иста совјетска објавленија код себе, гдјекоји ипак с истима, тамо амо тумарали, које иначе, кад би им се ова одузела, не би чинити могли, то се магистрату препоручује да он Совјетска објавленија од бјегунаца у окружију његовом налазећи се (ако таково има) покупи и иста при себи задржи. А у напредак одправљати ће Совјет овакове бјегунце с писмом својим на магистрат без објавленија, који ће по тому дужан бити, такове овде или ондје у окружију свом, на десет сати од обале у споразумленију с надлежним старјешинама срезским намјештати.

№ 2007.
20. Јунија 1838. год.
у Крагујевцу.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

Видећи, да ц. к. Консулат по некима дјелима и к магистратима Нашима односе, а магистрати, неимајући дозволенија с иностранним властима сношенија водити, запитквају час велики суд, час Совјет, час пак и Нас саме, шта би Консулату одговорити имали, и желећи оваковому неполезному нискарању крај учинити, рјешили смо, да се унапредак све ствари маловажније, за које би ц. к. Консулат, заступајући своје поданике, с властима Нашим у сношенија ступати имао, посредством Нашег Совјета, свршавају, чисто пак политическа дјела да Ми сами с Консулатом расправљамо.

Објављујући Рјешеније ово Совјету, препоручујемо му да писма консулатска прима и на њи Консулату одговоре подаје.

В№ 2025.
2 Јулија 1838 год.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести Кнажеској
Паун Јанковић
секретар кнажес.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

Великому суду и свима Магистратима.

Поводом представљени Његовој Свјетлости тужби, да се пупилама она добра, која би требало, да им се у натури чувају и саме баштине неискључујући, без призренија и кад се налази, ко би малолетнима све то под јемством дочувати могао, на штету пупиле продају, желећи Његова Свјетлост да се у напредак оваковим злоупотребленијама пупилама штета не прачинава, благоволела је под јучерашњим № 2368 препоручити Совјету, да он циркуларом својим објави, да у напредак ни срезске старјешине ни Магистрати, ништа од пупиларни ствари не продају, док о њима најпре велики суд не извјесте, и шта ће од они продати, од овог одобрење не добију.

Само Магистратима.

Објављујући Совјет ово Магистрату, препоручује му да он исту наредбу објави и свима старешинама срезским окружија свога пославши свакому копију овога циркулара и препоручивши им да се високчајше уредбе ове у смотренију пупила издане точнијеше придржавају имајући се и он сам по истој у напредак управљати.

Само Великом Суду.

Совјет је ово под данашњим Магистратима а посредством ових и свима срезским старјешинама циркулирао, у исто

време објављујући великому суду да ће његова у смотренију уредбе ово дужност бити ни у каквом догађају недозволити баштине пупиларне продавати, нити дозволити и од осталог имања оно продавати, што квару неподлежи, а налази се ко, ко би под јемством то малолетницима дочувати могао.

№ 2527.
3. Августа 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Његова Светлост Милостивјејши Господар и Кнез наш добивши извјестије, да мајстори: дунђери и цинцари и гоге, вообшче, који по отечеству нашему раде, чиракe своје у калфе, а калфе у мајсторе пишу, и тим начином неправедно надница своје наплаћују, које се на велику штету клони, оному кому они што раде и желећи ово злоупотребленије нико укинути, благоволело је под 3 тек. № 2385 рјешити, да се мајстори: и дунђери и цинцари гоге, по свим паланкама уједначе с платом надница, да не би се ни мајсторима оним што на правитељственим зданијама раде, криво видило, мислећи, да могу у другим паланкама на грађевинама приватних људи већу плату имати, по чему и определио је за све вообшче у Србији мајсторе надницу и то следујућим начином:

1. Мајсторима да се плаћа надница по 5, 5½, 6 и 6½ гроша чаршиски, будући да између мајстора има бољи од бољега и гори од горега;
2. Калфама по 4½ гроша и
3. Чирацима по 3½ гроша.

Учинивши Његова Светлост ово опредјеленије, благоволела је препоручити Совјету, да он посредством магистрата обнародовати даде предиложену одредбу надница, имајући

настојити, да људи неби више преко овог уређенија плаћали мајсторима.

Које Совјет сообшчавајући магистрату препоручује му, да наредбу ову по окружију свом обнародовавши настоји, да би се она свуда завела, и у цјелости својој хранила.

№ 2543.
4. Августа 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима окружним Магистратима.

Његова Свјетлост Милостивијејши Књаз и Господар наш, извјестивши Совјет, да је дјела досадашње војено-полицајне канцеларије, војена и комисаријатска раздјелио, и под руковођеније војена, шефу регуларног воинства полковнику Илији Х. Милутиновићу, а комесаријатска главному војеному комисару полковнику Георгију Протићу предао, високајшим предписанијем својим од 9 т. м. В.№. 2806 благоволео му је препоручити, да он ово разделеније свима надлежателствама посредством циркулара обзнани, како ћеду се и она у будуће по дјелима која коме надлеже, односити знати.

Сообшчавајући Совјет ово високајше разделење магистрату, препоручујему, да он исто у свом окружију свима старјешинама обзнани, кому надлеже односити се.

№ 2883.
10 Септемврија 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Из призренија тога, што се је двогодишњим искуством доказало, да су старјешине срјеске, који су по високајшем Указу од 11. Новемврија 1836 г. № 4515 и своје срезске дужности отправљали, и у Магистрату заседавати морали, дужности старјешине срезског пренебрегавали, не могући и у магистрату находити се и среза свој у исто време надгледати, Његова Свјетлост Милостивијејши Господар и Књаз наш нашао је за добро, рјешити, да од сада срезске старјешине у магистратима више но заседавају, него да се само оним дужностима занимају, које су им у надпису I. од члена 1 до 21 печатаног указа од 10 Новемврија 1836 године № 4515 предписане.

Дале, из призренија тога, што су неки магистрати и старјешине досад кметове буди за какову кривицу судили, апсили и тјелесно казнили, нашла се Његова Свјетлост такођер побуђена, обичај тај укинути, тим више што се кметови имају сматрати за первоначалну власт народа, којој су више власти дужне неко уваженије давати, ако смо ради да нам кметови, као непосредствена народу власт, народом самим почитовани буду. По тому дакле Његова Свјетлост благоволела

је рјешити да одсада кметови тјелесној казни неподлеже. У кривичним или у догађајима пренебреженија дужности ниме, или буди каквим преступленијама, да буде срезског старјешине дужност, у смотреню кривице кмета, достаточно исследованије учинити, и таково магистрату слати, који ће према обстојатељству или даљи испит о том предузимати, или на изсљедованије срезског старјешине, пресуду изрицати. На овакову пресуду неима власти ни Магистрат у дејство приводити пре, него што цјелу ствар заједно са својим мнењијем великому суду поднесе, от кога одговор да очекује и по њему да поступа. Суд велики пак рјешаваћ' ће такове пресуде, и слат' ће ји надлежному Магистрату на извршеније онда само, ако казн за учињену кривицу већа не испадне от лишенија кмета свога званија и плаћања какве новчане накнаде и десетодневног аиса. Ако ли поред тога и већу какву казн буде заслужно, као н. пр. робију и т. д. то да свагда пресуду своју са свима актама Совјету шаље, који ће као и у осталима злочинственима дјелима поступити. У осталом, догодили се, да кмет каково злочинство учини, остаје и старјешини и магистрату право, с' њиме као и са сваким другим злочинцем поступати, јер Књажеско намјерније, да се с' кметовима само у мањима погрјешкама друкчије поступа него с' другима кривцима.

Надајући се Његова Светлост да ћемо овим начином и удалити штету, која се је правителственој служби причињавала, што су старјешине срезске заједавали у магистратима и пренебрегавали своје сопствене полске дужности; и обезбједити личност кметова от самовластног апшења и боја, у исто време благовољела је препоручити Совјету, да он указ овај свима надлежателствама србским циркуларом с тим налогом сообшчи, да се срјеске старјешине, који су дојако у магистратима заједавали у своје срезове врате и предписане дужности овоје точно отправљају, а у смотренију поступања с' окривљепим кметовима, да се овога Указа придржавају.

Објављујући Совјет височајши Указ овај магистрату, препоручује му, да га он посредством старјешина срезски по цјелом окружију свом обнародовати даде, у исто време и он и срезске старјешине исти Указ најточније испуњавати имајући.

№ 3511.
7. Нојемврија 1838 год.
у Крагујевцу.

ЦИРКУЛАР СОВЈЕТА

свима Магистратима.

Да неби правителствена каса, а тако и общества штету трпила, тим што неки ц. к. поданици держе дућане, меане, и пр. а никаква трошка варошког нити акциса меанског плаћају, Његова Свјетлост, Милостивјејши Господар и Књаз наш нашао је за добро, да они који меане и дућане ц. к. поданицима под кирију дају, како варошке трошкове тако и каси данак, спадајући на људе, у дућанима њиним седеће, плаћати морају, и то да надлежни кмет, сваком таковом притјажателу дућана и меане, закаже и слѣдством овог да ји опомене да они сву ову подат у кирију урачуне и ако не желе имати штету, да толику кирију од њи наплаћују.

Издавши Његова Свјетлост уредбу ову под 11-тим тек. В № 3590 благоволела је Совјету препоручити, да он циркуларом својим ово свима магистратима сообшчи, и препоручи им да по истому точнејше поступају, а у исто време и то наложи им, да они сваког мјесеца дана по приложеном овдје формулару списак страни поданика у окружију њином налазећи се, на преглед шиљу Совету.

По овому дакле, и препоручује Совјет магистрату, да он средством кметова по свим мјестама, окружија свог где се такови страни налазе који меане дућане и пр. под кирију

држе обзнанити даде да ће газде исти дућана и меана за кирајџије, како варошке трошкове тако и каси данак плаћати, и да то у кирију урачуне, а к тому да Магистрат, као што је горе наведено сваког месеца списак страних поданика у окружију свом наодећи се Совјету шиље.

№ 3558.
13. Нојемврија 1838 год.
у Крагујевцу.

НАШЕМУ СОВЈЕТУ.

У уставу, читаном 12. Февруарија у Бјеограду на Кале-мејдану, није записано било ништа за скупштину, оће ли унапредак бивати, или неће. Питање је сљедовало и високајши дворови, који су наш устав исти даровали, Всемилостивијеше одобрили су, да се она, ако и није уметнута у устав, по старому обичају, кад год потреба ове признана буде, сазиње. О овоме дакле, као о додатку, к уставу принадлежеће му, извјештавамо Совјет.

№ 875.
18. Марта 1839.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

По заповјести књажеској,
Паун Јанковић,
ДИРЕК. КЊАЖЕСКЕ И ПОПЕЧИТЕЉСТВА ИНОСТРАНИХ ДЈЕЛА КАНЦЕЛАРИЈЕ.

ОТРЕЧЕНИЈЕ

совјету књажества србског свима началствама, духовенству и цјеломе народу србскому.

Будући да ми слабост изнуренога многогодишњим трудовима мојим, поднешеном у управлању народа Србскога, здравља мога, недопушта више продужити управленије над њиме, ја сам се рјешно отрећи се добровољно достојинства Кназа Србског, и заклетве на ово положене, и отричем се торжествено сада за свагда како достојинства тога, тако и заклетве, на ползу старијега сина мога Милана, који је, по Султанским Хатишерифима, дарованним народу Србском вообще, и берату, всемилостивијеше мени воособ даному, закони мој и књажескога у Србији достојинства наследник.

Како су ми пак необходимо нуждни одмор и успокојеније, после толикогодишњи трудова моји, ја излазим из Србије на свагда, и односим у срцу моме то једино утјешеније што ју, обезбеђену правама и преимуществама, и осјењену силним покровитељством, остављам у миру, поредку, слоги и задовољству.

За удостовјереније, да је отреченије ово с' мојом правом вољом написано, објављујем то, да је син мој млађи Мијајло, по заповјести мојој, име и презиме моје, будући сам писати незнам, подписао, и печат мој ударио на њему.

Дано у Бјеограду 1 Јунија 1839 год.

М. П. МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ,
КЊАЗ СРБСКИ.

УСТУПЛЕНИЈЕ

насљеднику књажества србског, старијему љубезному сину мојему, Господару Милану М. Обреновићу.

Здравље моје, разстројено толикогодишњим трудовима управљања мога народом Србским, побудило ме је отрећи се Књажеског Достојинства и предати таково вама, на основанију високајши Султански Хатишерифа и Берата всемилостивијеше народу Србскому и мени дарованих, као што сам то данас и учинио издавијем на Совјет Књажества Србског, начаничества, духовенство и цјели народ Србски, рјешителнога отречанија мога.

О овоме дакле у извјестност Вас постављајући и достојинство добровољно уступајемо мноме Вам честитајући, дајем вам благослов мој родитељски, с' топлим молитвама к свемогућему, да Вас он небеснои својом премудростију руководи, како ће те љубав народа, којега постајете поглаваром и којега благостојаније увјек треба да вам на срдцу лежи, придобити праведне благослове његове са свију страна слушати, Отцем Отечества и сином Отца небеснога назвати се моћи, на радост и утјеху родитеља Вашег, који Вам је уживање свију земни и небесни блага из свег срдца и крјепости душевне желио и жели.

Дано у Бјеограду 1. Јунија 1839 год.

КЊАЗ
(М. П.) МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ.

По књажеској заповјести,
ПРЕДСТАВНИК, КАВАЉЕР,
Авраам Петронијевић с. р.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

У смотренију предложенија попечителства финансије от 10. тек. № 553 Совјету књажества Србског поднешеног, содржавајућег начин, како би се добра правителствена, која би у процес пала, бранити могла, намјесничество књажеског достоинства согласившисе са Совјетом, одобрило је исто предложеније, с тим само примјечанијем, да се и онај тражбени предмет, који по расмотренију попечитеља правосудија у договору са остала два попечитеља увиди се очевидно и неоспоримо да је оног, који га тражи, надлежному суду окружному преда на расмотрење, и у том случају да казначеј окружни по налогу и наставленију попечителства финансије има изићи пред суд, и права правителствена бранити. Одобреније горереченог предложенија саобшчено је попечителству финансије ради званичног свог у том управленија и употребленија.

ВЊ 118.
20 Јунија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОИНСТВА

Представник књажески,
попечитељ иностраних дјела
и кавалер,
Авраам Петронијевић.

Председатељ Совјета,
генерал-мајор,
и кавалер,
Јеврем Обреновић.

Член Совјета,
полковник,
Тома Вучић-Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Согласивши се Намјесничество с предложенијем Совјета од 21. пр. Јунија № 800 у томе учињеном, да се сајбијама на туђој земли имајућим бине, кад би се земља такова продавала, на одкуп исте земље преимучествено право даде, и само онда се такова земља другом продати може, ако је сајбија бине неби хтео или неби могао одкупити, у кои последњем случају, да нови купац неможе више кирије на земљу исту тражити, нег што је продавац узимао, — учинило је преко попечитељства правосудија наредбу, да се ово опредјеленије у дјејство приведе и дотле силу своју има, док закони не буду изашли; о чему се Совјет овим извјешчава.

В № 175
3 Јулија 1839 год.
у Бјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

Представник књажески, попечитељ иностраних дјела, кавалер,
Аврам Петронијевић

Председатељ совјета генерал-мајор кавалер
Јеврем Обреновић

Член Совјета, полковник,
Тома Вучић Перишић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Рјешеније Совјета под 22 Априлија о. г. № 313 у смотрењу непредузимања тужби противу власти и старјешина, који су пре устава кога били или апсили, попечитељству правосудија издано, уважило је Намјестничество Књажеског достојанства како год и мњеније Совјета што је одобрило, да се и посљедованија исти поступака у призрјеније не узимају, као што би попечитељство правосудија било мњенија, будући би се тим судови у такове послове упустили, с којима неби могли на крај изићи, нити изнаћи, коме је правда, коме ли кривда учињена, по томе, што су власти и старјешине имале право онда казнити не само оне, који су јим се криви видили, но и оне, на којима је само подозрјеније каково било.

Овако согласивши се намјесничество са горенизложеним мњенијем Совјета препоручило је попечитељству правосудија, да се по истом у нуждним догађајима управља, а Совјет о томе овим извјешчава, с тим примјечанијем, да се намјестничеству додатак Совјета, „да се исто јошт и данас случавати мора“ невиди тако основним бити, да би се одобрити могао.

В № 379
13 Јулија 1839 год.
у Бјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

Књажески представник попечитељ иностраних дјела, кавалер,
Аврам Петронијевић

Председатељ совјета, генерал-мајор, кавалер,
Јеврем Обреновић

Член совјета, полковник
Тома Вучић Перишић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Намјестничество Књажеског Достојинства одобрава мњеније Совјета, под 17. тек. № 1031 сообшченому, да се по предложенију попечитељства финансије, сви ђумруци за правителство задрже, и у напредак више не дају под аренду, као што је то са њекима досад чињено.

Сходно дакле одредби овој, препоручило је оно Попечитељству финансије, да му лица за ђумрукције за сад за линију од мокре Горе до Дрине представи, а кад рок за арендирања оних од Мокре Горе до Вукање извђе, онда да и за она мјеста тако поступи.

В № 527.
26. Јулија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА:

Представник књажески попечитељ иностраних дјела, кавалер,
Аврам Петронијевић

Предсједатељ совјета генерал-мајор кавалер
Јеврем Обреновић

Член Совјета, полковник
Тома Вучић Перишић

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Из писма Совјета Књажества Србског от 18 тек. № 1099 видило је Намјестничество Књажеског достојанства, из који побуђенија Совјет налази за добро, да се плацеви Турски, заоставши без сајбије а тако и друге земље, ако се гдје нађу без сајбије, мјестним црквама даду.

Намјестничество узевши предмет овај, као и побуђенија Совјета у расужденије, саглашава се с мњенијем совјета у толико, да се само вакупске земље, припадлежеће џамији којој, уступе мјестним црквама, а за проче земље, заоставше без сајбија, Намјестничество остаје при пређашњему својему мњенију, да такове земље правитељству припадну, по тому, што је за благостојаније Србије не само поједино общество, но цјели народ дјејствовао, и што ће с таковим без сајбије заоставшим земљама правитељство инак по своме благонахожденију на ползу общчу расположенија чинити моћи. С овим ако се Совјет саглашава, да изволи о том изјестити Намјестничество ради даљег употребленија.

В № 523
27 Јулија 1839 год.
у Бјеограду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈАНСТВА

Представник књажески и попечитељ иностраних дјела кавалер,
Аврам Петронијевић

Предсједатељ совјета, генерал-мајор, кавалер,
Јеврем Обреновић

Член совјета, полковник
Тома Вучић Перишић

Намјестничеству

Из одговора намјестничества књажеског достојанства от 27 пр. м. № 523 на представленије Совјета од 18 пр. м. № 1099 касателно плацева Турски, заоставши без сајбија, видио је Совјет из ког узрока Намјестничество је мњенија, да се само вакупске земље принадлежеће намији којој, уступе мјестним црквама, а проче земље заоставше без сајбија, да припадну правитељственим добрама.

Совјет у држаном данашњем засједанију узевши предмет овај у расужденије, приступа к мњенију Намјесничества, т. ј. да се вакупске земље уступе црквама, а остале без сајбија налазеће се да правитељству припадну, и представла то намјестничеству ради далег употребленија.

№ 1255
4 Августа 1839 год.
у Београду.

За предсједателя,
вице-предсједатель совјета
Стојан Симић с. р.

Главни секретар
совјета мајор,
Стефан Марковић с. р.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 1. Августа т. г. № 1202 состојеће се у томе, да се Уредба, издана под 7. Марта 1836. год. А. № 481. и под 10. Јулија тек. год. В. № 372. обновљена у призренију примања страних поданика у службу Правителственну, само относи на оне стране поданика, који би хтјели у службу политическу примљени бити, по тому да се Професори и Учитељи воошиче, Доктори, Инжинири, и разни Художници, примају у службу без одпуста, па и од ови кад би који временом зажелио или понуђен био да у службу политическу пређе, да мора отпуст од подаништва Правителства свог изискати. Намјестничество Књажеског Достојинства уважило је, и у слѣдству тога објавило рјешеније Совјета Попечителству Просвјешченија.

О предизложеном рјешенију извјешчена су и проча Попечителства ради званичног знања.

В. № 693.
8. Августа 1839. год.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески и попечитељ иностранах дјела,
кавалер
Аврам Петронијевић.

Предсједатель Совјета,
генерал-мајор,
кавалер
Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
полковник
Тома Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 20. тек. № 1387. да се лекарима Карантинским, кад при купању стоке, кроз Карантин проћи имајуће, присуствују, дијурна из три цв. од трговаца, стоке наплаћује, уваживши, издало је Намјестничество надлежному Попечителству Указ о томе ради званичног употребленија.

В. № 896.
26. Августа 1839. год.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески, попечитељ иностраних дјела, кавалер
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета, генерал-мајор кавалер
Јефрем Обреновић.

Член Совјета, полковник
Тома Вучић Перишић.

УКАЗ

попечителству финансије.

Имајући у виду, да треба да се трговина сваким возможним начином споспјешествује, као и то, да би се жителима Отечества нашег, поудаљенијим од вароши, учинило олакшање у набављању потребни им ствари, тиме, кад би се и по селима дућани отворили, чим би се истина штета трговини варошана наносила, ничим мање немогући отварање дућана по селима по све забранити, почем је по сили благотворнога Устава Земаљског свободно свакому водити трговину, Намјестничество Књажеског Дојинства у согласију са Совјетом Књажества Србског, дозвољава да се у сваком селу само по један дућан ради најнужнији ствари за сељане отвори, но да не би се ови дућани умножили на штету трговине варошана, рјешило је да онај, који отвори дућан у селу, за исти буде дужан аренду годишњу од 50 талира плаћати села тога општини, која ће приход овај на благоугодна заведенија своја употребити.

Рјешеније ово Намјестничество Указом настојећим саобштава попечителству ради званичног знања и употребљења.

В. №. 1077.
6. Септемврија 1839.
у Београду.

НАМЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески и попечитељ иностраних дјела, кавалер
Аврам Петронијевић.

Председатељ Совјета, генерал-мајор кавалер
Јефрем Обреновић.

Член Совјета, полковник
Тома Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета под 6. тек. № 1200. сообшчено нам, да се 2000 талира опредјели за издржаваље младића, који се пошиљу у земље стране на воспитаније, ми смо одобрили и у смислу том нуждну препоруку попечительству просвјешчеија издали.

В № 1083.
16. Септемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник княжески попечитељ иностраних дјела, кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета генерал-мајор, кавалер,
Јеврем Обреновић.

Член Совјета, полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета од 24. тек. № 1154. да се и при рачанском, љубовијском и мокрогорском карантину допусти, да и приватни могу, као и при осталим карантинима, меане држати, и карантинисте при свим карантинима не само да могу из које јим драго меане, него и из вароши или села за новце или на поклон потребе своје набављати, а правительствене меане како при горе означеним од идућег Дмитрова дне, тако и при осталим карантинима да се под аренду даду под условијем, да и свакому поред њи меану држати слободно, буде, одобрили смо и попечительству надлежному подобателни налог издали.

В № 1173.
17. Септемврија 1839.
у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник княжески, Попечитељ иностраних дјела, Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета, Генерал-мајор, Кавалер
Јефрем Обреновић.

Член Совјета, Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Рјешеније Совјета под 7. тек. № 1288, сообшчено нам, да у напредак меанције неплаћају аренде него само аксиз на ниће по опредјеленију обшшина, којима приход тај припадлежи, ми смо уважили, и сходно томе нуждну препоруку попечителству внутрени дјела издали.

В № 1179.
18. Септемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник княжески,
Попечитељ иностраних дјела,
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета
Генерал-мајор,
Кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

НАМЕСТНИЧЕСТВО КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА

Са согласијем Совјета.

Будући да је, са установленијем лицеума у Књажеству Србском, како число професора, тако и учеће се младежи умножено, то, које доброг поредка ради у школама лицеума и гимназије, и пропстичућег отуда болег успјеха налазећи се у њима ученика, које пак и ради удобнијег полицајног надзирања над истима опредељавамо сљедујућу уредбу:

1., Да се лицеум, као виша, и свезе и сношенија никаквог са гимназијалним неимајућа школа од гимназије, одјели, и свако заведеније за себе, своје одјелено управленије да има.

2., Да се управленије ово у лицеуму вовјери једном од намјештени професора, но тако, да се сваке године другом професору на измену, илити оном истом по међусобном договору исто управленије вовјерава, који ће за време свога управленија име ректора носити; а у гимназији да се управленије гимназије најстаријему професору исте вовјери, који ће име директора носити, и постојан у свом управленију остати.

3., Да професори једног или другог заведенија, своје договоре и совјетовања, под предсједаницијем свога управитеља држе.

4., Да се како лицеум, тако и гимназија особитим сопственим печатима снабдје, к' употребленију како у разним сношенијама једног или другог заведенија, тако и на свидјетељства школска, која ради уреднијег издавања да се (обрасце) печатати даду. Како печати, тако и ови образци да се при управитељу налазе.

5., Да се свакому овому заведенију по три протокола даду: 1. за списак ученика, 2. за класификације, а 3., за дјеловодство који такође да се при управитељима заведенија задржавају.

6., Да се ради школске полиције за оба ова заведенија, један настојник одреди и намјести с месечном платом од 5—6 талира, који ће у школском зданију, ради чувања истог обитавати. Дужност ће његова бити, и тајно и јавно на поведеније ученика мотрити, и пазити, да се ученици по сокаци, механама и кафанама ноћу или дану не скитају; такове управитељу објављивати; кази (апс) извршивати, школске ствари у поредку и сохраненију држати, над фамилијазима бдити и њи на дужност опомињати; дрва за огрев у контроли са управитељем куповати; плату фамилијаску од ученика купити; каталог одсуствујући и болесни ученика држати, штету у школи учињену, од онога који ју је учинио наплатити; кореспоненције и рапорте школске и управитеља експедирати. По тому треба да је добар, поштен и у нечему писмен човек.

В № 1520.
9. Октомврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески
Предсједатељ Совјета,
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Член Совјета
Попечитељ иностраних дјела,
Кавалер,
Јефрем Обреновић

Генерал-мајор,
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Са мњенијем Совјета под 20. тек. № 1826 изјављеним нам, да се приход од мандре, који је на овце по пољу пасеће, досад ђумрук бјеоградски узимао, обштинама уступи, да она села и мјеста, на чијем атару овце пасу, исти уживају, ми смо се сагласили и надлежна попечитељства о том извјестили.

В № 1699
24. Октомврија 1839
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески
попечитељ иностраних дјела,
кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета
генерал-мајор
кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

Мненије Совјета под 25. тек. № 1840 изјављено у призренију том, да правителство полиц-мајстора и секретара полиције вароши београдске поставља и плаћа, а општани речене вароши да се оставља, да она 3 лица за примирителни суд, и два нижа полицаја с осталим персоналом сама избира и плаћа, одобривши, соопшчили смо попечитељствама внутрени дјела и правосудија исто одобреније ради званичног употребленија.

В № 1742
28. Октомврија 1839
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески попечитељ иностраних дјела, кавалер,
Аврам Петронијевић.

Председатељ Совјета генерал-мајор, кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета, полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

У одговору на писмо Совјета от 23 пр. мес. № 2102. У призрјенију поданог свог мненије за земље оне у окружију ужичком, подрвиском и шабачком, које су привремено правителствене, почем од Турака нити правитељствол нити приватним људма откупљене нису, да људи, држећи и обработавајући такове земље, имају давати десетак од њи правитељству донде, докле год ји од Турака не одкупе, а да могу они који нећеју десетак да дају, исте земље оставити, и да они, који ји сада обработавају, ако ји неузмогну купити, имају ји уступити другому, који ји купити може. Намјестничество књажеског Достојанства, јавља, да је мненије Совјета уважило, и да је још пређе обзнањено Турцима, да земље своје продају, а нашима, да ће попечитељство финансије предизложено рјешеније саопштити.

В № 2141
1. Декемврија 1839
у Београду.

НАМЈЕСНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажески, Попечитељ иностраних дјела, кавалер.
Авр. Петронијевић.

Председатељ Совјета, генерал-мајор, Кавалер,
Јеврем Обреновић,

Член Совјета, Полковник,
Т. Вучић Перишић.

НАМЈЕСНИЧЕСТВУ.

Са високим писмом намјесничества од 10. т. м. В № 1977, послато Совјету изложеније Попечитељства финансије од 7. т. м. П № 1213 касателно правителственн плацева, узевши Совјет у државном данас засједанију свом у расуђење, извјештава, да он остаје при првом свом у сагласију са намјесничеством у том смотренију изданом рјешенију, т. ј. да сви плацеви на обштинској земљи лежећи, остану обштински; вакупски да буду црквени; а само они плацеви турски, који су имали кадгод свога сајбију, по сада су без таквог остали, да припадну правитељству. И тако на учињена попечителством финанције три питања, рјешава се у смотренију плацева обштински и правитељствени во обште овим: 1., да плацеви како шабачки, тако и по другим мјестима, ако су обштински, припадну на ползу обштина, а узети за ове новци, да употребљују обштине, по изданој о томе уредби, на обшту вину ползу, као и остале обштинске приходе; плацеве пак правителствене, да продаје правитељство на ползу касе правитељствене. Ово се разуміе како о плацевима оним, који су дојако заузети, тако и о оним, који се у напредак давали буду, с тим додатком, да се у наплаћиваању ови и други плацева како од стране обштини тако и од стране правитељства не прелази преко цјене оне, коју је правитељство, пре двје године одредило, т. ј. на плацеве прве класе, по 3 талира, на плацеве друге класе по 2 и на плацеве 3, класе по 1 талир на фат, и то само с лица. Ако би пак које обштине хотјеле и мањом цјеном наплаћивати своје плацеве, то им стоји на вољу, само већу цјену од горепоменуте да не

могу ударити. Што се пак тиче плацева вакупски, црквама припадлежећи, ови да се за сада не продају, но само на ползу цркви под кирију да се дају. Из ове уредбе Совјет је мнјенија, да се изузму плацеви бјеоградски изван шанца, лежећи и о овим да се друга сходна уредба изда.

Које рјешеније своје има Совјет чест намјесничеству с попраћенијем акта, ради високог согласија и даљег употребленија поднети.

№ 2052.
29. Новембра 1839.
у Бјеограду.

Совјету књажества Српског.

Рјешеније Совјета, учињено на питање попечитељства финанције от 7. Нојемврија № 1213. и нами под 29 и № 2052. сообштено, касателно плацева обштински и правитељствени, ми смо уважили, и о том попечитељство финанције увједомили.

В № 2202.
5. Декемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЛИНСТВА:

Представник књажески,
Попечитељ иностраних дјела
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета
Генерал-мајор,
Кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Уваживши рјешеније Совјета од 1. тек. № 2175. у призрјенију окружни и сресни начелника, да приликом премјештања свог у друго окружије или срез у напредак само по једног момка свог могу доводити, а остале да морају из оног окружија или среза, у који дођу, узимати намјестничество кнажеског достојинства саобшчило је исто попечитељству внутрени дјела ради званичног употребленија,

В № 2214.
9. Декеврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Предстaвник кнажески,
Попечитељ иностранн дјела,
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Председатељ Совјета,
Генерал-мајор,
Кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Као што нас је Совјет под тек. № 2201. извјестио, да је учитељу бандиста 400 талира годишње плате опредјелио, и ми смо согласивши се са истим опредјеленијем, попечитељства финансије и внутрени дјела о том извјестили ради њиног управленија.

В № 2258.
12. Декемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник кнажески,
Попечитељ иностранн дјела,
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Предсједатељ Совјета,
Генерал-мајор
Кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

СОВЈЕТУ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ.

Предложеније попечителства правосудија учињено Совјету да се суд београдски за неко време у два оделенија подјели, и за друго одјеленије да се са стране лица узму, како би се у оба у једно и исто време дјелати и рјешавати могло, и одобреко Совјетом, с додатком, да се овим страним лицама подвоз и квартир, и по свршетку дјела накнада учини због скупљег живлена у Београду и невременог прежјештања њиовог уваживши, намјестничество књажеског достојинства увједомило је о томе попеч. Правосудија ради званичног употребленија.

В № 2299.
31. Декемврија 1839.
у Бјеограду.

НАМЈЕСТНИЦИ КЊАЖЕСКОГ ДОСТОЈИНСТВА:

Представник књажеске,
Попечитељ иностраних дјела,
Кавалер,
Аврам Петронијевић.

Председатељ Совјета,
Генерал-мајор,
Кавалер,
Јефрем Обреновић.

Член Совјета,
Полковник,
Т. Вучић Перишић.

УКАЗ

Уверивши се из више прилика и обстојатељства, да је необходимо нуждно, да централно правленије у Београду обитава, ја сам, соображавајући се с потребама правитељственим, основаним на тежењу к возвишенију благостојанија народног нашко за добро закључити, да се централно правленије из Крагујевца у Београд премести, и потому издајући указ овај у смислу том, препоручујем, да сва централна надлежателства, осим казначејства и апелационог суда, која ће до другог определенија мога у Крагујевцу остати, одма селити се почну, како ће што скорије моћи у Београд приспети; имајући свако надлежателство после свога преселенија у Београд циркулирати њему подведомственим властима, да ће у напредак у Београду дејствовати и све кореспонденције и сношенија власти с централним правленијем да се од оног дана у Београд адресирају.

В№ 454.
25. Априлија 1841.
у Крагујевцу.

МИХАИЛ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

Привр. член Совјета,
управљајући књажеске канцеларије
подполковник и кавалер
Теодор Ербез с. р.

попечитељству финансије.

Под данашњим издао сам указ о премештенију у Београд централног правленија.

Саобштавајући попечитељству Финансије један оригинални ексемплар истог указа, препоручујем му, да га оно, у колико се истина њега односи у извршеније привреде.

Вх 454
25 Априлија 1841.
у Крагујевцу.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЕЛИЛИСМО И ОПРЕДЕЉУЈЕМО

ПРОПИС

ЧИНОВНИЦИМА ТИПОГРАФИЈЕ КЊАЖЕСТВА СРБСКОГ

1

Инспектору Типографије.

Инспектор или надзиратељ типографије јест први чиновник и старјешина овога заведенија правитељственог. Он је дужан.

1.) Старати се о тому, да важно ово с млогим жертвама и великим трошком набављено, и свима потребама довољно снабдјевено народно сокровишче чува и у цјелости својој непрестано обдржава, како би оно предпостављеној цјели соотвјетствовати могло. На тај конац дужан ће он бити.

2.) Сочинити нов и совршени инвентар свију како к књигопечатњи, тако и словоливници принадлежећи ствари, орудија (инштрумента) и машина, као налазећи се штемпла, матрица, саливени слова, печатни машина, (пресова) папирни тискова, к словослагању, печатању, рјезању и ливању слова, принадлежећи орудија и потреба, од највеће до најмање ствари. Исто тако точно и подобро списати ваља сав у готовости материјал, као што је артија, (по свима струкама качества и количества њеног), регулус или олово за ливање слова, челик и гвожђе за резање слова и грађење инштрумента, различне боје, туткало, туш, олај и т. д. Напосљедак пописати се точно имају све типографији принадлежеће и у готовности за сад сушчествујуће школске, црквене и грађанске књиге, везане и невезане, с придатим примјечанијем, колико је од

које струке речени књига до сад продано, јесули новци за све наплаћени, има ли од разаслати књига још не исплаћена дуга, гди ли се и код кога још непродани књига типографически на остави или у комисији налази? — Све све к типографији принадлежеће ствари, орудија, материјали, готове, књиге и т. д. морају се са сваком могућном точностју и извјестностију процјенити, да би се знати могло, колики капитал у народном овом заведенију при садашњем стању његовом уложен лежи, па да би се по томе знати могло, какови се и колики приходи од истог заведенија, у сравненију и размјери остали подобни заведенија (јавни и приватни) справедљиво очекивати могу.

3.) Брижљиво мотрити и настојавати, да се никаква од речени типографически ствари не изгуби, или због чије немарности и не пажње покварі или упропасти; и ако би се таково што догодило, нек од онога, који је тому крив, довољну накнаду узме. Вообшче Иншпектор за цело имање типографије јемствује, тога ради нек од свију они ствари, које се фактору, и сецерима и трукерима на употребленије повјеравају, од времена на време точан рачун изискује.

4.) Иншпектор је дужан прилежно и непрестано мотрити, да сви остали чиновници и служитељи типографије дужности своје точно, совјестно и у прописано време отправљају, и да се вообшче у цјелој типографији пристојни ред свагда храни и обдржава.

5.) Он ваља да настоји, колико је више могуће, да не само Типографија сама себе садржавати може, но да и колики толики интерес на умножене до сад у њу капитале доноси.

6.) Никакво дјело не треба он без дозволења надлежне цензуре да у печатњу прими. Пошто пак ово допуштење даде, онда ће цјену фактор са споразумјенијем и под непосредственим надзиранијем Иншпектора одредити.

7.) Иншпектор ће као ревностни старјешина и домаћин типографије старати се, да нуждне за печатање материјале,

нарочито артију, ако је икако могућно, из прве руке најмањом и најпристојнијом цјеном набавља, како би се књиге и каньом цјеном печатати, и лакше по школама и осталом народу распродавати могле.

8.) Он је дужан потребне за типографију служитеље, као сецере, трукере и остале помоћнике сам набављати, пристојне им плате по размјери послова одређивати; излишне и непотребне као и зло владајуће се ниже служитеље у договору с фактором из службе одпуштати, за више пак служитеље и чиновнике, као словорезца, фактора, кореткора и т. д. у смотренију питања или одпуштања њиховог свагда од попечитељства просвјешченија совјет и одобреније поискавати.

9.) Иншпектор ће како с цјелим имањем типографије тако и са свима приходима и расходима типографије руковати, касу типографијску при себи држати, чиновнике и служитеље типографиске исплаћивати, нуждне к обдржавању заведенија овог потребе, као дрва за огрев, ћумур за словоливницу и т. д. благовремено и најпристојнијом цјеном набављати, о свему овоме точне и совјестне рачуне водити и такове по свршетку сваке године попечитељству просвјешченија на развићеније подносити.

II

Коректору Типографије.

Дужност коректора при Типографији Књажества Србије биће:

1.) Сваку књигу и свако сочиненије, било оно од ког му драго рода и содржанија (са изјатијем црковни књига) табак по табак прегледати, и погрјешке тиша по правилама оне ортографије, која је код нас употребителна, точно исправљати, развје ако би сам сочинитељ из познати му довољни причина, и због недостатка опредељене и извјестне ортографије, нешто мало од речени общчи правила нашег правописанија одступао, а нарочно захтевао, да се иста изјатија,

која се у рукопису његовом налазе, при печатању задрже и употребе. Вообшче пак нек се постара и вниманије своје усугуби коректор, да се за чест типографије и намереању сходно употребленије печатајеми књига, никакве погрјешке, а особито знатније и грубије, које смисао наружују и измењују, у печатанијама нашима неувлаче и не подкрађују.

2.) Коректор ће дужан бити, корегирати књиге са сваком точностију и прилежанијем. Књиге оне, које се на рачун и корист типографије печатају, дажан ће бити бидава коригирати; за исправљање пак приватни књига и сочиненија бит ће му дозвољено са издатељем у призрјенију награде за труд његов погодити се, узимајући од табака по 4 цванцига; а од књиге важнијег садржанија и тежег формата највише по 1 талир од табака. Но ако би сочинитељ хтео сам, или преко кога другог своју књигу корегирати, то му стоји на вољи, но с том нарочитом дужностију, да се они свију прописа држати мора, који су за коректора определени.

III

Фактору Типографије.

Фактор типографије, као вештак и мајстор у делу типографическом, и као надзратељ над посленицима књигопечатње, обвезан је

1.) Бдити и настојавати непрестано, да се у внутрености књигопечатње и словоливнице пристојан поредак, тишина и у пословању нуждно прилежаније и вниманије обдржава. Несмје дакле нигда на дуже време од Типографије одсуствовати: но пазити да се како сецери и трукери, тако и ливчици у словоливници непресјечно у послу наласе, да послове своје чисто, тачно, исправно и у своје определено време одправљају, како ће и он о свему и у свако време одговор Инспектору дати моћи.

2.) Дужан је починатеља и невјеште посленике у дјелу, с којим се занимају, настављати поучавати, погрјешке њихове

исправљати, често ји од једног до другог обилазити и опомињати, да на посао свој внимају, чисто и исправно ји извршују. На тај конац мора он,

3.) Као предстојатељ и наставник послујући момчади, списати правила, по којима се сви дјелателни у внутрености Типографије управљати и владати имају, настојавати, да се ова правила точно набљудавају, преступнике ови, ако је кривица мала, сам укоравати и казнити; ако ли је пак кривица већа, с инспектором типографије у смотренију раздавајеми казни у споразумленију бити.

4.) Он је дужан цјену печатње за свако печатајемо дјело (узевши у призреније цјену артије, вид и величину формата и остале трошкове, типографическе) правично и точно опредјелити, такову инспектору поднети и у дневник свој, ако је издатељ књиге с цјеном задовољан, уредно увести, да би се по тому, пошто књига готова буде, у наплаћивању управљати могао.

5.) Факторова ће дужност бити, све ствари, које се у внутрености Типографије налазе, као машине, папирне пресове, орудија, штемпле, матрице, саливена слова и остале материјале под својим надзиранијем држати, у добром стању и цјелости хранити, за сваку најмању ситницу добар стојати, и при концу сваке године, кад се нов инвентар сачињавао буде, точан о свему рачун и отвјет инспектору типографије давати.

План,

К заведенију реда у типографији, по ком се служитељи исте, сирјеч словослагатељи (сецери) и печататељи (трукери) не месечно као до сад, но од комада или урађеног посла плаћати имају.

I. За сецере.

Сецовање или слагање слова плаћа се на иљаде писмена, содржавајући се у једном табаку, но цјена се ова мења по различноме виду и величини слова.

Иљада се рачуна обично по числу писмена п (п), које ће се после с числом врсти, налазећи се у једној колумни (страни), а ово последње с числом колумни једнога табака, умножити.

Ако при рачунању и исплаћивању једног табака при последњој иљади мање од 500 писмена недостаје (фали): то се она за пуну иљаду рачуна и узима; ако ли пак фали више од 500, онда се на то ништа не плаћа.

Будући се врло често догађа, да више сецера у једном делу радити морају: то се дјело треба једном сецеру; који је онда тако-зовоми Обрасцостроитељ (formathilder, metteur en pages). Остали сецери морају му само чисти сац (сложена пискена) предавати, и прву коректуру свог саца (који себи у рукопису назначе) извршити. Обрасцостроитељ је дужан другу коректуру и последњи преглед сам на себе примити.

При деленју или раздавању рукописа задржава обрасцостроитељ титуле, таблице и друге теже ствари за себе, к који сочиненију он више сорти писмена, дакле и више орманова потребује. Он сецује и предговоре, који му се као и сами текст (сочиненије) плаћају, ма да се и крупним словима слажу или мање врсти на једној страни содржавају.

Тако зовомо шпероване и дурхшисоване припада такође обрасцостроитељу, а тако и чистине (беле стране), које се у теченију дела догађају.

Чистине се онда само за пуне стране или колумне узимају, кад су с једне стране печатане.

При форматима на цјелом табаку плаћају се само колумне, које су испуњене, но колумна свршетка рачуни се као пуна.

Титуле се броје за пуну колумну.

Содржаније, Регистар и пренумеранти рачунају се, као и сваки други предмет, по иљадама, сматрајући при том на различије слова.

Ноте (примјечанија) плаћају се на иљаду по својству писмена, изброје се све врсте једног табака, число њихово одбије се од врсти текста, па што претече, рачуни се у примјечанија.

Титуле колумне и доњи пренос узимају се за врсту.

Сецеру од комада плаћа се сац на иљаду, о чему он рачун с обрасцостроитељем уговорити мора.

Плаћање на иљаду п или н јест сљедујуће:

1.) При србским словима.

Нонпарел (тако названа сорта писмена) од иљаде	8 кр. ср.
Петит, Гармонд, Цицеро	6 „ „
Мител (средња)	7 „ „
Терција	8 „ „

2) При славенским словима.

Гармонд, Цицеро — од иљаде	10 „ „
Мител	11 „ „
Терција	12 „ „
Текст	13 „ „

3.) При Њемачким, Француским и Латинским словима.

Нонпарел од иљаде	9 „ „
Петит, Гармонд	7 „ „
Цицеро	7 „ „
Мител	8 „ „
Терција	9 „ „

4.) При Грчким словима.

Петит, Гармонд, Цицеро — од иљаде	12 кр. ср.
Мител	13 „ „
Терција	14 „ „

5.) При Еврејским словима у Шпанском језику.

Петит Гармонд Цицеро	. . . . . 7 „ „

6.) При Еврејским словима Рабинског језика:

Петит Гармонд Цицеро	. . . . . 9 „ „

7.) При Еврејским стародревним словима.

Гармонд без точки	. . . . . 10 „ „
Гармонд с точкама без музике	. . . . . 18 „ „
Гармонд с точкама са музиком	. . . . . 19 „ „
Цицеро без точки	. . . . . 9 „ „
Цицеро с точкама без музике	. . . . . 16 „ „
Цицеро с точкама с музиком.	. . . . . 17 „ „
Мител без точки	. . . . . 10 „ „
Мител с точкама без музике.	. . . . . 18 „ „
Мител с точкама с музиком.	. . . . . 19 „ „

Образцостроитељ се за преламање сложени писмена једног табака плаћа:

За велики октав или кварт.	. . . . . 50 кр. ср.
За медијан.	. . . . . 40 „ „
За мали.	. . . . . 30 „ „
За велики фолио (на целом табаку)	. . . 24 „ „
За мали фолио.	. . . . . 20 „ „

Ако ли који сецер сам при каквом дјелу ради, плаћа му се то исто.

Оваково рачунање по числу писмена и може се само на трајуће словослагање при једној материји или једном предмету односити; но ако је слагање теже, т. ј. ако се више сорти писмена при том на изменице употребити има, онда се сецеру мора накнада дати, као што се математическо и табеларно слагање више цјенити мора.

У смотренију црковни књига, у којима се црвена слова догађају, која су обично час тежа час лакша за слагање, мора се сецер с фактором договорити, који ће с њим соразмерну о том цјену опредјелити.

II. За трукере (печатателе).

Трукерима се плаћа по числу табака, т. ј. рачунајући печатање с једне стране; ако ли се табак с обадве стране печата: то трукер броји дупловано число табака, или толико колико се пута табак печата.

Плаћање је при књигама сљедујуће:

За формат зовоми

Рojал од иљаде.	. . . . . 1 ф. 12 кр. ср.
Медијан.	. . . . . 1 ф. — „ „
Канцлај.	. . . . . — 50 „ „

При том се 3 знака или 750 табака плаћају као иљада, што је више од 500 табака, плаћа се као 3 знака, т. ј. као 750 табака. Ако ли је изданије књиге мање од 500, рачуни се као пуни 500.

Прелазили изданије дјела каквог иљаду; то се свака сљедујућа стотина рачуни и плаћа десетом части цјене од иљаде.

Случајни послови, под којим се именом сва друга дјела, кромје књига и протокола разумјевају, рачунају се и плаћају на стотине.

За прву стотину	. . . . . 20 кр. ср.
За сваку сљедујућу стотину.	. . . . . 5 „ „

Протоколи до изданија од иљаде ексемплара рачунају се као случајни послови: ако ли изданије превазилази иљаду онда се од иљаде плаћа:

Рojал.	. . . . . 1 ф. 6 кр. ср.
Медијан	. . . . . 1 ф. —
Канцлај	. . . . . — 50 „ „

При црковним књигама или другим пословима, који се

са две боје печатају, плаћа се трукеру од иладе, као и од мањег изданија 10 кр. више, него за само прио печатање.

По тому мора сваки сецер, код трукера пак тако зовоми пресмајстер свој собствени послени тевтер држати, у који послове своје по нумерама уводи, и на 8 дана пред истеченијем сваког месеца, добије он од фактора особиту печатану конту, на којој послове и заслугу своју, по горенизложеним цјенама записује, и за тим ји преда фактору, који ће рачуне прегледати, и предати ји инспектору, који ји на концу мјесеца исплаћује.

При писању рачуна смје сецер само оне табаке рачунити, од којих је прва коректура већ извађена: но при свем том, ако има много готовог сложеног предмета, може на ово по цјени слагања, штогод напред искати, да му се плати. Трукер несмје ништа друго ставити у рачун, развје оно, што је већ изштампано.

Будући се доста пути догађају послови, који су с толиком дангубом и тегобом скопчани, да се извјестна и постојана цјена никојим начином за њи опредјелити не може: то се у таковом случају цјена сумом неком одреди: онај, коме би се таково што на израђеније предало, добива на недељу 6 фор. ср.

У случају ако би се догодило, да који сецер или трукер, пребивајући овде под неким условима, не би имао с чим занимати се при типографији: то се такову за ово време плаћа 3 фор. сребра на недељу.

Сецер или трукер, коме се шегрт у помоћ даде, дужан је овога к прилежанију и добром реду поштравати. Шегрт ће овај пословати на рачун свога руководитеља, а руководитељ ће шегрту награду, која му се по времену учења и способности његовој одреди, издавати.

Шегрти су дужни Типографију чистити, воду за Типографију доносити, и зими фуруне ложити од чега га његов руководатељ не смје задржавати кад дође ред на њега; но при

том дужан га је опомињати, да послове ове понајвише пре и после часова за типографијски рад определени, извршује.

Сецер или трукер дужан је при својим пословима највећу тачност набљудавати, нити треба да мисли, да се при пословању и рачунању од комада смје рђаво радити, које без сумње прилежан, добар и совјестан послователь начинити неће; а напротив тога лењиви и непозорљиви послователь моћи ће се при рађењу и рачунању од комада доста пута на бољи пут, сирјеч пут прилежанија и точности довести и обратити; будући да штета она, која од рђавог рада његовог проистиче, само њега једног постићи може, а никога другог; јер оно што је рђаво урађено, он исти опет из нова радити и дангубити мора, а трукер је још преко тога и покварену хартију накнадити дужан.

Часови за посао, које сваки точно набљудавати има јесу:

Зими.

У јутру како сване, па по 12 сати по Европејски (до подне), а после подне од 1 и по до 7 сати.

Лети.

Од 6 сати у јутру, па до 11; а после подне од 1, па до 6 сати. Ако ли се пак нуждан какови и итан посао догоди, обвезан је сваки и изван ови часова, а и у саму недељу и светац радити.

1. Јулија 1841. год.
У Београду.

(М. П.) МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

За предсједателя
члан совјета,
полковник, кавалер
Милета Радојковић с. р.

Кнажески представник и попечитель
иностраних дјела, генерал-мајор
и кавалер,
Ђорђе Протић с. р.

Главни секретар совјета
Димитрије Исајловић с. р.

УКАЗ

попечитељству правосудија.

Будући је уклоњено препјатствије, због ког апелацијони суд са централним правленијем, с којим он у једном месту по гласу 30. точке Устава земаљског бити има, није у једно време овамо пресељен: то Указом настојећим препоручујем попечитељству правосудија, да оно учини о преселенију овамо апелационог суда нуждна расположенија.

В № 795.
9. Јулија 1841. год.
у Бјеограду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРБСКИ.

Княжески Представник и Попечитељ Иностр. дјела, генерал-мајор и кавољер
Ђорђе Протић.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

УРЕДБУ

О ПЕНЗИЈИ ЧИНОВНИКА.

1. Сваки чиновник, који је указом у коју год устројену службу с платом из правителствене касе постављен, учасник је права, да може, кад по смислу тачке 53 Устава из законог узрока из службе изступа, пензију добити.

2. Закони пак узрок, којим чиновник из службе с пензијом изступати може, или је:

а, опредјелено число година службе, или

б, слабост или болест, у коју је чиновник за време службе пао, и због које је тјелесно и душевно за даљу службу неспособним постао, или

в, године велике старости, с којим је и немоћ такова скопчана.

3. Касателно година службе правило се поставља, да ће само онај чиновник пензију добити, који је пуни десет година служио, па после из закони узрока из службе излази.

4. Године службе числе се од дана, у који је чиновник указом у службу као такови постављен.

Међутим и они чиновници, који су и пре сада постојећег земаљског устава по сили законе, онда којим год обичним актом објављене Књажевске власти у службу стали и с платом из пра-

вителствене касе служили, имају право на пензију, и за године службе оног времена.

5. Чиновник који није пуни десет година служио, а из узрока се слабости или болести, којом је за даљу службу неспособним постао, иште, да већ из службе изступи, неће му се, кад из ње буде излазио, никаква пензија, него само једногодишња плата, као што је имао, дати, и тим ће се од стране правителства за свагда намирити.

6. А сваком чиновнику, који је пуни четрдесет година уредно и добро служио, па иште, да из службе изступи, оће му се тај изступак одобрити, и онда ће му се пуна пензија колико му је последња годишња плата била, с тим дати, да је до своје смрти у миру ужива.

7. Године, које је чиновник изван службе, изступивши из ове на своје сопствено захтевање или због какве своје кривице по сили законе пресуде, провео, неће му се у године службе узети и причислити.

8. Премда сваки чиновник, који је више од десет година дана служио, има право на пензију, то ће се опет, кад који заиште, да се између десете и четрдесете године службе с пензијом из ове одпусти, строго гледати, не само на године вјека му и службе него и на душевну његову силу и тјелесну снагу.

9. Зато ће се само онај чиновник, који је пуни десет или више од десет година добро служио и у служби тјелесно или душевно тако изнемогао и ослабио, да није никако више за даљу службу способан, с пензијом, коју буде по службе годинама заслужио, из ове одпустити.

10. Чиновници пак, о којима се доказати може, да они само за ону службу, у којој су се нашли, способности немају, али да би у другој каквој служби јоште служити могли, неће се с пензијом из службе одпустити, него ће се, неповређујући силу Устава земаљског, у ону, за коју се нађу, да ће нуждне

снаге и вештине имати, премјестити, оставивши им и чин и плату, коју су у служби, из које се ваде, имали.

11. Чиновницима, који се због неваљалства или због неуредног и порочног живота из службе одпуштају, неће се никаква пензија дати.

12. Ако би пензионист, који је због слабости с пензијом из службе изступио, после неког времена опет до снаге и здравља дошао: то ће он на ново у службу ступити, тим више без свакога изговарања, што ће му онда правителство, по потреби, или ону исту службу, из које је био с пензијом изступио, или такову дати, у којој му плата неће мања бити, него што му је у оној пређашњој била.

У случају, ако такав опорављени и оздрављени пензионист неби хтео службу, у коју се поставља примити; онда ће му се пензија, како се тако изјасни, укинути и сасвим одрећи.

13. Чиновници, који би у служби пре довршене у њој десете године без саке своје кривице у какву ружну нелечиму болест пали, или осленили, или с ума сишли, па тако се не само за даљу службу, него и за сваки начин, на који би се изван ње ранити могли, неспособима учинили, одпустит ће се из службе с пензијом од једне четвртине плате, коју су у истој имали.

Тако ће се и с онима поступати, који ће се у извршивању своји дужности, особито у отличнијем пожертвовању за отечество пре изслужени десет година службе толико по цјелости здравља и живота њиног уштетити, да неће више ни за даљу службу, нити за други какав начин, на који би себе и своје прехрањивати и издржавати могли, способни бити.

14. Чиновнике, који су од какве јавне или тајне, дугострајуће болести, или од старости тако умом или тјелом изнемогли, да немогу никако већ више по постојећим прописима дужности званија свог одправљати, височајша ће власт на подробно учињеној јој о њином стању од стране предпо-

стављеног им или касателног надлежателства представленије, из подобателног уваженија њиног пређашњег труда у служби из призренија правителствене користи и цјели, из службе с пензијом, коју буду заслужили, у мирно стање изван ње поставити.

15. Оним чиновницима, који су све честно и примјерно служили, и за време многогодишње њине службе или за бољи поредак и развитак исте службе или за отечество и правителство изванредно, с лепим пожртвованьем собствене снаге живота и собствених добара знатне услуге чинили, Књаз ће у согласију са Совјетом, кад буду с припадајућом им пензијом из службе излазили, као награду за њину ваљаност и отличност, још и један годишњи додатак у новцу по мјери и важности њиних заслуга и по обстојателствама њиног здравља и домаћег стања уз пензију опредјелити и дати.

16. Пензија се опредјелава само по јединој систематизираној плати службе, коју чиновник из правителствене касе прима, у оно време, кад тражи, да се пензијонира.

По томе се правило поставља, да ће се чиновнику, који је пуни десет година служио, па се онда из закони узрока с одобреньем пензије из службе вади једна трећина од плате, коју је у истој имао, опредјелити и одредити, да је годишње у мирном стању, као пензију прима и ужива.

А за оне чиновнике, који ће више од десет година служити, растит ће то нормално количество пензије: од конца десете године по једну и две трећине части од стотине плате од краја двадесете до излазка тридесете с три од стотине, по тому тако, да ће се чиновнику, који буде пуни четрдесет година служио, кад из службе изступи, пуна плата, као што је у истој имао, с називаньем пензије дати.

17. Чиновник, који се принужден нађе за одпуст из службе с добитком заслужене пензије кораке учинити, мора се најпре код своје предпостављене или надлежне власти с писменом просбом зато и с документима пријавити, којима ће

показати и доказати: одкуд је и у каквим правителственим службама служио; какве је услуге и заслуге за службу, или за отечество учинио; какво је његово домаће и фамилијарно стање, а пре свега и особито, које су му године и какве су му силе ума, и каква снага тјела и живота.

18. Сва така доказателства морају бити истинита и поуздана, од надлежни власти законим путем прибављена, или подкрјепљена и легализирана; како год што ће се и само овај лекарски атестат о слабости, болести или немоћне старости одпуст из службе и пензију иштућега примити и уважити, који му буде сам начаљник одјеленија санитета Попеч. внутр. дјела написао и издао, или у случају кад би му га због удаљености санитетског начаљника надлежни окружни физикус, по прави медицине доктор, издао, опет овај исти потврдио и подписао.

19. Примивши надлежна, предпостављена власт такове документе и атестате од чиновника који иште, да се пензионира, спровест ће ји она узаконьеним путем и начином високајшој власти, у које је право, чиновнике у службе постављати, по токе и пензионирати с подробним својим и совјестним представленијем, што и колико она о свему, касателно закони узрока за одпуст из службе с пензијом јавившег се просителя зна особито колико га она по његовом владању и труду у служби из листа кондуите и иначе по душевним и умним његовим силама и по његовом имућству и фамилијарном стању препоручити може.

20. Но они, којима надлежи чиновнику, који се иште, да с пензијом из службе изступи, атестате дати или представленье чинити, добро се морају узети на ум, да ништа претерано или неосновано о њему не наведу и посведоче; особито им се чувати вала, да га, ако је још и душевно и тјелесно у снаги, као неспособна за даљу службу неопишу и непредставе; јер ако би то учинили, па би се нашло и дознало, онда ће се сви службе и чина конечно лишити.

А и пензионист, о ком ће се показати, да је претварањем или митом поменуте документе и званичне кораке за себе издејствовао и тако учинио, те се као човек још снажан и за даљу службу способан пензионирао, изгубит ће како пензију тако и свако право не само на ону, коју је имао, него и на сваку другу правителствену службу.

21. Док се чиновнику од надлежне власти високајше рјешеније, да се из службе с припадајућом му пензијом одпушта, несобшти, дотле је он дужан све једнако у служби своје дужности уредно одправлати и то пре онда, кад се то учини, моћи ће из службе иступити, и у миру своју пензију примати и уживати.

22. Чиновник, који у пензију ступи, губи све оно што је још у служби уз праву плату, као годишњи какав додатак у новцу или у другом чему, квартиру и т. д. имао и уживао.

23. Никакав пензионист неће моћи у иностраној земљи у држави без особитог допуштења правителства пензију, која му се даје, уживати.

Зато ће сваки пензионист који би без дозволења правителства из отечества у другу земљу отишао да тамо живи, или који би у туђој земљи дуже време, него што му је од правителства одобрено нејавивши се истоме подобателно тога ради заостао, изгубити своју пензију.

Тако ће се исто и оном пензионисту укинути пензија, који би што скривно или какво зло учинио, па би се судом на губитак чина и чиновническог реда осудио.

24. Пензионист може живити, гдје му је воља у отечеству, по томе ће му се и пензија из казначејства оног началничества издавати, које се у окружију, у ком он живи и сбитава, налази.

25. Пензија ће се пензионисту издавати, као и плата чиновницима на одређене рокове, и то на квите, које ће сам пензионист написати, или подписати, или својим печатом снабдјети, а и мјесни свештеник као сведок, да је пензионист доиста још у животу, својеручним подписом потврдити.

26. Свако казначејство дужно ће бити точну листу свију пензиониста, које оно исплаћује, с означењем припадајуће им пензије држати, и њине квите у добром поретку чувати, како ће ји с протоколом, који ће о њима и о исплати њиној водити, у своје време, као и остале рачуне, попечитељству финансије, даљега нужног ради поступка, предавати моћи.

К. В. № 961.
Сов. № 526.

У Бјеограду 2. Августа 1841.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРБСКИ.

(М. П.)

За предсједатела члан Совјета, генерал-мајор и кавалер
Милета Радојковић.

Кнежески предсједник и Попечитељ иностраних дјела, генерал-мајор и кавалер
Ђорђе Протић с. р.

Главни секретар Совјета
Димитрије Исајиловић с. р.

УКАЗ

попечитељству финансије.

Правитељство наше, уступивши 1839 год. општинама приходе општинске, уступило је истима и жировницу.

Будући пак да по гласу 20 члена устава земаљског шуме, као општенародно добро, правитељству а имено руковођењу попечитељства финанције припадају, из чега сљедује, да и жировница, као плод шума другоме припасти неможе: то сам Ја у согласију са Совјетом, нашавши речени поступак правитељства противузаконим, рјешио, да у напредак, како шуме, изузимајући собствености приватни људи, тако и жировница, правитељству и приход од исте правитељственој каси припадне, а сељаци и нагоничари да дужни буду жировницу правитељственој каси плаћати, и то жиљи они села, код којих се шума наоди, по 12 а нагоничари, то јест жиљи из поудаљени села, по 32 паре од комада, од које суме да се кметовима, који ће жировницу и нагоницу наплаћивати, по 2 паре чаршијске од комада даде.

По тому дакле уништожавајући у указу намјестничества од 19. Јунија 1839. В № 115 у уредби под 12. Септемврија исте године $\frac{\text{В № 1159}}{\text{С № 1195}}$ издане и оној под 12 Јулија тек. године $\frac{\text{В № 604}}{\text{С № 321}}$ точке на жировницу, која је досад општинама

припадала односеће се, препоручујем попечитељству финансије, да указ овај обнародује, и по њему се у напредак управља.

В № 990
11. Августа 1841
у Бјеограду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
(М. П.) КЊАЗ СРПСКИ.

Књажески представник и попечитељ иностраних дјела, генерал-мајор и кавалер,
Ђорђе Протић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ,

СА СОГЛАСЈЕМ СОВЈЕТА.

Да би се у напредак новци, а имено дукати, који се у српском Кнежеству употребљавају, правилније по њиној вредности, нарочито у порезком смислу, примали и издавали, а тим како правитељства, тако и многи у новчаном одношенију с иностраним, особито ц. к. аустријским земљама стојећи људи знатној штети, која им се несоразмерношћу цјене исти новаца досад чинила, нуждна граница положила, то смо опредјелили и опредјељујемо:

1. Слѣдујућу порезку вредност новаца:

КОМАДА	Сорта новаца	У ДОБРОМ НОВЦУ гр.	пр.
1	Цесарски дукат, Рушка, Холандеа	23	—
1	Суверин од 3 дук. ц. сваки по 22 гроша	66	—
1	Португалац од 4 дук. ц. сваки по 22 гроша	88	—
1	Шпањолац (Ченгене) од 4 дук. сваки по 20 гроша	80	—
1	Шпањолац (Ченгене) од 8 дук. ц. сваки по 20 гроша	160	—
1	Јермилук стари	10	—
1	„ нови	9	—
1	Урубија стара	4	10
1	Мамудија цјела мека	30	30
1	Мамудија цјела тврда	26	20
1	Стамбол	12	20
1	Мисир	11	20
1	Адлија стара	8	—
1	„ нова	7	20
1	Орлаш песарки	10	—

КОМАДА	Сорта новаца	У ДОБРОМ НОВЦУ гр.	пр.
6	Цванцитера здрави	10	—
6	„ бушени сваки по 64 паре	9	24
1	Крсташ пес	10	30
1	Диреклија	10	10
1	Сленак или ратузанац	8	—
1	Јуалук турски (за 3 цванц).	5	—
1	Ијилук	4	20
1	Бешлук нови	2	10
1	Грош.	—	18
4	Низамчић	—	9
1	Каурски нарјаш велики стари	1	5
1	„ „ средњи	—	14
1	„ „ Грошић	—	7
1	Рубља сребрна	7	30
1	Талир грчки, дракма	8	10

2. Ова ће уредба имати закону силу од 1. Декембрија текуће године.

3. Сви уговори, који су по порезком курсу новца пре обнародовања ове уредбе учињени, остају стални, по чему ће се људи, који су се таковима међусобно обвезали, по до сад постојећој порезкој вредности новаца и намиривати.

В № 1579
С № 877

13. Нојемврија 1841
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
(М. П.) КЊАЗ СРПСКИ.

Представник Кнежеска и повјечитељ иностр. Дјела, генерал-мајор и коваљер,
Ђорђе Протић с. р.

Предсједатељ Совјета, генерал-мајор и коваљер,
(М. П.) **Јефрем Обреновић** с. р.

Главни секр. Совјета,
Јован Стејић с. р.

УКАЗ

попечитељству финансије.

По правчини тој, што се, по извјестију попечитељства финансије, учињеном Совјету под 28. пр, м. II № 2010, с досадашњим правитељственим приходима немогу више трошкови, који се на постојеће земаљске потребе чине, подмиривати, и по собственом увиђењу из текући дела, касателно истинити многостручни по очевидним потребама чињени, а не редко умножавајући се правитељствени трошкова, Совјет је по сили устава §. 12. В. рјешио, и ја сам одобрио, да се данак, који се је од 1839. год. досад у 5 талира с главе на главу годишње состојао, од Митрова дне тек. год. на 6 талира повиси, као што је и пре био.

Рјешеније сво попечитељству финанције сообшчавајући, препоручујемо му, да указ овај у дјејство преведе и обнародује.

В № 1635,
9. Декемврија 1841.
у Бјеограду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
(М. П.) КЊАЗ СРПСКИ

Представник кнажески и попечитељ иностранм дјела, генерал-мајор и кавалер.
Ђорђе Протић с. р.

(Уз овај указ издана је и следујућа)

ПРОКЛАМАЦИЈА

Љубезни народе Србски!

Какогод што је дужност правитељства непрестано старати се о ползи народа свога, о напредку његовом, и о безбједности обштој и свакога понаособ, тако је исто и народа дужност, да он своме у благим намерама његовим у помоћ притиче, и њега у томе подпомаже. Взајмност је ова свуда па и код нас необходимо нуждна, и без ове не само што се никакога цјел правитељства постићи не може, него и оно што је већ постигнуто и докучено изгубити и упропастити би се морало. Ово је љубезни народе Србски! такова јасна и неоспорима истина, да никакови доказателства не потребује, и зато нека ти је свагда то на уму, да помоћ она коју правитељство од тебе иште, иште је за тебе самог, за твоју безбједност, славу и узвишење.

Уставом, који су премилостиви цареви: господствујући и покровитељствујући, народу Србском даровали, одређена су толика надлежателства, званија, чиновници и служитељи; сво то за безбједност цјелога народа вообште и свакога Србина по наособ. По смислу истог устава завело је правитељство гарнизоно војинство, које је за обдржаније мира и поредка необходимо нуждно. Заведени су по границама карантини и састанци и ови су са нуждним числом кордона снабдевени, једно за чување да се кужне и друге заразителне болести у Отечество наше не увуку, а друго да нам зли и рђави са стране људи какову штету не учине. К томе, у отечеству нашем заведене су веће школе и за веће науке: у овима приуготовлавају се младићи једни за чинове сијашчеческе, а други за остала правитељствена званија. Из ови школа имамо ми већ и свјашченика и други за правитељствену службу

чиновника: једни су од младића наши, који су у отечеству нашем донекле науке слушали, послати у Беч, други у Шемниц у Аустрију, трећи у Париз, у Французску, а једни ће скоро и у Петербург у Русију послати се, да тамо остале науке о трошку правитељственом изуче, а многи и из они, који су овди у отечеству нашем, уче се такође о трошку правитељственом.

Поред свију ови с не малим трошком скончани обшчи потреба, правитељство се је нуждавало и нуждава се са потребним му зданијама: од ови је врло мало число поградило, а друга топрв градити намерава. Сада оно гради и велику на Морави ћуприју, која ће га знатну суму трошка стати, а мора обратити поглед свој и на главни од Београда к Цариграду водећи друм и на остале по Србији путове; јер су ови за удобност трговине одвећ нужни, а опште је познато, да је свака земља без трговине мртва.

Кад се дакле у расмотрење узму расходи правитељствене касе, као:

1. Данак блистателној порти годишње одређени.

2. Плата мени за издржавање моје, моји служитеља и остали по достојинству моме потреба.

3. Плата виши и нижи званичника и служитеља.

4. Издржавање гарнизоног војинства са платом, његовом раном и мундиром.

5. Плата кордонске страже и трошкови на карантине и састанке.

6. Издржавање мезулана и пошта.

7. Издавање на потребе, које сам од части горе навео; и

8. Издавање на друге многоструке потребе, — које ја ни навео нисам, и које се не могу све овди изчислити; то се из самог овог кратког прегледа види, да су ови (правитељствени расходи) значителни.

Рачуни пак, које је финансија Совјету поднела, опредјелително доказују мложину расхода правитељствене касе,

као и то, да се исти расходи са приходима, који су до сада у касу правитељствену утицали, застрти не могу, и да је народу овај један талир од данка без предходителног сравнења прихода с расходом, следователно без надлежне обозрителности одпуштен.

Истина овог стања финансијелног тим јаснија бива, кад се опоменемо, да је и пре устава земаљског, кад је расход правитељствене касе, због мањег числа чиновника, много мањи био него је сад, почем су по Уставу толики чиновници поставлени бити морали, поред онолики прихода, који су позније обштинама уступљени, а дотле у правитељствену касу утицали, данак с главе на главу по 6 талира узимао, овда кад је народ поред истог данка правитељству и при грађеву правитељствени зданија, и другим потребама кулуком помагао, и тиже издавање новца из правитељствене касе знатно уштеђивао.

По свему овому надам се а и праведно очекујем, да ћеш ти народе Српски! слову Књаза свога следовати, и данак овај, који и онако, у сравненију спрема данака, који се по другим местима узимају, теретан није, расудивши да ти сазовим истим данком плаћаш, прво: што си своме цару као подајник његов дати дужан; друго, што се тим искупљујеш од давања десетака и остали спајиски давања; треће, што с овим издржаваш свога Књаза, своје чиновнике и служитеље; а четврто, што се све то на собствене твоје користи чини, драговолно и без роптанија у своје време издавати, како ћу и Ја тим боље моћи, о твојој безбједности, о срећи и напредку твоме промишљавати.

В № 1635,

9 Декемврија 1841.

у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

(М. П.) КЊАЗ СРПСКИ.

Представник кнежесви и посетитељ иностранн дјела, генерал-мајор и кавалер,

Ђорђе Протић с. р.

УКАЗ

попечителству финансије.

Увјеривши се о необходимој потреби установити званије правителственог фискала, који ће у свим парничним догађајима право правителства код надлежних судова бранити, као и именом правителства парнице подизати, Ја сам, у слѣдству представленија попечителства финансије од 31 Декемврија пр. год. П. № 2417 Совјету учињеног, у согласију са Совјетом рјешио, да се званије правителственог фискала, кôг ће дужност бити у сваком догађају права правителствена по упутствованију попечителства финансије са годишњом од 600 талира платом и подвозом, кад би лице на исто поставити се имајуће по правителственом дјелу по ради обране правителствена права у окружија к судовима ишло, установити.

Рјешеније ово сообшчавајући попечителству финансије препоручујем му да оно Указ овај у дјејство приведе.

В. № 71.
18. Февруарија 1842.
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.,
КЊАЗ СРБСКИ.

Представник кнажевски и попечитељ иностраних дјела, генерал-мајор и кавалер
Ђорђе Протић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ,

КЊАЗ СРБСКИ.

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

УРЕДБУ

о

побољшању стања мирскога свештенства.

Да би се досадашње стање нашега мирскога свештенства по могућству побољшало, и тим учинило, да свештеници, пошто ће безбрижније моћи живити, од сад како у сопственом свом образовању више напредују, тако се и нравственом и душеспасавајућем стању народа, ког су пастири и учитељи, озбиљније и с пожеланим успјехом старају, слѣдујуће по преслушанију мнѣнија Господина Архи-Епископа и Митрополита, преко попечителтва просвјешченија изјављеног, за ово време опредјељујемо.

1. Да се Парохије без праве потребе нигди не умножавају, а оне, које постоје, или које по числу народа и мјестни обстојателства постојати морају, да се колико се боље може регулирају.

2. Да се у свакој тако регулираној Парохији пронађе згодно мјесто, на коме се или већ повеће и живље село налази, или гдје ће се таково по свој прилици с примирителним судом, с црквом и школом лако и добро моћи начинити, па на њему да се о труду и трошку свију Парохијана

за парохијалног свештеника сагради по плану један дом са две собе, једним ћилером и кујном, и к тому једна кошара.

Но ако би која Парохија вољу имала, за свога свештеника већу од такове и пространију кућу начинити, то јој се опа ни у чему неће кратити.

У оним Парохијама, у којима свештеници слаба своја обиталишта имају, или у којима ји они још никако немају, дужни ће бити њини Парохијани одма предузети, да им прописани дом начине; а онде гдје Пароси неболе куће имају, те у њима могу и оће да живу, да се грађење парохијални домова одложи, док се потреба за ове не укаже.

3. Уз сваки Парохијални дом даће се за авлију и за башчу и једно јутро земље, имајуће по постојећој законој одредби, 1600 четвероуголни фати.

4. Парохијани дужни ће бити домове, које ће они за своје свештенике подићи, у добром стању одржавати, осим чистоће, ситни поправки, као прозора, пећи, кључева и тим подобна и кречења, о чему ће се сами свештеници морати старати.

5. У свакој Парохији одлучиће и дати Парохијани свом свештенику осам јутара или дана орања земље, које ливаде, које њиве.

Но ако би која Парохија и више такове косавице и оранице земље свом Пароху хтела дати, и то да јој буде слободно учинити.

Парохијани ће ту земљу или куповину или од какове алије, или међусобним прилогом, или крчевином, најпосле како они на боље могу и знаду набавити.

Све Парохије да се придржавају о тој се земљи старати и до три године дана да буде у свима одређена чиста и предана.

6. Како они за свештенике пограђени домови тако и ове земље припадлежаће Парохијама, по чему ће се Парохијалне и називати.

Будући да ће дакле после смрти једнога пароха други, његов прејемник у дому парохијалном обитавати и парохијалну земљу на своју ползу обработавати, то ће сваког Пароха природна дужност бити, да се за живота свог по тим предметима постара за своју фамилију.

7. Пароси ће се наплаћивати за њино чинодејствовање у напредак по сљедујућој табели.

ОПРЕДЕЛЕНИЈЕ НАПЛАТЕ СВЕШТЕНИКА ЗА ЊИНО СВЕШТЕНОДЈЕЈСТВИЈЕ.

ЧИСЛО		ТАЛИРА	ИМПЕРИЈА	ЧАРШИ: ТРОША	ЧАРШИ: ПАРА
1	За знамење			1	
2	„ крштење у име добровољна дара чараше, или на место њи		1		
3	„ испит од дјевојачког дома, гдје се исти обично свршује		1		
4	„ печат протојереју		2		
5	„ венчање од имућнији	1	1		
6	„ венчање од имањем средњи људи	1			
7	„ венчање од имањем сиромашни		3		
8	„ свечарско с предходећом водицом		1		
9	„ водоосвјашченије кад се свештеник нарочито				
10	због тог позове		1		
	„ водоосвјашченије цјело ја частни пост			1	
11	„ проношеније Богојавленске водице, колико се				
12	доспети може, као и за проношеније водице у остала три поста, што ко даде				
	„ молитву велику		2		
13	„ молитву малу		1		
14	„ јелеосвјашченије	1	1		
15	„ јелеосвјашченије од сиромашни		$3^1/_2$		
16	„ литију обштествену са свршенијем у очи дана				
	заветине обштинске прописаног бдјенија, на сами дан с ношењем крста, водоосвјашченије и прикљученим к тому по обстојателствима благопотребним прошенијама на				

ЧИСЛО		ТАЛИРА	ЦЕЛАНЦИК	ЧАРШ. ГРОША	ЧАРШ. ПАРА
	дом уз добровољну свештенику писанију . .				20
17	За велико опело од лица прве класе т. ј. имућнији	1	3		
18	„ велико опело од лица друге класе средње имући	1			
19	„ велико опело од сиромашни		3		
20	„ мало опело од домова прве класе	1			
21	„ мало опело од домова друге класе		4		
22	„ мало опело од домова треће класе		2		
23	„ опело са свим убоги не узима се ништа . . .				
24	„ парастос		$1^1/_2$		
25	„ прекаду над кољивом за упокојене			1	
26	„ читању на задушницама				20
27	„ пратњу до гробља на сваког свештеника колико се њи осим Пароха захтева као и на Џјакона		3		
28	„ читање једног столпа Евангелија	1			
29	„ читање псалтира	1			
30	„ бир, од главе по 12 ока у житу				
31	„ бир у варошима од главе		$1^1/_2$		

А у којима варошима земљедјелци не би могли у новцу бир дати, онде да га и они, као и сељани, по 12 ока у житу измирују.

8. У предмету овога купљења бира по потреби поступаће се по гласу Указа од 21. Јулија 1839. год. № 1516.

27. Марта 1842. год.
у Бјеограду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.,
(М. П.) КЊАЗ СРБСКИ.

Књажески представник и попечитељ иностранли дјела, генерал-мајор и кавалер
Ђорђе Протић с. р.,

За предсједателя, член Совјета, генерал-мајор, кавалер
(М. П.) **Милета Радојковић.**

Главни секретар Совјета
Јован Стејић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ

КЊАЗ СРБСКИ

СА САГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

УРЕДБУ

О

СРБСКОМ ПРИРОЂЕЊУ И О ОДПУШТАЊУ СРБА ИЗ ЊИНОГ ОТЕЧЕСТВА

I.

О прирођењу страни у Србији.

Член 1. Сваки страни, који жели у Србији природити се или участником права и дужности отечествени Срба постати, дужан ће бити, писмено се поради тога пријавити код начелничества оног окружија, у ком је намислио живити.

Чл. 2. Ако би се странац најпре с тим потраживањем таковом начелничеству пријавио, да му оно увјерење да, да ће он, ако закони одпуст од државе, које је подајник, донесе, доиста качество синова нашег отечества подпуно получити, и тим се у овом природити; то ће оно пре свега дужно бити о том се добро увјерити, је ли исти странац човек доброга владања и има ли довољно имања и начина да може у нашој земљи живити?

А зато ће началичество правилно потражити од њега касателне писмене и поуздане атестате, и само ако он такове због особити препона није могао добити, примиће и сведочбу о том познати му поштени људи.

Чл. 3. Дозна ли тако началичество, да ће страни, као човек освједочено добар и или имућан или вјешт и способан

доиста моћи у нашем отечеству живити; онда ће му оно без одлагања поискано (член 2) писмено увјерење дати.

Сваком пак страну, о ком се противно том стање нађе, одказаће потражено од њега увјерење.

Чл. 4. Кад страни на дано му увјерење надлежни одпуст, којим је од пређашњега подaнства законо одрешен, донесе и с њим се начелничеству на тај конац прејави, да га у српско сажитељство прими, тад ће оно:

а, најпре исти одпуст од свога примити, а затим ће

б, учинити, да он ову заклетву на српско сажитељство по закону положи и прописно му преда:

„Ја, Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу као српски сажитељ свагда српском Књазу вјеран и српским властима послушан бити, да ћу по законима и уредбама земаљским савјестно живити, и све јавне теготе, које се законо на мене налагале буду, сносити. Тако ми Бог помогао, и тако да могу одговор дати на његовом страшном суду!“

Чл. 5. Начаничество ће како ту положену заклетву, тако и примљени одпуст при себи, могуће потребе ради, задржати, а бившему дотле страну о том ће дати свидјетелство, да ће се он у напредак сматрати и држати као прирођени Србин, коме сва права и све дужности отечественога сина припадају.

Чл. 6. Но ако би страни надлежни одпуст од државе, које је поданик био, већ имао, па би се одма с почетка с њим касателном начаничеству прејавио, да га у српско сажитељство прими; онда ће оно настојати, да се најпре увјери о истинитости показаног му законог одпуста, и ако потребу увиди, такође и о стању (член 2) у ком се исти страни налази, па ће после, чим нађе, да је и онај уредан и ово добро (член 3) поради прирођења његова поступати, као што је у члену 4 и 5 прописано.

Чл. 7. Свако начаничество дужно ће бити, попечитељству внутрени дјела, како ког иностранца у српско сограђанство прими, точан о том рапорт доставити, какогод што ће и уредан списак свију прирођенаца за потребу правитељства држати.

Образ и начин, којим ће начаничества такове рапорте и списке сачињавати и достављати, прописа ће им попечитељство внутрени дјела.

Чл. 8. Сваки рођени српски сажитељ, који је без надлежног одпуста од своје отечественe власти у страну државу отишо и тамо у подaнство ступио, како се натраг у Србију врати, примиће се и држати као прави отечественi син, какви је и био и остао, по томе се од њега неће никако ни одпуст из странога подaнства тражити.

Чл. 9. Сваки страни, који се без одпуста од страног свог подaнства у Србију доселио, на ступивши у грађанско отношење њени жителa, у овом пет година дана тако провео буде, да за све то време ни за какву већу кривицу није био судејски казњен, и да је освједочио да може о свом труду и добру живити, сматраће се после тога и држати као прирођени Србин, ком и права и дужности отечественога сина припадају, с том само разликом, што ће он, докле год поменути одпуст недобије само у нашем отечеству, а не изван њега, подпуну заштиту српски власти моћи имати.

II.

О одпуштању Срба из Српског сажитељства.

Член 10. Србин, који зажели, из свога отечества изселити, да друге које државе поданик постане, дужан је дати тога ради писмену просбу начаничеству окружија, кога је житељ.

Чл. 11. Ако би на то начелничество надлежним путем нашло, да проситељ или припадајући му данак правитељству није измирио, или да за обштину, у којој обитава, није све

оно учинио, што му је по узакоњеним правилама учинити валало; то ће му оно већ и зато с тим молбу одбити, да он најпре свако бреме тога законог обвезателства са себе скине.

Чл. 12. Но пошто се покаже, да проситель ни према правителству, ни спрећу своје обштине никаква неиспуњена обвезателства нема: началичество ће за тим његову, по обстојателствама, као човека, који је у народу више или мање радио, жељу и намјеру или у околини његовога обиталишта или и даље по осталим окружијама циркуларом, прописаним путем, а по потреби и средством новина, објавити, и позваће у том све оне, који би што од њега имали тражити и примати, да се до рока, које ће оно за добро наћи опредјелити, поради коначног намирења с њим, пријаве, иначе да ће позније свако право на потраживање њиво изгубити.

Чл. 13. Ако се исто надлежно началичество увјери, да изселити се желећи из свог отечества неком ништа није дужан, нити чим законо обвезан, или да је он свако показано и осведочено поискавање од њега или исплатом или јемством исправно намирно; одма ће му оно писмени одпуст из србског сажителства дати, и наредиће, да се и из списка житела обштине, у којој је живио, избрише, но све то топрв онда, пошто сва своја, која би имао, непокретна добра распродао буде.

Чл. 14. О сваком таковом лицу, које је одпуст из србског сажителства узело, началичества ће достаточан рапорт попечителству внутрењи дјела достављати.

Чл. 15. Они страни, који би зажелили у Бјеограду живити, као жители Бјеоградски, који би наумили у страну се земљу изселити; дужни ће бити поради њине намјере управителству вароши Бјеограда прејавити се које ће у том с њима по свему онако поступити, као што је овом уредбом за началичества прописано.

Чл. 16. Сваки, кот би вишепомснуте власти или у предмету приређена или у оном одпуштана из србског сажителства одбиле, може поради своје желе и пресбе попечителству внутрењи дјела рекурирати.

БЊ 462.
СЊ 395.
8. Априла 1842.
у Београду.

(М П) МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.
КЊАЗ СРБСКИ.

За председателя, член Совјета, генерал-мајор, кавалер,
Милета Радојковић.

Кнажевски представник, попечитель иностранн Дјела, генерал-мајор и кавалер,
Ђорђе Протић с. р.

Главни секретар Совјета,
Јован Стејић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

Поводом преставленија попечитељста финанције, које је оно Совјету под 6. Декембра пр. год. П.№ 2577. у смотрењу том учинило, да се начин до сада при наплаћенију ђумрука за уносне, износне и преносне еспапе постојећи у толико преиначи, да се наплата таксе ђумручке не као дојако одлаже, већ да се такова одма у време експедирања реченог еспапа наплаћује, ја сам у согласију с мјенијем Совјета од 13. ов. м. № 1129. решио, да и у напредак наплаћеније ђумручке таксе остане по досадањем обичају, но при том да се од оног трговца, који би се одјако при плаћању ђумрука неуредан показао, ђумручка такса одма при експедицији узима.

Решеније ово саопштавам попечитељству на надлежно његово употребленије.

В.№ 1401.
20. Октомбра 1844 год.
у Београду.

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

По уредби од 27. Октоб. 1839. $\frac{\text{№ 1842}}{\text{С 1916}}$ спада отвјественост за руковање правителствени новаца по окружијама, како на казначеја, тако и на окружног началника, а у одсуствију овог и на помоћника; примјечава се пак, да судови, кад би се какав недостатак у окружној каси показао, и казначеј тога ради под суд пао, осуђује само казначеја, како на плаћање недостатка, тако и на лишеније званија, а старијему чиновнику, кои по уредби други кључ од касе има, и без чијег се знања ништа у касу примити, нити што из ње издати може никакве кривице не приписују.

А будући је по оној уредби, како казначеј, тако и онај други чиновник, кои други кључ окружне касе држи, под једнаком отвјествености за сваки недостатак касе: то ја овим опомињем попечитељство да мотри, да се ова уредба тачно наблудава.

В.№ 889.
4. Јулиа 1845 год.
у Београду.

(Сљедује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

Слѣдством представленија попечитељства внутрених дјела, Совјету под 15. Марта т. год. № 1064. у том смотренију учињеног да унапредак свако попечитељство комисионе трошкове комисији, коју је од своје стране за испитивање иступленија код чиновника одредило и у окружије изаслало, и то онда исплаћује, када му комисија по окончанију дјела свог учињене трошкове поднесе, а по томе да се исто попечитељство постара, издатак овај од окривљене и осуђене стране надлежно у своје време наплатити и у касу своју повратити. — Совјет је под 26. п. м. № 202 рјешко, и ја одобравам: да се по истоме комисијама оваковим трошкови из касе попечитељства исплаћују, но попечитељства сваког дужност да буде, настојавати, да поменуте комисије никакове излишне трошкове не чине, и да се због ових правитељствена каса неби оштећавала.

Рјешеније ово саопштавајући попечитељству правосудија препоручујем му, да се оно по овоме управља.

ВЊ 447.
3. Јунија 1846 год.
у Београду.

(Следује потпис).

РАСПИС

попечитељства унутр. дјела свима окружним начелствама и управит. вароши Београда.

Приметивши попечитељство внутрени дела да неки сремски начелници при пописивању пупиларног имања, новце, који се у готовости нађу, при себи задрже, а списак пописатог имања начелству пошаљу, очекујући да преко овога од суда даље расположење добију, а тек по свршетку распродаје и по саставу масе пупиларне, и оне новце, које су у готовости нашли и оне од распродатог имања начелству пошљу, пошто је готов новац пупиларни годину и више дана код њи стојао. За избећи дакле свако злоупотребленије са пупиларним новцима учинити се могуће, попечитељство внутрени дела нашло је за добро определити то правило, да сремски начелници, када пупиларно имање по гласу расписа попечитељства овог под 19. Јануара 1844. год. П.№ 19. изишавшег попишу, одма оне новце, који се у готовости нађу, надлежном своме окружном начелству заједно са списком пописаног имања доставе, и на даље расположење да очекују; а окружно начелство ће дужно бити исте новце и списак без задржавања касателном суду предати и сремском начелнику по истом доносителу пупиларни новаца одговорити, колико је оно од припослати пупиларни новаца примило. Сремски пак начелници како о пупиларном пописаном имању од свог начелства расположеније добију, дужност ће њихова бити одма по истоме поступити и час пре у испуненије привести, новце од распродатог имања покупити и начелству

предати, јер ће свако протезање и дуговлачење са пречишћавањем масе у будуће строгом одговору подвргнуто бити.

Ово правило пошиље се предпоменутот начелству с тим налогом, да оно таково под вједомством својим стојећим среским начелницима ради точног наблудавања изда, па и само да га наблудава, будући ће оно а нарочито окружни начелник у случају ненаблудавања за то одговарати.

№ 3174.
25. Јунија 1846 год.
у Београду.

УСТРОЈЕНИЈЕ

економическо-апсеничког заведенија у Топчидеру.

УВОД.

1. Економическо заведеније у Топчидеру јесте једно општеполезно земаљско устројство служеће за образац и науку свакe земаљске радње цјеломе народу.

2. Апсеничко заведеније у Топчидеру јесте једно земаљско спремиште где се злочинци, осуђени на робију, уредно по пропису држе и ране, занимајући се са земљеделским радњама и са овима скопчаним занатима, како би по издржанију робије, поправивши се у моралном поведенију, а навикнувши се уредним радњама, полезни грађани били.

3. По предпаведеноме оба ова заведенија сајужавају се да постоје под именом „Економическо-апсеничко заведеније."

Заведеније економическо.

4. Цјељ економическог заведенија опредјелително остаје, примјерно и општно земљедјелије водити на углед и образац свему народу. У ово спадају усјеви жита и варива свакога рода, обдјелавање ливада, воћака, шума, винодјелије, скотоводство сваког рода домаћи животиња, пчеловодство, свилодјелије, и у колико је могуће подизање пернати животиња.

5. Ради обдјелавања свију предизложени земљедјелски струка опредјелавају се овоме заведенију све правителствене

у Топчидеру лежеће земље и шуме и по томе и она ливада код цареве ћуприје.

6. Ради руковања са овим заведенијама опредјељује се за сад: 1 економ, 1 рачуноводитељ, 1 надзиратељ и 3 служитеља, који се из касе правитељствене плаћају.

7. Осим ови служитеља, ако заведеније још каква потребовало буде, оно ће ји по одобрењу попечитељства внутрењи дјела узимати, плате им опредјељавати и такове из своје касе плаћати.

8. Економическо-ансеничко заведеније стоји под налозима и управленијем попечитељства внутрењи дјела, а под непосредним надзирањем началника одјеленија полицајно-економическог, који ће о свима радњама, како се и шта се у заведенију ради увјеравати се, ди би тако у стању био при рјешавању економически предузећа објасненија попепитељству давати.

9. Ово заведеније стоји у категорији среске полицајне власти, имајући и печат свој с надписом: „печат економическо-ансеничког заведенија.“ По чему ће исто заведеније на простору Топчидера и полицајни поредак обдржавати, без сваког уплива полицајне друге власти.

10. За полицајна преступљења, упорства и непослушности служитеља заведенија, пандура и ансеника, ово ће заведеније и казнити преступнике по закону полицајном; но заведенију непринадлежећа лица и у Топчидер ради увеселенија долазећа, ако каково преступленије учине, заведеније неће казнити, но ће описаније учињеног преступленија достављати надлежној полицајној власти ради изреченија казни.

11. По потреби службе ово заведеније може са свима началничествима окружним и управителством вароши Београда кореспондирати. По чему писма званична овога заведенија, печатом и нумером снабдјевена, имају се као званична акта на поштама примати и куда надлежи отправљати, као што то бити има и са свима писмама на заведеније гласећима.

12. Управитељ је овога заведенија за сад економ, који рукује цјелим заведенијем.

13. Рачуноводитељ је уједно и дјеловодитељ овога заведенија, и потоме сваки акт изилазећи из овога заведенија мора потписом економа и противу подписом рачуноводитеља снабдјевен бити.

14. За уредност економически дјела одговара економ, и за уредност касе рачуноводитељ као рачунополагатељ, но заједно с економом.

15. Каса економическа има се за сада одвојено држати од касе ансеничке, а од сваке касе морају бити два кључа, од који ће један држати економ а други рачуноводитељ. И по томе је економ уједно и контролор касе, а рачуноводитељ је касир.

16. Никакви приход, не може пре у касу примљен бити, док не буде одостовјерен економом, као што и никакав издатак из касе не може се пре учинити док не буде одостовјерен потписом економа.

17. Ради подизања економије, економически зданија и орудија правитељство не опредјељава никаквог фонда, остављајући заведенију да се оно по могућству из своји прихода подиже. По чему.

18. Подизање потребни зданија, набављање сваке струке орудија за заведеније, стоке, и воопште сваки већи трошак, 12 гроша превазилазећи, мора имати преднарително одобрење попечитељства внутрењи дјела; а мање потребности, трошак 12 гроша непревазилазећи, заведеније ће моћи без одобрења чинити, имајући с концем сваког мјесеца и све издатке изводно попечитељству внутрењих дјела на одобрење подносити.

19. Имајући заведеније на подизање своје приходе годишње употребљавати, оно неће на украшеније Топчидера издатке чинити, но ће представленије чинити, да се на то редовни и изванредни издатци одобре како би украшеније Топчидера на увеселеније опште служећи, заједно с економијом напредовало.

20. Радине за све послове заведенија (2.) опредјељује правитељство из цјелога отечества на робију осуђене апсенике. По чему правителство ће међутим док заведеније нужна зданија не подигне и потребну за скотоводство стоку не набавља, на издржавање апсеника годишње потребну суму одобравати, а после тога заведеније прима на себе и издржавање њино, које се има особеним рјешенијем по прегледу стања заведенија опредјелити.

21. Почем је цјељ заведенија економическог (4.) та, да оно буде опитно и примјерно, служеће за образац и науку цјеломе народу, то је приступ у ово заведеније свакоме отворен. Чега ради дужност је чиновника и служитеља заведенија, свакога у заведеније долазећег пристојно примати, и сваку радњу, стоку и орудија показивати и на свако питање објасненије давати.

22. Као што други народи у напредујућим царствама на то старање обраћају, да у земљедјелију напредују, тражећи начина, како ће се с мање сила више израдити, то ће и ово наше прво и главно отечествено заведеније економическо по примјеру европејски овога рода заведенија у свакој земљедјелској радњи опите чинити, истраживајући како ће која радња или усјеви код на по опстојатељствама климе и земље моћи опстати, те да би се по томе народ наш овим опитима ползовати мого.

23. Као што је жеља правителства, да се народ овим заведенијем ползује, то ће исто ово заведеније настојавати, да се бикови и ајгири по цјени коштовања општинама продају не тражећи у томе добити, како би се одлично у земљи скотоводство подићи и доброга соја говеда и коњи распространити могли.

24. Сјемење зелени, жита и варива, као и калеми облагорођених воћака имају се продавати умјереном цјеном, и свагда јевтиније, него што се гдје на страни добити могу.

25. Производи економически имају се такође по цјени пијаце по свагда у нешто јевтиније продавати.

26. Осим служитеља, по струкама радње за заведеније нужни (7.), које ће оно плаћати заведеније ће и овим апсеницима, који или као мајстори раде, као ковачи, дуњери, зидари и т. д., или који се у разним радњама с ползом употребљавају и у томе се ревности одликују, неку награду у новцу или мјесечно или по случају услуге, за онај случај, случајну, из своји прихода, по добивеном на то од попечителства внутрењи дјела за сваки случај предварителном одобрену, давати, како би тако у њима побудило већу волу к радњи, и како би опет своје послове успјешније израдити могло.

27. Исто тако и пандурима, који апсенике чувају, моћиће заведеније одликованим се у служби и радњи економическој по неки соразмјеран из своје касе додатак у новцу мјесечно издавати, како би у њима већу ревност побудило; но и на ове издатке мора имати предварително одобрење попечителства внутрењи дјела.

28. Заведеније ће из своји прихода полазећим кући апсеницима при отпуштању путни трошак давати, имајући у привреније узимати њиово владање за време робовања показавше се као и отстојаније мјеста, куда одлазе, како не би овакови казни ослободивши се, неимајући путна трошка принуђени били иступљења путем чинити.

29. Осим ране, правитељством за апсенике прописано одређене, заведеније ће апсеницима, када тешке послове раде, особито у време косидбе, жетве и вожтбе, из своје касе економическе по чашу вина или ракије давати, као што ће им по потреби и вечеру дати кувати.

30. Што заведеније економическо апсеницима у рани или одјелу издаје; то да се исплати из суме на издржавање апсеника одређене. По она рана или пиће, што заведеније као додатак апсеницима даје неће се рачунати и исплаћивати из касе апсеничке.

31. Заведеније ће с концем сваке рачунске године своје рачуне закључавати и билане извести о стању свом, имајући инвентар цјелога заведенија у присуству комисије, попечитељством внутрених дјела одређене, сачинити, овај са инвентаром предидуће године сравнити, и тако на чисто показати напредак или назадак, па такови к годишњим рачунима прикључити, и попечитељству внутрених дјела са извјестијем и описом цјелога стања свог на преглед поднести, које ће оно то све по расмотрењу своме главној контроли правительствених рачуна на даље рачунско испитивање доставити.

32. При сачинавању инвентара има се нарочито на праву вредност ствари пазити, тако, да ова изложена буде, пошто се она у мјесту продати може. По овоме правилу вредности ствари сваке ће се године мјењати т. ј. или ће растити, или падати; јер стоке по годинама старости, као и орудија земледјелска и судови по времену употребљена морају имати већу или мању вредност.

33. Свака ствар, као и свака крупнија стока овога заведенија, мора имати своје име и нумеру изложеку у инвентару, оснивајући се на дневник и партијалник, у који је онај дан, када је приповљена заведена.

34. Орудија и алати набављени имају се заводити у инвентар позивајући се на дан и нумеру, када су набављени, са назначенијем да ли је та набавка учињена по одобрењу попечитељства внутрених дјела, или као ствар мање вредности по наредби самога заведенија.

36. Зданија економическа, која се по потреби подижу, имају се ставити у инвентар по вредности својој, као мртав капитал.

37. Како ће се рачуни од прихода и расхода економически водити, то ће попечитељство внутрених дјела у споразумљењу са контролом по опстојателствама опредјелити.

Заведеније апсеничко.

38. Ијел апсеничког заведенија (2.) јесте, да се апсеници на робију осуђени у моралу и радиности побољшавају, те тако кад се робије ослободе, да буду полезни отечества грађани.

39. Да би се апсеници у вјери Христовој и моралу поучили, одређује се један свештеник, који ће недјељом и празником поред богослуженија моралне проповједи говорити, и тако на њиово поправљење дјеј ствовати, имајући настојавати, да се недјељом после подне уче Богу молити.

40. Што се радиности тиче, опредјељује се, да се апсеници на робију осуђени уредно у земљедјелским радњама и са овима скопчаним занатима употребљавају. По чему

41. Апсеници, на робију осуђени, не могу се изван овога заведенија ни на какву другу правителствену радњу употребити, док се не би особитим рјешенијем опредјелило, и то тек онда би се ово учинити могло, када у заведенију не би посла за њи било.

42. Заведеније ће по потребама својима и разна посленичка одјеленија устројити, у којима ће апсеници уредно и прописано радити, имајући то у виду, да се помоћи на занате употребљују.

[illegible] правило, да они са изласком сунца на рад иду, и са заходом сунца рад да остављају; осим тога има им се давати

преко лета, кад су дани дугачки, у подне о ручку 2 сахата, а зими, кад су дани кратки, по један сат на одмор, као што им припада свагда зими и лети о малом ручку и о ужини по пол сата одмора.

45. Да би се осуђеници чисто држали, заведеније ће бригу водити, како ће се они или сваке суботе после подне од рада уздржавати и онда се прати, или ће учинити наредбу, да их варочите осуђенице перу и чисте им кошуље за недјелу приготове, имајући на то вниманије обратити, да се лети бар један пут у недјели купају.

46. Недјелом и заповједним празницима, који су у календару црвеним словима означени, ансеници на рад да се не употребљују, изузимајући прске нужде, када би се ова у економији показала.

47. При раду осуђенике псовати или бити без надлежног изљедованија и изреченија пресуде строго се забрањује.

48. Како год што је жела правитељства, да се осуђеници к прилежанију и уредном послогању у земледелској радњи навикавају, тако опет с друге стране није оно радо, да се осуђеници преко мјере тешким радом обременавају, да своје здравље нарушавају. По чему заведеније ће на то позор имати, да радови по силама и могућству осуђеника опредјељени буду. Лењиве, нерадине, непослушне или упорне треба у веће пријавити економу или рачуноводитељу, који ће погрешку извидити и опредјелити, како ће се преступник казнити, имајући сваку казн у протокол завести и свака 3 месеца попечитељству внутрњи дјела на преглед подносити.

49. Казни за леност, непослушност и упорство, као и за мале просте краће, јесу: 1. укор са савјетом; 2. оков у тежко гвожђе или на извјестно време или до поправленија; 3. рад при хлебу и води и укиданьу милостиње или додатка о пићу и јелу; 4. особено употребленье на тежи рад, и 5. тјелесна казн до 25 штапа.

50. Но напротив доброга поведенија осуђеници, који

прилежно раде, имају се и наградити; тако заведеније ће моћи: 1. оваково окова ослободити и слободне на рад употреблавати; 2. по одличију, при радњи указапом, заведеније ће моћи осуђенику или на онај случај случајну или мјесечну награду у новцу опредјелавати и по одобреньу попечитељства внутрњи дјела из касе економичне давати, који новци имају се при заведенију чувати, и осуђенику онда дати, када се кући одпушта. Од ових новаца моћи ће осуђеник, док је у заведенију, само четвртину на своје потребе узимати и употреблавати. Осим тога заведеније ће или на поискиваньe Његове Кнажеске Свјетлости, или по сопственом убјеђеньу, доброга поведенија прилежне и послушне осуђенике преко попечитељства внутрњи дјела ради помилована моћи представлати.

51. Осуђеник када се кући по издржанију робије одпуштa, има из заведенија економическог у ниже путнога трошка по одстојанију мјеста куда одлази, по пол цванцика на дан добити. Но послушни, доброга владања и радини да добију по један цванцик на дан путнога трошка, како би и то у њима честољубије побудило.

52. Заведеније ће моћи из касе економическе и награде напред опредјелавати у сваком поселничком одјељенију, тако н. пр. који најприлежније у башти ради, који највише калема накалами па се прихе, који најбоље своје волове држи, или који најбоље оре, коси или копа и т. д., да добије извјестну награду. И ове награде могу бити у 3 класе подјељене, да онај, који се најбоље одликовао буде, добије 6 цванцика, други њему најближи 4, и трећи 2 цванцика. И ова ће се награда попечитељством внутрњи дјела предварително одобрена, из касе економическе издатати.

53. На издржаваньe ансеника правитељство ће годишњу суму новаца опредјелавати донде, док заведеније економическо не буде у стању, да само ансенике издржава (19.)

54. Издржаваньe се састоји у томе, да осуђеници добију поред здравог и чистог конака, рану, одјело и обуђу.

55. Собе, у којима ће осуђеници ноћу пребивати, морају бити чисте и зато ће рачуноводитељ настојавати, да се у њима могућа чистоћа набљудава; да се собе сваки дан, кад осуђеници на рад изиђу, помету, врата и прозори отворе и потом сваки дан вењом окаде.

56. Сваки осуђеник мора имати два ћебета, једно под собом и друго, којим ће се покрити, а зими сламњачу сламом напуњену.

57. Рана на сваког осуђеника, на рад излазећег, опредељује се пет литара печена хљеба и кад се мрси 50 драма меса и 30 драма бунгура или каше са 4 драма соли; а кад се пости 50 драма пасуља са 4 драма соли.

58. За празник Рождества Христова и Васкрс поред опредјељене у предидућој точки ране, опредјељује се на 10 осуђеника по шест цванцика, да се зато печенице узму и осуђеницима подјеле.

59. Рана болестни и у болници налазећи се осуђеника има се издавати по наредби лекара, како год што ће се и лекови из правителствене апотеке издавати опако, као што се и војницима издају по опредјељеној такси.

60. Сваки осуђеник мора имати два пара кошуља, једно гуњче и чакшире, а поћаци, рабаџије и кравари, поред тога и један дугачак гуњ. За обућу по један пар опанака, засад без опредјеленија рока, колико такови по радовима подеру.

61. При одпуштању осуђеника из заведенија има се правителствено одјело задржати и одпуштенику његово одјело издати. Но ако таковог не би имао има му се један пар кошуља и гуњче с опанцима дати.

62. За сад све, што би заведеније економическо на рану или одјело осуђеницима издавало, оно ће по цјени коштовања урачунати и из касе на издржавање осуђеника опредјељене, наплатити. (30.)

63. Са закљученијем сваке рачунске године, имају се рачуни учињеног трошка на издржавање осуђеника попечитељству внутрењи дјела подносити, које ће по прегледу свом главној контроли правителствени рачуна ради испитивања доставити.

64. Рачуноводитељ економическог заведенија уједно је рачуноводитељ и рачунополагатељ заведенија ансеничког, а економ је контролор. Економ има сва примања и издавања одостовјеравати, касу контролирати и један кључ мора се налазити код њега, а други код рачуноводитеља.

65. Потребну суму новаца, на издржавање осуђеника буџетом опредјељену, заведеније ће од попечитељства внутрењи дјела на квиту своју поискавати.

66. За уредност заведенија ансеничког одговара економ са рачуноводитељем.

67. Заведеније ово неће казни тјелесне, судом осуђеницима досуђене, извршивати; но ће оставити, да такове полицајне власти изврше.

68. Кад би се догодило, да који осуђеник с робије побјегне, заведеније ће достављати с личним описом попечитељству внутрењи дјела, како би оно расписати могло, да се побјегли тражи.

69. По чему сљедује, да заведеније мора имати сваког осуђеника лични опис, поред назначенија од куда је родом, зашто је и на колико осуђен.

70. Осуђеник с робије побјегли, кад се ухвати, суду да се преда на осуђење, како би за бјегство строгу казни искусио.

71. Пандур, испред кога осуђеник побјегне, на би се доказало, да је осуђеник или с његовим знањем или с његовим небреженијем побјегао, да се преда суду на осуђење.

72. Како год што ће заведеније уредне и одличне пандуре моћи наградити, тако ће оно неуредне, небрежливе или непослушне моћи казнити или укором, или одбијањем једне части плате, или тјелесном казни до 25 штапа, или одпушта-

ањем из службе, имајући и ове казни, по пропису у протокол заводити и попечитељству внутрења дјела на преглед свака 3 мјесеца подносити.

П № 4488
20. Дскемврија 1851
у Бјеограду.

За попечитеља,
Помоћник попечитељства внутрења дјела,
подполковник, кавалер,
А. Ј. Ненадовић с. р.

Начелник полицајно-економическог одјеленија,
А. Николић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељство правосудија под 28. Јулија ов. године № 2281 учинило је Совјету представленије, да се из тамо наведени узрока, до сада узети данак од пупила, поврати оним масама, које нису у стању такови плаћати, а у напредак да се такови од њи и не узима, нити да се оне у пореске главе уписују, и да се у будуће само од они пупила данак наплаћује, које су приходом непокретног имања у стању, поред пристојног издржанија удовице и сирочади и данак плаћати.

У следству овог, Совјет пре него би по предмету овом рјешеније одпустијо, нашао је за сходно о истом и попечитељство финанеије саслушати, из узрока, што се предмет овај као на данак односећи се у обште и њега тиче, и зато је под 4. Јулија тек. год. № 718 приславши му поменуто представленије попечитељства правосудија, поискао свр вопросног предмета мњеније његово.

На ово је попечитељство финанције под 21. Октомврија тек. год. П№ 3593 одговорило, да је по учињеном споразумленију заступника попечитеља финанције, члена Совјета господина Стојана Јовановића са г. попечитељем внутрени дјела најбоље и најприличније, да се за сада од наплаћивања данка од пупила по најдоцније изданим рјешенијама из тамо наведени њим побуђенија сасвим предстане, и да се такови по пређашњем старом обичају наплаћује, до прве коншкрибције, у које време да се знатније непокретна добра притјажавајуће и данак плаћати могуће пупиле у коншкрибциони протокол по благопахођенију срески старешина, дотични кметова и мје-

штана, ставе, придодавши још и то, да је оно по учињеном ранијем споразумленију речене господе са Совјетом о предмету овом у предизложеном смислу свима начелничествима и управитељству вароши Београда расиис одпустило, и најпозднију бившу у овом смотренију наредбу опозвало.

Поступак и представленије ово попечитељства финанције одобравајући, ја сам по саслушаном мненију Совјета од 28. Октомбра тек. год. № 1028, согласно с овим рјешио да се данак на пуиле у напредак по овом представленју попечителства наплаћује.

Које рјешеније соопштавам настојећим како попечитељству финанције, тако и попечитељству правосудија на надлежно његово употребленије.

ВЊ 1117.
10. Декембра 1852 год.
у Београду.

(Слеђује подпис)

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

Попечитељству финанције под 14. Дек. пр. год. ПЊ 3939 спровело је Совјету приложено овде под ·]. прошеније амала при ђумруку Београдском служећи којим они моле да им се плата повиси, изјавивши мјеније своје да се реченим амалима из призрења на овдашњу скупоћу и на теретни њихов и доста пути са опасношћу живота скопчани посао плата повиси, па макар ово повишење плате њихове пало на терет касе правительствене, а да се такса пошевине из тамо наведени њиме узрока не повишава.

Узевши молбу ову и предложења попечитељства у расужденије и саслушавши о томе и мјеније Совета од 2 тек. мес. № 209 ја сам согласно с овим одобрио: да се из побуђенија попечитељством наведени плата овим амалима повиси и то амал-баши на 9, а амалима на 8 талира месечно, но да не би ово повишење плате пало на терет касе правительствене ја сам даље са Советом решио: да се такса пошевине од 10 на 20 п. чар. од цente на еспапе који се из цесарије у Србију уносе повиси па уносили се ови еспапи у правительствене амбарове, или их одма трговци сами односили у своје амбарове; и тако где се год досад наплаћивало амалине по 10 п. од цente, да се одсад наплаћује по 20 пар. чар.

Које решење саопштавам настојећем попечитељству финанције на надлежно његово употребленије.

ВЊ 229. (Слеђује подпис).
8. Марта 1855 год.
у Београду.

Тумачење § 832 грађанског законика.

Предлежење Совета од 26. Априла 1855. № 416. да се мњеније попечитељства правосудија у смотрењу трајања обвезатељства онога који се на обвезаници каквој као јемац и платац подписао, сирјеч да се јемац и платац, равно као платац који би солидарно за дуг, као и прави дужник, одговарао, сматра, као што и по самом определену §-832 кредитору на вољи стоји, наплату дуга ил од правог дужника, или од јемца и платца или од обојце у исто време искати, на но томе и да се на истог јемца и платца она определена, која су у толковању од 25. Јулија 1853. год. № $\frac{\text{B. 718}}{\text{C. 763}}$ (зб. VII. стр. 73) о престајану само простог јемства изложена, на јемца и платца неодносе, као што управ у истом толковању где се дотични §§-и на које се оно односи цитирају, о §-у 832-ом ни споменапема, уважи, ја сам одобрио. (Следује закључење и подпис књаза).

№ $\frac{\text{B. 466.}}{\text{C. 416.}}$

3. Маја 1855. год.
у Београду.

УСТРОЈЕНИЈЕ

Дирекције артиљеријске.

1.

Устројава се једна дирекција артиљеријска, која ће стајати под непосредственим налозима попечитељства внутрени дјела.

2.

Дирекција артиљеријска има степен окружни начелничества, и по томе кад се овима, управитељству барутана или штабу обраћала буде, то ће чинити као равна равној власти.

3.

Сва писма која истичу од дирекције, носит'ће поште безплатежно.

Печат дирекције бити ће на форму печата окружни начелничества, и на њему ће бити изрезано: „Артиљеријска Дирекција Књажества Србије“.

4.

Под управу артиљеријске дирекције спада сав материјал војени:

а, магацини за барут,
б, арсенали за топове, пушке, сабље, ђулета и т. д.
в, шупе за јапију за потребе војене,
г, лабораториум за израђивање муниције у опште.

5.

Сви служитељи који су под вједомством дирекције артиљеријске, војници су и спадају под војени закон.

6.

Директор артиљеријски биће официр артиљеријски, чина неопредјеленог, и на ово званије биће наименован указом књажеским као и прочи чиновници.

7.

Он ће управљати ону власт, што се дисциплине тиче, коју упражњава један баталијони командир.

8.

Њему се за сад придодаје један официр артиљеријски за магацине за барут, један или два за арсенале и јаниј у, један за лабораторијум, као и један за рачуноводство, као што ће му се и нужно число војника, придодати, сходно потребама у колико то попечитељство внутрени дјела за добро нашло буде. Ове ће официре, или у случају потребе, лица нижег чина, опредјелити попечитељство внутрени дјела и повјеравати им ове струке сматрајући ји као на то одкомандироване.

9.

Официри који буду за ове струке одређени, водит'ће дневнике и партијалнике, као и главне изводе по начину и формама, које ће попечитељство внутрени дјела у особеним наставленијама прописати.

10.

Официр сваки по својој струци, противу подписиват'ће акта која од дирекције излазила буду.

11.

Казначеј при дирекцији водити ће рачуне по начину прописаном за све казначеје у Србији. Он ће противу подписивати сва акта која се рачуноводства тичу.

12.

Директор ће наредити, који ће од сви официра водити дјеловодни протокол и регистер.

13.

Лијење куршума или пресоване ови као и картеча, стајат ће под управом дирекције. Она ће на овај посао одређивати нужно число војника, над којима ће надзиравати поднаредници или који од поменути официра, по ономе како то директор за нуждно нашао буде.

14.

Досадашњи пандури, који су се при различитим магацинима за барут налазили, замјенит'ће се, по начину како то попечитељство внутрени дјела за сходно нашло буде, са војницкма, гди се такови у месту том као гарнизон налазило буде или са војницима изслуженим.

15.

При сваком магацину налазит'ће се по један поднаредник. На сваки ће се магацин ударити две различите браве и тако ће бити два кључа. Од ових један ће бити при поднареднику, а други ће се повјеравати лицу које дирекција назначила буде. Тако се никад неће моћи отворити један магацин без саучастија и овог другог лица. Но кључ од авлије, биће код поднаредника, како би он увек у авлију уђи могао, да нареди, да се што очисти, да се капци отворе или затворе и т. д.

16.

Ни барут ни израђена муниција, несме се ни у један магацин примити ни издати без налога дирекције. Дирекција пак несме ни барут ни муницију ником издавати без нарочитог налога попечитељства внутрени дјела.

17.

Како ће дирекција барут од управителства барутана примати, разашилати, хранити и т. д. као и за све друго што нуждно буде ради њеног управљенија, то ће све попечитељство внутрени дјела у форми наставленија прописати.

К. В. № 1371.
С. № 1356.
26. Новемврија 1855 год.
у Београду.

(Слѣдују подписи).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

Попечитељство финанције под 14. пр. мес. П№ 1904. јавило је Совјету како су комисије дјејствовавше при последњем попису данак плаћајући и остали глава, убјеђене неволним станем неки сиромашни жителa, ослобођавале такове од плаћања данка, за које им је доказано да нигди ништа од имања немају. Но оно — попечитељство — узимајући за основ рјешеније моје од 31. Августа 1851 год. В№ 717, по коме се ни убоги људи, ако су само здрави и млади, од плаћања данка ослободити не могу, при чињеним примјечанијама на пописне тефтере, зактевало је да се и ови убоги, које су комисије ослободиле, у данак упишу, и од њи такови сходно предпаведеном рјешенију наплаћује. Началничества пак окружна нису могла, нити су имала од куда од неки убоги лица данак наплатити, него су одговорила, да се од њи зактеван данак није могао наплатити.

Будући би се ослобођењем од данка овакови убоги лица, ишло на обезснажење и повреду реченог мог рјешенија, то је попечитељство при свем том што је увјерено да ова ослобођена лица нису у стању данак плаћати, нити се има одкуд исти од њи наплаћивати, немогући ово ослобођење без преходителног рјешенија уважити, предлажемо ствар ову Совјету молећи за рјешеније, како ће оно у овом случају поступати, и да ли ће дозволити, да она лица, за које је доказано, да нигди ништа од имања не притјажавају, а притом су још и са ситном децом обтерећена, — остану у неплаћајућим главама, као што су и пописне комесије учиниле, примјечава-

јући при том, да би праведно било имати призрјенија према оваковим убогим и ситном децом обтерећеним људма, који ни саме фамилије своје нису у стању издржавати.

Предложење ово попечитељства по саслушаном мјенију Совјета од 28. пр. м. № 686. ја нисам могао одобрити из узрока тог, што при овако умјереном данку какав је наш, и при извјестно скупим надницама не може бити никаквом радином човеку немогуће данак платити а нерадини и ленивци незаслужују никаквог призренија; због чега препоручујем попечитељству, да оно пооштри налог на полицајне власти, да оне при наплаћивању данка од нерадина и лениваца при руци стојећим средствима послужују се.

О чему настојећим попечитељство ради нужног његовог употребленија увједомљавам.

В№ 741.
9 Јунија 1856 год.
у Београду.

(Следује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

По представленију попечитељства финанције од 11 Јуна тек. год. П№ 1583. ја сам согласно са закљученијем Совета од 6. т. м. № 951 решио: да се обштини Пожаревачкој онај данак, који је она у ђурђевском полгодију 1855 год. на 4 главе у 100 гр. добри више платила, из касе правитељствене поврати.

Но будући да су се ове године знаменито умножила представљења о повраћају погрешно наплаћеног данка по неким мјестима, који ни о чему но о неуредности и небрежењу тим делом рукујући опшитина и правителствени власти сведочи, — то препоручујем попечитељству да оно пооштри налог на све дотичне како правитељствеке тако и опшитинске власти, да оне при наплаћивању данка добро вниманије обрате на постојеће у предмету прописе, како се подобне погрешке у напредак догађале не би, с примедбом, да се у напредак овакове погрешке, ако би се где догодиле од правитељства признавати и наплаћени новци повраћати неће; јер кад се оваке погрешке у неким окружијама никако не догађају, онда очевидно, да што се у некима догађају, приписати се има крајњој неуредности извршујући власти.

О чему настојећим попечитељство финансије ради његовог нужног употребленија извештавам.

В№ 1015.
21. Јунија 1856 год.
у Брестовачкој бањи.

(Следује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Овдашњи Јевреји прошенијем својим под 31. Јануара т. г. Мени поднешеним изложили су ограничења, која према влма у Србији постоје, и навели шта од правитељства у цјели изравнања с осталим србским житељима моле.

Наведену прозбу Представничество моје под 16. Фебруара тек. год. № 125 као и другу, коју су ми Јевреји опет поднели, спровело је Совјету на расмотреније. У сљедству чега Совјет Ми је изјавио своју приједбу, да се међу точкама прозбе Јевреја налазе и такови, за које они неумјестно моле се, почем им то и досад није забрањивано, као: по внутрености Србије земаљске производе куповати и продавати, дјецу своју на занате давати и у Јеспафе уводити, као што им нигда забрањивано није напаћуре земаљске посјећавати и на њима трговину куповања и продавања упражњавати.

Што се пак тиче остали точки прозбе њнове, о којима они сами кажу, да ји у внутрености шанца београдског упражњавају, и за које они моле, да им се дозволи по внутрености земље упражњавати, као: дућане држати, непокретна добра куповати, богомоље дизати, нашао сам по саслушаном мњенију Совјета сагласно са закљученијем овог од 15. т. м. № 1426. за сходно рјешити: да се права ова, која су Јевреји до сад у внутрености шанца београдског уживали, на цјелу варош Београд распростру, разумевајући под варош Београдом сва предградија вароши Београду принадлежећа и разумевајући да се Јевреји имају у уживању права ови законима и уредбама земаљским саображавати, изван овог простора пак да им се поискујема права не подаре.

Рјешеније ово саобштавајући попечитељству внутреки дјела на његово надлежно употребленије повраћам му прикључени овде под ⁄. списак Јевреја овде живећи и препручујем му, да о истом рјешенију у речи стојеће просителе Јевреје известити.

№ 1660
30. Октобра 1856 год.
у Београду.

(Сљедује поднис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Главна контрола под 3 Јунија № 542 доставила је Совјету, да је при прегледању рачуна Совјета, свију попечитељства и Агенције цариградске за рачунску 1854 год. видила, да су иста надлежателства на набавку страни новина из сума на канцеларијске трошкове опредјелени, издала 6544 гр. 7 пара добри, па немогући издатке ове признати, зато, што рјешеније моје од 18 Новембра 1853 год. В№ 1047 забрањује свима надлежателствима Отечества нашег „Србске Новине" из суме, на канцеларијске трошкове опредјелене им набављати, јер вели, кад се отечествене новине држати забрањује, то држи да се ни стране новине из канцеларијски трошкова исплаћивати немогу молила је за рјешеније по овом предмету, и то како за наведену суму, тако и за у будуће.

У сљедству овог ја сам с изјављеним ми мњенијем Совјета од 8 тек. мес. № 801 рјешио: да се наведени 6544 гр. 7 пр. добри, који су у 1854 год. од централни надлежатељства и Агенције Цариградске на стране новине издани, признаду, и да се такове и у будуће при овим надлежателствама из суме. на канцеларијске трошкове опредјелене, набављају.

О чему настојећим попечитељство внутрени дјела ради његовог пуждног употребленија извјештавам.

В№ 1029
15 Јулија 1857 год.
у Брестовачкој Бањи

(Слѣдује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ

По предлогу Попечитељства Финанције и согласно са заљученьем Савета од 13 т. м. № 803 ја одобравам: да се такса превозна за ђумруке текијски и кладовски овако сведе:

1. За један навоз скеле, у коме би било до 25 комада крупне марве као: волова, крава, бивола, биволица, коња, кобила, мазги, магараца и т. д. да се наплати скеларине 12 гр. и 20 пара, а ако би у навозу више од 25 комада било речени родова марве, онда да се скеларина не од навоза, него од комада по 20 пара наплаћује.

2. За један навоз скеле у ком би било до 25 комада дебели свиња да се наплати скеларине 6 гроша 10 пара а ако више од 25 комада има, онда од сваког комада по 10.

3. За један навоз скеле у ком би било до 50 комада мршави свиња, (палоција) овнова оваца, јарчева, коза, да се наплати скеларине 6 гр. 10 пр., а ако више од 50 комада има, онда не од навоза, но од сваког комада по 5 пара чар. од телади, ждребади, јагњаца, јарића, прасаца и т. д. који уз матер иду и сисају да се не наплаћује ништа у име скеларине.

4. За један навоз скеле, у коме би било до 600 ока мртвог еспапа, 12 гр. 20 пр. скеларине, а ако би у навозу више од 600 ока било онда да се поред ови 12 гроша јошт по 60 пара на сваку стотину колико више од 600 буде наплаћује. Ако би се која персона на скели покрај еспапа превозила, то ће се од сваке персоне по 2 гроша чар. наплатити.

Поред ове таксе за скеларину има се од сваког навоза под којим се разуме све оно, што се у скели пренесе, без

призрена да ли то једноне или многима газдама принадлежи, по 28 гроша возарине наплатити, јер на овим ћумруцима момци правительствени возе.

5. Почем је скеларина сад спуштена свако, то ће се и од они који на своим собственим лађама, било живу стоку било мртви еспап превосе наплатити скеларина, исто као и кад би на правительственим скелама превозили, само се неће возарина наплаћивати почем ће ними собствени моћци бити. Само на персоне наплаћиваће се на овим приватним лађама од сваке персоне по 60 пара.

6. За један навоз чамца правительственог на ком се персоне превозе, ако је до 6 персона да се по 12 гроша у име скеларине и возарине наплаћује, а ако је више онда од сваке персоне по 2 гроша, но ако се која персона одма истог дана на макар и после подне на том чамцу повратила; такова да више ништа не плаћа.

7. Који би с противне стране за чамац викали и од ћумрука чамац за превоз у нашу страну искали, те би тако морао чамац нарочито због ни прелазити, да плате као и кад би се у нашој страни навезли, од 1—6 персона 12 гр. а ако више од 6 персона има онда свака персона по 2 гроша.

8. Ако би који зактевао, да еспап мртви на чамцу а не на скели превезе, зато шмо је у малом количеству, онда ће му се дозволити, но тако: да се од него поред возарине у 28 гр. још ако је терет од 50 до 200 ока 4 гроша, а ако више онда до 600 на сваку стотину по 2 гроша а преко ови 600 што више буде онда на вишак да се на сваку стотину по 60 пара наплати; Ако би пак поред еспапа мртвог и персона било, онда да се од сваке порсоне по 2 гроша наплати, и ако се која истог дана на истом чамцу врати, онда да за овај повратак ништа не плаћа. Исто тако ако би когод превозећи се на чамцу до 50 ока у својим стварима или мртвог еспапа у тежини имао, неће и на ову таксу возарине плаћати, но само таксу за персоне прописану.

9. Све досад казано разуме се о живом и мртвом еспапу, који се у Србији натоварили и из ове навезе, па у Влашку или у Аустрију износи; а што се тиче они еспапа из страни држава натоварени, о томе вреди точка следујућа.

10. На све без разлике еспапе из страни држава у Србији из лађа неразтоварене, но у истим у Аустрију или Влашку превежене, да се у име скеларине на оној скели на којој се превозе, наплаћује 12 гроша 20 пара. Ако ли се исти еспапи у Србију разтоваре па опет натоваре и у сусједне државе превозе, онда ће се на ни наплаћивати прописана скеларина, као да су у Србији натоварени, на оној скели на којој се превозе.

11. На оне еспапе који се у страној држави натоваре на на приватној лађи у нашу земљу довезу, да се ту потроше, неће се никакова скеларина наплаћивати, но томе; што нити је наша скела употребљена ту нити се могла употребити.

12. На дрва и камен прости, на креч, сено песак у трговачким лађама, као и на сплавове с грађом ма гдје ово товарено било, наплаћиваће се скеларина на оној скели гдје се превозе, по 12 гроша 20 пара.

13. Ћумрукције имају при наплаћивању ћумрука у лађе улазити, и гдје се о истинитости декларације посумњају, о качеству и количеству еспапа уверити се.

14. Наплаћивање такса ови разумева се по чаршијском течевију.

Решење ово саопштавам Попечитељству Финанције ради знања и даљег по њему поступка.

В № 2215
18. Маја 1859. год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

Књаж. представник
попечитељ иност. дјела полковник кавалер

Цв. Рајовић

УКАЗ

попечитељству внутрени дјела.

Желећи да сви грађани Србски, без разлике вере и народности, буду участници у слободи, која је за сваку радњу и занимање у Србији изречена, нашао сам се побуђен указом овим препоручити попечитељству внутрени дјела да оно све, што би овој жељи мојој противно постојало за укинуто сматра, и по томе настојава да никакови поданик Србски био он које му драго вере и народности, небуде ограничен у слободи сваковрстне радње и занимања.

Попечитељствима внутрени дјела и финанције заповедам да указ овај објаве и извршују.

В№ 4417.
26. Септембра 1859.
у Крагујевцу.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА

Издавши сагласно са закључењем Савјета од 8 п. м. № 2283. Устројење трговачког суда, шаљем од истога 22 егземплара попечитељству правосудија ради знања и управљана његовог.

У једно у договору са Совјетом од 25. пр. м. № 2134. Наређујем да се све оне парнице, по којима досадашњи варошки суд није предузео никаквог исљедовања, а по овом устројењу припадају суду трговачком одма овом и предаду; остали предмети пак да се непреносе ни у суд трговачки ни у суд окр. београдског него да се досадашњи суд вароши Београда остави под именом „привремена оделења суда окр. Београдског", да пред њиме затекше се предмете и доврши.

Попечитељству правосудија постављамо у дужност да по мери умањивања послова у том оделењу постара се и с његовим персоналом учинити нуждно расположење.

В № 5441.
12 Декемвра 1859 год.
у Бјеограду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

Кнежески представник, попечитељ иностр. дела,
полковник, кавалер,
Цв. Рајовић

К. В. № 268.
Сов. №. 2440.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ ПРВИ

КЊАЗ СРБСКИ

СА САГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА И НА ПРЕДЛОЖЕЊЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

ЗАКОНИК ТРГОВАЧКИ

ЗА

КЊАЖЕСТВО СРБИЈУ.

ГЛАВА I.

О трговцима.

§. 1.

За трговце сматрају се они, којима је трговање обично занимање.

§. 2.

По правилу могу трговати само пунољетни т. ј. који су навршили 21 годину. Мужка или женска лица, која нису пунољетна а имају 17 година пуно, могу такође трговину водити, но са допуштењем оца; ако немају оца, или га имају али је препјатствован, са допуштењем тутора, а у оба случаја са одобрењем надлежног суда (§. 152. грађ. закон.)

§. 3.

Жена удата без саизволења свог мужа не може трговати.

§. 4.

Лица у §. 2. и 3. означена, могу се пуноважно обвезати, па следователно и сва непокретна добра заложити и отуђити.

§. 5.

Сваки трговац радио сам или у ортаклуку с ким, има код суда трговачког, а гди овога нема код суда оног окружија у ком живи, или ако му трговина на више места постоје, код сваког суда исти места пријавити фирму под којом жели трговину водити.

Ову објаву мора трговац ставити у званичне новине или у новине нарочито за то одређене, а суд ће је на таблу пред зданијем својим приковати. Поред таквог објављења фирме имају лица у другом ставу §. 2. именована објавити и одобреље судејско, које су за трговање добили.

§. 6.

Овако се исто мора поступити и онда, кад се фирма мења, на другог преноси или кад престане. Исто тако трговци који са својим супругама праве брачне уговоре, или ако уговора и не праве, али им оне мираз какав било у почетку брака било после донесу, дужни су у првом случају изводе ти уговора, у колико се имања тичу, а у другим колико мираз износи, вишеозначеним начином објавити. Тако ће исто имати објавити трговац и пресуду, којом би се што у смотренију његовог и женинног имања или мираза располагало.

§. 7.

Од дана обнародовања овог законика, сви који тргују, имају своје постојеће фирме, брачне уговоре и миразе, за шест месеци горепрописаним начином објавити.

ГЛАВА II.

О трговачким књигама.

§. 8.

Сваки трговац обвезан је држати дневник, у који ће дан по дан, месец по месец уписивати: сву своју куповину,

сву своју продају, сва наплаћивања и сва исплаћивања, на кога је мјеницу вукао, ову примио, на другог пренео, и у обште шта је год ма по каквом основу примио или издао.

Тако исто дужан је у ту књигу уписати колико је сваког месеца свог домаћег трошка у суми имао.

§. 9.

Дужан је такође сваки трговац држати књигу, у коју ће преписати свако писмо, које другима по дјелу своје трговине шиље, а тако исто има у завитку остављати и брижљиво чувати сва тога рода писма, која буде примао.

§. 10.

Осим држања у предидућа два §§-а поменути књига, дужан је сваки трговац сваке године сачинити попис (инвентар) своји покретни и непокретни ствари, и свега што коме давати и од кога примати има. Овај попис треба сваке године у књигу за то нарочито опредјељену да преписе.

§. 11.

Све књиге треба да се воде на србском језику, да се чисто држе, да нема страна празни, замрљани, листова вађени, и да нема надметака.

Дневник, а и књига у коју ће се инвентар уписивати треба пре него што се почне у њу уписивати да буде странама означена (нагинирана), прошивена и судејским подписом и печатом утврђена.

§. 12.

Књиге уредно вођене може суд у трговачким пословима за полудоказ сматрати, а књиге које нису уредно вођене не могу ни полудоказну силу имати; не могу полудоказне силе имати ни оне књиге, на основу који је трговац пређе тужбу поднео па се после доказало да је вампирен, а ни књиге трговца који је судејском пресудом због преваре или другог

ког из користољубија учињеног злочинства или преступленя или због (банкротства) презадужености с преваром осуђен.

§. 13.

И књиге страни трговаца, ако су по законима њине земље вођене, моћи ће имати на србским судовима полудоказну силу, ако они осведоче, да се и књиге ово-земаљски трговаца по пропису овог законика вођене на судовима њине земље уважавају.

§. 14.

Потраживања трговаца на основу трговачки књига према нетрговцима застаравају за годину дана, рачунајући од оног дана, у који је вопросно дјело или даване било и под којим је то у књиге заведено; и по томе

§. 15.

Трговац, који се својом књигом, као полудоказом, послужити жели, мора свом дужнику нетрговцу конту или рачун из своје књиге изведен за годину дана на признање поднети, но тако, како би он, ако се дужник подписати не би ктео, њега по истеченију године за месец дана суду тужити могао, у ком случају, као и онда кад би дужник конту или рачун подписао задржава дневник силу полудоказа односително спорни предмета до свршетка парнице. Напротив

§. 16.

Ако би трговац пропустио за предречено време дужнику нетрговцу конту или рачун на признање поднети или њега због своје тражбине на суду тужити, то његова књига по истеченију истог рока губи силу полудоказа у смотрењу те његове тражбине, које истиност онда другим средствама мораће доказивати.

§. 17.

Ово разумети треба и о књигама фабриканта, апотекара и занатлија.

§. 18.

Само у случајима наслеђија, ортачке дебе, презадужености, и у случају распре због заједничког имања између мужа и жене може дотични суд рјешенијем наредити да му се књиге поднесу на испитивање.

§. 19.

У свима парницама пак може суд наредити, да му се књиге покажу поради вођења предмета о коме се парница води, или да се из њи исвише извод таквог предмета.

§. 20.

Ако се књиге, који је показање понуђено, захтевано или наређено, непаоде у месту суда пред којим се парница води то се може овај суд обратити на суд трговачки, или ако оова нема, на суд окружни онога места, где се књиге паоде и захтевати, да овај спорни предмет у књигама види, о вопросном садржају протокол начини и такви му достави.

§. 21.

Ако страна не ће да покаже књиге, којима противна страна изјаснила се да ће веровати, онда суд може овој заклетву досудити.

ГЛАВА III.

О друштвама трговачким и о правилама за њи.

§. 22.

Закон признаје три вида ортаклука трговачког; ортаклук јавни (под заједничким именом), ортаклук мешовити (командитни) и ортаклук безимени (акционерски).

ПРВИ ВИД.

§. 23.

Ортаклук јавни онај је, који са уговором састављају два или више лица намеравајући да тргују под заједничком фирмом.

Заједничка фирма састављена је, или из имена свију ортака или из имена једног или више њи с придатком и „друштво“ (компанија).

§. 24.

Ортаци тргујући под заједничком фирмом и у уговору ортаклука подписани, одговарају један за све и сви за једног целим својим имањем за све обвезаности ортаклука под заједничком фирмом учињене.

Само онај ортак, који је у ортаклук ступио без улога и обвезао се да труд свој у радњу положи, одговара с оним што је у тој радњи стеко, или што му је за накнаду у уговору одређено.

ДРУГИ ВИД.

§. 25.

Ортаклук мешовити саставља се из једног или више ортака објављени, који одговарају један за све и сви за једног, и једног или више ортака необјављени, који су само капитал уложили и који се зову командитори. Овај ортаклук тргује под заједничким именом, које мора бити састављено из једног или више имена ортака јавни заједнички обвезани.

§. 26.

Ако има више објављени заједнички одговарајући ортака па било да они управљају и подписују сви или само један од њи за све, онда је такав ортаклук, сматрајући на њи јав-

ни, а сматрајући ва командиторе, као просте уложитеље капитала, мешовити.

§. 27.

Име командитора не може се за фирму употребити.

§. 28.

Командитор одговара за штете само у онолико, колико је по уговору дужан уложити.

§. 29.

Командитор не сме управљати ортачким послом и за исти не може ни као пуномоћник употребљен бити.

§. 30.

Ако командитор пропису предидући §-а противно поступи, постаје као и објављени ортак, одговоран за све обвезаности и дугове ортаклука.

ТРЕЋИ ВИД.

§. 31.

Друштво безимено (акционерско) не постоји под заједничким именом, нит је означено именом ма ког участника, него му се даје име по предмету предузећа.

§. 32.

Њим управљају руководаци за време избрани, који се могу одпустити и другима заменути. Руководаци ови могу бити участници друштва, а могу и не бити, могу с платом и без ове друштво служити.

§. 33.

Руководаци одговарају само за извршење препорученог им посла, који су на себе примили, а ако су у исто време и участници, онда поред тога одговарају као участници.

§. 34.

Участници овог друштва одговарају за штете друштвене само са својим улогом.

§. 35.

Капитал без именог друштва дели се на акције, а ове могу се на разделке једнаке вредности делити.

§. 36.

Акције могу се издавати тако, да гласе и на показатеља, у ком случају оне се уступају предајом из руке у руку.

§. 37.

Право собствености акција може се доказати и уписивањем у књиге друштва. Пренашање после бива кад се господар акције писмено изјасни да акцију своју на другога преноси, које се после у књигу заведе.

§. 38.

Безимено друштво може се у Србији установити само са знањем Попечитељства Финансије, које ће најпре програм оваковог друштва а доцније и штатуте његове расмотрити, па то одобрити или неодобрити.

§. 39.

И капитал мешовитог ортаклука може се на акције разделити без повреде остали за ово друштво прописани правила.

§. 40.

Уговори ортаклука јавног и мешовитог морају бити писмени, а уговорачима стоји на вољи пред судом потврдити ји или непотврдити; но кад нису судом потврђени, мора од њи бити онолико комада, колико је уговорача. Сви ти комади морају бити равногласни и у сваком од њи мора се изреком казати, колико ји има такови.

§. 41.

Но уговори безименог дружества морају бити судом потврђени, а суд ји не сме потврдити, ако није предходило одобрење дотичног попечителства.

§. 42.

У уговору ортаклука треба назначити све што се уговори, јер се са сведоцима не може доказивати ни да је шта другчије уговорено, но што је у уговору, ни да је поред тога јошт што углављено.

§. 43.

Изводи уговора о ортаклуку јавном и мешовитом морају бити објављени по начину прописаном у §-у 5-ом.

У тим изводима треба да је назначено: име и презиме, пребивалиште и качество ортака, изузимајући командиторе; даље трговачка фирма ортаклука, имена они ортака, којима је повјерено да пословима управљају и у име ортаклука подписују, командитни капитал дати или обећани или на акције (§. 39.) подељени, време кад ће ортаклук почети радити и рок кад ће предстати, и најпосле мора се датум означити.

Ако ови прописи обзнањени не буду испуњени, уговор ће се сматрати за неважећи у смотреању ортака; но према трећима, који би с дружеством какву радњу имали, не могу се ортаци позивати на то неважење уговора.

§. 44.

Безимено (акционарско) дружество пак дужно је како одобрење Попечителства Финансије, тако и штатуте или правила своја обзнанити.

§. 45.

Ортаци могу и по истеченију уговореног рока своју радњу продужити, ако се сви на то сагласе, но ово се мора по више

изложеним прописима за постанак дружества, обзнанити, као што се обзнанити мора и кад би ортаклук престао пре, него што је уговорени рок истекао, или би се промена у ортачкој фирми учинила, или излазак ког ортака догодио се, и све нове погодбе.

Поменути прописи о обзнани морају се набљудавати, јер ако би дружество изоставило по њима поступити, и трећи би, коме доцније промене нису познате, с њим што радио, њему стоји на вољи своје право према дружеству или по пређашњем његовом устројству, или по доцније измењеноме а не објављеном.

§. 46.

Осим ова три вида ортачки дружества може бити ортаклук и за почастне шпекулације.

§. 47.

Овакови ортаклуци могу се закључити за један или више обртаја какве трговачке радње. Они постају онако, како се дотични саучастници погоде.

§. 48.

По изузећу од правила за друга трговачка дружества прописани, ортаклук на почастне шпекулације може се вођеним књигама или кореспонденцијама или са сведоцима доказивати, као што такови ортаклук не подлежи ни другим прописима у смотреању форме за остале ортаклуке.

§. 49.

Кад један ортак умре, ортаклук по правилу престаје, ако није другчије уговорено. Ако ортаклук у таквом случају престаје, наследници су дужни рачуне трговине тичуће се у ред довести, по гласу постојећег уговора и сходно гореизложеним прописима.

ГЛАВА IV.

О посредственицима или сензалима, о набављачима или комисионерима, о одправљачима или експедиторима, и о возиоцима или кирицијама.

ОДЕЛЕЊЕ I.

О посредственицима или Сензалима.

§. 50.

За олакшање трговања закон признаје посредственике у трговачким пословима или Сензале.

§. 51.

Посредственици могу постојати у свима трговачким местима, а бивају бирани од трговачког одбора онога места, гди посредственик намјерава ово занимање упражњавати, и потврђени судом трговачким, а гди овога нема судом окружним, који ће ово своје потврђење у здањију суда приковати, а један извод тога посредственику издати, да га овај у новинама обзнани.

§. 52.

Да би ко мого бити посредственик, мора да је пунољетан и да није био због преваре или због каквог другог из користољубија учињеног злочинства или преступленя осуђиван.

§. 53.

Посредственик је дужан имати дневник сачињен по пропису друге точке §. 11. у који ће дан по дан, без мрљања уметања или надметања и без скраћивања уписивати сваки посао, који закључи, назначивши уговарајуће стране, садржај закљученог уговора и сва условија истога.

§. 54.

По закључењу каквог посла он је дужан одма изводе из свога дневника о томе послу у два комада сачинити, један од једног, а други од другог уговора подписати дати, па извод са подписом продавца купцу, а са подписом купца продавцу предати и уговор је тада између њи закључен, под оним условијама која су у изводу.

§. 55.

Посредственик не сме за себе никакву трговину водити са наученим му послом, било под својим било под туђим именом. Он не може наплату примити нити платити за рачун своји налогодаваца, нити може јемствовати за испуненье уговора, кога је закључене он посредствовао.

§. 56.

Ако би он противно прописима у предидуђем §-у изложенима поступао, то му се може на предложенье одбора трговачког право посредственика одузети, а поред тога и на новчану казн до 100 талира осудити.

§. 57.

За закључен посао посредственик има закону награду која му се по $^1/_2$ на 100 од вредности уговореног предмета опредјељава. Но ово не стоји на путу да се о томе и другчије уговори.

ОДЕЛЕЊЕ II.

О набављачима или комисионерима.

§. 58.

Набављач или комисионер онај је, који ради под својим собственим или под ортачким именом за рачун другог, наручитеља (комитента).

§. 59.

Сваки комисионер који је дао новаца на еспап с другог места послани му ради продаје за рачун наручитеља, има пр-

венствено право, да своје новце с интересом и трошковима измири из вредности еспапа, ако овај стоји на његовом расположењу у његовој магази или у магази ђумрука или ма ког државног јавног сместишта, или ако еспап до њега и није дошао, али он може доказати спроводним писмом, да је еспап на њега послан.

§. 60.

Ако је еспап продан и предат за рачун наручитеља, набављач се наплаћује за своје новце, које је издао, за интерес и трошкове од проданог еспапа, и то пре остали поверитеља наручитељеви.

§. 61.

Еспап на набављача послани налазио се на путу или у рукама набављача, сматра се за собственост онога, који га је послао; и потоме, у случају презадужености набављача, ако еспап јошт продат и предат није, враћа се ономе чији је, пошто набављач или његова маса наплати трошак или дуг, који је набављач на еспап учинио.

ОДЕЉЕЊЕ III.

О одправљачима или експедиторима, било по води било по суву.

§. 62.

Одправљач, који на себе прима да одправи еспап сувим или водом, обвезан је да упише у свој дневник: какав је еспап примио, када, колико, и ако се пише и вредност истога.

§. 63.

Он јемчи да ће еспап и ствари отићи на одређено место на време у спроводном писму означено, изузимајући случај неодклониме препреке, који се мора доказати.

§. 64.

Он јемчи за квар и губитак еспапа и ствари, ако није другчије у спроводном писму уговорено, или ако квар или губитак није проузрокован каквим неодклонимим случајем.

§. 65.

Он јемчи за дјела и посредствени одправљача, на које он еспап упућује и препоручује, ако посредствени одправљач ниједсамог наручитеља наименован; ако је пак од овог наименован, ондаглавни одправљач за посредственог не одговара.

§. 66.

Еспап из магазе продавца или одправљача изишавши путује, ако није другчије уговорено, на опасност онога чији је; међутим стоји господару еспапа отворен пут тражити накнаду штете од одправљача или возиоца.

§. 67.

Спроводно писмо представља уговор између одправљача и возиоца, или између одправљача, набављача и возиоца.

§. 68.

У спроводном писму мора се ставити датум, какав је еспап, тежина његова, у каквим је колетима и рок, за који се еспап мора однети. У њему мора бити име и презиме и пребивалиште онога, од кога је еспап предат за одправљање име и презиме онога, на кога је еспап упућен, име, презиме, качество и пребивалиште возиоца. У њему се има даље означити пошто је подвоз погођен, накнада која се мора дати, ако еспап на уречено време не стигне, и на последку, подпис онога, који еспап одправља. На окрајку спроводнога писма треба ставити белегу (марку) и нумере колета која се возе. Одправљач мора у свој дневник цело спроводно писмо преписати.

ОДЕЉЕЊЕ IV.

О возиоцу или кириџији.

§. 69.

Возиоц јемчи, ако се ствар на подвоз примљена изгуби, изузимајући неодклонимм случај. Он јемчи и за квар, ако овај није проузрокован каквим неодклонимим случајем или природом самог еспапа.

§. 70.

Ако је подвоз неодклонимим случајем уздржан па није стигао на место у уговорено време, онда се од возиоца због одређеног долазка не може накнада тражити.

§. 71.

Чим се еспап прими и подвозни трошак исплати, престаје свако право на тражбину накнаде према возиоцу.

§. 72.

Ако онај, коме је еспап упућен неће да га прими због тога, што није у добром стању или подпуно донешен, суд ће трговачки, а гди овога нема суд окружни посредством вештака испитати стање донешеног еспапа; ако ни окружног суда у месту нема, примирителни суд ће то учинити и парничне стране на обични судејски пут упутити, а међутим наредити, да се еспап смести на сигурно место, или ако таковог онде не буде, да се пренесе тамо гди таковог има. Суд трговачки или окружни или примирителни моћи ће учинити наредбу да се што од еспапа прода, чиме ће се подвозни трошак моћи измирити.

§. 73.

Правила у овом оделењу прописана односе се и на лађаре предузиматеље јавни подвоза и на све друге, који се подваћају да ствари и еспапе превозе.

§. 74.

Тужби противу одправлача и возиоца због губитка или квара еспапа нема места, ако се за пренос у внутрености Србије не поднесе за три месеца; за Турску-Европску с Влашком и Молдавном за шест месеци, а за остале стране државе за једну годину, рачунајући, ако је еспап изгубљен, од дана кад је морао стићи на место; а ако је какав квар проузрокован, од дана, кад је еспап предат. Случај преваре и неверства изузимају се од овог правила.

ГЛАВА V.

О доказним средствама у трговачким дјелима.

§. 75.

Трговачка дјела, као куповине и продаје, доказују се јавном или приватном исправом, бележком од посредственика (сензала) издатом и од дотичних страна подписаном, кореспонденцијом, трговачким књигама, признатом контом а и сведоцима, гди се законом писмени докази нарочито не изискују.

ГЛАВА VI

О мјеницама у опште.

ОДЕЉЕЊЕ I.

О онима, који у Србији мјенице издавати и примати могу.

§. 76.

Сваки Србин може мјеницу издати, примити и ову на другог пренети, придржавајући се у томе прописа у овом законику за мјенице изложени.

§. 77.

Изузимају се од тога само сељаци, који се ратарским послом занимају, прости војници и сви нижег чина од подпоручника гарнизонске војске, жене удате и малољетници, ако ови последњи (жене удате и малољетници) немају на то прописаног дозволења.

§. 78.

Мјенице издате од сељака, простог војника и војника нижег чина од подпоручника горнизоне војске, и жене удате без саизволења мужа, сматрају се у призренију на њи као проста грађанска обвезателства.

§. 79.

А мјеница од малољетника, без дозволења отца или тутора издата у смотренију младољетника не важи ништа, осим ако је отуда добивено у његову ворист припало, чега се накнада ипак у обичној грађанској парници тражити може.

ОДЕЛЕЊЕ II.

О вученим мјеницама.

1. О форми вучене мјенице.

§. 80.

Вучена мјеница мора садржавати:

1. Означење да је мјеница, или ако је у каквом страном језику издана, мора садржавати израз у страном језику одговарајући овоме називу.

2. Суму новаца која се има платити. Сума мора бити писменима и у слогу (тексту) мјенице написана.

3. По чијој се наредби има платити. Издатељ мјенице може плаћање и по својој наредби ставити и тада је мјеница на собствену наредбу.

4. Време кад ће се исплатити.

5. Подпис издатеља са његовим именом или фирмом; ако он не може подписати то ће поред свога имена крст ставити, које ће осим онога, који га је подписао још два сведока својим подписом на мјеници посведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања мјенице (датум).

7. Име лица или фирме која има платити (на кога је мјеница вучена). Издатељ мјенице може исту на самога себе вући; но ово може бити ако опредјели друго место где ће платити, а не оно где мјеницу издаје (вучена собствена мјеница).

8. Место где ће се мјеница платити. Није ли ово особено означено, то се узима за место плаћања место онога, на кога се мјеница вуче (трасата), која се такође и за његово место пребивања узима. Осим овога ако је мјеница прва, друга, трећа, четврта и т. д. мора се и то означити.

9. Вредност у новцу, еспапу, рачуну или на други који начин примљену.

§. 81.

Ако које од ови изискивани условија оскудјева на мјеници, то онда није мјеница, нити мјеничне обвезности има. Исто тако сва изјасњења на такво писмено стављена (пренос, пријем, јемства) немају мјеничну важност.

§. 82.

Мјеница може се издати на једно лице, а да се има платити у месту пребивања кога другог. Она се може вући на наредбу и за рачун кога другог, но ово се мора испод подписа издатеља означити са речима „По наредби тога и тога“ или „по налогу Н. Н.“ или „као пуномоћник Н.“ или другим сходним изразима. Не назначили се ово, то се сматра да пуномоћник издаје мјеницу за свој рачун.

§. 83.

Ма да је име издатеља мјенице подметнуто, ипак истинити пријем и истинити пренос задржавају мјеничну важност.

§. 84.

Мјеницом, на којој је пријем или пренос подметнут бивају обвезани сви они преносителји и издатељ, чији су подписи истинити.

II. О благовременом пошиљању суме за плаћање потребне.

§. 85.

Издатељ мјенице или онај, за кога се рачун она издаје, мора се бринути да благовремено пошље повучену мјеницом суму; но издатељ мјенице за рачун кога другог лично је обвезан сам према преносителјима и притјажатељу мјенице.

§. 86.

Закон сматра да су новци благовремено послани, ако онај, на кога је мјеница повучена, у време кад је рок њеном плаћању, дугује издатељу или ономе, за кога је рачун мјеница вучена, онолику суму, колика је у мјеници означена.

§. 87.

Примили се (акцептира) мјеница, онда се сматра да је сума за измирење потребна у рукама пријемника (акцептанта); пријем служи за доказ о томе према преносителјима (жирантима). Али примила се мјеница или не примила то опет издатељу, у случају одрицања, припада доказати, да су они, на које је мјеница вучена била, имали у рукама суму за подмирење њено потребну. Не узможе ли то доказати, мора дати јемство, ма да је протест и после одређеног времена изискат.

III. О пријему (акцептирању).

§. 88.

Издатељ и преносителји (жиранти) јемче један за другог да ће мјеница примљена и у одређено време исплаћена бити.

§. 89.

Одрече ли се пријем, онда треба то доказати актом, који се зове протест због непријема.

§. 90.

Чим се протест због непријема покаже, преносителји и издатељ дужни су дати обезбеђења да ће се мјеница на одређени рок платити с трошковима протеста и курса. Јемац за издатеља или преносителја одговара заједнички само с оним, за кога је јемчио.

§. 91.

Онај, који мјеницу прими, узима на себе обвезателство, да ће и суму назначену у њој платити. И тако пријемник се од плаћања не ослобођава ма и да није знао, да је издатељ постао презадужен пре, него што је он мјеницу примио.

§. 92.

Пријем мјенице треба да се означи са овом речи: „примљена“, под то треба ставити име и презиме пријемника, ако овај незна писати, онда треба да има осим оног, који га је подписао још два сведока. Ту се има записати датум, ако мјеница гласи на један или више дана или месеци по виђењу; и у овом последњем случају, кад датум пријема није стављен, мјеница се плаћа на одређени у њој рок, рачунајући од датума кад је издана.

§. 93.

Пријем оне мјенице, која гласи да се наплати на другом мјесту, у ком пријемник не обитава, изискује да се назначи пребивалиште где ће се она исплатити, или где се други потребни кораци учинити имају.

§. 94.

Пријем неће бити услован, ал се може ограничити само на један део мјеничне суме, у ком случају притјажатељ мје-

нице дужан је подићи протест за онај остатак, који му није примљен.

§. 95.

Мјеница мора се примити најдуже за 24 сата од кад је показана. Онај, који је за 24 сата не врати, примио је или не примио, дужан је притјажатељу мјенице штету накнадити.

IV. О посредствовању при пријему.

§. 96.

Кад се пријем мјенице одкаже и протест због непријема подигне, може њу примити ко други као посредственик или за чест издатеља или за чест кога од преносителя (жиранта). Посредствоване ово треба означити у протесту, који ће посредственик подписати и пошто трошкове око протеста, проузроковане плати, изискати.

§. 97.

Посредственик је дужан најдаље за три дана дати на пошту писмо са протестом и то на рецепис, који о томе извјештава онога, за кога је чест посредствовао.

Изоставили он ово учинити, то одговора за штету, која би тим проузрокована била.

§. 98.

Притјажатељ мјенице задржава сва права против издатеља и преносителя, кад је не прими онај, на кога је вучена била без призренија на то, што је она посредствовањем примљена.

V. О року плаћања.

§. 99.

Мјеница може вучена бити да се плати: одма по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци

по виђењу; на један или више дана, на један или више месеци од дана изданија мјенице; на један опредјелени дан; на какав празник; на каквом панађуру, или на обично време.

§. 100.

Мјеница којој је термин плаћања одма по виђењу, мора се исплатити чим се покаже.

§. 101.

Термин исплате мјенице издате на један или више дана по виђењу, на један или више месеци по виђењу, опредјељује се датумом пријема или датумом протеста, изисканог због непријема.

§. 102.

Мјеница, која се на ком панађуру исплатити има, плаћа се у очи оног дана, у који ће се панађур свршити, или на дан панађура, ако овај само један дан траје.

§. 103.

Обично време јесте 15 дана, који се броје од сљедујућег дана по изданију мјенице.

§. 104.

Ако термин исплате мјенице пада на какав у српском календару црвеним словима означени празник, онда се мора исплатити први дан после празника.

Друге вере пак посљедователи дужни су своју мјеницу којој рок исплате на какав њнов празник пада, један дан пре тога платити.

§. 105.

При мјеницама, које се по истеченију опредјеленог рока по виђењу или по изданију мјенице платити имају, рок је плаћања:

1. Ако је рок плаћања по данима опредјелен, последњи дан тога рока. При рачунању рока од датума не рачуна се онај дан, кад је мјеница издана, као ни код мјенице по виђењу дан кад је иста поднешена (презентирана).

2. Ако је рок по месецима опредјелен, онда рок је плаћања онај дан последњег месеца, који својим датумом дану издања мјенице, или дану поднешења (презентације) при мјеници по виђењу, одговара; нема ли овога дана у последњем месецу, то је рок плаћања последњи дан тога месеца.

§. 106.

Дани почека за исплату мјенице ни под каквим изговором места немају.

§. 107.

За мјенице издате у земљама гди нови календар вреди, ако није изреком стављено по ком ће се календару рок рачунати, разуме се да је по новом календару.

VI. О преносу (жиру).

§. 108.

Собственост мјенице прелази од једног лица на друго средством преноса.

§. 109.

Сваки пренос мјенице мора имати свој датум, он мора означити вредност, која је примљена за пренос, име и презиме оног, који је преноси, и име и презиме онога, на кога се наредбу она преноси.

§. 110.

Пренос важи и онда, кад преносителъ напише само своје име или своју фирму на леђи мјенице, оставивши за попуњење празно место.

§. 111.

Ако пренос није устројен овако, као што предидући §. прописује, онда није уступање мјенице него само просто пуномоћије.

§. 112.

Кад се на мјеници напише већ толико преноса да се више преносителъа на њој подписати неможе, онда се додаје мјеници наставак. Тај наставак ваља за мјеницу прилепити и печатом утврдити оног преносителъа, који се на истом први подпише.

§. 113.

Кад се пренесе мјеница почем је време за подизање протеста због неисплате протекло, онда онај, на кога је пренета добија права из пријема, ако је мјеница примљена, према пријемнику, и права накнаде према онима, који су мјеницу по истеченију овога рока пренели.

§. 114.

Но ако је мјеница већ пре пренашања због неисплате протестирана била, онда онај, на кога је пренета добија само права свога преносителъа према примцу, издателъу и према онима, који су мјеницу до изисканог протеста пренели. Преноситель оваке протестиране мјенице није мјенично обвезан.

§. 115.

Строго се забрањује на пренашању стари датум ставити; ово ће се сматрати и казнити као кад когод лажну какву исправу начини.

VII. О заједничком јемству.

§. 116.

Сви они, који су мјеницу подписали, њу примили или пренели, обвезани су један за другог јемствујући према њеном притјажателъу.

VIII. О нарочитом мјеничном јемству (авалу).

§. 117.

Исплата мјенице осим пријема и преноса може се обезбједити и нарочним мјеничним јемством.

§. 118.

Јемство ово даје се од трећег лица, које се као јемац подпише или на самој мјеници или изда особито за то писмено. Овај јемац обвезује се заједнички и оним истим начином, као што су обвезани издатељ и преносителји, ако дотичне стране нису другчије уговориле.

IX. О плаћању.

§. 119.

Мјеница има се исплатити или монетом у њој за исплату означеном, или монетом, која на месту плаћања законит течај има.

§. 120.

Ко плати мјеницу пре рока, плаћа је на своју одговорност.

§. 121.

Онај, који плати мјеницу на одређени рок и без сваке забране, сматра се да је пуноважно ослобођен.

§. 122.

Притјажатељ мјенице не може се приморати да новце за њу узме пре одређеног за исплату рока.

§. 123.

Исплата мјенице учињена на другу, трећу, четврту и т. д. пуноважна је, ако се на исплаћеној стави, да се том исплатом вредност свију други уништава.

§. 124.

Онај, који плати другу, трећу, четврту и т. д. мјеницу, а не узме натраг ону, на којој се његов пријем налази, неослобођава се том исплатом прама онога, у кога се рукама његов пријем налази.

§. 125.

Исплата се не може одрећи, осим ако се мјеница изгуби или ако притјажатељ падне у презадужено стање.

§. 126.

Ако се мјеница непримљена изгуби, онај коме је она принадлежала има право тражити, да му се исплати, друга, трећа, четврта и т. д.

§. 127.

Ако ли се примљена мјеница изгуби онда друга, трећа, четврта и т. д. не може се другчије платити, него по наредби суда и на дато јемство.

§. 128.

Ако онај, који је мјеницу изгубио, била она примљена или непримљена, не може показати другу, трећу, четврту и т. д. он ипак може захтевати да му се изгубљена исплати, а измирење ово добиће пресудом надлежног суда, ако право собствености на мјеницу књигама посведочи и јемство да. Ако неда јемство а тражи да му се изгубљена мјеница исплати, може искати да се сума, колико вредност мјенице износи, у судејске руке положи.

§. 129.

Ако се исплата одрекне на захтевање у двама предреченим §-има. притјажатељ изгубљене мјенице задржава сва своја

права средством протеста. Акт овај мора се начинити други дан, кад је изгубљеној мјеници рок за исплату био. Овај протест мора обзнањен бити издатељу и преносителима за време и по начину за обзнањивање протеста више одређеном.

§. 130.

Онај, чија је мјеница изгубљена, да би другу набавио, треба да се обрати свом преносителу (жиранту) који је дужан дати му своје име и сво старање употребити, да може дјеј-ствовати против даљег преносителя, док од једног до другог идући до издатеља мјенице не досне. Но онај чија је изгубљена мјеница мора сав трошак поднети.

§. 131.

Обвезаности јемца у §. 127. и 128. споменутог предстају по истеченију 3 године, ако за ово време не буду у том предмету ни тражења ни тужбе пред судом.

§. 132.

Почастне исплате на рачун мјенице дужан је притјажатељ примити, а за остатак неплаћене суме протест подићи. Почастне исплате спадају на олакшицу и издателу и преносителима.

§. 133.

Суд не може никакав рок за исплату мјенице продужити.

X. О плаћању посредствованьем.

§. 134.

Мјеницу протестирану може платити посредственик или за чест издателу или за чест кога од преносителя.

Ово посредствоване плаћаня означи ће се у самом протесту или у придатку к истом.

§. 135.

Онај, који посредствованьем мјеницу исплати ступа у права притјажатеља, али је дужан испунити и све обвезаности, које су за притјажатеља прописане. Ако је плаћане посредствованьем учињено за чест издатеља, онда су сви преносителі ослобођени. Ако ли је учињено за чест кога од преносителя, сви после овог следујући ослобођавају се од своји обвезности. Ако има ни више, који оће посредствованьем мјеницу да плате, исплата ће се онога предпоставити, којом се највише ни од обвезности ослобођавају. Ако се онај јави да је плати, на кога је она вучена, па је због не пријема протест изискат, он ће над свима другима првенство имати.

XI. Права и дужности притјажатеља.

§. 136.

Притјажатељ мјенице вучене у Европи, осим Исландије и острова Ферерски, да се плати у Србији одма по виђењу, на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, дужан је тражити да му се иста плати или прими за три месеца, рачунајући од њеног датума. Рок од шест месеци опредјељује се за приморске азијатске и африканске земље дуж средиземног и црног мора и за острове истим морама принадлежеће. А за друге ван-европејске земље. Исландију и ферерске острове рок је од осамнајест месеци. Исти вишеозначени рокови имају места против притјажатеља мјенице, која се вуче у Србији а да се одма по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу плати у којој од предизложени страни земаља.

§. 137.

Притјажатељ мјенице дужан је заштевати да му се ова исплати онот дана, кад јој је рок исплати опредељен.

§. 138.

Ако се у одређени дан мјеница не исплати, мора се одма првог дана за овим протестом, који се зове протест због неисплате, доказати како је исплата изостала.

Ако је поменути дан празнични био, онда одма други дан.

§. 139.

Притјажатељ мјенице није разрешен од изискивања протеста због неисплате ни тиме, што има протест због непријема, ни због смрти или презадужености онога, на кога је мјеница вучена. Ако је пријемник пао у презадужено стање пре рока за исплату одређеног, притјажатељ може протестирати и накнаду тражити.

§. 140.

Притјажатељ протестиране због неисплате мјенице, може тражити да му је плате, посебице или издатељ, или који од преносителя, или скупа издатељ и сви преносителји. Ово исто право припада сваком преносителу против издателя и преносителя, који му предходе.

§. 141.

Ако се притјажатељ мјенице посебице за исплату мјенице обрати своме предходнику, он треба овоме да достави протест, па ако овај не плати, да га позове у суд најдуже за 15 дана, рачунајући од дана издатог протеста, ако предходник не пребива даље од 10 сати растојанија. Време за предходника живећег даље од 10 сати од места у коме се мјеница исплатити морала, продужиће се за сваку даљину од 5 сати више с једним даном.

§. 142.

За мјенице вучене из Србије а да се плате изван Србије у Европи, осим Исландије и острова Фересви, па су

протестиране, тужба ће се подићи противу издателя и преносителя у Србији живећи за три месеца; ако је вучена мјеница за приморске азијатске и африканске земље дуж средиземног и црног мора или за острве истим морима припадлежеће, за шест месеци; а ако је за друге ван-европејске земље, Исландију и фереске острове за 18 месеци.

§. 143.

Ако се пак притјажатељ мјенице обрати уједно и против преносителя и издателя, онда он према сваком од њи има право на рокове у предидућем §. означене. Тако исто сваки преноситель има право обратити се у предмету поменуте тражбине или на појединог или на све своје предходнике у теченију више опредељени рокова. Рок за ове тече од дана, кад је противу њи тужба подигнута.

§. 144.

По истеку вишепоменути рокова: — За подпашање (презентирање) мјенице одма по виђењу, или на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу, — за протест због неисплате, — за подизање тужбе на накнаду — притјажатељ мјенице губи сва права противу преносителя.

§. 145.

Тако исто губе и преносителји права на накнаду против предходника после више означеногa рока и то сваки колико се кога тиче.

§. 146.

Исто тако губе ова права притјажатељ и преносителји према издатељу самом, ако овај докаже да је пријемник био снабдјевен с новцима о року плаћања. У овом случају притјажатељ мјенице има право тражбину своју управити само противу онога, на кога је мјеница вучена.

§. 147.

Губитак у предидућа 3 §-фа опредјељени престаје на корист притјажатеља противу издатеља или противу оног од преносителя, који је по истеченију рока одређеног за протест, за обзнану истог или за позив у суд, рачуном подмиреньем једног потраживања за друго, или другим којим начином суму за исплату мјенице потребну примио.

§. 148.

Осим мера прописани за тражење наплате, притјажатељ протестиране због неисплате мјенице, има и то право, да посредством суда ради своје безбедности узапти ствари покретне издатеља, пријемника и преносителя.

XII. О протесту.

§. 149.

Протест због непријема или исплате мора се подићи по правилу за то прописаном код трговачког, гди овог нема код окружног суда, а гди ни овог нема код среске полицајне власти или код извршителя судејског.

§. 150.

У протест треба преписати мјеницу од речи до речи, пријем, пренос и онога, који је тамо означен да је по потреби исплати; даље да је понуђен да мјеницу исплати, присудство, или одсуство онога, који треба да плати, узроке неплаћања, немогућност или нехтење подписати се, и напослетку дан, месец и годину изискатог протеста.

§. 151.

Никакав други акт у виду сведочанства издат од трговаца или други који лица не може протест заменути.

§. 152.

Лица законом за сачињавање протеста одређена обвезана су, ако не желе подпасти под строги одговор, и накнадити трошкове и штете дотичним странама, — концепте издати протеста брижљиво чувати и у протокол по реду бројном заводити. Тај протокол у кога ће стране бити означене, биће јемственником прошивен, и подписима и печатом утврђен.

XIII. О намирењу средством повратни мјеница.

§. 153.

Кад притјажатељ протестиране због неисплате мјенице оће да се наплати за вредност исте, за интересе, разлику курса, трошкове око протеста и иначе учињене, он може вући повратну мјеницу на издатеља, или на кога од преносителя.

§. 154.

Курс се према издатељу опредјељава по одношењу курса оног места, гди се мјеница имала платити, према месту гди ће се ова повратна морати платити. Према преносителима опредјељава се курс по одношенију места гди је мјеница предана или продана, према месту гди ће се исплатити.

§. 155.

Уз повратну мјеницу мора се приложити и рачун у који се ставља главно протестиране мјенице с интересом, трошковима протеста, и други закони трошкови, као што су комисионални, сензалски, поштански и т. д., даље се у њега ставља име и презиме онога, на кога се повратна мјеница вуче, курс по коме је она продата, и датум. Рачун овај одостоверавају два трговца; с истим рачуном шиље се протестирана мјеница, протест или одостоверени преписи истога. Ако се повратна мјеница вуче на ког од преносителя, онда уз њу иде осим

осталога и сведочанство показујуће мјенични курс места, у коме се мјеница платити морала, према месту, у ком је она вучена.

§. 156.

Више рачуна уз једну мјеницу не може се правити. Овај рачун плаћа се од једног преносителя другоме, а најпосле од издателя.

§. 157.

Сваки преноситель као и издатель дужан је по један курс сносити.

§. 158.

Интерес на главно протестиране због неисплате мјенице почиње тећи од дана изисканог протеста.

§. 159.

Интерес на трошкове од протеста, мјеничне курсове и на друге законе трошкове, плаћа се само од дана потраживања пред судом.

§. 160.

Разлика курса неплаћа се, ако се уз рачун неприложи §-фом 155. прописано сведочанство трговаца.

ОДЕЛЕЊЕ III.

О собственим мјеницама.

§. 161.

Собствена мјеница јест она, којом се издатель сам обвезује, да ће извјестну суму новаца исплатити поверителу или по његовој наредби у одређено време.

§. 162.

Собствена мјеница мора садржавати:

1. Означење, да је мјеница, или ако је у каквом страном језику издана, мора садржавати израз у страном језику одговарајући овоме називању.

2. Суму новаца која се има платити. Сума мора писменима и у слогу (тексту) мјенице означена бити.

3. Име онога, по чијој се наредби има платити.

4. Време кад се има исплатити.

5. Подпис издателя са његовим именом или фирмом; ако он подписати не може то ће поред имена крст ставити, које ће осим оног, који га је подписао, још два сведока својим подписима на мјеници осведочити.

6. Место, дан, месец и годину издања.

7. Вредност у новцу, еспапу, рачуну или на други који начин примљену.

§. 163.

Место издања сматра се при собственој мјеници за место плаћања и у исто време за место пребивања издателя, ако друго место плаћања није означено.

§. 164.

Сљедујући прописи за вучене мјенице вреде и за собствене:

Пропис §. 81. о томе, кад што од суштественог изискивања на мјеници оскудјева.

О преношању (жирирању).

О подношању (презентирању) с роком исплате на један или више дана или месеци по виђењу, или на обично време по виђењу с тим, да се овде има издатељу самом мјеница поднети.

О тражењу накнаде због неисплаћења према преноситељима; о тражењу сигурности, с тим, да ово у случају не сигурности издателя мјеста има.

О застарелости.
О страном законодавству, и
О претесту.

§. 165.

Кад је собствена мјеница подписана на једном месту, а опредјељује да ће се платити на ком другом, онда се она има тамо одређеном за плаћање лицу (домицилијату), или ако ово није означено, самом издатељу на оном месту к плаћању поднети, и ако се неплати тамо протест подићи. Изоставили притјажатељ благовремено код домицилијата протестирати, то он губи мјенична права према издатељу и преносителима.

Издатељ собствене мјенице дужан је, кад домицилијата неозначи, а мјеницу на друго које место за плаћање упућује, означити особу или кућу, гди ће га притјажатељ мјенице тражити.

ОДЕЛЕЊЕ IV.

О застарењу.

§. 166.

Потраживања између трговаца за трговачка дјела на основу трговачки књига и други документа застаревају за 20 година.

§. 167.

Све тражбине тичуће се вучени мјеница а и собствени, ако су ове последње издате и подписате од трговаца, банкера или ма и од нетрговаца за дјела трговачка, застаревају за 5 година рачунајући од дана, кад је протест изискат, или од дана последњег корака код суда чињеног. Ако је спорна ствар признањем поравнањем или пресудом свршена, онда ће потраживање застарити за 24 године, под наблудавањем свију правила, која су грађанским законом за застарелост прописана.

ГЛАВА VII.

Страно законодавство.

§. 168.

Способност странца мјенично обвезати се, суди се по законима земље, којој странац припада. Но ипак неспособан по својим законима странац, ако је по србским законима способан и у Србији мјеничне послове предузме, мјенично је обвезан.

§. 169.

Форма изван Србије издане мјенице као и остала мјенична изјасненија на страни учињена, суде се по закону места, на коме су учињена. Но ако би ова изјаснења по страном закону неважећа била, али по србском закону вреде, то се из тога не може ништа наводити противу доцније у Србији на мјеници стављени изјаснења, као што су: пријем, пренос, јемство. — Исто тако мјенична изјаснења једног Србина према Србину изван Србије учињена, вреде као мјенично правна, и ако би она само по србским законима достаточна била.

§. 170.

Форму дјелања ради одржања или извршења права из мјенице на каквом страном месту, опредјељава тамо вредећи закон.

26. Јануара 1860. год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

Кнежески представник,
Повјеритељ иностранih дјела,
Полковник. Кавалер,
Цв. Рајовић.

Предсједатељ Совјета,
Генерал-мајор,
Стев. Михајловић.

Глав. секр. Совјета,
Рајко Лешјанин.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

На предложење попечитељства правосудија и сагласно са закључењем Савета од 17. тек. № 346. решавам:

Да се за кривична дјела један апелацијони суд установи, који ће се састојати из једног преседатеља, четири члена, једног секретара, једног столоначалника II класе, једног архивара, који ће дужност протоколисте и регистратора извршивати, једног експедитора, једног канцелисте, једног вандура и једног одације.

Суд овај да се управља по сада постојећем устројству апелацијоног суда односително кривични предмета, имајући и оне предмете сам решавати, који су у точки другој члену 29. устројенија апелацијоног суда изложени, као да и прва точка истога члена 29-г за њега важи с том само изменом, да су примјечанија његова и противу пресуде учињена за нижи суд обвезателна.

Даље, да се чиновницима апелацијоног суда за грађанска дјела издаје следујућа плата и то;

1. Председатељу	17.520	гр. порес.
2. Подпреседатељу	16.200	„ „
3. 8 Членовима по 15.180 . .	121.440	„ „
4. 2 Секретарика по 11.400 .	22.800	„ „
5. Столонач. 1. класе . . .	6.540	„ „
6. Столонач. II. „	6.000	„ „
7. Архивару, који ће протоколист и регистратор бити . . .	4.800	„ „
8. Експедитору	3.600	„ „
9. 2 Канцелистика по 2.760 .	5.520	„ „
10. Пандуру	1.440	гр. порес.
11. 2 Одацијама по 1.152 . .	2.304	„ „
12. На канцеларијске трошкове .	4.200	„ „

А чиновницима апелационог суда за кривична дјела да се издаје и то:

1. Председатељу	16.200	гр. порес.
2. 4 Членовима по 15.180 . .	60.720	„ „
3. Секретару	11.400	„ „
4. Столонач. II. класе	6.000	„ „
5. Архивару који ће протоколист и регистратор бити	4.800	„ „
6. Експедитору	3.600	„ „
7. Канцелисти	2.760	„ „
8. Пандуру	1.440	„ „
9. Одацији	1.152	„ „
10. На канцеларијске трошкове .	2.100	„ „

И напослетку, да се цео персонал апелационих судова, који се у ново устројеном апелационом суду неби поставити могао, нити пак за апелационих суд за кривична дјела употребити могао, и даље по овогодишњем буџету задржи, да би попечитељство од тог персонала два оделења образовати могло за нарочити апелационих суд, који се има образовати за она дјела, у којима је пре ступања у живот закона о поступку судејском у грађанским парницама од 12. Фебруара текуће године BV 443, незадовољство изјављено; а ако би још које лице заостало, да би га попечителство за извапредни суд употребити могло.

Попечитељству правосудија налажем да решење ово, у колико се њега тиче, изврши.

BV 561.
19. Фебруара 1860 год.
у Београду.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРЕСКИ.

Кнажески преставник, попечитељ иностр. дјела, полковник, кавалер,
Цв. Рајовић.

ПОПЕЧИТЕЛСТВУ ПРАВОСУДИЈА.

Дејствијем изванредног и апелационог суда више свештеника осуђено је на разне казни, за преступленя изслеђена од комисија изаслани за извиђиване тужби противу чиновника, свештеника, учитеља и кметова. Да не би свештници казни ове на понижене светог чина и званија њиовог, и на непристојни начин издржавали, ја налажем попечителству правосудија, да с места налог на све судијске и полицајне власти изда, да се ни једна казна над свештеницима од изванредног и апелационог суда изречена не извршује, но да се сва акта о томе сакупе и попечителству правосудија пошљу, а оно да ји апелаторијалној конзисторији спроведе, која ће по имајућем од мене упутствију знати шта ће с истима чинити. Ово решене моје относи се чисто на казни, а никако и на накваду, на коју би кои свештеник од изванредног и апелационог суда осуђен био, коју ће наравно морати на сваки начин исплатити.

Вх 1154.
21. Априла 1860 год.
у Топчидеру.

МИЛОШ ОБРЕНОВИЋ

Заступник представника канц.
и попеч. иностр. дела,
К. Цукић.

РАСПИС

попечителства унутр. дела свима окр. начелништвама и управит. вар. Београда.

Попечитељству внутрени дјела долазе од ово неко доба известија са више страна, како је тај или онај практикант, извршујући које какове продаје, или рукујући депозитима у опште, учинио злоупотребленье са толико и толико новаца.

Суме, које су практиканти на тај начин упропастили до сада, износе страота велику цифру. Прелазећи многе случаје, напомиње се овде, како је само један практикант известног началничества, рукујући депозитном касом, упропастио преко 35.000 гроша.

Попечитељство внутрених дјела не увиђа ништа, што би началничества, или среске началнике, могло оправдати у томе, што тако велика поверења практикантима поклањају, јер расписом од 9. Септембра 1846 год. Пх 4740. прописано је како се, и на који начин, имају касе депозитне поверити једноме [illegible], да лице то мора бити указно. Шта су пак практиканти, и како се они имају сматрати, казано је јасно у уредби од 23. Јулија 1845 год. Вх 1117.

С призрењем дакле на све то, јасно је, да сваки онај старешина началничества, или среза, који повери практиканту да што прода, наплати, или депозитном касом рукује, чини то само на своју сопствену одговорност. Но при свем том ипак је попечитељство ово нашло за нуждно најозбиљније опоменути овим све полицајне власти, да се узму на ум и да

никаково извршење, које би ма какву новчану наплату за собом доносило, а још мање руковање депозитним касама, неповеравају практикантима, као простим правительственим служитељима и као лицама, која се тек приготовљавају за указне служитеље.

Који пак старешина начаничества, или среза, противно изложеноме узради, нека још сад зна, да ће морати сам из своје сопствености све накнадити што практикант упропасти, а притом још и казнити се по закону за непослушност наредба веће власти.

Овом приликом, а у свези са означеним расписом од 9. Септембра 1846 год., попечитељство препоручује свима реченим властима, да оне бар по једанпут у месец дана, прегледе депозитне касе оних указних лица, којима су исте поверене; јер, на жалост, има такође млого случајева, где су и под руковањем овакових лица, грдне суме упропашћене.

Прегледавши тако сваку под ведомством својим стојећу депозитну касу, дакле и касу извршителя, где ови постоје, дотични старешина дужан ће бити свагда, кад каково злоупотребљење, или недостатак примети, то одма овамо попечитељству јавити, како би оно даље, што му надлежи, предузети могло. Јер ко од старешина пропусти тако поступити, па би се доцније појавио недостатак, одговараће исто онако као и за практиканте, с том само разликом, што ће за ове сам искључиво одговарати за штету, па се после намиривати с њима како зна, а за оне друге, т. ј. указна лица, одговараће за накнаду у онолико, у колико такову упропаститель не буде у стању сам подмирити.

Начаничеству Н. налаже се, да се оно, и подведомствене му среске старешине, расписа овога најточније придржавају.

П№ 5319.
11. Јула, 1860.
у Београду.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ФИНАНЦИЈЕ.

На предлог попечитељства финанције од 28. пр. П№ 679, ја сам согласно са закључењем Савета од 4. тек. № 512, решио и решавам: да се рачун начаничества окр. крагујевачког за 1859 годину прегледа а да се немора нов попис имања чиновничког за прошли 15 полгодија чинити, и да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је пописна комисија нашла, а не, коју су приватни проценитељи, како су кад хтели, и како је кад коме потреба била, појединoм имању давали.

Моје попечитељство финанције нека се управља по овоме решењу.

В№ 518.
7 Марта 1861 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Књажевски представеник,
попечитељ иностр. дела,
Ф. Христић с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ ТРЕЋИ

КЊАЗ СРБСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

УВОДНА ПРАВИЛА,

ЗАКОНА О СТЕЦИШТНОМ ПОСТУПКУ

§. 1.

Закон о стецишћном поступку почеће важити, кад прођу 30. дана, од дана кад га Књаз подпише.

§. 2.

Кад овај закон у живот ступи, престаје важити: Глава X. „о стецишту," Глава XI. „о погодби дужника с повериљима," и Глава XII. „о уступању имања," од §. 196. до §. 329. закључително, законика о судејском поступку у грађанским парницама од 21 Октобра 1853. год. $\frac{\text{В № 1025}}{\text{С № 938}}$, а тим губи силу и чл. 3. уводни правила законика о судејском поступку у грађанским парницама од 12. Фебруара 1860. год. $\frac{\text{В Бр. 443. I.}}{\text{С Бр. 128. I.}}$

§. 3.

Све оне стецишћне масе, које се код судова затеку нерасправљене кад овај закон о стецишћном поступку у живот ступи, имају се дорасправити по овом новом закону.

Но уколико се овим новим законом о стецишћном поступку мења ред поверитеља при наплати, има се код свију они маса, над којима је отворено стецište пре него што је овај закон у живот ступио, при досуђивању држати онај ред који је прописан био у Глави X. „о стецишту" старог судејског поступка у грађанским парницама.

$\frac{\text{К. В. Бр. 597 I.}}{\text{Сов. Бр. 436 I.}}$

17. Марта 1861. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ

Председатељ совјета,
генерал-мајор,
Стев. Михајловић.

Књажески предсједавник, и
попечитељ иностранах дјела,
Ф. Христић.

Главни секретар совјета,
Р. Ј. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ ТРЕЋИ

КЊАЗ СРБСКИ

СА СОГЛАСИЈЕМ СОВЈЕТА ОПРЕДЈЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЈЕЉУЈЕМО

ЗАКОН

О СТЕЦИШТНОМ ПОСТУПКУ

ГЛАВА I.

Опредјелење стецишта, надлежност суда и случајеви кад се стециште отвара.

§. 1.

Стециште је судејско поступање, у ком се имање каквог дужника, који своје повериоце није у стању да намири, по опредељеном у закону реду између њи подељује.

§. 2.

Стециште се отвара код суда оног окружија, у ком дужник постојано пребива, ма да би он и у више окружија своји добара имао. Против онога, који у Београду постојано пребива, отвара се стециште код суда вароши Београда.

§. 3.

Стециште се отвара у слѣдујућим случаима:

1., Кад суду сам презадужени јави, да није у стању све своје повериоце подпуно намирити;

2., кад суд дозна, да се ко год, о ком се јавно говори,

а и тражбине противу њега у суду пријављене, или на његова добра прибележене, показују да је презадужен, крије, или да је побегао.

3., кад пунолѣтни наслѣдници, који су се изјаснили да имање умрлога с пописом примају, или кад тутори или старатељи малолѣтни наслѣдника захтевају, да се стециште противу масе умрлога отвори.

4., кад један или њи више поверитеља, који су тражбине ил неоспориме ил вјеројатно осведочене, захтевају, да се над дужником њиовим стециште отвори; но у овом случају суд неће стециште одма отворити, него ће најпре одредити рочиште на време, колико је могуће краће, и никако дуже од 15. дана, а у решенију наложит ће дужнику, да он до рочишта своје поверитеље намири или обезбеди, или да на рочиште списак свог имања и своји дугова, нуждним доказима снабдјевени донесе, с том примјетбом, ако ни једно ни друго не учини, да ће се против њега стециште одма отворити.

Ако би поверитељ поред стецишта захтевао од суда да запт на добра дужникова стави, то ће суд у смотрењу запта поступити по правилима о запту.

§. 4.

Но недође ли дужник на рочиште (§. 3. под 4.) ил ако би дошао, недокаже л да је оне поверитеље, који су стециште против њега захтевали подмирио или обезбедио, или да је по списку своји дугова и имања у стању све своје поверитеље подмирити, то ће се против њега одма, и без призрења а можда њиме против оне наредбе судејске изјављено незадовољство, стециште отворити.

Поверитељи имат ће право захтевати, да дужник истинитост донешеног списка заклетвом потврди, коју ако овај положити неби хтео, одма ће се сматрати, као да потребни списак ни поднео није.

§. 5.

За случај, да се поверитељи са поднешеним од стране обтуженога обезбеђењем неби задовољили, Суд ће, почем обе стране саслуша, без отлагања решити јел обезбеђење довољно ил није? У првом случају он ће поверитеље упутити да своје подмирење од дужника особеним путем траже, а у другом ће одма стециште отворити.

ГЛАВА II.

Закони распоред тражбина против стециштне масе.

I. Тражбине по праву собствености.

§. 6.

Онај, кои би имао какву ствар као своју собственост из стециштне масе потраживати, може искати да се таква ствар из масе изстави, ил ако би имање неподељено било, да се њему припадајућа част таквог одвои.

Нарочито има супруга дужника право захтевати, да јој се оне покретне ствари издаду, за које би доказала, да ји је заиста мужу као мираз донела, па да се као такове јошт у натури налазе. (§. 767. зак. грађанског). Овамо припадлеже и оне код дужника нађене облигације, које би од други издане биле на име његове супруге, како им је новац њеног мираза позајмљен.

II. Тражбине поверитеља из опредјелени масални добара.

§. 7.

Они поверитељи, кои потраживања или по сили овог закона или у следству заложног права из извјестни масални добара подмирити се имају, исплаћиват ће се из ови добара, без призренија на остале стециштне повјеритеље. Само што после измирења њиног од такови добара претече, спада у општу за све личне поверитеље опредјељену стециштну масу.

А. Особена опредјелења усмотрењу непокретни добара

§. 8.

Од добивене цене за продато непокретно добро, у коју се счисљава и онај трајућем стецишту од таквог добра приход, као и на суму цене придошавши можда интерес следујућа се потраживања, и то по редовима, као што су један за другим у овом §. ниже изложени, првенствено исплаћују.

1. Од дана отвореног стецишта учињени трошак на одржање и руковање, као и на процењивање и продају непокретног добра.

2. Од године дана до стецишта не исплаћена заоставша и за време овога припадајућа награда служитељима оним, који су непосредствено при таковом добру служили, и то без разлике да ли су страни или кои од членова фамилије такву службу за награду одправљали, и да ли су се и онда, кад је дужник под стециште пао, јошт у служби затекли, или су већ из ње иступили.

3. Терети државни и општински, кои би се по добрама наплаћивали, за једно прошло и за једно текуће полгодије, као и за свако полгодије у напредак, док се добро продало неби.

4. Бранитељ масе у призрењу досуђени трошкова за труд његов при пречисћавању (ликвидирању) тражбина из таквог добра.

5. Тражбине они, коима исто непокретно добро служи за миљачку залогу (§. 307. грађ. законика), и то по оном реду, по коме су такови интабуланти један за другим право на интабулацију по закону добили.

6. Терети државни и општински, који би од дужег времена од добра ненаплаћени заостали.

§. 9.

Интереси од овакви у §. 8. под 5. означени интабулирани тражбина имат ће при наплати с капиталима једнако

првенство само они, који припадају за последњу годину до отвореног стецишта, и од овог до дана наплате капитала; но ако је поверитељ парницу због наплате своје интабулиране тражбине против дужника још пре повео, то ће интереси од дана поведене парнице имати при наплати заједно са главним једнако првенство.

§. 10.

Оно што је у предидућем §. речено, важи и за убаштињене годишње дохотке, а и за друге од времена на време придолазеће приходе.

Б. особена опредјелења у призрењу покретности, које би као залога служиле.

§. 11.

Од цене, продајом заложеног покретног масалног добра добивене, пре исплате оног поверитеља, коме таково добро за залогу служи, само ће се они у §. 8. под 1. и 4. опредјељени трошкови одбити.

Интерес пак на капитал исплаћује се с капиталом онај који од отвореног стецишта до наплате припада, и онај, који би за годину дана пре стецишта неплаћен остао, ако наплата још пре тога није парничним путем тражена, у ком ће случају интереси од дана поведене парнице заједно с капиталом исто првенство при наплати имати.

§. 12.

Но пре поверитеља у §. 11. означеног, ако би му еспап какови за залогу служио, предходит ће у наплати ђумрук на исти еспап неплаћени.

1., ако је еспап још у магази ђумручкој, или

2., ако је из ове изнешен, а 40 дана од тог времена није протекло до дана отвореног стецишта.

III. Тражбине лични поверитеља из опште стецишне масе. Распоред такови.

§. 13.

Сво стецишно имање, које по измирењу у горњим §.§. означени тражбина, преостаје, сачињава општу стецишну масу, која се на све личне поверитеље, у колико ови неби већ из оног у §§. 8 до 12. означеног стецишног имања подмирени били, обратити има по редовима, који сљедују, почем се предходно исплате тражбине они, који су од отвореног стецишта на масу што потрошили, или за такову радили, као и трошкови руковања са масом и заступања такове.

Но ако се ове предходне тражбине не би могле подпуно измирити, измиривање се по соразмјерности (по гуреми).

§. 14.

У први ред долазе:

1. Ако је дужник пре отвореног стецишта умро, погребни трошкови и трошкови на обично прво одјело, сходно стању презадуженога. Иначе, ако је презадужени умро, пошто је стецište против њега отворено, онда ће само они, по наредби старатеља и са одобрењем суда учињени, најнуждњи погребни трошкови у овај ред доћи.

2. Од године дана до стецишта неисплаћена заостала и за време овога припадајућа награда домаћи служитеља, трговачки и занатлијски слугу, као калфи, ако би такови и сама деца пропалога били, и то без разлике јесу ли се и онда, кад је дужник под стецište пао, још у служби затекли, или су већ из такове иступили.

3. Лекари, видари, (хирурзи) бабице и апотекари са оним што од пропалога за свој труд или лекове, од једне године дана до отвореног стецишта примати имају. Ово се разуме и за болест членова породице пропалога, за које је он старати се дужан био.

4. Данак држави и терети обштински за једно прошло и за једно текуће полгоће.

5. Ђумрук неплаћени у опште, у колико по §. 12. неби наплаћен био.

Сви ови поверитељи немају један пред другим у наплати првенства, и по томе они ће се по соразмјерности њини тражбина измирити, ако маса за подпуно измирење свију достизала неби.

§. 15.

У други ред долазе, и имају се, ако маса за подпуно њиово подмирење достизала неби, по соразмјерности њови тражбина наплатити.

1. Сирочад (пупиле) и они кои се њима законом уподобљавају, као што су: цркве, школе, болнице, обштине и они, кои имање под старетељством стоју, које се разуме и за онај случај, кад је отац својој рођеној деци старатељ њиног искључителног имања, у колико сирјеч дужник као тутор или старатељ оваквој сирочади или пупили због неуредног руковања одговара.

2. Правитељство са тражбинама, које би из службени отношења чиновника и служитеља његови проистицале, и које би оно имало од такови да наплати.

§. 16.

У трећи ред долазе сви у обште поверитељи, који нису у ма кои од остали редова изречно стављени, и у случају, да се подпуно из масе подмирити неби имали, имају се по соразмјерности њови тражбина наплатити.

§. 17.

Што се неплаћени интереса тиче на капитале они тражбина које су у §§. 15. и 16. означене, од ови ће само они кои за време стецишта и за годину дана пре отвореног стецишта припадају, у оном реду, у коме су им капитали, и заједно с овима наплаћивати се, које се разумети има и о неизмереним доодцима.

§. 18.

У четврти ред спадају сви они заоставши неплаћени интереси и доодци, кои заједно с капиталом или са текућим доодком у један исти ред дошли нису, и имају се међу собом по соразмјерности наплаћивати, ако се неби могли сви подпуно намирити.

§. 19.

У пети ред долазе:

1., Деца пропалице, која 14 годину нису навршила, за нуждни судом одредити се имајући трошак на њиово до те године издржавање.

2., Супруга за удовички, њој по брачном уговору припадајући ужитак.

3., Они, који би у име поклона што тражити имали.

4., Новчане казни.

Тражбине ове наплаћују се једна пред другом првенствено, као што су редом овде назначене.

§. 20.

Иностранци имају у смотрењу своји тражбина против пропалице једнако право у распореду са српским жељима, ако се нашима у њиовој земљи таково право даје, које иностранац у случају сумње доказати мора.

ГЛАВА III.

стецишно поступање у обште.

I. Поступање до распродаје масалног имања.

§. 21.

Суд ће одма, како је рјешио, да стецишту мјеста има, проглас о томе издати и обнародовати га.

§. 22.

За житеље, који у мјесту суда постојано живе, проглас сматра се да је обнародован оног дана, у који је пред улазом на судејско зданије и још друга два јавна места прикован. А за оне који изван места суда, у Србији или изван Србије, постојано живе, проглас сматра се да је обнародован, кад је у земаљске новине стављен, које трипут од 8 на 8 дана бити мора.

Проглас овај овако да гласи:

Суд Н. Н. овим обзнањује свакоме, кога се тиче, да је на основу §. 3. точке Н. Поступка стечајног над целим покретним и непокретним имањем презадуженог Н. Н. из места Н. стечиште отворено, и зато се сваки, који би што од њега ма коим правом тражити имао, овим позива, да се до Н. дана месеца Н. са своим потраживањем и доказима, које о томе има, суду овом пријави, јер у противном случају лишит ће се сваког на стечајну масу права, без призренија и на само можда припадајуће му право собствености или иначе по праву залоге милачке (Интабулације) или ручне, припадајуће му првенствене наплате.

У исто време одређује се рочиште на дан Н. године Н. и то пре подне у 9 сати, при коме ће се не само промислити о могућем можда с дужником поравњању, него ако ово бити неузмогне, и одбор поверитеља изабрати, на које се рочиште сви стечајне масе поверитељи без разлике позивају, да представе, јер ће се у противном случају на њиову опасност не само од представших поверитеља учињено можда с дужником поравњаније уважити, него, ако и ово неби било, и одбор представљајући све повјерителе, поставити, с коим ће суд даље надлежно са стечајним имањем поступити.

§. 23.

Суд ће стечајни одма, чим је стечиште отворено и све остале првостепене судове, о томе званично извјестити.

§. 24.

Од овог часа, како је суд рјешио, да се стечиште отвори, презадуженом одузима се управљање добара, нити интабулаији, или прибележију дуга на добра његова, као ни залоги ни забрани, ни обустави, места бити може.

§. 25.

Сви после изданог и обнародованог прогласа са пропалицом закључени уговори, који би се његовог имања тицали, као и сва његова стварна обвезателства, немају силе ни важности.

§. 26.

Поклони, које је пропалица на 14 дана пре отвореног стечишта ма коме учинио, према поверитељима уништавају се и оно, што би за то време поклоњено било, пада у стечајну касу, а поклонопримци долазе у пети ред.

§. 27.

Чим ко падне под стечиште, сва потраживања која би ко од њега имао, ма њима у то време рок и не излазио, сматрају се као да им је рок оног дана навршен, па се исплата одма искати може.

§. 28.

Од дана изданог стечајног прогласа престаје теченије свију против презадуженог код ког му драго првостепеног суда почете парнице, и оне се стечајном суду ради продужења послати имају, о чему ће се и тужитељ дотичним судом, извјестити. Но ако би која парница на другом суду већ савршено изслеђена била, овај ће то стечајном суду одма јавити, ал пре него би и парницу стечајном суду спровео, изслеђену ће парницу сам рјешити и ову заједно с пресудом

стецишћном суду на даљи надлежни поступак послати. Исто тако и ако би пре стецишта и само извршење пресуде наређено било, па неби још ил такова извршена била, ил по §. 248. обштег поступка судејског ствари дужникове у нуждни попис дошле, задржат ће дотични суд извршење пресуде и упутиће поверитеља да се с досуђеном му тражбином стецишћном суду обрати; на против, ако би ствари дужникове већ до отвореног стецишта за извршење пресуда и пописане биле, пресуда ће се у ополило, у колико се из такови пописаних ствари извршити може, одма и извршити, и ако би што и по измиреању оваког поверитеља претекло, доћи ће у обшту стецишћну масу.

А ако се на против поверитељ, за чији су рачун ствари пописане и продане, не би могао из такови подпуно намирити, доћи ће са остатком у општу стецишћну масу.

§. 29.

Ово у предидуђем и у §. 26 обштег поступка судејског изложено правило, т. ј. да се парнице, код другог суда у у теченију налазеће се, стецишћном суду ради продужења послати морају, односи се само на оне парнице, којима се што од имања презадуженога тражи, напротив оне парнице које се само на презадуженога личност односе, као н. п. да он каков посао уради и т. п. остају код оног суда где су започете.

§. 30.

Правило је, да се сваки има са тужбом својом сам стецишћном суду до сазивног рока пријавити, и код овог своје право доказати, и по томе ако би кои суд пропустио удовлетворити пропису изложеном у предидуђем §. 28. и потражитела стецишћном суду упутио неби, неће моћи овај отуд никаква права изводити, ако се и сам неби стецишћном суду до сазивног рока пријавио.

§. 31.

Ако би се пак ко суду стецишћном с тражбином пријавио и показао, да о таковој још парница код каквог суда тече, суд стецишћни обратиће се суду парнице, ради прибавлена акта на конац продужења поведене парнице, ако ји међутим од дотичног суда још добио није (§. 28.)

§. 32.

Правителство и општина за наплату јавни терета као и за неплаћени ђумрук имају се само до сазивног рока с означенијем тражбина пријавити, но ово доказивати неће, развје ако би се код дужника уредан документат исплате нашао, и бранитељ масе тражбину по таковом оспорио.

Исто тако и они, који пресуду извршителну а не извршену имају, само ће се пријавити.

§. 33.

Ако би ко имао какву тражбину суду пријавити, али такову из важни узрока опредјелити у стању неби био, то ће он моћи и такову неопредјелену тражбину до сазивног рока суду пријавити и од свог захтевати, да му нуждни рок за накнадно опредјелење таковe тражбине одреди.

Исто тако ако би који од потражитела своју тражбину, опредељено пријавио, али доказе о таквој одма поднети неби могао, моћи ће он због набавке такови искати да му се рок продужи.

§. 34.

Сваки онај потражитељ који у мјесту суда стецишћног не живи, мора још при пријављену своје тражбине себи заступника у месту суда одредити, и таковог суду именовати, кога ће суд не само онда, кад се истинитост тражбине његове доказивала и ред наплате по закону стецишћном опредељавао,

т. ј. кад се тражбина његова пречишћавала буде, моћи позивати, но који ће и иначе свагда, кад се год потреба покаже свог властодавца представљати моћи, јер у противном случају, суд ће му одма и то на његов рачун и ризик једанпут за свагда, док год стециште траје, заступника у мјесту приставити, а њега сходним о томе решенијем извјестити.

§. 35.

Онај, који има у залоги облигацију или друго какво обвезателство дужниково, или који је на непокретно дужниково добро надинтабулиран или надбележен, кад се интабулант за дуг свој неби пријавити хтео суду, може при пријављењу своје тражбине код суда за доказ такове употребити право, које му припада по глави шестој судејског поступка, гласећој о заштити.

§. 36.

Суд ће стецишћни у оном истом рјешенију којим стециште отвара, бранитеља и старатеља масе наименовати, и њима сходни декрет на то издати, имајући овом последњем наложити, да и он на рочиште прогласом одређено суду предстане и своје рачуне поднесе.

§. 37.

Кад стециште одреди, суд ће у једно исто време одредити и одбор из једног члена суда и писара, који ће одбор пријављивања повјерителя примати, и пред којим ће се цело поступање по овом закону предузимати; и само случај, гди би какав предмет оспорен био, или би по качеству свом судејско решеније потребовао, подносиће се суду на решеније.

§. 38.

Бранитељ масе мора да је у закону и судоводству искусан, и зато ће суд, ако неби таквог у мјесту било, једно лице из суда за бранитеља масе наименовати.

§. 39.

Суд за старатеља масе да ненаименује странце, који у Србији постојано не живе, даље сроднике пропалице, свештена лица, званичнике, а и ни оне, који је владање подозрително и који немају никаквог имања.

§. 40.

Суд ће у оном истом решенију, којим стециште отвара и бранитеља масе поставља, и нужни корак учинити, да полицајна власт одреди комисију т. ј. једног члена са писаром која ће дужниково имање узаптити, пописати и од вештака редовно проценити дати.

§. 41.

При попису и процени, које уједно бива, мора бити старатељ масе, а позвать ће се и поверитељи, који су у мјесту или њини пуномоћници. Због процене морају бити три вештака, који ће вредност ствари по чаршијској цени, одбијајући 20% вишином гласова определавати, а ако би сва тројица разног мњенија била, комисија ће средњу вредност за процену узети. Такође позвать ће се и пропалица, ако је у месту, да куповну цену еспапа и други предмет трговине сачињавајући ствари по својим протоколима покаже. И ову куповну цену, као и процену, дужна је комисија у протокол точно назначити.

§. 42.

За случај, да би дужник под стециште падши, неодељен био, само ће се она добра и ствари у попис узети, која су искључиво његова; но при том у списку морају се означити и права његова, која би имао на ствари неподељене, како би суд одма наредбу учинити могао, да се њему припадајући део изстави.

§. 43.

Оне ствари о којима је сумња дал су собственост дужникова, а при њему се нађу, доћи ће у списак с примједбом, који захтева да му се издаду по праву собствености.

§. 44.

Готове новце, облигације, адиђаре, протоколе и писма, која би се при попису код пропалице нашла, и која би се на његову трговину и радњу односила, узет ће комисија назначивши у протоколу пописа и процене шта узима, на почем тај протокол и старатељ масе и вештаци, као сведоци, својим подписима потврде, комисија ће један протокол такови у достовјерном од ње препису старатељу предати заједно са стварима, које ће он до даље наредбе судејске имати чувати, а оригинални протокол пописа и процене заједно са нађеном готовином, облигацијама, адиђарима, писмима и протоколима дужника, спровест ће стецишћном суду, који ће јој на то признаницу одпустити.

§. 45.

Овако ће се исто поступити и са стварима дужниковим, које се у другом окружију налазе, због чега ће се суд имати надлежној полицајној власти обратити, која ће одма мјестног старатеља наименовати, и к попису и процени ствари начином горереченим приступити. По свршетку тога полицајна ће власт суду стецишћном попис и процену ствари послати, а и јавити кога је за старатеља поставила, коме ће суд декрет у смислу §. 36. са сходним налогом за представак на рочиште и подношај рачуна одпустити.

§. 46.

Ствари квару изложене, или који је издржавање с трошком а без сваке користи скопчано, морају најпре пописане и

процењене бити, и старатељ масе дужан је списак такви ствари суду одма поднети, који ће без сваког отлагања наредбу учинити, да се оне што скорије, ма и испод процене јавно продаду.

§. 47.

Сваки ће старатељ дужан бити о свему, што би по гласу пописног протокола примио, као добар домаћин бригу носити и старати се да примљено у процењеној вредности, колико је могуће одржи, и зато што би год и доцније примјетно, да квару изложено бива, предлагат ће одма суду стецишћном да се прода.

§. 48.

За ствари и добра старатељу предата, суд кауцију од њега захтевати неможе, но ако би обдјелавање добара, оправљање зданија и т. п. захтевало да се старатељу већа сума новаца преда, онда ће за такове суд од њега, ако он нема довољно непокретни добара, просто јемство захтевати.

§. 49.

Старатељ масе дужан је о свему точан, нуждним доказима снабдјевен, рачун водити.

О сваком непокретном добру и његовим приходима и расходима рачун ће се понаособни сачињавати.

§. 50.

Ако је пропалица какво добро под закуп држао, то такав под тим истим условијама мора и старатељ масе до даљег расположења за рачун масе продужити.

§. 51.

Старатељу масе није слободно са стецишћном масом спекулирати, јер не само да такав поступак његов, ако је за

масу шкодљив, неће имати никакве силе ни важности, него ће он и за сваку штету морати одговарати, и јошт без сваке награде за досадашњи труд његов одпуштен бити.

§. 52.

Дужности бранитеља јесу:

1., искати од суда списак свију познати поверитеља;

2., захтевати да му суд протоколе презадуженог и остале исправе које су узапћене, ради надлежног употребленя на реверс изда.

3., тражбине пропалице каквог му драго рода, мора бранитељ у своје време, или на лен начин, или путем суда прикупљати, и прикупљене одма суду предавати;

4., масу савјестно бранити, али непротезати парнице, нити масу излишним трошковима обтерећавати;

5., у сваком сумнителном догађају известије од пропалице искати, а и од поверитеља учинити му се могуће примједбе против тражбине појединог поверитеља примати, и такове сходно употребити.

§. 53.

Ако због какве препоне наименовани старатељ или бранитељ масе неби дужности примити се, или њу даље одправљати могао, то они такову препону суду без сваког отлагања морају јавити, а међутим, док суд новога не постави, своју дужност и даље одправљати и новонаименованом све, што су пред собом имали, по списку предати.

§. 54.

Одређени у прогласу рок не може се на тај конац продужити, да се они поверитељи, који су пропустили са својим тражбинама до таквог пријавити се, пријављивати могу.

§. 55.

Но ако би ко од потражитеља без своје кривице пропустио пријавити се до рока у прогласу одређеног, (§. 22.) мора то на стецишћном суду доказати, и до времена, док расположително решеније оног реда, у који му тражбине по опредјеленом у овом законику распореду спада, неби извршителном постало, обновленье рока искати, које се у томе састоји, да му суд други рок одреди, до ког се он са својом тражбином пријавити мора, ако она у прогласу изложена сљедства не жели искусити.

§. 56.

На овако захтевање суд ће одредити рочиште, и почем саслуша бранитеља масе, што скорије решит'ће, имали захтеваном обновленју рока места, или не? према ком решењу има незадоволна страна поступити по обштим правилима судејског поступка у грађанским парницама.

§. 57.

У случају кад би по истеченију у прогласу за пријављивање тражбина одређеног рока, пропаломе какво имање, које он пре није имао, којим му драго правом припало, суд ће нов проглас са новим сазивним роком по пропису §. 22. у призренју овог имања издати и обнародовати с примјетбом, да ће они поверитељи, који се до овог новог рока пријаве, само у овоме новом имању, које ће такође у стецишћну масу доћи, са осталима участници бити.

§. 58.

Суд је дужан сваку тужбу, како њу прими, у протокол пријављујући се тражбина увести и нечекајући да сазивни рок истече, рочиште одредити, на које ће му потражитељ и бра-

нитељ масе предстати ради пречишћења (ликвидирања) тражбине, па ако такова уважена буде, завест'ће је у протокол пријављујући се тражбина, као пречишћену, а иначе, ако се оспори, поступит'ће суд као при свакој другој парници, ставивши то као примјечаније поред дотичне тражбине, која је на горњи начин у протокол пријављујући се тражбина уведена.

§. 59.

При пречишћењу (ликвидирању) сваке тражбине, било да то признањем или пресудом окончано буде, свагда ће се и припадајућа бранитељу награда, ако је овај тражио био, судејски опредјелити.

§. 60.

У колико ће књиге занатлија и трговаца за доказ важити, као и у ком ће се случају заклетва за доказ моћи употребити, опредјелено је у поступку судејском за грађанске парнице.

§. 61.

Хоће ли моћи онај, који је под стециште пао, заклетву примити, њу положити, повратити, или коме другог понудити, прописано је у чл. 168 обштег поступка.

§. 62.

Бранитељу масе није дозвољено поравнаније с тужитељима чинити.

§. 63.

Накнади парнични трошкова у стецишту места нема, осим ако би или тужитељ или бранитељ масе парницу из самог несташлука протезао, у ком случају један другом парничне трошкове накнадити мора.

§. 64.

Против пресуда, стецишним судом о појединим потраживањима изречени, могу незадовољне стране за прописано обштим поступком судејским време и на тамо прописани начин незадовољство своје изјавити, и суд ће у таковом случају надлежна акта вишој судејској власти као и у обичним парницама шиљати.

§. 65.

За рочиште, које је прогласом одређено, суд ће благовремено спремити списке пописа и процене како покретни тако и непокретни дужникови ствари, које се како у месту и оном окружију, тако и другим окружјама налазе, с назначењем нађене код дужника готовине, облигација, адиђара и вересије, ако би какове по протоколима било, к оваковим списцима дужниковог имања суд ће придодати и рачуне, које ће му старатељ на рочиште поднети, како би се из свега тога одма увидити могло право стање имања дужниковог.

§. 66.

На дан рочишта, суд ће свима представшим му поверитељима, како стање дјејствително масе, тако и пријављене тражбине представити, и тада ји пре свега понудити, да се с дужником поравнају, нарочито, ако би дужник јошт и план поднео, по коме би он поверитеље измирити у стању био, па ако се они поверитељи склоне и дужник сагласи, како да се они с њиме сами наравнају, као и о теме, како ће се старатељи и масе заступник измирити, а и суду таксе припадајуће исплатити, суд ће поравнење то на протокол узети и одма свима пријављеним му потражитељима ил' њиовим заступницима без призрења дал' су они при поравнењу били или не, исто поравнење доставити. А међутим ће суд чрез новине

огласити, како је стечиште над масом дужника, почем се овај Н. дана са повериоцима својима поравнао, престало.

§. 67.

Против оваквог поравнења они повериоци, ил њови заступници, који нису на рочишту били, немогу изјатија никаква чинити, но морају пристати на погодбу, коју су остали, који су суду предстали, закључили.

§. 68.

Ако би суд и доцније у течнију стечиштног поступања увидио, или да ће се повериоци са дужником у смислу §. 66. моћи поравнати, или да би они сви без разлике и сами међу собом погодити се могли, како да се из стечиштне масе по соразмерности измире без нарочитог стечиштног поступања, особито ако је дејствително стање масе незнатно, или да се из сами покретности, које се лако у новац учинити могу, састоји, а поглавито, ако би видио, да ће они, којима несумњено право првенствене наплате припада, сву масу изцрпити, то ће суд дужан бити сваки пут, кад који од наведени случајева наступи, наредбу учинити, да се покуша или поравнење повериоца с дужником или погодба између сами повериоца о томе, како би се ови и ван стечиштног поступања из масе сами међусобно намирили. Само ће суд свагда у таковом случају позив на рочиште на тај конац одређено имати средством новина обнародовати, с примјетбом, да онај, који би од рочишта изостао, неће моћи изјатије чинити против онога, што представши повериоци закључили буду.

Изостанку од оваког рочишта нема места оправдању.

§. 69.

Повериоци они, који су на рочиште ради поравнења предстали, нигда се неморају наморати да преко воље своје на поравнење пристану.

§. 70.

Непристане л' пак само један од повериоца на рочиште дошавши на поравнење, суд ће одма поступање стечиштно продужити, и тако на рочишту прогласом (§. 22.) одређеном повериоцима наложити, да одбор један из средине своје, састојећи се из три лица, изберу, и суду такови одма на потврђење предложе, као и ако је дужник молио повериоце за издржање, да се изјасне, да ли ће му таково трајућем стечишту одобрити или не.

§. 71.

Што се издржања тиче, таково дужник само тако добити може, ако му и у колико то сви повериоци на рочиште дошавши на таковом једногласно одобре.

§. 72.

Одбор пак бира се вишеством гласова представши суду повериоца, које се рачуна по количеству њови тражбина. Гласови овако рачунајући се на једнако подељени били, онај ће предлог решити, коме суд приступно буде.

А у случају, ако би потраживање само једног повериоца преко половине целог дуга износило, па би само он један једног мњенија био, а сви остали другог мњенија, то ће сам суд одборнике одредити.

Такође, ако се повериоци о избору одбора неби опредјелително изјаснили, суд ће одма одбор наименовати.

§. 73.

Онај поверитељ, који је за члена одбора изабран или наименован, без важни узрока неће се моћи од те дужности разрешити.

§. 74.

Страни повериоци моћи ће за чланове одбора изабрани и наименовани бити само тако, ако постојано у месту стецишног суда пребивају, а иначе моћи ће њини заступници, који ји по §. 34., представљају, за чланове одбора изабрани бити.

§. 75.

При избору одбора треба скуп поверитеља и награду за труд како старатељима, тако и члановима одбора да опредјели вишеством гласова по тражбинама, и да назначи, колико ће се у име те награде имати измирити из известни масални добара, а колико из обште масе. А у случају, ако би потраживање само једног поверитеља преко половине целог дуга износило, па би он сам једног мнѣнија био, а сви остали другог мнѣнија, то ће сам суд опредјелити награду старатељима и члановима одбора.

Ако поверитељи пропусте опредјелити награду старатељима и члановима одбора, доцније ће се погодити одбор са старатељима, а ако се неузмогне погодити, суд ће им награду како доондашњу, тако и за унапредак опредјелити, као што ће суд такову и члановима одбора, ако ови на горњи начин неби били погођени, на захтевање њиово, по саслушању заступника масе, одредити.

§. 76.

Изабрани одбор сматраће се за неограниченог пуномоћника укупности поверитеља, и као такав неће морати особена пуномоћија, где би таково у известним случајима по грађанском законику нуждно било, од укупности поверитеља тражити.

§. 77.

Ни један од остали поверитеља неће смети учествовати у решавању одбора, но само што би имао у интересу масе предложити, може му предлагати.

§. 78.

Кад би год ко од речена три члена одбора случајно од дужности изостати морао, имат ће то суду јавити, и уместо себе заступника код суда поставити.

§. 79.

Одбор ће одма, чим избран буде, дажан бити суду једног свог члена одредити на то, да позиве и решенија судејска у име његово прима, о чему ће и суд известити.

§. 80.

Цео преглед масе спремљени по §. 65 као и списак тражбина пријављени, суд ће одма изабраном одбору на увиђење дати с налогом, да он по разсмотрену такови примјетбе своје, ако би какове учинити имао, учини; па ако одбор то с места учинити неби могао, суд ће му на тај конац и један кратки рок одма на саслушателном протоколу одредити.

§. 81.

Ако би одбор на то суду каква примјечанија учинио, суд ће према стању ствари, одма надлежно поступити, као што ће у исто време и продају имања дужниковог наредити уколико томе неби закони какви препјатствија на путу било.

§. 82.

При наређивању продаје имања, суд ће за сва како покретна тако и непокретна добра дужникова полицајној власти писати, да и ова по прописима Главе XIV. обштег поступка судејског за грађанске парнице лицитандо прода, приложивши писму свом и списак продати се имајући добара и ствари.

§. 83.

За свако непокретно добро суд ће стецишни такође полицајној власти јавити, који су му се од поверитеља прија-

вили, да им таково добро за миљачку залогу служи, као и који су му се јавили да убаштињену службеност и какову на таковом имању, како би она прве могла позвати, да лицитацији присуствују, а о другој да лицитанди као за терет на добру стојећи знати могу. Исто тако.

§. 84.

Суд ће дотичној полицајној власти на знање дати, које од покретни ствари и коме за залогу служе, како би полицајна власт пре него такову продаи изложи, и залогоимаоца на лицитацију позвати могла.

§. 85.

При продаи покретни и непокретни ствари испод процене, извршителна власт придржаваће се прописа §. 261. судејског поступка за грађанске парнице.

§. 86.

Сви се старатељи одма од дужности разрешавају, чим су добра непродавана која су пред њима била, само остају одговорни за рачуне докле ове одбор не разсмотри и суд не уважи, па који конац су дужни они одма по распродаји добара и оне до учињене распродаје вођене рачуне к онима пре по §. 36. подвешенима накнадително поднети.

§. 87.

При свакој предаји рачуна, старатељи ће и оно, што би у име награде припадало им, поискавати, уколико за такову већ измирени неби били, с назначењем шта и колико од извјестни непокретни добара, а шта из обште стецишчне масе, и дал по погодби или без ове траже.

При определењу овакве награде суд ће се придржавати определена §. 75. и зато ће пре него такову сам опредјели, одбор о поискавању старатеља саслушати, а у призрењу досуђена првенства у наплати овакве старатељима припадајуће награде, суд ће се управљати од части по §. 8. под 1. и §. 11. а од части по §. 13.

§. 88.

Чим суд од ког старатеља рачуне добио буде, призвати ће одбор, да му овај, ако би каква примјечанија на такове учинити имао, даде, па ако одбор примјетбе због недостаточности рачуна учини, одредиће суд рочиште, на које ће како одбор тако и старатеља позвати. На оваквом рочишту стараће се суд о томе, да се одбор са старатељем споразуме како да се неисправност рачуна исправи, а ако то могућно не буде учинити, то ће суд даље као у свакој другој парници због рачуна поступити.

§. 89.

Бранитељ ће масе дужан бити известије суду поднети о успјеху њиме прикупљане по точки 3. §. 52. вересије дужникове, па и означити шта у име награде за таково скупљање вересије тражи, коју ће му награду суд према успеху показаном одредити, и коју ће бранитељ из обште стецишчне масе првенствено по §. 13. наплатити моћи, а што се тиче награде за пречишчење (ликвидиране) тражбина, он ће само суду подносити назначење они досуђена, која су по §. 59. у овом смотрењу изтекла, па ће наплату по том или из известних добара (по §. 8. под 4. и §. 11.) или из обште стецишчне масе (по §. 13.) тражити.

§. 90.

Што се тиче награде члановима одбора припадајуће, они ће кад им се такова по §. 75. опредјели према таковом опредјелењу или из известни масални добара или из обште масе наплату од суда тражити моћи.

II. Измирење поверитеља.

А., измирење поверитеља из непокретни масални добара.

§. 91.

Чим се непокретно добро у новац учини, дужан је стецишни суд по званичној дужности рочиште одредити, на које ће ради опредјелења првенствености тражбина, који се наплата из таквог добра тражи, осим дотични првенствени и интабулирани поверитела и бранитела масе па и дужника или онога, кои би на место последњег известије о стању ствари дати могао, позвати. По томе ће суд нуждно изследовање учинити и решеније донети о распореду, по коме ће се добивена од добара цена по пропису §. 8. расположити.

§. 92.

Позив на рочиште мораће у себи садржавати описаније продатог непокретног добра, и суму одтуда добивену с препоруком, да сваг од пријављени поверитеља своја писмена доказателства, коима би право првенствене наплате своје тражбине из таковог добра доказати могао, собом донесе, јер ће у случају изостанка у колико би ред наплате за тражбину његову оспорен био, од наплате гореречене суме за добро добивене, искључен бити.

Овај се позив мора сваком од потражитеља или њиовим пуномоћницима кои у месту суда по §. 34. бити морају, доставити, а и пред зданијем суда прилепитће се, гди ће до дана рочишта стојати.

§. 93.

За свако интабулацијом оптерећено добро и његову принадлежност мора се особено изследовање чинити о реду тражбина, коима исто добро за безбедност служи.

§. 94.

На рочишту ће морати сваки поверитељ, у сајузу са својим одпре учињеним до сазваног рока пријављењем, своје потраживање представити, с назначењем количества или суме таковог, као и времена, одкад је право заложно задобио, па у случају потребе и о томе документе нуждне показати.

За доказивање оваковог у наплати првенства учињени се трошкови тражити не могу.

§. 95.

О сваком оваковом првенственом и заложеном праву, које би поверитељ који доказивао, има се не само бранитељ масе преслушати, но и сваки од познати поверитеља може на то од своје стране примјетбе учинити. Међу тим ће се већ једном пречишћена (ликвидирана) тражбина моћи само с оним збиљама нападати, која би се ил после пречишћења (ликвидације) одкрила, или после ове ељедовала. Уколико би пак тражење ког поверитеља у призрењу првенственог и заложног права оспорено било, мора се одма к нуждном изслеђењу и то устмено приступити.

§. 96.

Сва она потраживања, о којима се првенствено и заложно право од поверитеља неоспорава заводе се у један текући протокол с назначењем, како је ствар при исследовању свршена, колика је сума уважена као капитал, с колико интереса, као и с коим првенством. Но ако је које од потраживања опаричено, само се заводи у исти текући протокол примјетба, којом се упућење чини на дотични особени протокол парични.

§. 97.

Ако исправност какве уредно пријављене тражбине, о којој се наводи да је добром непокретним обезбеђена, или

признанством бранитела масе или пресудом извршителном још решена неби била, па би дуг и при рочишту од масе бранитела оспорен остао, то ће се оспорена тражбина у ред онај, куд би иначе, ако би досуђена била спасти морала, ставити с нуждним о томе примјечанијем; но ако би се у исто време и само право заложно оспорило, одма ће се по пропису §. 95. поступити.

§. 98.

Ако се испитивање о првенственим и заложним правама једног дана свршити неби могло, мораће се оно одма сљедујућег дана, и то колико је год могуће скорије продужити.

§. 99.

Онај, који би од рочишта изостао, моћи ће изостанак оправдати, ако докаже, да је неизбежиму препону имао; но оправдање треба да поискано буде у течају 8. дана, после рочишта, ил ако и зато време неби могуће било то учинити за 8 дана од онога времена, кад је препона престала, тек само свагда пре, него што би судом изречена распоредна пресуда извршителном постала, јер после тога, неће га суд у призрењу оправдања изостанка ни саслушавати.

§. 100.

По свршетку насљедовања суд ће распоред определити, по коме ће се повериоци из цене од добра непокретног добивене измиривати, у кои ће распоред доћи на своје место по пријављењу и оне тражбине, које би још на пресуђењу биле, и то за случај, ако би поздније кад пресуђене буду, за умјестне и истините нађене биле. Распоред се чини само на основу признања парнични страна, и на принешеним писменим доказатељствама, која ће му се последња и приложити. На заклетви и исказивању сведока распоред почивати не сме. У

колико би се очевидно показало, да ће једна част дугова на добро убаштињени, само цену за добро добивену изцрпити, моћи ће суд при распоређењу за све остале повериоце у решенију ставити, да је из таквог узрока њино право по коме би се имали и они из добивене за добро цене измирити престало.

§. 101.

Онима, који су своја интабулирана потраживања стецишћном суду пријавили, али на рочиште по §. 91. нису дошли ако им такова од заступника масе, и други по §. 91. на рочиште дошавши поверитеља призната буду, суд ће им досудити; но ако би њова потраживања с које год стране оспорена била, па би и суд основаност оспорења уважио, то ће он у распоредном решенију изречно прогласити, да због тога од рочишта изоставши лишава се права наплате из цене од дотичног добра добивене. Но оваковим решењем не губи поверитељ право на наплату из осталог имања стецишћне масе. У осталом таквом поверитељу остаје право послужити се наређењем §. 99. и §. 55. овог поступка, ако је у таквом случају.

§. 102.

Решеније судејско о распореду издаваће се свима оним у месту десившим се поверитељима или њиовим заступницима, кои наплату из дотичног добра траже, а међутим ће се распоред доставити и одбору а и приковати на зданије судејско, да га и остали поверитељи за 8 дана читати могу, с тим додатком, да се по истеченију рока овог, ако за то време никакве примједбе против распореда учињене не буду, к исплати по распореду приступити.

§. 103.

Чим распоредно решеније силу извршителну получи, суд ће приступити к коначном поделењу суме од продатог добра

добивене, придржавајући се у првенству исплате оног реда кои је у распореду означен.

§. 104.

Овакве благовремене поднешене примјетбе, које може чинити сваки од они по §. 91. на рочиште дошавши поверитеља, суд ће примити као незадовољство изјављено против распоредног решења, и с њим даље по прописима општег судејског поступка за грађанске парнице поступити. Но ако неби оспорена тражбина целу масу исцрпљивала, суд због тога неће задржавати исплату остали по реду поверитеља, него ће онолико, колико је оспорено са интересом изставити, и код суда у депозиту задржати, а са осталим к исплати остали поверитеља по распореду приступити. Ако би интерес на оспорену суму до исплате припадао, то ће се поред главног и интерес изставити, и у депозиту задржати, рачунећи овај за време до 30 дана, од дана кад распоредно решеније извршителним постане.

§. 105.

Ако би се по овако изјављеном незадовољству против распоредног решенија, ово тако преиначило, да онај поверитељ, коме је по заложном праву првенство било судом дато, таковог првенственог права лишен буде, то ће онај, кои је незадовољство изјавио, моћи од свију они поверитеља, који се с тим ползују, соразмерно накнаду трошкова захтевати.

А ако онај, који је против распоредног решенија незадовољство изјавио, изгуби парницу, дужан ће бити штету тим причињену дотичним поверитељима накнадити.

§. 106.

Суд ће, ако се сви дотични потражитељи из добра подмирити нису могли, њове неподмирене тражбине у трећи

ред обични лични поверитеља пренети, а иначе заоставши рест готовине обштој маси причислити.

§. 107.

У случајима, где су какви доотци интабулирани, суд ће при стецишту поред исплате доодка изставити и капитал онолики, колики је нуждан, да би се од њега, рачунећи 6% онај интабулирани доодак (приход) добити могао. Овај капитал има се обезбедити, и кад право на доодак (уживање) престане, може се употребити за подмирење они поверитеља коима би такови по прописима овог закона припадао, уколико они неби још подмирени били.

§. 108.

По овим прописима од §. 91. довде изложенима поступиће се и онда, кад би само приходи од каквог добра на заложне поверитеље поделити се имали, који случај може бити ил због тога, што би приходи сами по себи могли застрети тражбине, интабулирани поверитеља, па би се за то и продаја добра доцније учинити могла, ил због тога, што се добро непокретно по правном својству његовом продати неби могло.

У последњем ће случају суд дужан бити одма, чим сазивни рок протече, приступити к иследовању за опредјелење распореда међу интабулираним поверитељима, како би се поделење прихода доцније по таком распореду чинило.

§. 109.

Но ако је дужник имао што од кога да прими, па је тај дуг на добра свог дужника интабулирао, а његови поверитељи на то примање његово надинтабулацију поставили, па би поделење дужникове интабулиране суме захтевали, то ће се поступити по прописима §§. 91. до 108.

Б., измирење поверитеља из покретни ствари које им за ручну залогу служе.

§. 110.

Ако је заложена покретна ствар по наредби суда продана, суд ће бранитела масе и поверитеље, кои су му се пријавили да им та ствар за залогу служи, као и оне кои првенствено право наплате из те ствари имају, по пропису §. 91. позвати, да тражбине своје и првенствено право наплате докажу, па чим они то учине, одма ће суд, неиздавајући решеније о распореду, по доказаним првенственим правама цену за ствар добивену у смислу §§. 11. и 12. делити.

§. 111.

Само ако би се распра између бранитела масе и поверитела, коима је ствар за ручну залогу служила, или између последњи у призрењу заложног или првенственог права породила, па се иначе изравнати неби могла, суд ће то нарочито изсљедити и пресудити. Оспорена ће сума при деленју изставити се и у депозиту код суда задржати, а неоспорена част цене од продане ствари добивене, коме припада поделиће се.

В., измирење лични поверитеља из обште стецишне масе.

§. 112.

Измирење поверитела из обште стецишне масе има се чинити по редовима у §§. 14. до 19. изложеним. Но пре него се к измирењу тамо означени редова приступи, морају се трошкови за заступање и руковање масе, као и на одржање такове учињени, у колико такови нису већ из опредјелени масални добара подмирени, по §. 13. измирити.

§. 113.

Кад сазивни рок протече, и кад су поверитељи оне тражбине њнове, које се или првенствено из обште стецишне масе

наплатити имају, или које ради наплате у први ред долазе доказали, суд ће, уколико би готови новаца од продатог имања имао, најпре суму готовине у једном списку означити с примјетбом од чега је такова наплаћена, па онда испод тога редом оне позиције, које се првенствено наплатити имају изложити, и потом ставити шта остаје да се по измирењу првенствени позиција за подмирење поверитела првог реда употреби. Онда ће суд даље у списку испод заоставше од измирена првенствени позиција суме први ред поверитела поименце, који у такови с коликим тражбинама спадају, и колико им из готовине припада, изложити, па ако би што преостало за поверитеље другог реда, на концу списка шта остаје назначити.

§. 114.

Овакав ће списак суд дати приковати пред зданијем своим и на њему назначити дан у које је списак на здание његово прикован, да сви они неизмирени поверитељи, који с расположењем овим неби задовољни били, суду примјетбе своје од дана, у који је списак на здание прикован, за 8. дана учинити имају, јер ће суд по истеченију овог рока по списку поделење учинити, ако никакве примјетбе учињене неби биле.

Један екземплар оваковог списка суд ће у исто време кад га на здание своје прикује и одбору доставити.

§. 115.

Не учинел се никакве примјетбе, суд ће по истеченију рока у §. 114 означеног готовину по списку поделити, а ако би ко од поверитела примјетбу учинио, суд ће по §. 104. поступити с том разликом, да ако деоба бива по гуреми, онда да се и сума по пропорцији изстави.

§. 116.

Начином означеним у §. §. 113. 114 и 115. поступаће суд и при поделењу готовине, према другом а тако и према

осталим редовима, а нарочито ће дужан бити у списцима од сваког реда начином у §. 114. позивати све без разлике неизмирене јошт поверитеље, да му своје примјетбе за 8 дана поднесу, ако би такве имали, с којима ће, ако би му и поднели, онако, као што је у предидућем параграфу речено поступити.

III. Правила за скорије измирење поверитеља.

§. 117.

Измирење оног реда поверитеља, за који би довољно готовине од распродатог имања било, суд протезати неће зато што јошт неби сво имање у новац учињено било, јер ће суд оне суме, које би од доцније распродатог, имања примио као и оне, које би по измирењу залогопримаоца од залога преостале (§. 106.) к оној готовини, која је као рест по измирењу предидућег реда преостала, у списку за сљедујући ред сачинити се имајућем свагда моћи као готовину причисљавати.

§. 118.

Ако ли би у најближем реду, који за исплатом чека, гди која само од позиција јошт као оспорена на путу парнице била, то ће стецишћни суд моћи приступити к поделењу готовине на остале, почем онолику суму заједно с 30. дневним интересом (§. 104). у депозит изстави, коликом ће застрети оспорене тражбине, ако би доказане доцније биле, по чему ће и распоред у том смислу сачинити.

§. 119.

Ако би маса имала такови дјејствителни дугова, коима је или рок наплате одложен, или за које би се видило да ће се тешко наплатити моћи, или да је наплата с трошковима скончана, то ће се бранитељ масе, одбор и сви неизмирени поверитељи позвати да изјаве суду, да л да се продаду такови дугови на јавној лицитацији, или ће ји примити поверитељи кои су с наплатом на реду да такове сами наплаћују.

У последњем случају ће се тражбине дужникове или његова вересија на поверитеље поменутог реда по мери оне суме која им за подмирење припада, пренети, и зато ако вересија буде већу суму износила од оне, која је нужна за подмирење реда они поверитеља, којима се вересија вручава, ова ће им се само тако предати, ако они довољно обезбеђена даду да ће оно, што више по наплати њиновој претечеј, суду донети, или и без јемства ако на то поверитељи сви остали редова саизволе.

Овако измирење с вересијом означиће суд на свима онпи документима, по коима су поверитељи наплату своји тражбина имали добити.

Вересија ће се пак лицитандо продати, ако вишество дотични поверитеља, по сумама тражбина рачунећи, то захтевало буде, или ако би то одбор тражио, као од такови нарочито овлашћен.

§. 120.

Но ако је пречишћење (ликвидација) сасвим свршено, и сва добра већ ако су испродавана, и новац примљен, поделење се несме због тога обуставити, што би се вересија дужникова купити имала, но мора се такова, ако је за готовину дотични поверитеља примили неби, јавно продати, и што се отуда добије поделити.

§. 121.

Што би дужник само као уживаоц плода (као н. пр. из фидемкомиса) добијао, куда спадају и други доодци и од времена на време долазећи приходи, уколико то нарочито законом од извршења пресуде изузето неби било, употребиће се такође на исплату његови поверитеља тако, да се ови редом одтуда наплатити могу, у ком смислу ће суд и нуждно

распожење учинити, како ће се они по реду и отуда измиривати.

§. 122.

Лични поверитељи трећег реда неће се моћи распоређивати пре, него што се види, који ће од залогопмаоца, још у тај ред доћи морати, и зато ће суд, кад би се за продајом заложени добара изчекивало, а готовине би нешто у општој маси било, ону готовину, која би по измиреву првог и другог реда лични поверитеља претицала употребити на измирење они поверитеља, који би се иначе из извјестни добара имали одкуда наплатити, па на њиово место општу стецишну масу поставити, да она новац доцније заједно с интересом до дана наплате прими.

§. 123.

Ако би пак случај био, да само неки од поверитеља, кои се из известни добара намирити имају, још измирење из такови изчекују, а и сумњају, да ће се одтуда моћи подпуно наплатити, суд ће ако је мало такви поверитеља а новаца у општој маси доста има, да би се и они и поверитељи трећег реда подмирити могли, распоред трећег реда моћи тако сачинити, да и њи у такове узме с примјечанијем, да они право наплате своје из известни добара, општој стецишној маси уступе, па после да у ову онолико, колико се из известни добара наплатити узмогне и унесе.

IV. Правила о начину исплаћења.

§. 124.

Исплаћења бивају на квите, а међутим ће суд на документе, по коима су тражбине искане и доказане, како су и колико такове измирене бележити, кад документе поверитељима враћао буде због тога, што се подпуно нису могли подмирити.

§. 125.

Ако је кои од поверитеља, за кога је рачун сума тражења због оспорене тражбине у депозит са једномесечним интесом стављена, пре истеченија месеца тражбину пресудом добивену оправдао, издаће му се интерес до дана исплате, а рест од интереса узеће се у стецишну масу.

§. 126.

Припадајуће суме оним поверитељима, који се за њи нејављају, оставиће се код суда у депозит.

V. Окончање стецишта.

§. 127.

Чим је цела стецишна маса испрљена, суд ће сочинити извод о томе, колико је цела маса износила, колико је сваки поверитељ добити имао, и колико је добио, па ће један екземплар тога извода одбору поверитеља доставити. Затим ће суд средством новина проглас издати, да је стецište свршено, а одбор ће и бранитеља масе решенијем сходним од дужности разрешити.

VI. Поделење доцније одкривеног дужниковог имања.

§. 128.

Ако би се ма кад после свршеног стецишта какво добро дужниково пронашло, које је требало да у масу стецишну уђе, а суду није при држаном стецишту познато било, то ће се таково, почем се оно узапти, процени и прода, између поверитеља, који су тражбине при стецишту пречишћене (ликвидиране), но који се подпуно подмирити нису могли онако исто накнадно поделити, као да је у време стецишта у масу ушло било.

VII. Наплата у стецишту пречишћени (ликвидирани) тражбина из доцније дужником стеченог или овоме припадшег имања.

§. 129.

Из имања, које би пропалици после закљученог стецишта прицало, или које би он стекао, сваки поверитељ, који је своју тражбину пречистио (ликвидирао), има право с места наплату захтевати, због чега ће и суд на таково захтевање одма наредити, да се дотично имање дужниково узапти, попише и процени, и из продаје таковог да се потражитељева пречишћена (ликвидирана) тражбина измири. Међутим док за рачун овога не би имање пописано још било, ако би један или њи више поверитеља дужникови поискали, да се стециште над таковим имањем отвори, и тада они, који су на прошлом стецишту тважбине пречистили (ликвидирали) никаква првенства неће моћи изводити из такове раније пречишћености (ликвидације) према осталим поверитељима, који се на ново отвореном стецишту пријављивали буду.

ГЛАВА IV.

О поступању с презадуженим и о казњењу повиног.

§. 130.

Како суд реши да се против дужника стециште отвори, он ће и овога одма позвати, да сво своје имање под заклетвом одкрије, ако он то већ до стецишта на захтевање поверитеља по §. 4. учинио није, па ако дужник то не би хтео учинити, суд ће га под затвор ставити.

§. 131.

Суд ће дужника под затвор ставити и у следујућим случајима:

1., Ако он као трговац нема никакви или нема уредно вођени трговачки књига.

2., Ако не би могао на суду показати, да је без своје кривице пострадао.

3., Ако се на њега подозрева, да ће побећи.

4., Ако суд, испитујући узроке због који је пропао, дозна да је ишао на то, да превари своје поверитеље.

§. 132.

Што се тиче казњења банкрота, прописано је у глави XXVI. казнителног законика. Што се пак тиче испитивања банкротства, суд је дужан сваки пут сам по званичној дужности приступити к испитивању ради уверења, да ли је презадужени такав, који по казнителном законику казн заслужује, према чему ће га и осудити.

§. 133.

Сваки поверитељ има право захтевати, да му се изјасњења дужникова о узроцима, због који је пропао, саобште, и суд је дужан примједбе и доказе, које би који од поверитеља у томе против дужника имао, у призрење узети.

ГЛАВА V.

О благодијанијама, која се невином дужнику дају при уступању имања.

§. 134.

Дужник, који је без своје кривице тако пострадао, да није у стању све своје поверитеље подпуно намирити, и који би без одлагања суду сво своје имање верно представио захтевајући, да се стециште над таковим отвори, те да он таково својим поверитељима уступи, има право следујућа благодијанија поискавати.

а., да се због дугова под затвор не стави;

б., да му се од аљина, постеље и покућства толико о-

стави, колико је за њега, његову супругу и његову још на пут неизведену децу необходимо нуждно.

Уступлење имања не подаје дужнику право на издржаније. Он ће таково само моћи, да му се драговољно учини. уобште од свију поверитеља тражити, изузимајући случај, где би који од појединих поверитеља по законику грађанском иначе обвезан био издржање дати му.

§. 135.

Захтевање горенложени благодјејанија бива на сљедујући начин:

Дужник мора:

а., свом надлежном суду јавити да он није у стању све своје поверитеље подпуно намирити, наводећи и узроке због који је без своје кривице пострадао;

б., поднети списак свог имања и своји дугова, и изјаснити се, да је свагда готов истинитост свог списка и заклетвом потврдити;

в., предложити списак они ствари, које он као необходимо нуждне за себе захтева;

г., молити да му поверитељи на издржање што драговољно даду, и да се одреди рочиште поради преслушања његови поверитеља у смотреју његовог захтевања.

§. 136.

На оваково захтевање, суд ће против дужника као против пропалице по прописима главе III. стецишћног поступка стециште прогласом отворити и у њему назначити узрок отвореног стецишта, позивајући све поверитеље дужникове на известно рочиште, с примједбом, да ће се предмет уступлења имања дужниковог као и овога захтевање известни благодјејанија, који се опредјелително назначеније у канцеларији суда видити може, са онима, који на рочиште дођу предузети и окончати, а међутим ће суд даље према имању дужника по правилима стецишћним поступити.

§. 137.

Ако сви на ово рочиште дошавши поверитељи захтевање дужниково одобре, суд ће сходно овом одобреју одма наредити, шта да се од имања дужниковог за овога изстави. Напротив

§. 138.

Ако и само један поверитељ не би хтео на захтевање дужниково пристати, суд ће оне од њи, који му благодјејаније одобравају дужнику звања ради саобштити, а сваког оног, који не би дозвољавао да се тражена благодјејанија дужнику учине, о узроцима и доказима, које би против дужника навести имао, саслушати, но пре тога ствар решити неће, док и узроке пропалости дужникове по опредјеленијама главе IV. не испита.

§. 139.

За случај, да дужник ил као небрежљив ил као варалица осуђен буде, лишава се и траженог благодјејанија, ако му таково не би начином у §. 138. означеним од свију поверитеља једногласно уступљено било; а ако осуђен не буде, суд ће на његово искање благодјејанија према уместности или неуместности навода, којима се оно од поверитеља одбија, сходно решеније донети, које ће како оним поверитељима ил њиовим заступницима, који захтевано благодјејаније или по свему или од части одобравали нису, тако и дужнику доставити; против кога решенија обе стране могу по правилама обштем поступку судејском даље поступити.

§. 140.

Дужник тим, што своје имање поверитељима уступа, не ослобођава се дужности све своје дугове временом подпуно измирити.

§. 141.

И при уступању имања мора сваки поверитељ своје потраживање са бранитељем масе по правилама о стецишту пре-

чистити, као што ће и суд масу стецишту распоредити, ако се поверитељи једногласно не би изјасниле да ће они уступљено имање сами међусобно поделити.

ГЛАВА VI.

Стецишни поступак над фабрикантима, трговцима у обште и трговачким друштвама.

§. 142.

Прописи овог стецишног поступка важе такође и за трговце, фабриканте и друга трговачка друштва са следујућим особеним опредјељењима.

§. 143.

Кад који трговац или фабрикант престане плаћати што има давати, дужан је то истог дана суду јавити.

Код трговачки друштва дужни су о престанку плаћања суду јављати, како јавни ортаци, који о томе дозваду, тако и она лица која посао руководе; а код трговина и фабрика с којима сам господар не управља, њихови судом опуномоћени заступници.

Које би од ови лица пропустило суду јавити, да се само због тога казни затвором од једног до три месеца који ће се затвор одма без призрења на друге даље можда заслужене казни извршити.

§. 144.

Суд ће одма стецište отворити чим се сигурно увери да је плаћање обустављено. Ако трговац или фабрикант није сам за престанак плаћања јавио, то ће се суд преслушањем таковог или на други сходан начин најскорије о томе уверити. Ако би код каквог друштва државни комисар или надзиратељ постављен био, суд ће се неодложно преко њега и уверавати.

§. 145.

За случај ако би више поверитеља стецište захтевали, а трговац би или фабрикант потврђавао, да није пропао, и да је у стању све своје поверитеље подмирити, дужан је биланс и своје књиге показати и с њима то доказивати; и ако се по таковима сумња породи, али известно право стање још не увиђа, суд ће неодложно средством заклети вештака (трговаца) наредити да се књиге прегледају и док му они своје мњеније не поднесу, задржаће се од решавања.

§. 146.

Ако руководатељ друштва, или други који јавни ортак своје поверитеље, којима је он сам лично обвезан, није у стању подмирити, а поверитељи дршства из имања друштвеног и имања појединих ортака тога друштва, могу се подмирити, то ће се и стецište отворити само над оним имањем презадуженога, које он за себе изван друштвеног имања има, у ком ће се случају из друштвеног имања само оно у масу узети, што дужнику као улог или част добита, по одбитку онога што он друштву дугује, припада.

§. 147.

Ако су остали јавни ортаци из њиовог собственог имања морали што за друштво плаћати, то имају они право по сили ортачког уговора припадајућа им спрам пропалога потраживања код стецишне масе пријавити.

§. 148.

Ако је друштво под стецište дошло, па каков јавни ортак изван друштвеног и собственог имања има, то се мора над овим и особено стецište отворити, и његово дејствително и страдателно стање одвојено расправљати. Поверитељи друштва (ортаклука) могу у таквом случају своја потраживања, у колико се из имања друштвеног немогу наплатити, при овом

одвојеном стецишту јавног ортака пријавити, и на ову масу имају они једнака права са његовим осталим поверитељима.

Истинитост овакви потраживања има се само код стецишта над друштвом отвореног доказивати, и како се при овом реши, важи такође и за имање јавног ортака које он одвојено од ортаклука има.

§. 149.

У прогласу, којим се стециште отвара, има се точно изразити против кога се друштва или кога именоа јавно, ортака његовог стециште отвара. Проглас треба да садржи фирму друштва, такође име и презиме онога под кога именом друштво ради, и свију јавни ортака. Проглас ће се чинити као и код други стецишта.

§. 150.

Ако би се због напрасног престанка радње великој штети за стецишну масу бојати имало, то ће се она са сагласијем привремено или постојано изабраног одбора поверитеља и одобрењем суда од једног или по потреби и два старатеља, који се сходно §. 36. судом одма поставити имају, још само дотле продужити, докле се предузети послови не сврше и готовина еспапа не прода, или докле се с радњом друго, са мањим губитком за поверитеље скончано, расположење не учини. Но за ово време осигурања или плаћања стецишним поверитељима чинити се не могу на штету остали.

§. 151.

За правлење пописа (инвентара) имају се заклети, у оној трговини вешти људи узети. Ови имају књиге прегледати и биланс начинити.

§. 152.

Ако је пропалица трговац па се докаже да се преваре или другог каквог из користољубија учињеног преступлења

или иступлена повинним учинио, ако је пре тога још једанпут банкротирао, или ако се учинио повиним злочинства противу точке 4 §. 261 казнителног законика у смотрењу вођења књига, то ће се осудити на губитак права да може у будуће трговину водити.

§. 153.

Трговцима и фабрикантима, који су из други а не из они у предидућем §-у наведени основа казњени, дозволиће се да своју трговину или радњу продуже, али само тако, ако покажу да су сва противу исти на стецишту пријављена и доказана потраживања исплатили.

Ако је стециште поравнањем свршено, то ће се право на продужење трговине или радње само тако дозволити, ако се сви поверитељи изјасне да су и са оним, што су у поравнењу одпустили намирени, или да они одричући се свог права дозволавају да се њему допусти наново трговину водити или радњу какву радити.

Код трговаца и фабриканта, који докажу да су невино пострадали, довољно је ако докажу да су своје поверитеље измирили са онолико, колико је на поравнењу углављено.

§. 154.

Поверитељи, који се изјасне да су намирени само да повином помогну да може добити право да наново трговину или какву радњу одпочну без да су у ствари намирени, ако би овај на ново под стециште пао, не само што та потраживања не могу у овом другом стецишту на штету други кредитора добити, него ако су мећутим намирени, примљену суму на ползу остали поверитеља повратити морају.

§. 155.

Ова у предидућим параграфима постављена правила важе и за под стециште дошавша трговачка друштва и за чле-

нове и ови друштва. Јавни ортак да би на ново добио право на продужење трговине или радње, мора показати да су дугови целог друштва измирени.

К. В. №. 597.
Сов. №. 436.
17. Марта 1861. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРПСКИ.

Предсједатељ Совјета,
Генерал-Мајор
Стев. Михајловић.

Књажески преставник, и
попечитељ иностранних дјела
Ф. Христић.

Главни секретар Совјета
Р. Ј. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

КЊАЗ СРБСКИ

ПО САСЛУШАЊУ СВ-ПРЕОБРАЖЕНСКЕ ВАНРЕДНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

А У СОГЛАСИЈУ СА СОВЈЕТОМ

ОПРЕДЕЛИЛИ СМО И ОПРЕДЕЉУЈЕМО:

УСТРОЈЕНИЈЕ НАРОДНЕ ВОЈСКЕ.

ГЛАВА I.

Обшти основи устројства.

§. 1.

За одбрану земље и за одржање права књажества, заведена је народна војска, састављена из свију Срба без разлике, рачунајући људе од 20 година, закључително до 50-те.

§. 2.

Само свештена лица, и они, за које се признало, да су сасвим неспособни за војничку службу због слабости састава тјелесног, изузимају се од ове обвезаности, да притичу к одбрани земље.

§. 3.

За сада, и да би се избегло, да врло велики број грађана небуде у једно и исто време одтргнут без нужде од своји послова, војска ће бити подељена у две класе: једна одма готова за кретање; а друга да се може тек доцније

кретати, но која ипак мора бити свагда спремна да се одзове на прву заповест.

§. 4.

Прва класа војске образоваће се из броја људи, равног четвртој части пореских глава, узевши у то најмлађе па до попуњења одређеног броја.

ГЛАВА II.

Рекрутација.

§. 5.

У почетку године срески ће начелник помоћу кметова сачинити списак грађана свог среза, имајући од 20 година закључително до 50-те године, почевши од најмлађи; а окружни ће начелник прибрати спискове свију срезова подручног му окружија, па ће саставити главни списак, који ће одма послати попечитељу внутрених дјела. Ови послови имају бити свршени најдаље до 1. Марта.

§. 6.

Попечитељ внутрених дјела ће тада наредити, да рекрутне комисије одпочну дејствовати у својим дотичним окрузима. У сваком ће окружију бити по једна комисија, састојећа се из:

окружног начелника као председатеља;
из једног среског начелника;
једног капетана регуларне војске;
окружног физикуса;
једног наредника регуларне војске, као секретара.

§. 7.

Ова ће комисија ићи редом у сва главна места среска дотичног окружија, и производити тако звано собствено ре-

крутиране. Она ће наредити, те ће јој се представљати једно за другим, до испуњења потребног контингента (количества), сва лица, записана у среском списку, како је које уписано. Лица, која лекар, член комисије, призна за слаба по саставу, изјавиће се за неспособна за војничку службу.

§. 8.

Кад се закључи списак лица, коначно записани у прву класу војске као способни: тада ће официр, член комисије, подпоможен од секретара ове, подофицира, онај час раздeлити рекруте ове на разне родове оружија.

§. 9.

Да би број људи, постојећи у првој класи војске, остао непромењив; и да би у истој били свагда најмлађи људи: прегледаће се спискови сваке године, и у њи додавати они, који наврше 20-ту годину, а брисати они, који пређу своју 50-ту годину у течају предходеће године. Новоуписани замениће оне, који су у првој класи најстарији, и који ће прећи у другу.

ГЛАВА III.

Образоване војске.

§. 10.

Народна војска састојаће се из пешака, коњаника, топција, и пионера.

§. 11.

Варош Београд и срезови: врачарски у окружију београдском, и крагујевачки у окружију крагујевачком, као и варош Крагујевац, попуњава ће сами топције. За образоване

остали родова оружија узимаће се: од 100 људи 93 у пешаке, 5 у коњанике, и 2 у пионере (раденике).

§. 12.

Пешаци ће се образовати у општинске роте, које сабране по срезовима образоваће среске баталионе; а ови, сабрани по окружијама образоваће полкове.

§. 13.

Где општина буде тако слабачка, да неузможе образовати сама за себе роту од 75—100 људи, или доста јака, да узможе дати више него једну роту од 100 људи; то ће се узајмно једна, и то најближа општина, попунити средством друге. Људи истога среза састављаће сами за себе, и без да се смеду помешати међу оне из другог суседног среза, по један или више баталиона, образовани из 6 до 8 рота. Полк ће се састојати из свију баталиона једног истог окружија, кога ће име носити.

§. 14.

Коњаници ће бити састављени у роте среске, па, сабрани по окружију образоваће полковске ескадроне.

§. 15.

Топџије, попуњени из вароши Београда, и срезова: врачарског и крагујевачког, и из вароши Крагујевца, у броју 1200, састављаће 6 батерија.

§. 16.

Пионери истог окружија образоваће полковско одељење, око 60 људи износеће.

§. 17.

Тако образована народна војска из 17 полкова, 17 ескадрона полковски, 17 одељења пионера, и 6 батерија, биће подељена у команде, разделене овако:

1. Дрино-Савска команда састојећа се из окружија:
   Шабачког,
   Ваљевског,
   Подринског,
   Столица Ваљево.

2. Јужно-моравска команда састојећа се из окружија:
   Ужичког,
   Чачанског,
   Крушевачког,
   Столица Карановац.

3. Тимочка команда састојећа се из окружија:
   Алексиначког,
   Књажевачког,
   Црноречког,
   Крајинског,
   Столица Зајчар.

4. Источно-моравска команда састојећа се из окружија:
   Ћупријског,
   Пожаревачког,
   Столица Свилајевац.

5. Главна средоточна команда састојећа се из окружија:
   Београдског,
   Јагодинског,
   Крагујевачког,
   Смедеревског и
   Рудничког.
   Столица Крагујевац.

§. 18.

У сваком од ови гореозначени пет командантски главни места постави ће се по један постојани главни штаб, састављен из официра активне војске и обвезан, да под главним надзором војене управе и помоћу грађански власти, рекрутира, снабдјева, оружа и упражњава народну војску.

§. 19.

Овај ће се главни штаб састојати из једног штабс-официра, мајора као шефа, под кога налозима биће толико официра капетанског чина, колико оружија састављају дотичну команду. Подофицира биће двоструко оволико, колико буде капетана, и они ће се одјелити од својих рота и ескадрона активне војске, те бити употребљени при главном штабу војске; но како официри ови, тако и подофицири имају се мењати сваке две године.

§. 20.

Особита правила опредјели ће подробности службе овог главног штаба.

§. 21.

Роте, ескадрони, баталиони и полкови народне војске биће устројени по образцу рота, ескадрона, баталиона и полкова војске активне. Полкови и баталиони сваки ће имати свој барјак (заставу) с грбом књажества.

§. 22.

Особена наставлења опредјели ће одевање, снабдјевање и наоружање људи ове војске, а они ће бити дужни одјевати се, снабдјевати се и наоружавати се о собственом трошку. У коњанике ће се примати само они, који докажу, да имају коња, за кога ће се обвезати, да га обдржавају свагда у таковом стању како би увек готов био за службу.

ГЛАВА IV.

Избор и наименовање подофицира и официра за народну војску.

§. 23.

Подофицире и официре до капетана закључително одређиваће сресни, а наименовати окружни началник.

§. 24.

Баталиони командири и командири ескадрона одређиваће се окружним началником, а наименоваће ји војена управа по предлогу шефа главног дотичног штаба.

§. 25.

Полководци биће наименовани кнезом, који ће свој избор чинити између кандидата, које му представи попечитељ војени у споразумљењу са попечитељем внутрени дела.

§. 26.

Кнез ће непосредно наименовати вр'овне команданте.

§. 27.

Почем је назначење поглавица свију степени од највеће важности, то ће началници окружни имати највеће старање о томе, да се други непредлажу, него људи врстни, имајући код народа уплива и познати као прави патриоте; т. ј. који су предани кнезу и отечеству.

ГЛАВА V.

Учење народне војске.

§. 28.

Наставници за војску бира ће се између солдати изслужени вративши се својој кући.

§. 29.

Они ће се одређивати у сваком окружију дотичним капетаном главног штаба, а да би учење било свуда једнообразно, изабрани наставници, који ће бити онолико, колико има рота пешака и коњаника, одлазиће у главно окружно место у опредјелено време ради тога, да добију од капетана, кога ће подпомагати 2 његова наредника, нужне лекције за обезбеђење успеха у учењу.

§. 30.

За време пута и њиног пребивања у главном месту они ће наставници добијати накнаду, која ће се одредити доцније.

§. 31.

При повратку у своје обштине они ће наставници, којима ће се дати тада име главни наставника, руководити своје помоћнике сообразно наставлењима која добију у главном окружном месту.

§. 32.

По правилу ће упражнење бивати само недељом и празником, али ако околности узахтевају, оно ће се чинити једанпут и двапут преко седмице осим недеље и празника.

§. 33.

Учење пешака чини ће се у свакој обштини постепено и строго по постојећим правилама за активну војску до школе плотуна закључително.

§. 34.

Кад се људи довољно увежбају у школи плотуна, они ће прећи у школу стрелаца и ићи заједнички на гађање у

нишан; ова два предмета сачињавају суштествену част учења војске; и на њу се мора обратити највеће стараље, јер одтуда зависи поглавито снага народне војске.

§. 35.

Кад људи дођу у баталионску школу, тада ће се учење чинити само по срезовима, и упражнења ће онда наравно бити ређа и само се чинити сваке две недеље; људи ће се тада скупљати у најсредсредњим местима среза на два дана, по тако удесивши да је бар један од ови дана недеља или празник.

§. 36.

Иста ће се расположења чинити и за коњанике, који ће се учење чинити само по срезовима због њиног малог броја, а и за топџије који учење чиниће се само у Београду и Крагујевцу као јединим у књажеству местима, где се наоди нуждан материјал и персонал.

§. 37.

Пионери ће сљедовати упражњењу пешачком до школе плотуна закључително, а за њино специјално учење као: извршење насипа, прављење фашина, петарда и т. д. они ће се у одређено време скупљати у главном окружном месту, те ће се ставити на расположење инжениру обвезаном учити ји. Ови пионери једном довољно научени биће скупоцени извор којим ће се прост народ ползовати да при наставлења из њега за прављење друмова, какови су у обичају у књажеству.

§. 38.

Кад сви људи од војске сврше постепено своје учење, биће у сваком окружију и на одређеном месту, по могућству најсредсредњем, скуп војске, која сачињава полк ради производства маневра у баталионима и ескадронима полковским.

Овакви скупови биће само једанпут преко године у јесен по свршетку пољски радова, и трајаће бар 15 дана. Окружни началници и шефови главни штабова споразуме ће се међу собом о времену, трајању и сместишту, изискавши најпре наредбу од војене управе.

§. 39.

војничкој служби. Зоб ће давати за коње кућа коњаника, који су дужни, ранити своје коње у свако време. Кметови под управом сресни началника надгледа ће те магазине и пази ће да се прирез раздељује праведно.

§. 44.

Провијант-комисар [illegible]

§. 40.

Ради ободравања на упражњење у гађању нишана, даваће се награде највештијим стрелачима, (погађачима) у овим зборовима. Те награде састојаће се у изабраном оружију и подели ће се торжествено победителима у надметањима, која ће бити приликом ови скупова.

§. 41.

Кад овога рода скупови (на манекр) бивају, било у окружном главном месту, било у средоточију које каманде, послуживање с препитањем устројиће се стараньем грађански власти и о трошку обштина, које ће дати и подвоз.

§. 42.

Дневна порција (оброк) на момка биће: 1 ока леба, 50 драма пасуља, сира, сланине или сува меса; а на коња 3 оке зоби и 5 ока сена.

§. 43.

Да би се обезбедила рана војске кад је у путу (маршу), обштине ће начинити магазине, који ће се попунити средством прирева, који ће се разрезати на грађане неучествујуће у

Дисциплина (запт).

§. 45.

Војници, који се неодзову на прозивање, које ће се чинити увек, кад год је скуп, или који на упражнеьу не буду пажљиви и покажу рђаву вољу, би ће казњени кметом по предлогу главног наставника или командира роте.

§. 46.

Доцније ће се обнародовати особени закон, односећи се на применити се имајуће казни.

ГЛАВА VII.

Главна расположења.

§. 47.

Почем се сви војници, који су уписани у I. класу војске, морају сходно §. 22. о свом трошку снабдјети: оделом, оружијем и т. д. и све ово свагда држати у добром стању, како би могли у свако доба поћи на први позив, то ће оне породице, које су познате као имућније, а неузимају да дају солдате у војску, морати давати сиромашним војницима оружије

и остале за њино снабдење нуждне ствари, или јој бар подпомагати при снабдевању с таковима.

§. 48.

Исте породице су пре свију други обвезане, да дају коње, волове и кола за подвоз ране и цебане у време велики скупова било у главно окружно место, било у средину команде.

§. 49.

Чим се устроје роте, официри, подофициpи и прости војници положи ће заклетву верности Кнезу и на установе земаљске по пропису постојећем код активне војске, у присуству местни грађански власти.

§. 50.

Трошкови, које проузрокују устројење и учење војске, стави ће се у буџет војене управе, која ће истима руковати посредством обштег војеног оделења.

В№ 1654.
С№ 1545.
17. Августа 1861 год.
у Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ
КЊАЗ СРБСКИ.

Предсједатељ Совјета,
Стев. Михаиловић.

Књажевски представник и попечитељ иностраних дјела,
Ф. Христић.

Главни секретар Совјета,
Р. Лешјанин.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ

проглашавамо и објављујемо свима и сваком, да је државни совјет решио и да смо ми одобрили и одобравамо

ЗАКОН

О УСТРОЈЕЊУ АРТИЉЕРИЈСКЕ УПРАВЕ.

§. 1.

Устројава се у Крагујевцу Артиљеријска Управа, под коју спадају сва артиљеријска техничка заведенија као:

1. барутана Страгарска,
2. оружница,
3. арсенал,
4. капслана,
5. лабораторијум, и
6. магацини барутни.

§. 2.

Старешина овог надлежателства зове се началник артиљеријске управе.

§. 3.

Печат артиљеријске управе већи је од печата окружни начелничества, а мањи од министерски. Печат овај има у средини грб Србије, под грбом изрезан топ, пушка и граната, а унаоколо надпис „Артиљеријска управа“.

§. 4.

Начелника артиљеријске управе поставља Књаз указом на предлог војеног министра. За начелника артиљеријске управе може се поставити само артиљеријски официр вишег чина.

§. 5.

У круг рада начелника артиљеријске управе спада:

1. Да по потреби наређује комисије за израђивање услова, којима морају одговарати војени материјали; да наређује прегледе израђени и неизрађени материјала, који се примају.

2. Да наређује, да се израђују сва начертавања, која су нуждна за точно означење одређени соразмерности војени материјала.

Начелник може сам у овим комисијама председавати кад за нужно нађе, иначе ће им опредјељавати круг рада, издавајући им особита наставлења, по којима ће комисија послове предузимати и свршавати.

Начелник такође наређује:

3. Који се послови у коме радилишту и како имају предузимати и израђивати.

4. Где ће се који материјали предавати и чувати у месту до даљег расположења министерскот, и да се чине смотре над свима материјалима.

5. Начелник прописује ред за свако поједино радилиште и послове, наређује, како за сходно и полезно нађе, који ће се послови надницом а који на парче радити, и подноси то војеном министру накнадно на одобрење.

На предлог начелника, министар ће у споразумљењу са главном контролом прописати потребне књиге за деловодство и књиговодство; но у колико би према особитости рада и природи послова потребне биле и какве друге књиге, начелник ће ји уводити, но за њи има накнадно одобрење од министра захтевати.

6. Начелник прописује ред своје канцеларије и одношаје почастни грана сваке техничне струке.

7. Он сочињава буџете за сва радилишта и подноси ји министру на преглед и одобрење.

8. Он даје известија министру о свима пословима уобште, како би министар знао шта се тамо ради.

9. Начелник се непосредно односи војеном министру и од овога прима налоге и наставлења.

§. 6.

На предлог начелника војени министар одређује официре, којима ће се као управитељима која техничка струка поверити, а друге официре по струкама наређује сам начелник по саслушању дотичног управитеља.

§. 7.

Разделење ови технични струка чини војени министар на предлог начелника.

§. 8.

Број официра, наредника, поднаредника и редовни војника по свима струкама неопредјелен је. Тај број одређује министер по предлогу начелника.

§. 9.

Додатке опредјелене на званија управитеља струка, као и на друга при струкама званија уживају они који се на та званија поставе.

§. 10.

За све важније набавке, нова подизања, радилишта или зданија, као и за оправке, начелник се обраћа министру, који

наређује како за најзгодније нађе и сообразно прописима који о томе постоје.

§. 11.

Само мање набавке или оправке које не превазилазе иљаду гроша порески, чини сам начелник, плаћајући ји из дотични партија буџетом одређени.

§. 12.

Новци ће се изузимати на квите које ће подписивати начелник, а против подписивати официр рачуноводитељ, који је за сваки неред или недостатак у овоме одговоран и који је рачунополагатељ.

§. 13.

У каси артиљеријске управе никад се несме налазити више од иљаду талира за ситније исплате. Онолико ће се свагда узимати новаца на квите, колико је потребно да се учине оне исплате, ради који тај новац узима се.

§. 14.

Војени министер на предлог начелника одређује једног официра за контролора, који ће све рачуне свију појединих струка артиљеријске управе контролирати, тромесечне изводе правити и начелнику управе подносити ји, а на концу сваке рачунске године склапати главни контролни извод, који ће начелник уз рачуне спроводити министру.

§. 15.

Контролорни ред за све новчане издатке у обште, који се по радилиштима чине, прописује министер по предлогу начелника у споразумљену са главном контролом.

§. 16.

Управитељ барутана изузимаће новце, као и до сада на квите под својим подписом и подписом рачуноводитеља; но ове квите морају прелазити кроз канцеларију артиљеријске управе ради реда контролног, који ће се из ближе опредјелити, као што ће се управитељ барутана и за све друге послове без разлике обраћати артиљеријској управи као својој предпостављеној власти.

Печат управитељства барутана остаје какови је сада.

Даље што је нужно за одношаје управитеља барутана спрам артиљеријске управе, одредиће се особитим наставлењама, која ће он добити од начелника управе.

§. 17.

Начелник неможе никоме и никакови материјал на употреблење издати без нарочитог налога министра.

§. 18.

Начелник подноси министру тримесечне изводе о свима материјалима, који су у течају три месеца израђени и у посао узети, а на концу рачунске године подноси о томе главни извод.

§. 19.

Начелник упражњава за сада ону власт дисциплинарну која је у војенем закону прописана за частне командире. Позније ће се све ово особитим правилама пространије прописати.

§. 20.

Управитељ барутана, по части дисциплинарној, остаје у оној власти, која му по устројенију од 26. Новембра 1855. године КВ. № 1370. С. № 1355 припада.

§. 21.

Ово устројење артиљеријске управе ступа у живот 1. Маја т. 1862 године. Њиме укида се:

1, Техничко оделење при војеном министарству, које је основано устројством главне војене управе од 14. Маја 1859 год. КВ.№ 2197 С.№ 778;

2, Устројеније управитељства главног војеног арсенала;

3, Устројеније управитељства оружнице оба од 11 Јулија 1860 год. КВ№ 1645. С.№ 1054; исто тако

4, Устројеније управитељства Страгарских барутана од 26. Новембра 1855 године КВ.№ 1370. С.№ 2355.

Препоручујемо Нашему министру војеному, да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорава.

Ф№ 1315.
27. Априла 1862 год.
у Београду.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Видио и ставио печат државни,
чувар државног печата
министар правде

Рајко Ј. Лешјанин с. р.

Министер војене
полковник

Иполит Монден с. р.

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

По договору са државним советом решили смо и решавамо:

1., у §-у 15. закона о устројству касационог суда од 20 Фебруара 1865 год. (Зб. XVIII. стр. 39.) точка под 1. укида се.

2., у §-у 16. устројства касационог суда додаје се као четврта точка ово:

„4., обште заседање решаваће оне предмете, у коима нижи суд неби усвојио примедбе, које му је учинило на пресуду једно оделење касационог суда.“

Препоручујемо нашем министру правде, да ово решење изврши.

16. Новембра 1866 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар правде,

Р. Лешјанин с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТЛОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници књажеског достојанства.

По договору са државним саветом решили смо и решавамо:

„Да се од сваке ђумручине и при увозу и при извозу ослободе оруђа и справе за пољску привреду — биље, семење и уопште све, што би друштву за пољску привреду са стране за његову потребу и циљ долазило, или од њега на страну одлазило.“

Наш министар финанције нека ово решење изврши.

17 Маја 1869 год.
у Београду.

М. П. Блазнавац с. р.
Јов. Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

Министар финанције,
Пан. Јовановић с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТЛОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници књажевског достојанства.

Одобрили смо и одобравамо, решење народне скупштине:

1. Овлашћује се министар финанције, да штедионицама, које се на основу закона о окружним штедионицама, заведу, може учинити из готовине државне касе помоћ, која за све штедионице скупа, да изнесе највише до сто педесет хиљада (150.000) дук. цесарских.

2. Новци, које буде министар финанције на основу овог овлашћења штедионицама давао из државне касе, овој ће се повраћати у оној мери, у којој штедионице своје капитале од управе фондова повраћале буду.

3. Интерес, који ће каса државна на ове новце примити, увешће се у напредни приход државни.

Наш министар финанције нека ово и изврши.

21. Октобра 1871 год.
у Крагујевцу.

М. П. Блазнавац с. р.
Јов. Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

Министар финанције,
Пан. Јовановић с. р.

У ИМЕ ЊЕГОВЕ СВЕТЛОСТИ

КЊАЗА СРБСКОГ

МИЛАНА М. ОБРЕНОВИЋА IV.

намесници књажевског достојанства

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ЗАКОН

О ИЗДАВАЊУ УВЕРЕЊА ПРИ ПРОДАЈИ СТОКЕ

Члан 1.

Који би хтео продавати говеда и коње, дужан је имати уверење да је то његова својина.

Члан 2.

Та уверења издаваће местни кмет.

Члан 3.

У сваком од тих уверења назначиће се:

а., име с презименом продавца и места одакле је;

б., каква је стока и колико комада;

в., какве је длаке које марвинче; какве роваши, белега или жигова ако овога има;

г., да кмет познаје продавца и његову стоку а ако кмету то није познато, онда имена с презименом занимањем

и местом одакле су два сведока, који познају продавца и тврде да је то његова стока.

Члан 4.

При продаји продавац је дужан купцу са стоком предати и та уверења.

Члан 5.

Но ако би ко хтео на комад продавати нека од кмета узме за сваки комад уверење.

Члан 6.

При промени стоке мењаће се и дотична уверења.

Члан 7.

Који продавац стоке неби имао уверење (види члан 3.) тај ће се као подозрив, одма на одговор узети, па ако би се показало да је стоку украо или другим недозвољеним начином прибавио поступиће се с њим по прописима кривичног закона а стока задржаће се на његов трошак док се извиђење не сврши.

Члан 8.

Кад купац неби власти јавио за продавца стоке који нема уверења, онда ће дужан бити стоку, ако би била украдена или другим недозвољеним начином од стране продавца прибављена вратити правом господару без икакве накнаде од овога.

Члан 9.

За свако уверење плаћа се двадесет пара чаршијских у касу општинску. Ова уверења биће штампана.

Члан 10.

Овај закон важи од првог Јануара 1872 год. и њиме се укидају досадања наређења која би била противна овом закону.

Препоручујемо нашем министру унутрашњих дела да овај закон обнародује и о извршењу се његовом стара; властима пак заповедамо, да по нему поступају а свима и свакоме да му се покоравају.

23. Октобра 1871 год.
у Крагујевцу.

М. П. Блазнавац с. р.
Јован Ристић с. р.
Јован Гавриловић с. р.

Видио и ставио државни печат
чувар државног печата
министар правде,
С. Вељковић с. р.

Председник министарског савета
министар унутрашњих дела,
Рад. Милојковић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог министра финанције одобрили смо и одобравамо решење народне скупштине:

„Овлашћује се министар финансије, да оним дужницима управе фондова, чија је добра она на јавној продаји купила, и са истима рукује, да би свој позајмљени им капитал са интересом наплатити могла, — може повратити њихова добра, ако они подпуно обезштете касу управе фондова у потраживању њеном дотичног дуга с припадајућим интересом.“

Наш министар финансије нека ово решење изврши.

21. Октобра 1872 год.
у Крагујевцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р

Министар финансије,
Пан. Јовановић с. р.

РАСПИС

министра унутр. дела. свима окр. начелништвама и управи вароши Београда.

Између наређења, која су издата о тачном руковању и чувању новаца депозитни, постоје најнаглавитија три правила:

1. Законодавно решење од 1. Августа 1845 г. К№ 1212. (збор. IV страна 85.) да среске полицајне власти наплаћене новце — сваки 15 дана — ако и нису потпуно наплаћени, а начелства окружна одма или најдаље до месец дана коме надлеже шаљу.

2. Распис попечителства унутрашњих дела од 25. Јула 1846. П№ 3174 да полицајне власти готовину коју при попису каквог пупиларног имања нађу, одмах шаљу надлежном суду.

3. Решење попечитељства унутрашњих дела од 11. Јула 1860 год. П№ 5319 да полицајне старешине бар једанпут у месецу дана депозитну касу прегледају, који је височајшим решењем од 17. Новембра 1861. П№ 2332 (збор. XIV страна 197.) утврђен с тим, да ће старешине полицајне за штетне последице које би из немарљивог надзиравања произишле одговарати и штету накнадити морати.

Из досадањи млогоучестани крађа и штета депозитним касама нанешени државној каси, доста се увиђа да старешине полицајне власти у срезовима и окружију, нису точно вршиле надзор што им је прописан горњим правилима, и премда су неке старешине искусиле силу закона, то држим за неизлишно опет поменуте старешине полицајни власти позвати и наложити им да се строго држе прописа надзора и прегледања каса депозитни тим више, што се у напредак неће никоме више изјашњење тражити ако се какова штета догоди. Да би се пак знало, да су старешине надлежне, у вароши Београду управитељ, у окрузима окружни, а у срезовима сресни начелници, по дужности својој надзор и преглед касе водили нека сваког прегледа месечнога сочине протокол из кога ће моћи увидити, кога су дана преглед држали колико су новаца и од који нумера писама нашли је ли свака пређашњег прегледа нађена сума по пропису гди треба послата, или је и овога прегледа нађено, и из који главни узрока није послата или коме треба предата; тако исто да старешине полицајне на сваком новчаном акту који се има новчано извршити, означавају дан и који је званичник за извршење то одређен, и ако је икако могуће да при себи једну сашивену књижицу од просте артије држе, у којој да сваку нумеру новчаног предмета и лице одређено за извршење забележи назначивши и дан, како би мого при прегледу касе знати, јесу ли извршени предмети сви ушли у депозитну књигу и ако нису, зашто и гди су? и да ли је дојиста оно одређено лице тај новчани предмет извршило или друго; па ако је друго које извршило да се узме на одговор као намишљена злоупотреба, кад је само извршивало, а није одређено.

Сва новчана акта, нека се одвојено од други неновчани предмета држе.

Кад је какво лице одређено да изврши новчани предмет а оно неводи протокол депозитни и неекспедира новце таково ће се прегледање чинити на особену књижицу коју ће имати сваки при себи па и сам сресни начелник.

П№ 827.
24. Јануара 1873 год.
у Београду.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог Нашег министра финанције, а на основу чл. 18. 21. закона од 15. Јануара ове год., опредељујемо:

I. Да управа фондова, почевши од данас па унапредак, на све новце, које на зајам издаје, наплаћује годишњи интерес по 9%.

II. Да она на капитале, који јој од данас на руковање дошли буду, плаћа интерес овако:

1. Приватним повериоцима и то:

а, онима, који задрже право свој уложени капитал дићи без предходне објаве рока по $4\frac{1}{2}$%;

б, оним с претходном објавом рока на 1 месец по $5\frac{1}{2}$%;

в, с предходном објавом на 3 месеца по 6%;

г, с предходном објавом на 6 месеци по 7%;

2. На све пупилске новце, као и на новце удовичког, болничког и инвалидског фонда, 7%.

3. На све остале фондове без разлике 6%.

4. На депозите $4\frac{1}{2}$%.

Наш министар финанције нека овај указ изврши.

12. Јуна 1874 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финанције,
Чед. Мијатовић.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог Нашег министра финанције, а на основу измењеног члана 8. закона од 16 Јануара ове године, одређујемо:

„Да указ, који је данас односно определења интереса на капитале код управе фондова издан, важи у свему и за окружне штедионице.“

Наш министар финанције нека овај указ изврши.

12. Јуна 1874 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финанције,
Чед. Мијатовић с. р.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог Нашег министра финанције, а по саслушању министарског савета определујемо:

I. Да управа фондова, почевши од 1. Нов. 1875 год. па у напредак, на све новце, које на зајам буде издавала, наплаћује интерес по 6% годишње, на основу закона о давању новаца под интерес из касе управе фондова од 24. Августа 1862 године.

II. Да се свима дужницима управе фондова од 1. Новембра 1875 године сведе интерес од 9% на 6%.

III. Да управа фондова на све капитале, које на руковање од данас примала буде, плаћа интерес по 5% окром на депозите, на које ће плаћати по 3% годишње, управљајући се у осталом по закону о управи фондова од 16. Августа 1862. и горе споменутом закону од 24. Августа и. г., као и по доцнијим изменама ових закона.

IV. На све капитале осим приватних, који су до сада примљени, рачуна се интерес до 1. Новембра 1875 год. по указу од 12. Јуна 1874., а од 1. Новем. ов. године, као што је овде у трећој тачки речено.

V. На приватне капитале, које је управа фондова са условљеним предходним одказима за повраћај под интерес примила, но који нису одказани, платиће на интерес, који је уговорен; но отказ има се рачунати од данас на за један, односно три, а најдаље за шест месеца; после тога ако по-

верioци неби своје капитале изузели, остаће исти у напред са интересом по 5%.

VI. На оне капитале, који су у напред на определене рокове примљени и већ отказани, рачуна се условљени интерес за сво време одређеног рока.

Овај указ ступа у живот, кад га књаз потпише, а губи силу своју указ од 12. Јуна 1874 године.

Наш министар финанције нека овај указ изврши.

18. Октобра 1875 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финанције,
М. Т. Јанковић.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ.

На предлог Нашег министра финанције и по саслушању министар. савета, а на основу измењеног члана 8. закона од 16. Јануара 1874 године, одређујемо:

I. Да окружне штедионице, почевши од 1. Новембра 1875 године па у напредак, на све новце, које на зајам буду издавале, наплаћују интерес по 7% годишње.

II. Да се свима дужницима окружних штедионица од 1. Новембра 1875 године сведе интерес од 9 на 7%.

III. Да окружне штедионице на све капитале, које на руковање од 1. Новембра 1875 године примале буду, плаћају интерес по 5%, окром на депозите, на које ће плаћати по 3% годишње, управљајући се у осталом по закону о окружним штедионицама од 21. Октобра 1871 године и овога измени од 16. Јануара 1874 године.

IV. Да тачке IV. V. и VI. указа од 18 текућег месеца изданог за определење интереса код управе фондова важе у свему и за окружне штедионице.

Овај указ ступа у живот, кад га књаз потпише, а губи силу указ од 12. Јуна 1874 године.

Наш министар финанције нека овај указ изврши.

23. Октомбра 1875 год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Министар финанције,
М. Т. Јанковић с. р.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА И ФИНАНСИЈЕ.

Попечитељство внутрени дјела под 20. Новембра пр. год. № 770. доставило је Совјету, како се при учестаним случајима појављенија црногорски породица у отечеству нашем, примјечава, да је оно благодјејаније, које им је решенијем мојим од 10. Маја пр. год. № 411 у 1 дукат цес. на сваку породицу за селеве до места на коме се населити имају, опредељено, недовољно, тако да оне нису у стању с овим благодјејанијем ни једну малу част пута на населбини својој учинити; наводећи један случај да је управитељ. вар. Београда на 9 овакови црногорски породица из 50 душа састојећи се 9 дуката цес. путног трошка сходно предпаведеном решенију мом издало, а исте породице, немогући по јевтину цену подвоз добити, морале су за једну лађу 25 дуката цес. до места следователно 16 дук. цес. преко датот им благодјејанија платити. — Па да би се ове по све убоге црногорске овамо насељавајуће се породице при њиовом убожеству, од овакови прекомјерни издатака заклониле; ја сам сходно мњенију и предложењу попечитељства внутрених дјела согласно с мњенијем Совјета од 13. Декембра пр. год. № 1061. решио: да се реченим црногорским породицама, у место подарка у име путног трошка, подвоз до места населбине подпуно, како у овом горенаведеном случају, тако и у будуће признаје и и исплаћује.

О чему настојећим како попечитељство внутрени дјела, тако и попечитељство финансије, ради његовог нуждног знања и употребленија извештавам.

№ 1176.
19. Јануара 1855 год.
у Београду.

(Следује подпис).

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА
и
ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ИНОСТРАНИ ДЈЕЛА.

На предложење попечитељства внутрених дјела и сагласно са закљученијем Совета од данашњег дана № 726 Ја одобравам:

Да наше полицајне пограничне власти за сваку визу путне исправе ц. кр. аустријски подданика, место као досад само 20 пара чарш. по онолико наплаћују, колико и ц. кр. аустријски консулат од наших путника за своју визу узима.

Решење ово саопштавам попечитељству ради знања и управљања по њему.

№ 2131.
8. Маја 1859. год.
у Београду.

М. ОБРЕНОВИЋ

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ВНУТРЕНИ ДЈЕЛА

Уважавајући разлоге попечитељства внутрени дјела изложене у писму његову од 15 тек. мес. П№ 4339. Ја одобравам:

Да оно примора све оне сељаке, који би своја кућишта по селима остављали и у планину се разсељавали, да се на своја стара места у села поврате.

В№ 4333.
29. Септембра 1859. год.
у Крагујевцу.

М. ОБРЕНОВИЋ.

ПОПЕЧИТЕЉСТВУ ИНОСТРАНИХ ДЈЕЛА.

Нашавши за цјелисходније, Ја сам на предлог попечитељства внутрени дјела од 9. тек. мес. П№ 3735 и сагласно са Совјетом од 14. такође тек. № 1427 решио и решавам:

Да се извршители одма придаду и подчине полицајним властима; и по томе да се и извршење пресуда, решења и наредба судски по предметима грађанским и пупилским поврати у дужност полицајним властима.

Што се тиче начина, на који ће се при полицајним властима ти послови одправљати, прописаће се доцније у том обзиру правила.

Ово решење саопштавам Моме попечитељству иностраних дјела да га зна.

В. № 1325
17. Јуна 1861. год.
у Београду.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

Књаж. представник,
попечитељ иностраних дјела
Ф. Христић.

САДРЖАЈ

30-га зборника закона и уредаба, у досадањим зборницима нештампаних а изданих од 2. Фебруара 1835. до 23. Октобра 1875.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
		1835 године.	
1	3. Фебруара	Устав кнежевине Србије издан Књазом Милошем са народном скупштином сретенском	1
2	14. „	Указ о саставу државног савета и кнежевог кабинета, где су прописане и дужности појединих министара	и 2
3	19. „	Указ о давању касапница под аренду и о правима дужностима и казнама арендатора	23.
4	1. Марта	Пропис за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама	51.
5	4. Јуна	Решење, којим се укида кулук капетанима, кметовима и манастирима; но капетанима и кметовима да људи само ливаде косе, колико им је потребно за домаћу стоку, а манастирима ако хоће, под напојницу	55.
6	29. „	Устројство државног савета	57.
7	29. „	Форма званичне преписке за све власти у Србији и титуле појединих надлежатељства	59.
8	1. Јула	Указ, да свака пореска глава по 1 дан у години кулучи кметовима или уместо тога да им плати 1 дванцик у име плате	75.
9	3. „	Указ, којим се алије и пустаре оглашују за државна добра и забрањује куштање стоке у туђ атар	84.
10	12. „	Указ, којим се даје привилегија државној штампарији да само она новине, календаре, забавнике и књиге црквене и школске печата и издаје	85.
11	10. Августа	Решење савета, којим се прописују дужности полицијским властима	86.
12	14. Децембра	Решење о томе да се прирез за окружне трошкове наплаћени несме трошити без решења савета	87.
			89.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
		1836 г.	
13	12. Јануара	Решење о сечењу шуме за домаћу потребу и о попаши суседних села	90.
14	29. „	Решење којим се забрањује сечење родне горе	92.
15	26. Februara	Решење, којим се заводе шумари	94.
16	28. „	Законско наређење, које опредељава права између господара плацева и господара на тим плацевима од ранијих времена подигнутих зграда, кога се судови при суђењу придржавати имају	96.
17	7. Марта	Решење о грађењу ћуприја на друмовима и рекама	
18	7. „	Предлог да се страни поданици не примају у државну службу ако немају отпуст од свог подaнства; а примљени, ако не прибаве одпуст, да из службе српске изађу...	98.
19	12. „	Предлог, да се у сваком селу кош подигне и да свака пореска глава количину хране, која се одреди, тачно доноси; а уједно се наређује и поступање са овом храном	99.
20	18. „	Указ, да се од паничара за артију по 5 пр. од табака, а за потврђење исправа по 10 кр. сребра наплаћује у име трошка канцеларијског	101.
21	19. „	Решење, којим се објашњава наређење у указу од 7. Марта 1836 г. о страним поданицима, који су у државној служби, а дошли су са или без пасоша.....	104.
22	19. „	Решење о томе: да се поред зграда исправничества не праве мутваци и аброви за потребу чиновника, и да се за женскиње аисане подигну; но кључеве од тих аисана да не држе ни чиновници исправничества ни пандури, већ местни полицај	105.
23	20. Априла	Указ о затварању дужника за дуг	107.
24	29. „	Устројство глав. казначејства и пропис дужности његових чиновника	109
25	2. Маја	Да се таксе наплаћивање по указу од 18. Марта 1836. свакад о Митрову-дне савету са рачуном подносе	110
26	21. „	Указ, да се од механа варошких и сеоских по 6 талира годишње аренде наплаћује	114.
27	24. „	Решење, да сваки чиновник и сваки кмет коме је могуће ергелу подиже и за то мајур изабере бесплатно држи и да мајур народ обрађује	115.
28	29. „	Указ, којим се опредељује, које се имање дужниково не може продати за дуг	117.
29	1. Јуна	Указ, да се рина, која се у кошево прибира узима од свакога без разлике.....	118.
30	26. Јуна	Решење, да се аустријски поданици, који у Србију пребегну не издају	119.
31	27. „	Решење да конзисторија има титулу „пречестнејша“.....	120.
32	1. Јула	Указ, којим се објашњава наређење у указу од 29. Маја 1836 за новце правене и пупилске који су пре истог указа на зајам издати	121.
33	2. „	Пропис дужности за главног полицаја вароши Крагујевца	122.
34	5. Октобра	Решење, да чиновници државног савета званичну тајну чувају и пропис казни за нечувања	123.
35	19. „	Решење о преиначењу уредбе од 7. Марта 1836 о грађењу ћуприја на друмовима и рекама	126.
36	21. „	Указ, којим се отлашавају за српске поданике сви странци који су се без пасоша у време овог указа у Србији затекли, а за странце имају се сматрати само они, који имају пасош од своје државе, и пропис о иступању из српског грађанства	128.
37	9. Новембра	Указ о установљењу чинова: „асесора“ и „вице-асесора“, равних капетану и полукапетану	130.
38	11. „	Решење, да лекари за лечење болесника по 1 ив. наплаћују од имућних, а од сиромашних ништа, а лекове да плаћају сви ..	132.
39	11. „	Пропис дужности за војне команданте, исправничества, српске старешине и њине чиновнике.....	133.
40	12. „	Решење о томе: да се у спору о алајама између два села свагда досуђује једна половина једном, а друга другом селу.....	134.
41	18. „	Решење, да исправничества не смеду преписку водити непосредно и у сношају бити са страним властима, него преко савета...	150.
42	2. Децембра	Решење, да се краљевима сво имање, па и кућа прода за подмирење штета краљом причињених.....	151.
43	13. „	Тарифа златних и сребрних новаца за све касе.....	152.
		1837 г.	
44	5. Јануара	Указ којим се прописује поступање при давању мнења и суђењу у државном савету	153.
45	6. „	Решење, да се на тескере турских поданика, који кроз Србију путују, виза удара.	155.
46	6. Februara	Решење да се отровни лекови само у једном дућану под надзором полиције држе и продају по лекарском одобрењу.....	158.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
47	20. Фебруара	Правила о попису пореских глава; дужности пописне комисије; и ко се за пореску главу сматрати има	160.
48	21. „	Указ, да сонет сва решења законска и уредбе подноси Књазу на одобрење	163.
49	2. Марта	Решење о установљењу војно-полиц. канцеларије, која је саставни део савета и има засебни круг радње с титулом „висока“ а у једнаком степену с војним командама	164.
50	3. „	Указ, којим се прописује начин деловодства у савету и књажевој канцеларији	165.
51	5. „	Решење, да пандури исправничества по 1 гр. повутиме (мурасела) на 1 сах. наплаћују	167.
52	6. „	Указ о униформи војних и осталих чиновника	168.
53	6. „	Пропис униформи војних и осталих чиновника	169.
54	7. „	Решење, да се купљено имање само оно продаје, које не може трајати и приходом одржавати се до пунолетства наследника.	174.
55	8. „	Указ о упоравању села и о начину упоравања	175.
56	11. „	Указ да се свеарседе лицитирају на три године	177.
57	24. „	Допуна решења од 6. Фебруара 1837. о томе: да надзор над продајом отровних лекова води исправничество а не полиција	178.
58	24. „	Указ да се на зајам несме узимати већи интерес од 12%	179.
59	4. Априла	Правила о закључењу супружанства и свршавању тајне брака	180.
60	1. Маја	Указ којим се одређује време званичног рада	185.
61	7. „	Указ о разрезу и купљеню данка, којим се допуњују правила о попису пореских глава од 20 Фебруара 1837	187.
62	29. „	Указ о допуни уредбе од 6. Марта 1837 о униформи чиновника, који врше и војну и грађанску службу	189.
63	29. „	Указ, којим се забрањује изграђивање кутрије	191.
64	30. „	Решење, да сви имућни и кафане и општине држе Српске Новине; па и чиновници од капетана на више; а к надлежателства по једне	192.
65	5. Јуна	Решење, да се на пресудама у случају подељених мњења изнаше имена чланова савета, који су које мњење дали	195.
66	8. „	Решење, којим се укидају шумари а заводе економи	196.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
67	8. Јуна	Указ, о томе, како треба у цркви при богослужењу да се понашају сви, а нарочито чиновници	197.
68	9. „	Решење о томе, да се на извоз стоке у Аустрију наплаћује ђумручина у корист фонда школског и шпиталског	199.
69	10. „	Указ, да се од странаца трговаца наплаћује такса на трговину под именом патролирања и полицијског чувања	200.
70	11. „	Указ, да се од сваке венчанице наплаћује по 1 цванц. за фонд школски и шпитаљски	201.
71	12. „	Решење, да се унапредак полицији не плаћају из државне касе ни из општинске и да општине саме себе траже полицију ако кмет ову дужност не може да врши	203.
72	19. „	Указ, да полицију у Крагујевцу, као у престоници, плаћа државна каса, а не општина	204.
73	28. „	Указ, којим се објашњавају наређења у указу од 29. Маја 1836. г. о продаји имања за дуг	205.
74	14. Јула	Решење, да се од сваке пореске главе, узме по 10 ока пшенице и 5 ока зоби за исхрану стојеће војске	206.
75	20. „	Решење, којим се поновља уредба од 7 Децембра 1832 г. о давању пасоша с тим, да се без пасоша не допушта путовање по Србији	207.
76	7. Августа	Решење, да се ајуфуџије из Турске, који сребрне ствари од лажног сребра доносе, никако у Србију са тим сјајном не пуштају.	208.
77	22. „	Решење о томе: да нуријани манастирски раде манастирима на мобу и иначе у мање празнике	209.
78	13. Септембра	Указ, којим се укидају економи, а српским старешинама налаже да настојавају, да народ пољске послове уредно ради	211.
79	28. „	Указ, да се у будуће савет управителни зове „књажевски савет“; исправничество „магистрат“; а канцеларија књажевска „придворна канцеларија“	213.
80	28. „	Указ, којим се установљава „велики суд“ као средња између магистрата и савета и пропису круг суђења и поступак	214.
81	16. Октобра	Указ, којим се уједначава слобода лична и имовна и проглашује слобода трговине.	217.
82	31. „	Указ, којим се установљавају сеоски обори, и да свако село постави пољака за чување стоке и усеви	219.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
		1838 г.	
83	17. Фебруара	Указ, којим се укидају тезали а уводе добоши за обиране и продаје, и да се добошарија 1% наплаћује	220.
84	17. „	Указ, којим се прописују правила: за уредно руковање са јавним имањем, дужности туторске и таксе за фонд пупиларни.	221.
85	30. Априла	Указ, којим се објашњава наређење у указу од 17. Фебруара 1838 год. да се и у Београду добошарија наплаћује као и у другим местима, и да чиновници београд. као ни у другим местима немају дијурне, кад излазе у месту на лицитацију	225.
86	5. Маја	Указ, да се стока, која би са стране у Србију сама прешла, одмах враћа преко надлежне пограничне власти, пошто се најпре наплати штета ако је учињена	226.
87	6. „	Указ, да се сва дела у војну струку спадајућа предаду војно полицијској канцел. и она да води рачуне о државној шанцарији.	227.
88	8. „	Указ, да се пребегле жене странаца, кад их мужеви потраже, издају	228.
89	10. „	Указ, којим се установљава „велика канцеларија“ и за њу звање попечитеља просвештенија и врховног надзиратеља карантина	229.
90	11. „	Указ, да рачуноводство прихода државних остане при казначејству главном а расписивање данка при савету, како би се тиме боља контрола водила	230.
91	30. „	Указ, да се на сваког коња у мезуланама годишње по 40 тал. из државне касе плаћа, и да су мезулије дужне добре коње држати	231.
92	2. Јуна	Решење, да златне поргове и црвену чоју из капи не смеју носити, који немају диплому на чин или звање	232.
93	15. „	Наредба, издата у споразумљењу са аустријском пограничном влашћу, која одређује места на аустријској обали реке Саве, на којима лађе српске могу пристајати, одмарати се и ноћивати	233.
94	20. „	Решење, којим се утврђује ранија наредба, да се бегунци 10 сахата од границе у унутрашњост спасте	236.
95	2. Јула	Указ, да савет мање ствара страница расправља са конзулима страних сила, а политичке сам књаз	237.
96	3. Августа	Решење о томе: да се пупилно имање не сме продавати без одобрења великог суда.	238.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
97	4. Августа	Решење, којим се опредељују надница дунђерима и њиховим калфама и шегртима за државне и приватне грађевине	240.
98	10. Септембра	Решење, којим се канцеларија војно полицијска раздваја и војна ставља под шефа регуларне војске, а комисаријатска под главнога комисара војног	242.
99	7. Новембра	Решење, којим се преиначавају наређења у указу од 11. Новембра 1836., да српске старешине не заседавају више у магистратима, но да се занимају дужностима, које су прописане у том указу у надпису I. од члана 1—21; даље да не могу кметове за кривице судити, него са извођајем магистрату спроводити; и да се кметови не могу телесно казнити	243.
100	13. Новембра	Решење о томе: да на стране поданике, који нити општинске ни државне трошкове сносе, а механе и дућане држе и тиме се користе — плаћају данак и све општинске трошкове они, који им дају дућане и механе под кирију, па то плаћање нека им при наплати кирије урачунају. О томе да воде брегу кметови и власти	246.
		1839 г.	
101	18. Марта	Указ, којим се узакоњава држање скупштине и о томе допуњава устав од 1838 г.	248.
102	1. Јуна	Оставка књаза Милоша	249.
103	1. „	Уступање књажевог достојанства књазом Милошем своме сину Милану	250.
104	20. „	Решење о томе: да казначеји заступају пред судом правительство у парницама	251.
105	3. Јула	Решење, да господари бања на туђој земљи подигнутих у случају продаје земље, имају превенствено право одкупа, а дотле да им се кирија повисити не може	252.
106	13. „	Указ, да се тужбе за злоупотребе чиновника пре устава учињене непримају и не суде	253.
107	26. „	Указ, да се ђумруци недају под аренду но да се ђумрукција и остали персонал државни поставља	254.
108	27. „ и 4. Августа	Указ, да плаћеви од турака оставши без сајбије или турски државни плаћеви припадну српској држави а откупски месним црквама	255.
109	8. „	Указ, којим се тумачи уредба од 7. Марта 1836 г. о примању странаца у државну службу односно професора, инжинира и доктора без отпуста	256.
110	26. „	Указ, да се лекарима кад при купању стоке на карантину присуствују по 3 ив. дијурне плаћа	257.
			258.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
111	6. Септембра	Решење да се у сваком селу само по један дућан отворе и да онај, ко та отвори, плаћа општини 50 талира год. аренде.....	259.
112	6. „	Указ, којим се одређују 2000 талира из државне касе за шиљање младића у стране земље на науке.....	260.
113	17. „	Решење о томе: да приватни могу при карантинима меане држати.....	261.
114	18. „	Решење, да меанџије у будуће не плаћају аренде него само пиће.....	262.
115	9. Октобра	Уредба о одвојењу лицеја од гимназије. Да лицеј има своју, а гимназија своју управу; о опрашу ректора у лицеју; о деловодству и постављању чиновника у лицеуму и овога дужности.....	263.
116	24. Октобра	Решење о томе: да се приход од мандре, који је ћумрук београдски наплаћивао, уступа општинама.....	265.
117	28. „	Указ, којим се наређује да управитеља и секретара полиције београдске држава поставља и плаћа; а општинске судије и два нижа полицаја да сама општина избира и плаћа.....	266.
118	1. Децембра	Указ, да се десетак у државну касу узима на земље из турака осташе, докле их уживаоци неодкупе.....	267.
119	5. „	Решење о продаји општинских и државних плацева, и о закупским земљама.....	268.
120	9. „	Решење, да начелници окружни и срески само по 1 момка свог могу водити при премештају.....	270.
121	12. „	Указ, којим се плата учитељу бандиста одређује у 400 талира.....	271.
122	31. Децембра	Решење, да се суд београдски подели на два одељења; да се за друго одељење узму лица са стране, којима да се плати подвоз и квартир и по свршетку дела накнада учини због окупљег живљења у Београду.....	272.

1841 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
123	25. Априла	Указ, да се сва надлежатељства централне државне управе казначејства и апелационог суда из Крагујевца у Београд преселе.	273.
124	1. Јула	Пропис дужности за чин. држ. штампаре.	275.
125	9. „	Решење о преселењу апелационог суда из Крагујевца у Београд.....	286.
126	2. Августа	Уредба о пензији чиновника.....	287.
127	11. „	Указ, по коме се жировница од општина одузима и даје каси државној.....	294.
128	13. Новембра	Уредба о тарифи новаца турских и европских.....	296.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
129	9. Децембра	Указ о повишици данка на 6 талира...	298.
130	9. „	Прокламација кнеза Михаила у којој се разлаже потреба зашто се данак повишава.	299.

1842 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
131	18. Фебруара	Указ, којим се установљава знање државног фишкала.....	302.
132	27. Марта	Уредба о таксама сеештеника, о побољшању њиховога стања, регулисању парохија, и о давању пароху куће са зградама и одређеним простором земље.....	303.
133	8. Априла	Уредба о српском прирођењу и одпуштању Срба из туђе отаџбине.....	307.

1844 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
134	20. Октобра	Правила о наплаћивању ћумручких такса.....	312.

1845 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
135	4. Јула	Пооштрење уредбе о томе, да се поред казначеја за недостатке у касама осуђују на плаћање и они старији чиновници, који други кључ с њиме држе.....	313.

1846 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
136	3. Јула	Решење, да се двојрна комисијама одређеним конеч. правосудија против чиновника плаћа из државне касе па од крвнка накнађује.....	314.
137	25. „	Расвис конечн. унутр. дела, којим су пропсана правила о поступању полиц. власти са пописаним и расподеленим пупиларним имањем.....	315.

1851 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
138	20. Децембра	Устројство економско-аналитичког завода у Топчидеру издано Министром унутрашњих дела на основу законодавног решења од 29. Новембра 1851.....	317.

1852 г.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
139	10. „	Решење о томе, да се данак од сиротних купала не наплаћује.....	329.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
		1855 г.	
140	19. Јануара	Решење о давању подвоза насељавајућим се Црногорцима	471.
141	8. Марта	Решење да се такса у ђумруку београдском за упошење сенапа у амбар од 10 на 20 пара чар. на центу подигне и одатле да се амбалина ђумручким плата повраћа	331.
142	3. Маја	Тумачење §. 832 грађ. зак. у смотрењу обвезаности онога, који се на обвезници подписао као јемац и платац, тако да повериоцу стоји на вољи или обоицу или сваког по наособ тужити за наплату дуга	332.
143	26. Новембра	Устројство артиљеријске дирекције	333.
		1856 г.	
144	9. Јуна	Решење, којим се поопшрава налог полиц. властима о наплаћивању данка од пердника и деницаца	337.
145	21. Јуна	Решење, којим се поопшрава налог на све како државне тако и општинске власти о томе, да оне при наплаћивању данка обрате пажњу на постојеће прописе	339.
146	30. Октобра	Решење о насељавању Јеврија српских поданика у унутрашњости Србије	340.
		1857 г.	
147	15. Јула	Решење да централна надлежатељства могу држати стране новине и да их исплаћују из кредита одређеног на трошкове канцеларијске	342.
		1859 г.	
148	8. Маја	Решење да се од аустр. поданика за визирање пасоша наплаћује онолико таксе на пограничним местима, колико и аустријска власт од наших путника наплаћује	473.
149	18. „	Решење о превозним таксама на ђумруцима текијском и кладовском	343.
150	26. Септембра	Указ о слободи рада и занимања за све грађане српске без разлике вере и народности	346.
151	29. „	Решење о томе, да се куће или села по планинама настањене патрат у село врате.	474.

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
152	12. Децембра	Решење којим се спојава суд вар. Београда са судом окрута београдског под именом, привремено оделење суда окр. беогр	347.
		1860 г.	
153	26. Јануара	Трговачки законик	348.
154	19. Фебруара	Решење о томе: да се установи апелациони суд за кривична дела, који да се управља по устројству суда сада постојећег за грађанска дела и одређује му се персонал. Овим су решењем регулисане и плате за оба апелац. суда	384.
155	21. Априла	Решење односно издржавања казни свештеника окривљених и осуђених услед изасланих у народ комисија на основу решења од 15. Априла 1859 г.	386.
156	11. Јула	Распис повечитељства унутр. дела којим је определена одговорност окружних и среских старешина, који поверавају практикантима руковање са касом депозитном.	387.
		1861 г.	
157	7. Марта	Решење о томе, да за мерило данка буде она процењена вредност имања чиновничког, коју је повисна комисија нашла	389.
158	17. „	Закон о стецаштном поступку	390и
159	17. Јуна	Решење којим су изаршитељи предати и подчињени у свему полиц. властима	392. 475.
160	17. Августа	Устројство народне војске	439.
		1862 г.	
161	27. Априла	Закон о устројству артилер. управе	451.
		1866 г.	
162	16. Новембра	Решење, којим се укида 1-ва тачка §. 15 устр. касац. суда, а у §. 16 додата 4-та тачка: да опште заседање решава и оне предмете, у којима нижи суд неки усвојио примедбе које му је учинило на пресуду једно оделење касац. суда	457.
		1869 г.	
163	17. Маја	Решење, којим се друштво за пољску привреду ослобођава од сваке ђумручице и при извозу и при увозу, како за справе за	

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
		пољску привреду, биље, семење, тако и за све што би за његову потребу са стране долазило или на страну од њега одлазило.	458.
		1871 г.	
164	21. Октобра	Решење, којим се овлашћује Министар. финансије да на основу закона о окружним штедионицима, може учинити помоћ из државне касе за све штедионице највише до 150.000 ⌗ п.	459.
165	23. „	Закон о издавању уверења при продаји стоке	460.
		1872 г.	
166	21. „	Решење, којим се овлашћује Министар. финансије, да оним дужницима управе фондова чија је добра она на јавној продаји купила и са истима рукује — може повратити њихова добра, ако потпуно обезштете касу управе фондова	463.
		1873 г.	
167	24. Јануара	Распис Министар. унутр. дела којим су прописана правила како треба вршити месечни преглед каса депозитних у окрузима и среповима	464.
		1874 г.	
168	12. Јуна	Указ о томе да се на основу чл. 18 и 21 закона од 15. Јануара 1871 г. о заложницама, повиси интерес на 9% на оне новце, које управа фондова на зајам издаје; и да управа на оне капитале који јој на руковање буду долазили плаћа највише до 7% интереса	466.
169	12. „	Решење, којим се, на основу измењеног члана 8. закона од 16. Јануара 1874 год. одређује, да указ од 12. Јуна 1874 год. односно определења интереса на капитале код управе фондова, важи у свему и за окружне штедионице	467.
		1875 г.	
170	18. Октобра	Указ, којим се снижује интерес код управе фондова од 9 на 6%. Овим губи силу	

БРОЈ	ДАТУМ	ШТА ЈЕ	СТРАНА
171	23. Октобра	своју указ од 12. Јуна 1874 године о повишењу интереса на 9%	468.
		Указ, којим се своди плаћање интереса код окружних штедионица од 9 на 7% и наређује да се штедионице у осталом управљају по закону о окружним штедионицама од 21. Октобра 1871. и овога измени од 16. Јануара 1874.; а губи силу указ од 12. Јуна 1874 године	470.

РЕГИСТАР

30-га зборника.

А.

Акциз — да плаћају механџије в. механе.

Алије — и пустаре оглашене за државна добра и забрањено пуштање стоке у туђ атар. указ од 3. Јула 1835. зб. 30 стр. 85. — Кад је спор о каквој алији између појединих села, како се има поступати, решење од 12. Нов. 1836. зб. 30. стр. 150.

Амали — при ђумруку београдском в. ђумруци.

Апелациони — суд премештен у Београд. в. судови. За кривична дела апелациони суд установљен в. судови.

Апсане — при исправничествама за женске да се подигну а друге зграде као ар за коње и мутвак за јело да се не граде, решење од 19. Марта 1836. зб. 30. стр. 107. Устројство економско-апсанског завода у Топчидеру од 20. Декембра 1851. зб. 30. стр. 317.

Апсански завод — в. апсане.

Арендс — да се на три године лицитирају. Указ од 11. Марта 1837. зб. 30. стр. 177.

Артиљеријска — дирекција. в. војска.

Асесора — и вице асесора чин установљен. в. чинови.

Б.

Бандиста — учитељу плата одређена в. војска.

Батине — као казна над кметовима укинуте в. дужности.

Бегунци — из Аустрије да се враћају натраг, наредба од 26. Јуна 1836. зб. 30. стр. 121. Само жене од мужа побегше да се на

тражење мужа враћају, указ од 8. Маја 1838. зб. 30. стр. 228. Бегунци морају десет сати од обиле даље бити и пасош им се неће давати да тумарају, циркулар од 20. Јуна 1838. зб. 30. стр. 236.

Безбедност — личности и имовине в. лична безбедност.

Београд — варош добија полицију о државном трошку а општина примителни суд о своме трошку, решење од 28. Октобра 1839. зб. 30. стр. 266. у Београд се премешта централна управа в. централна.

Београдски — суд в. судови.

Бине — на туђим плацевима подигнуте в. плацеви.

Богослужења — правила од 8. Јуна 1837. зб. 30. стр. 197.

Болнички — фонд в. фонд.

Бракови — како се сирипавати имају, правила од 26. Марта 1837. зб. 30. стр. 180.

В.

Вакупске — земље да припадну црквама а оне које су без сапбије, правителству, решење од 4. Августа 1839. зб. 30. стр. 256. Решење о продаји државних и општинских плацева, и о вакупима, од 5. Декем. 1839. зб. 30. стр. 268.

Визе — в. пасоши.

Војених — команданта дужности в. дужности.

Војска — војено-полицајна канцеларија при савету државном са засебним кругом радње установљена, 2. Марта 1837. збор. 30. стр. 164. Ова канцеларија да отправља сва војена дела и рачуне од државне шпиварке води, решење од 6. Маја 1838. збор. 30. стр. 227.

Наредба о давању ране за војску од 14. Јуна 1837. зб. 30. стр. 206. — Подела војене полицајне канцеларије на војену и комесаријатску од 30. Сент. 1838. зб. 30. стр. 242. Учитељу бандиста одређена плата 12. Декембра 1839. зб. 30. стр. 271

Устројство дирекције артиљеријске, од 26. Нов. 1855. зб. 30. стр. 333.

Устројство народне војске од 17. Августа 1861. збор. 30. стр. 139.

Закон о устројству артиљеријске управе од 27. Априла 1862. зб. 30. стр. 451.

Г.

Гимназија — в. школе.

Главно — казначејство в. казначејства.

Гора — сува и неродна да се сече за домаћу потребу в. шума. А редгора да се несече в. шуме.

Грађанскога — законика тумачење §. 832. од 3. Маја 1855. зб. 30. стр. 332.

Д.

Данак — правила о попису глава за данак од 20. Фебр. 1837. зб. 30. стр. 160. Правила о наплаћивању данка од 7. Маја 1837. зб. 30. ст. 187. И странци да плаћају данак в. страни поданици. Расписивање данка припада држав. савету, указ од 11. Маја 1838. зб. 30. стр. 230. Повишење данка на 6 талира по указу и проклама-ији од 9. Декем. 1841. зб. 30. стр. 298 и 299. Од сиротних пупила данак се непаплаћује, решење од 10. Декем. 1852. зб. 30. стр. 329. О наплати од лењивача и нерадника, решење од 9. Јуна 1856. зб. 30. стр. 337. Обраћа се боља пажња да се погрешно непаплаћује данак, 21. Јуна 1856. зб. 30. стр. 339. О наплати данка од чиновника, решење од 7. Марта 1861. зб. 30. стр. 389.

Десетак — на турске земље в. турске земље.

Дефицит — у окружној каси кад се појави одговара и казначеј и начелник који други кључ од касе држи, решење од 4. Јула 1845. зб. 30. стр. 313. Кад практикант учини дефицит, одговара онај чиновник који му је поверио руковање с новцима, распис од 11. Јула 1860. зб. 30. стр. 387.

Дијурна — лекарима карантинским в. карантини.

Дирекција — артиљеријска в. војска.

Добошарија — в. лицитација.

Добра — државна в. алије в. плацеви.

Досељеници — в. насељеници.

Дрва — сува и неродна за домаћу потребу слободно је сећи в. шуме.

Државна — добра в. алије в. плацеви.

Државни — савет в. савет.

Друштво — пољске привреде ослобођено плаћање ђумручине на извесне предмете в. ђумручина.

Дугови — на шта се немогу учинити в. дужници.

Дужници — кад се за дуг могу затворити, пропис од 20. Априла 1836. зб. 30. стр. 109. — У варошима на кућу и у селима на

кућу баштину два вола и краву нико се задужити неможе, указ од 29. Маја 1836. зб. 30. стр. 119. — Објашњење овога указа за дугове пређе учињене, од 1. Јула 1836. зб. 30. стр. 123. Интерес на дуг опредељен 12% годишње, указ од 24. Марта 1837. зб. 30. стр. 179. Објашњење указа од 29 марта 1836. о кућама које се за дуг продати немогу, од 28. Јуна 1837. зб. 30. стр. 205.

Дужности — војених команданта, и исправничества и среских старешина и свију при њима чиновника, прописане 11. Новембра 1836. зб. 30. стр. 134. Дужности среских старешина измењене и кметови од телесне казнитиге изузети, 7. Новембра 1838. зб. 30. стр. 243.

Дунђерске — надница в. надница.

Дућани — по селима да се отварају, решење од 6. Септембра 1839. зб. 30. стр. 259.

Ђ.

Ђумруци — да се недају под аренду него за правителство задрже, решење од 26. Јула 1839. зб. 30. стр. 254. — Амалима при београдском ђумруку повишена плата. 8. Марта 1855. збор. 30. стр. 331. О наплати превозне таксе в. скеларина.

Ђумручина — на извоз стоке да се наплаћује за фонд школски и шпитаљски в. фонд. Упште да се по досадањем начину наплаћује, решење од 20. Октоб. 1844. зб. 30. стр. 312. Набавке за друшт. пољске привреде ослобођене ђумручине, 17. Мар. 1869. зб. 30. стр. 458.

Е.

Евреји — в. Јевреји.

Економи — који су заводени били, укидају се и среске власти да опомињу народ на уредније вршење пољских послова. 13. Септ. 1837. зб. 30. стр. 211.

Економно — заведење у Топчидеру устројено в. анса̂не.

Ергела — да се подиже добрим сојем коња за државу и за приватну потребу; решење од 24. Маја 1836. зб. 30. стр. 118.

Ж.

Жировница — од општина одузета и државној каси као приход предата, решење од 11. Августа 1841. зб. 30. стр. 294.

З.

Зајам — в. дуг. Из управе фондова зајам в. фондова управа.

Законик — трговачки в. трговачки законик.

Затвор — дужника в. дужници.

Званична — преписка у којој се форми води и какве су титуле појединих надлештва, уредба о томе од 29. Јуна 1835. зб. 30. стр. 75.

Званичан — посао када се ради в. канцеларијско време.

Званична — тајна да се строго чува, наредба од 5. Октобра 1836. зб. 30. стр. 126.

И.

Извршитељи — придати и потчињени полицајним властима. 17. Јуна 1861. зб. 30. стр. 475.

Интерес — на дуг опредељен в. дужници. За управу фондова и окружне штедионице в. Фондове управа и штедионице.

Исправничества — чланови да не смеду коње држати и јела кувати код зданија исправничества в. анса̂не. — Дужности исправничества в. дужности. — Исправничества да са страним властима немају непосредно сношење, циркулар совета од 18. Нов. 1833. зб. 30. стр. 151. — Пандури исправничества добијају на сат мурасела (попутине) по 1. гр. чарш., решење од 5. Марта 1837. збор. 30. стр. 167. Исправничества да се зову магистрати в. савет.

Ј.

Јевреји — о праву њихова насељавања решење од 30. Октобра 1856. зб. 30. стр. 340.

К.

Кабинета — књажевог устројства. в. Савет.

Казначејства — састав од 28. и 29. Априла 1836. зб. 30. ст. 110. и 114. о недостатку у каси в. дефицит.

Казнени — закони. О накнади штете од крадљивца, решење од 2. Децембра 1836. зб. 30. стр. 152. — Против власти и старешина,

што су пога били и аписали пре устава, да се ништа не предузима. в. тужбе.

Канцеларијско — време рада опредељено указом од 1. Маја 1837. г. збор. 30. стр. 185.

Карантини — Надзорник карантина постављен. в. просвете попечитељ. — Лекарима карантинским каква дијурна за преглед стоке припада, решење од 26. Августа 1839. зб. 30. стр. 258. О механама карантинским. в. механе.

Каса — окружни недостатак. в. Дефицит. — депозитних и осталих при полицајним властима прегледање и уредно руковање препоручено расписом од 24. Јануара 1873. зб. 30. стр. 164.

Касационога — суда устројство измењено у §. §. 15. и 16. в. судови.

Касапнице — уредба о њима од 19. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 51.

Кметови — у име плате добијају од сваке пореске главе или по 1 цв. или у место тога један дан у години кулука, указ о томе од 1. Јула 1835. зб. 30. стр. 84. Они су од батина изузети. в. дужности. —

Књажева — канцеларија да се зове придворна канцеларија. в. совет.

Књажевог — кабинета устројство. в. Савет.

Књиге — црквене и школске може само државна штампарија печатати. в. штампарија.

Кобиле — доброг соја да се држе за производ коња. в. ергела.

Комисиони — трошкови да се исплаћују из касе министарства па се накнада од окривљеног чиновника тражи, решење од 3. Јуна 1846. збор. 30. стр. 314.

Конзисторија — добија титулу пречесњејша, решење од 27. Јуна 1836. збор. 30. стр. 122.

Конзулата — страних спољај са нашим властима одређен указом од 2. Јула 1838. год. зб. 30. стр. 237.

Контрола — над рачунима државним припада савету по указу од 11. Маја 1838. зб. 30. стр. 230.

Коњскрипција — в. данак.

Коњи — добри да се гаје. в. ергела.

Кошеви — у селима да се подигну и храна у њих даје, решење од 12. Марта 1836. зб. 30. стр. 101. Ову храну да сваки без разлике даје, решење од 1. Јуна 1836. зб. 30. стр. 120.

Крагујевачка — полиција и њене дужности. в. полицајних власти.

Кривични — закони. в. казнени.

Крчевине — кад су у спору како се пресуђују. в. ниве.

Кујунџије — из турске да се не пуштају у Србију, циркулар од 7. Августа 1837. зб. 30. стр. 208.

Кулук — капетанима, кметовима и калуђерима (манастирима) кад и како може бити; уредба о томе од 4. Јуна 1835. зб. 30. стр. 57.

Куће — на туђим плацевима подигнуте од ранијих година. в. плацеви.

Л.

Лађе — наше куда пристају на обали савско-аустријској. в. пловидба.

Лекари — и лекови. Такса лекарима за посете одређена а лекове сваки да плаћа, 11. Нов. 1836. зб. 30. стр. 133. Отровни лекови да се без рецепта дипломираног лекара не смеју продавати, решење од 6. Фебр. 1837. зб. 30. стр. 159. На продавање отровних ствари да исправничества пазе, указ од 24. Марта 1837. збор. 30. стр. 178. — Карантинским лекарима дијурна одређена. в. Карантини.

Ливаде — кад су у парници, како се пресуђује. в. ниве.

Лична — безбедност и имовина стављена под гаранцију и слобода трговине проглашена указом од 16. Октобра 1837. зб. 30. стр. 217. Слобода рада и занимања за све грађане српске без разлике вере и народности проглашени указом од 26. Септембра 1859. зб. 30. стр. 346.

Лицитација — да се средством добоша врши а телали да се укину и такса за добошарију одређена 17. Фебр. 1838. зб. 30. стр. 220. Допуна ове наредбе од 30. Априла 1838. зб. 30. стр. 225.

Лицеј — в. школе.

Лутрија — забрањена указом од 29. Маја 1837. зб. 30. стр. 191.

М.

Манастири — да се потпомажу од народа, решење од 22. Авг. 1837 збор. 30. стр. 209.

Мандра — и приход од ње. в. општине.

Међе — кад су спарничене како се пресуђује. в. ниве.

Монзулане — в. поште.

Механе — сеоске и варошке колику аренду да плаћају, решење од 21. Маја 1836. зб. 30. стр. 117. Решење о механама карантинским од 17. Септ. 1839. зб. 30. стр. 261. — Механџије да не плаћају аренде него само акциз општинама, решење од 18. Септ. 1839. збор. 30. стр. 262.

Милан Обреновић — ступа на књажески престо. в. Милош Обреновић.

Милош Обреновић — кнез српски одриче се књажеског достојанства у корист свога сина Милана. 1. Јуна 1839. зб. 30. стр. 249. И уступа му у наслеђе престо. 1. Јуна 1839. зб. 30. стр. 250.

Мурасела — пандурима исправничества по колико се плаћа. в. исправничества.

Н.

Надлице — мајсторима (дунђерима, цинцарима и гогама) њиховим калфама и чирацима одређене. 4. Августа 1838. зб. 30. стр. 240.

Народна — војска установљена. в. војска.

Насељеници — О помоћи насељеницама из Црне Горе. решење од 19. Јануара 1855. зб. 30. стр. 471.

Начелници — окружни и срески кад се преместе у друго место, могу са собом само једног момка водити, решење од 9. Дек. 1839. збор. 30. стр. 270.

Новине — забавнике и књиге да може само државна штампарија печатати. в. штампарија. — Правила о држању српских новина и објављивању уредаба средством истих, од 30. Маја 1837. збор. 30. стр. 192. Новине српске и стране да се могу по свима централним надлежатељствима држати и плаћати из трошкова канцеларијских. решење од 15. Јула 1857. зб. 30. стр. 342.

Новчана — тарифа. в. тарифа.

Њ.

Њиве — ливаде, крчевине и међе, кад су у спору како се пресуђује; пропис о томе од 1. Марта 1835. зб. 30. стр. 55.

О.

Обори — у селима да се заведу и пољаци за вагање стоке држе, указ од 31. Октобра 1837. зб. 30. стр. 219.

Окружни — трошкови. в. трошкови.

Општине — саме да палазе и плаћају себи полицију, циркулар од 12. Јуна 1837. зб. 30. стр. 203. Приходи општинама од акциза. в. механе. Општинама припадају приходи од мандре, решење од 24. Октобра 1839. зб. 30. стр. 265.

Општински — плацеви. в. плацеви.

Отровни — лекови. в. лекари и лекови.

П.

Пандури — исправничества какву попутнину добијају. в. исправничества.

Парнице — О њивама, ливадама, крчевинама и међама како се воде. в. њиве. — О алијама. в. Алије. — О дуговима. в. дужници. — О државним добрима. в. Правобранилац.

Пасоши — визе и тескере. Пропис за турске поданике од 6. Јануара 1837. зб. 30. стр. 158. Поштрење передаба о издавању пасоша, од 20. Јуна 1837. зб. 30. стр. 207. О визи за аустријске поданике решење од 8. Маја 1859. зб. 30. стр. 473.

Пензија — чиновника, уредба о њој од 2. Августа 1841. зб. 30. стр. 287.

Плацови — и куће туђе на њима подигнуте од ранијих година; пропис правних односаја господара плаца и господара бине од 28. Фебруара 1836. зб. 30. стр. 96. и од 3. Јула 1839. стр. 252. Решење о продаји општинских и државних плацева. в. вакупске земље.

Пловидба — наших лађа по савско-аустријској обали уређена 15. Јуна 1838. зб. 30. стр. 233.

Питомци — државни на страни. решење од 16. Сент. 1839. зб. 30. стр. 260.

Поданици — које су наши и како постоју и које су страни. указ од 24. Октобра 1836. зб. 30. стр. 130. Уредба о српском прирођењу и о одпуштању Срба из њиховог отачаства од 8. Априла 1842. збор. 30. стр. 307.

Подаништво — в. поданици.

Полицаја — дужности. в. полицајних власти.

Полицајних — власти дужности прописане 10. Августа 1835. збор. 30. стр. 87. — За полицају крагујевачког прописане 2. Јула 1836. збор. 30. стр. 124. — О општинској полицији. в. општине. Крагујевачку полицију да држави плаћа, решење од 19. Јуна 1837. збор. 30. стр. 204. Београдску полицију да плаћа држава, решење од 28. Октобра 1839. зб. 30. стр. 266.

Пољске — привреде друштво не плаћа ђумручину на извесне предмете. в. ђумручина.

Пореза — в. данак.

Поште — Одређени коњи за менаулане да се плаћају из државне касе, да се добре суруџије држе и писма брзо носе, наредба од 30. Маја 1838. зб. 30. стр. 231.

Правобранилац — у парницама око државних добара да буде казначеј окружни, по указу од 20. Јуна 1839. зб. 30. стр. 251. Установљено звање фискала 18. Февр. 1842. зб. 30. стр. 302.

Практиканти — да не рукују с новцима, а ако им се повери руковање ко одговара. в. дефицит.

Преписка — званична и титуле појединих надлежатељства. в. званична преписка.

Прирез — за окружне трошкове како се троши. в. трошкови.

Пропис — за парнице о њивама, ливадама, крчевинама и међама. в. њиве.

Просвете — попечитеља и надзорника карантина звање установљено 10. Маја 1838. зб. 30. стр. 229.

Пупилни — поступак. Правила о руковању са имањем пупила, од 7. Марта 1837. зб. 30. стр. 174. Накнадна правила о пупилама, о давању новаца пупилних под интерес и о осниваању фонда пупилног и таксе за тај фонд, од 17. Фебруара 1838. зб. 30. стр. 221. Наредба о продаји пупилских добара, од 3. Августа 1838. зб. 30. стр. 238. Распис за брже поступање при попису имања, од 25. Јуна 1846. зб. 30. стр. 315.

Пустаре — оглашавају се за државна добра. в. Алије.

Р.

Рада — и занимања слобода. в. лична безбедност.

Расељавање — кућа изван села забрањено. в. Упоравање.

Рачуни — државни како се прегледају в. контрола.

С.

Савет — државни, његово устројство и устројство књажевог кабинита, од 14. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 23. Устројство и круг радње државног савета од 29. Јуна 1835. зб. 30. стр. 59. — Правила о гласању и решавању у државноме савету, од 5. Јануара 1837. збор. 30. стр. 155. — Закључења своја да савет најпре Књазу на потврђење поднесе па онда експедира, решење од 21. Февр. 1837. зб. 30. стр. 163. — При савету заведена војено-полиц. канцеларија са засебним кругом радње. в. војска. — Правила о деловодству у државноме савету, од 3. Марта 1837. збор. 30. стр. 165. — У пресудама сваки члан савета своје мњење да ставља, указ од 5. Јуна 1837. зб. 30. стр. 195. Управителни совет, да се зове „књажески совет", исправничество „маниструат", а књажеска

канцеларија „придворна канцеларија", указ од 28. Септ. 1837. збор. 30. стр. 213.

Свештенство — Уредба о побољшању стања мирског свештенства заједно са таксама за свештенодејства, од 27. Марта 1842. зб. 30. стр. 303. Решење о извршењу казни над свештеницима осуђени изванредним и апелационим судом, од 21. Апр. 1860. зб. 30. стр. 386.

Села — да се упоравају. в. упоравање.

Сеоски — дућан. в. дућани.

Сигурност — личности и имовине. в. лична безбедност.

Скеларина — о наплаћивању скеларине при ћумруцима, решење од 18. Маја 1859. зб. 30. стр. 343.

Скупштина — народна кад год буде потреба да се држи, указ од 18. Марта 1839. зб. 30. стр. 248.

Слобода — трговине рада и занимања проглашена. в. лична безбедност.

Среских — старешина дужности. в. дужности.

Стечајни — поступак и уводна правила закона о том поступку, од 17. Марта 1861. збор. 30. стр. 390. и 392.

Стока — у туђ атар да се не пушта. в. Алије. А узајамно суседна села да пуштају. в. шуме. Страна стока кад у Србију пређе да се одма натраг врћа, указ од 5. Маја 1838. зб. 30. стр. 226. — Закон о издавању уверења при продаји стоке, од 23. Октобра 1871. зб. 30. стр. 460.

Страни — поданици (аустријски) да се у службу без отпуста не примају, а ако су примљени да се не трпе ако отпуст из свог подaнства не изваде, решење од 7. Марта 1836. зб. 30. стр. 99. Допуна овога решења од 19. Марта 1836. зб. 30. стр. 105. — Страни поданици који трговину или шпекулацију воде, нта имају плаћати држави, указ од 10. Јуна 1837. зб. 30. стр. 200. Да плаћају и данак и прирез и општинске трошкове и то у кирију да им се урачуна на газде за њих да плаћају, циркулар од 13. Нов. 1838. зб. 30. стр. 246. Накнадно решење којим се странци у службу без отпуста могу примати, од 8. Августа 1839. збор. 30. стр. 257.

Судови — исправничества магистрати и велики суд и круг њихова рада као и круг судскога рада у савету, одређен указом од 28. Септ. 1837. зб. 30. стр. 214. Београдски суд у два одељења да ради, решење од 31. Дек. 1839. зб. 30. стр. 272. Апелациони суд премештен из Крагујевца у Београд, 9. Јула 1841. зб. 30. стр. 286. — Устројство трговачког суда и прелазно наређење за послове који њему спадају, од 12. Дек. 1859. зб. 30. стр. 347. Подела апела-

ционог суда на кривични и грађански и плата чиновника оба суда од 19. Фебр. 1860. зб. 30. стр. 384. Тачка 1. §. 15. Устр. касац. суда укинута, а §. 16. додата 4. тачка 16. Нов. 1866. збор. 30. стр. 157.

Суруџије — в. пошта.

Т.

Тајне — званичне да се чувају. в. званична тајна.

Таксе — канцеларијске и парничне прописане уредбом од 18. Марта 1836. зб. 30. стр. 104. — Допуна ове уредбе о вођењу рачуна о таксама од 2. Маја 1836. зб. 30. стр. 115.

Тарифа — новчана од 13. Дек. 1836. зб. 30. стр. 153., од 13. Нов. 1841. зб. 30. стр. 296.

Телали — укидају се. в. лицитација.

Типогрифија — в. штампарија.

Титуле — појединих надлежатељства. в. званична преписка. — Конзисторија добија титулу пречесњејша. в. конзисторија.

Трошкови — окружни; прирез на њих да се не сме трошити без решавања савета; решење о томе од 14. Дек. 1835. зб. 30. стр. 89.

Трговачки — законик од 26. Јануара 1860. зб. 30. стр. 348.

Трговачког — суда устројства. в. судови.

Тужбе — против власти и старешина што су кога били и анспали пре устава, да се не предузимају, у поступак, решење од 13. Јула 1839. збор. 30. стр. 253.

Турске — земље. Уређење о њиховом одкупу од 1. Декем. 1839. збор. 30. стр. 267. в. Вакупске земље.

Ћ.

Ћуприје — на друмовима и рекама како да се граде и исплаћују, решење од 7. Марта 1836. зб. 30. стр. 98. — Измена овога решења односно тога шта ће се из касе приреске плаћати, од 19. Октобра 1836. збор. 30. стр. 128.

У.

Уверења — при продаји стоке заведена в. стока.

Униформе — за све чиновнике и чинове прописане 6. Марта 1837. зб. 30. стр. 168. и 169. Разлика између војених и државних чиновника, указ од 29. Маја 1837. збор. 30. стр. 189.

Управителни — совет в. савет.

Устав — кнежества Србије од 3. Фебруара 1835. зб. 30. стр. 1. Другог устава од 1838. год. допуна о народној скупштини в. скупштина.

Упоравање — села наређено указом од 8. Марта 1837. зб. 30. стр. 175. Расељавање кућа изван села забрањено 29. Септембра 1859. зб. 30. стр. 474.

Ф.

Фискал — в. правобранилац.

Фонд — школски и шпитаљски установљен и за њега се наплаћује ђумручина на извоз стоке, указ 9. Јуна 1837. зб. 30. стр. 199. У овај онд да се наплаћује од сваке венчанице по 1. цванцик, указ од 11. Јуна 1837. зб. 30. стр. 201.

Фондова — управа да може повратити купљена за се добра оним дужницима, који је обештете, решење од 21. Октобра 1872. зб. 30. стр. 463. Ново определење интересе на капитале управе фондова, од 12. Јуна 1874. зб. 30. стр. 466. Смањење интереса од 18. Октобра 1875. зб. 30. стр. 468.

Форма — званичне преписке за све власти в. званична преписка.

Ц.

Централна — државна управа премешта се из Крагујевца у Београд, решење од 25. Априла 1841. зб. 30. стр. 273.

Црквене — земље в. вакупске.

Црквену — службу како треба слушати и на њој се понашати в. богослужења.

Црногорци — овамо досељени како да се помажу в. насељеници.

Ч.

Часови — канцеларијскога рада в. канцеларијско време рада.

Чинови — „асесора“ и „вице-асесора“ установљени, 9. Новемб. 1836. зб. 30. стр. 132.

Чиновне — знаке нечиновним лицима забрањено носити, 2. Јуна 1838. зб. 30. стр. 232.

Чиновници — страни поданини у служби налазећи се да се не трпе ако отпуст из свога поданства неизваде. в. страни поданици. —

Да чувају службену тајну, в. службена тајна. — Дужности њихове в. дужности. — У које време раде чиновници в. канцеларијско време. О пензионирању в. пензија.

Ш.

Шпиварка — државна свада под руковање и рачуне војено-полиц. канцеларије в. војска.

Школе — Уредба о лицеју и гимназијама, од 9. Октобра 1839. збор. 30. стр. 263.

Школски — фонд в. фонд.

Штампарија — државна само може да новине календаре, забавнике и књиге црквене и школске печата и издаје, указ од 12. Јула 1835. збор. 30. стр. 86. Пропис дужности чиновницима штампарије, од 1. Јула 1841. зб. 30. стр. 275.

Штедионице — окружне добиле помоћ из државне касе у сто педесет хиљада дуката. 21. Октобра 1871. зб. 30. стр. 159. Ново опредељење интереса на капитале штедионице, од 12. Јуна 1874. зб. 30. стр. 467. Смањење интереса од 23. Октобра 1875. зб. 30. стр. 470.

Шума — сува и неродна да се може сећи за домаћу потребу и суседна села узајмно да могу стоку у своје атаре пуштати; решење од 12. Јануара 1836. зб. 30. стр. 90. А родну гору забрањено сећи 29. Јануара 1836. зб. 30. стр. 92.

Шумари — за сваки срез да се изберу; решење од 26. Фебр. 1836. зб. 30. стр. 94. Укинути шумари, 8. Јуна 1837. зб. 30. стр. 196.